

TMMOB HKMO İSTANBUL ŞUBESİ BÜLTENİ

ALAN

KASIM 2020 SAYI 2

**Ali Hasan Bakır / Caner Güney / Erdal Köktürk / Nevzat İhsan Sarı
Gürsel Öcal Dörtgöz / Abbas Şahin / Erol Köktürk / Özgür Elmas
Rahmi Nurhan Çelik / Mehmet Hışır / Mustafa Gürsoy / Orhan Tercan
Selma Eroğlu / Tuna Erol / Berivan Yağız / Köksal Şahin**

İstanbul AKADEMİ

EKİM AYI TAKVİMİ

- #5** 10-11-17-18 Ekim 13:00 - 16:00 **PYTHON ve Harita/Geomatik Mühendisliğindeki Uygulamaları**
Fatma Betül YILDIZ (Geomatik Mühendisi/Bilgisayar Mühendisi)
- #6** 15 Ekim 20:00 **SOLVOTEK - Haritacılık Uygulamalarında 3D Lazer Tarama**
S.Bora SAYIN (Harita Mühendisi)
- #7** 26 Ekim 20:00 **Hidrografik Ölçmeler**
Doç.Dr. Taylan ÖCALAN (Yıldız Teknik Üniversitesi Ölçme Tekniği Anabilim Dalı Öğretim Üyesi) Harun KARAMAN (Kordil Mühendislik Harita Mühendisi)

KASIM AYI TAKVİMİ

- #8** 04 Kasım 20:00 **KADYEN (Kadastro Güncelleme Yazılımı)**
Gökhan OĞUZHAN (Jeodezi ve Fotogrametri Mühendisi)
- #9** 05 Kasım 20:00 **PostGIS**
Umut KOCA (Harita Mühendisi)
- #10** 20 Kasım 21:00 **HAVACILIKTA GEOMATİK MÜHENDİSLİĞİ - Uçuş Haritaları**
Ayçin Çakmak (Navigasyon Mühendisi (Pegasus Hava Yolları)) Duygu Senem TÜRKSES (Data Product Owner (NAVBLUE)) Yusuf Celil KONAK (Aeronautical Navigation Analyst (Lufthansa Systems))
Moderatör : Mete Ercan PAKDİL (Geomatik Yüksek Mühendisi (Mott MacDonald))

TMMOB
HARİTA VE KADASTRO MÜHENDİSLERİ ODASI
İstanbul Şubesi

@hkmoistanbul

@istanbulhkmo

#hkmoistanbulakademi

İÇİNDEKİLER

Başlangıç		Ülkemizde Geomatik/Harita Mühendisliği Eğitim-Öğretim Programları, Beklentiler ve Yeterlilik Düzeylerine Bir Bakış	
YAYIN KURULU	4	ÖZGÜR ELMAS / RAHMİ NURHAN ÇELİK	79
Başyazı		Seçmen mi Suçlu Onu Anlamayanlar mı?	
HKMO İstanbul Şubesi	5	MEHMET HIŞIR	82
Tapu – Kadastro ve Haritacılığın Hafızası: İstanbul Tapu ve Kadastro Bölge Müdürlüğü Binası(Defter-i Hakani Nezareti Binası) Ayasofya Müzesi'ne Dönüştürülemez!		Başpehlivan Halis	
HKMO İSTANBUL ŞUBESİ	7	MUSTAFA GÜRSOY	85
Dijital Dünyanın Ortaçağında Veri Egemenliği		Çeyiz Sandığı	
CANER GÜNEY	9	ORHAN TERCAN	87
İmar Kanunu'nun 18. Maddesinde ve Uygulama Yönetmeliğinde Yapılan Değişikliklerin Değerlendirilmesi		Yoldaki Yalnız Kadın	
ERDAL KÖKTÜRK	12	BLAGA DİMİTROVA / SELMA EROĞLU	91
Mecelleden Kaynaklanan Taşınmaz Hakları		Hüzün	
NEVZAT İHSAN SARI / GÜRSEL ÖCAL DÖRTGÖZ	36	TUNA EROL	92
SÖYLEŞİ / EMİN ALPER	46	Kadın Emeğinin Şantiyedeki Yolculuğu	
Türkiye'de İlk Orman Haritasının Üretilmesinden Günümüze Ormancılıkta Haritanın Kullanımı ve Ülke Haritacılığının Gelişimine Katkısı		BERİVAN YAĞIZ	93
DR. ABBAS ŞAHİN	51	ANMA / GÜLSEREN YURTTAŞ	95
Oğuz Atay'ı Tanır mısınız?		Mühendis, Mimar, Şehir Plancı Kadınların Gözünden Pandemi Süreci: Neler yaşadık / Neler yaşıyoruz?	
EROL KÖKTÜRK	67	TMMOB İstanbul İl Koordinasyon Kurulu Kadın Komisyonu	96
		ŞUBEDEN HABERLER	101

Harita ve Kadastro Mühendisleri Odası İstanbul Şubesi Yayındır.

SAYI 2 KASIM 2020 - Dört ayda bir yayınlanır. / Süreli Yayındır. Ücretsizdir. ISSN No: 2717-7947

HKMO İstanbul Şubesi Adına Sahibi / Mehmet Hişir - Sorumlu Yazı İşleri Müdürü / Melih Şükrü Aysezen

Yayın Kurulu / Merve Özyaşar, Deniz Baş, Hüseyin Mercan, Kerem Halicioğlu, M. Tefik Özlüdemir,

Adres: Gülbahar Mahallesi Oya Sokak Tümer Plaza No: 7 Kat: 4 D: 10 34394 Şişli-İstanbul - T: +90212 2328989 / F: +90212 2329428 - E-Posta: istanbul@hkmo.org.tr

Baskı: Ezgi Matbaacılık pors. teks. San. Tic. Ltd.Şti. Sanayi Cd. Altay Sok. N:14 Yenibosna/İst. Tel:0212 652 62 62 ezgimatbaa@gmail.com Sertifika No: 45029

Bültene Yazı Gönderenlerin Dikkatine:

Yayın Kuruluna göndermek istediğiniz yazılarınızı istanbul@hkmo.org.tr adresine gönderebilirsiniz. Gönderilen yazıların hukuki sorumluluğu yazarına aittir. Gönderilen yazılar baskı tekniğine uygun, resimler net olmalıdır. Yayınlanan yazılar kaynak gösterilmek koşulu ile başka yayın organlarında yayınlanabilir.

Yazılar yayınlansın ya da yayınlanmasın yazarına iade edilmez.

Başlangıç

Yayın Kurulu

*“Ben diyorum ki size
Bir dil bulacağız her şeye varan
Bir şeyleri anlatabilen
Böyle dilsiz, böyle düşmanca,
Böyle bölük pörçük
Dolaşmayacağız bu dünyada”.*
Yaşar Kemal

Sizlere Alan'ın ikinci sayısı ile tekrar merhaba demenin mutluluğunuz yaşıyoruz.

Haziran ayında çıkan bültenimiz için aldığımız olumlu eleştirileriniz sayesinde, ikinci sayının hazırlıklarına daha coşkulu başladık. Ve işte ikinci sayımızı!

Pandemi gölgesinde geçen 2020 yılının son bültenini sizlerle buluşturmaktan dolayı gururluyuz. Bu virüslü günlerimizin bir an önce sona ermesini dilerken, bültenimizi keyifle okuyacağımızı umuyoruz.

Bu sayımızda yazılarını bizlerle paylaşan bütün yazarlarımıza şimdiden teşekkürler...

Caner Güney, bizlere Ortaçağ'dan günümüze dijital veri egemenliğini anlatırken, veri dayanaşmasının ne kadar önemli olduğunu hatırlattı.

Erdal Köktürk, 22 Şubat 2020 tarihli yönetmelik ile İmar Kanunu'nun 18. Maddesinde yapılan değişiklikleri değerlendirirken, Türkiye'deki arsa düzenlemesi sistemini masaya yatırdı.

Nevzat İhsan Sarı ve Gürsel Öcal Dörtgöz, Mecelleden Kaynaklanan Taşınmaz Hakları başlıklı yazılarında, bu haklarımızın durumunu anlattı.

Ülkemizdeki mesleki eğitimimizin bugünkü durumunu ve beklentilerini, Özgür Elmas ve Rahmi Nurhan Çelik anlatırken, nasıl bir eğitim sistemi oluşturulmalı sorusunun cevabı arandı.

Abbas Şahin, ülkemizdeki orman haritalarının üretilmesini ve sürecini özetlerken, bizleri o günlere götürdü.

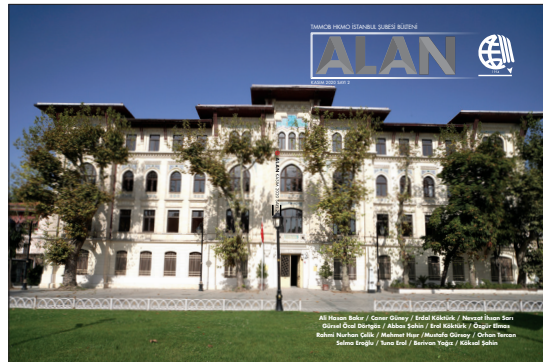
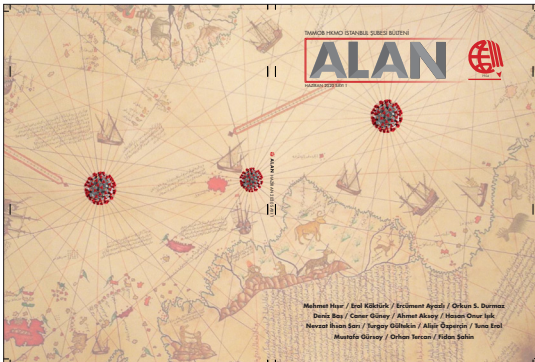
Oğuz Atay'ı bir de Erol Köktürk'ten okumak hepimize ilaç gibi geldi.

Ayrıca Yönetmen Emin Alper ile yaptığımız söyleşiyi bir solukta okuyacaksınız. Soruları ile bizi yalnız bırakmayan Özgür Çiçek'e de teşekkürlerimizi gönderiyoruz.

Orhan Tercan ve Mustafa Gürsoy'un hikayeleri, Tuna Erol'un şiiri, Tekin Akçapınar ve Berivan Yağız'ın denemeleri ile zenginleşen bültenimizin kapak fotoğrafı Ali Hasan Bakır'dan. İç sayfada ise Köksal Şahin'in fotoğraflarını bulacaksınız.

Bir sonraki sayımız için desteğinizi, yazılarınızı, şiirlerinizi göndermeyi unutmayın lütfen. İple çektiğimiz 2021'de yeni bir sayı ile buluşacağız nasıl olsa.

2021'de Alan'daki yerinizi şimdiden almanız dileğiyle. ■

Başyazı

HKMO İstanbul Şubesi

İlki Haziran ayında yayınlanan Şube Bültenimiz ALAN'ın ikinci sayısında sizlerle bir arada olmanın mutluluğu içindeyiz. Mart ayında başlayan Covid-19 salgınının yoğun olarak yaşandığı dönemde yeni eylemler ve etkinlikler ile sizlerinde verdiği destek ile çalışmalarımıza devam ettik.

Pandemi döneminde başlatmış olduğumuz instagram sohbetlerimize farklı konular ile devam ettik.

Meslek odalarına yönelik baskı ve itibarsızlaştırma, karalama çalışmalarının yoğunlaştığı dönemde Sayın Nail Güler ve Sayın Mustafa Erdemli ile “Geçmişten Günümüze TMMOB ve Demokrasi Mücadelesi” başlıklı söyleşi gerçekleştirilirken devamı niteliğindeki bir diğer söyleşimiz Sayın Mehmet Yıldırım ve Sayın Celal Beşiktepe ile “Geçmişten Günümüze TMMOB'nin Mücadele Geleneği” başlığı ile devam etti.

Adli ve İdari Yargı Birlikliğinde Harita ve Kadastro Mühendisliği başlığı ile yapılan 8. Instagram sohbetimizin konuğu olan Alishir Özperçin ve Şube başkanımız Mehmet Hışır tarafından yapılan sohbette meslek alanımızda bilirkişiliklerde karşımıza çıkabilecek konular sizlerin soruları ile açıldı.

Meslek alanımızda bir çok meslektaşımızın yoğun olarak çalıştığı şantiyelerde karşılaştığımız sorunlara yönelik gerçekleştirilen “Mesleğimizin Görünmeyen Yüzü: Şantiyeler” başlıklı 10.instagram sohbetimize konuk olan meslektaşımız A. Uğur Çalışkan ve Şube Yönetim kurulu Üyemiz Erdoğan Cengiz bu alanda hepimizin karşı karşıya kaldığı sorunları ve

cevaplarını bizlerle buluşturdu. Eylül ayında gerçekleştirdiğimiz ve Yıldırım Tan Özaydın tarafından sunulan İSKİ Atıksu, Yağmursuyu Kanalı ve Dere Islahı İnşaat Şantiye Gezisi ise bu alana girecek olan veya daha önce birçok meslektaşımızın yaşamadığı deneyimleri göstermesi açısından da önemliydi.

Mekansal Bilişim İnisyatifi ile Şubemizin uzun zamandır ortaklaşa düzenlediği Mekansal Zeka Buluşmaları bu dönem de Doktor Öğretim Üyesi Caner Güney Hocamızın yürütücülüğünde çok değerli konukları ile “Mekânsal Zekâ ve Uzaktan Algılama” ve “Mekansal Zeka ve Bilişim Sektörü” başlıkları ile Youtube üzerinden devam etti. Farklı meslek disiplinleri ile yürütülen çalışmalarımızın en belirgin alanlarından birisinde yapılan buluşmaların oldukça ilgi çekici olduğunu düşünüyoruz. Etkinlikleri kaçırın meslektaşlarımız yayınları Mekansal Bilişim İnisyatifi Youtube kanalından izleyebileceklerdir.

Bundan 13 yıl önce İSKİ Şantiyesinde yaşanan adına kaza denilen gerekli önlemlerin alınmaması nedeni ile gerçekleşen bir iş cinayeti sonucu aramızdan ayrılan, Odamız açısından çok önemli eserler bırakan Şubemiz eski müdürü Gülseren Yurttaş'ın ölüm yıldönümünde TMMOB İstanbul İl koordinasyon Kurulu Sekreteri Cevahir Efe Akçelik ile Doç. Dr. Emre Güranlı ile “Pandemi Sürecinde İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği” başlıklı etkinliği onun anısına gerçekleştirdik. Aradan geçen 13 yıl sonra bile yetersiz güvenlik tedbirleri, alınmayan önlemler, daha fazla kar hırsı nedeniyle aramızdan ayrılanlara her gün yenisi ekleniyor.

Pandemi döneminde yan yana gelemediğimiz bu günlerin fiziki olarak karşımıza çıkan engel-

leri farklı şekillerde aşarak değişik konularda omuz omuza gelme çabamız önümüzdeki günlerde de devam edecektir. Instagram sohbetlerimizde farklı konuklar ve konuları sizler ile buluşturmaya kararlıyız.

Bültenimizin bir önceki sayısında duyurusunu yaptığımız ve üyelerimizin gelişimi için önemli olduğunu düşündüğümüz Akademi İstanbul çalışmalarına başladı. İlk kayıtların açılması ile beklediğimiz üzerinde bir ilgi gören akademi çalışmalarımıza verdiğimiz önemin ne kadar haklı olduğunu anladık.

Sayın Turgay Gültekin ile “Tapu Mevzuatı ve Tapu Sicilinin Okunması” başlığı ile başlayan ve webinar üzerinden verilen akademi eğitimlerimiz Sayın Alişir Özperçin ile “Kadastro Haritalarının Güncellenmesi” başlığı ile devam etti. Şube Başkanımız Mehmet Hışır tarafından “Kamulaştırmamız El Atmanın Teknik ve Hukuki Boyutu” başlığıyla verilen eğitim ile ilk sezonunu tamamlayan İstanbul Akademi yeni döneme Lidar Bilgisayar Yazılım Şirketi Müdürü İlker Kesen ile “LİKas 8_Lider Kadastro, Güncelleme ve Sayısallaştırma Yazılımı” başlığıyla verilen dördüncü eğitimi ile başladı. İstanbul Akademi eğitimleri bu dönemde de oldukça zengin ve güncel eğitimleri ile sizlerle bir arada olmaya devam edecek.

Şube Genel Kurulumuzun hemen arkasından yayınlanan bültenimizin birinci sayısının arkasından gelen ikinci sayımız da Oda Genel Kurulunun hemen arkasından yayına giriyor. 28-29-30 Ağustos tarihlerinde Ankara Büyük Anadolu Otelinde gerçekleşen 47.Olağan Genel Kurulu da Pandemi koşullarında gerçekleşti. Şube olarak katılım sağladığımız Genel Kurulda mesleğimiz ve Odamız için önemli konu başlıklarına yönelik katkı koymaya çalıştık.

Salgın koşullarının bizlere dayattığı çalışma koşullarına yönelik düzenlemelerin yapılması, odamıza birliğimize meslek örgütlerine yönelik saldırılar bu süreçte değindiğimiz konu başlıklarındandı.

Oda gündemimiz gibi ülke ve dünya gündeminin de oldukça hızlı aktığı ve arkada bıraktığımız süreçte Baro Yasasının değiştirilmesi ve farklı baroların kurulmasına yönelik yasanın çıkmasının arkasından pandeminin en ağır olduğu dönemlerde Türk Tabipler Birliğine yönelik saldırılar, Ayasofya Camii kararı ve TKGM Bölge Müdürlüğünün taşınması, Azarbaycan Ermenistan arasında patlak veren savaş, Akdeniz’de yaşanan gerginlikler, İstanbul Sözleşmesine yönelik çekilme kararları, Üniversite sınavı ve bölümlerimizin başarı sıralamaları ilk kalemde sıralayabileceğimiz başlıklardır.

Bizler gerçekleştirdiğimiz eğitimler ve mesleki sohbetlerimiz yanında yukarıda belirtilen konular hakkında odamızın, şubemizin ve meslektaşlarımızın haklarını bundan önce olduğu gibi bundan sonra da savunacak, görüşlerimizi dile getirmeye devam edeceğiz.

Gerek mesleki gündemimiz, gerek Oda Gündemimiz, gerekse ülke ve dünya gündemleri ile ilgili olarak bültenimizde görmek istediğiniz, üyelerimiz ile paylaşmak istediğiniz tüm paylaşımlar ve taleplerinizi, sosyal medya hesaplarımızdan veya şubemizi bizzat arayarak bizlere iletmeniz şube çalışmalarımızı bir üst noktaya çıkartacak, birlikte üretmemizi sağlayacaktır, hepimiz açısından yeni ALAN lar yaratacaktır. Oda çalışmalarımızda bir arada olmak dileği ile sağlıklı kalın... ■

HKMO İstanbul Şubesi

Tapu – Kadastro ve Haritacılığın Hafızası: İstanbul Tapu ve Kadastro Bölge Müdürlüğü Binası (Defter-i Hakani Nezareti Binası) Ayasofya Müzesi'ne Dönüştürülemez!

HKMO İstanbul Şubesi

Cumhurbaşkanlığı talimatı ile Sultanahmet Semtinde bulunan *Tapu ve Kadastro Bölge Müdürlüğü Binasının (Defter-i Hakani Nezareti Binası) 24 Temmuz tarihine kadar boşaltılması istenmiştir. Tarihi binanın Kültür ve Turizm Bakanlığı'na devredilerek, Ayasofya Müzesi ve Bakanlık İdari Binası yapılacağı iddia edilmektedir.* UNESCO Dünya Miras listesinde yer alan Ayasofya Müzesinin sanatsal ve tarihi unsurları yerinde korunmalıdır. Defter-i Hakani Nezareti Binasının Ayasofya Müzesine dönüştürülmek istenmesi hatalı bir yaklaşım olacaktır.

Osmanlı İmparatorluğunun arazi ve tapu kayıtlarının tutulduğu daire olan Defterhane'nin, şimdiki Tapu ve Kadastro Bölge Müdürlüğü binasına (eski ahşap haline) 1743 yılında taşındığı bilinmektedir. Bu bina 1881 yılında Defter-i Hakani Nezareti'ne (Tapu-Kadastrodan sorumlu Bakanlık) tahsis edilmiş, ahşap kısımlar kargire dönüştürülerek yeniden inşa edilmiştir. Binanın önünde yer alan dükkanlar satın alınarak yıkılmış ve oraya 1910 yılında şimdiki bina yapılmıştır. 1881 tarihinde yapılan kısım hala arşiv ve yemekhane olarak kullanılmakta iken, sonradan eklenen ön kısım ise idari bölümler şeklinde hizmet vermektedir.

Binanın ilginç bir özelliği ise içerisinde bir türbe bulunmasıdır. Binanın ikinci katından çıkılan küçük bir avluda bir incir ağacının altında bulunan mezar Defter Emni Server Dede'ye aittir. 1748 tarihli mezar taşının üzerinde "*ser verip sır vermeyen Server Dede*, davasına ve

sırrına sahip çıkıp bu uğurda öldüğü için Defter-i Hakani Binası'nın avlusuna gömülmüştür" yazılıdır. Padişah I. Mahmud bir ihtilafın incelenmesi için Defterhane'den tapu kayıt defterlerini ister ancak *Server Dede, gece vakti defter çıkarılmasının kanunla yasaklandığını belirterek defterleri dışarı çıkartmaz.* Buna sinirlenen padişah Server Dedeyi idam ettirir ve daha sonra da pişman olarak mezarının Defterhane'ye gömülmesini emreder.

Tapu ve Kadastro Mektebi Âlisi yani ülkemizin ilk Tapu ve Kadastro Meslek Lisesi bu binanın bir kısmında 1911 yılında eğitime başlamıştır.

Osmanlı ve Cumhuriyet döneminin hafızası olan, yüzlerce yıllık tapu ve kadastro kayıtlarının, haritalarının, arazi bilgilerinin özenle arşivlendiği bir hazine olan bu bina sanıldığından da çok önem taşımaktadır.

İnşa edildiği günden bugüne kadar Tapu ve Kadastro hizmetleri için kullanılan bina inşa amacına da uygun olarak Tapu ve Kadastro İstanbul Bölge Müdürlüğü olarak hizmet vermeye devam etmekteydi. Ancak yasalarımıza göre normal bir kiracıya bile çıkarılmadan bir ay önce ihtar çekilmesi zorunlu olmasına karşın, bir hafta süre verilerek 277 yıllık tapu-kadastro hafızası, yüzlerce yıllık Osmanlı Dönemi hafızası silinmek istenmektedir.

Buradan Cumhurbaşkanlığı ile Kültür ve Turizm Bakanlığına sesleniyoruz:

- Tarihi Tapu ve Kadastro Bölge Müdürlüğü Binası (Defter-i Hakani Nezareti Binası) Ayasofya ya da başka ilgisiz bir müzeye dönüştürülmemelidir. Bina inşa edildiğinden bugüne kullanım amacına uygun tapu, kadastro ve haritacılık hizmetleri için kullanılmıştır. Bu yüzden mesleğimiz ve ülkemiz için çok önemli bir hafızadır, bunun yok edilmesi engellenmelidir.
- Osmanlı ve Cumhuriyet dönemine ait yüzlerce yıllık tapu kaydı ve haritalar bu binada arşivlenmiştir. Bunların alelacele bir haftada taşınması ciddi riskler taşımaktadır. Arşivlerin zarar görmesinin önüne geçilmelidir.
- Tapu ve Kadastro personeli yetiştirmek üzere kurulan Tapu ve Kadastro Mektebi Âlisi ülkemizin ilk Tapu ve Kadastro Meslek Lisesi bu binada kurulmuştur. Binler-

ce mezun için binanın hem tarihi hem de duygusal önemi bulunmaktadır. Bu yüzden binanın aslına uygun kullanımına devam edilmelidir.

- Eğer bu bina gerçekten müzeye dönüştürülmek isteniyorsa TAPU-KADASTRO-HARİTACILIK MÜZESİ olmalıdır. Ayrıca şu anki arşiv, tıpkı 277 yıldır korunduğu gibi kendi evinde kalmaya devam etmelidir.

DEFTER-İ HAKANİ NEZARETİ BİNASI, 277 YILDIR OLDUĞU GİBİ ASLINA UYGUN ŞEKİLDE TAPU VE KADASTRO BÖLGE MÜDÜRLÜĞÜ OLARAK KULLANILMAYA DEVAM ETMELİDİR !

TARİHİ BİNA MÜZE YAPILCAKSA, GEÇMİŞİNE UYGUN OLARAK TAPU-KADASTRO-HARİTACILIK MÜZESİ YAPILMALIDIR ! ■

Dijital Dünyanın Ortaçağında Veri Egemenliği

Caner Güney

1. Dijital Feodalizm

Dijital feodalizm (*digital feudalism*) olarak nitelendirilen kavram insanların kişisel veri kümelerini sosyal medya platformları gibi dijital platformlar üzerinde paylaşması sayesinde küresel bulut ve/veya ağ platformu sağlayıcılarının bu veri kümeleri üzerinden büyük ekonomik değer oluşturmasını ifade etmektedir. Google, Apple, Facebook, Amazon, Microsoft gibi sayıları çok az olan küresel platform sağlayıcıları, kapitalist sistemde oligopol piyasa düzenini oluşturmaktadır. Diğer bir ifadeyle sözü edilen tekelci teknoloji firmaları platform ekonomisi üzerinden dünyanın en zengin firmaları ve en değerli markaları olmayı başarmışlardır.

21. yüzyılda hayatımıza giren dijital feodalizm kavramında geçen feodalizm bilindiği üzere aslında çok eski bir kavramdır. Ortaçağda soylular, kendilerine kral tarafından verilmiş toprakları ekip biçmeleri için köylülere verirdi. Köylüler de toprağı işlemek için canla başla çalışırdı. Bununla birlikte köylünün emeğiyle ortaya çıkan değerın büyük kısmını toprak sahipleri yani soylular alırdı. Bugün dijital feodalizmde benzer biçimde teknoloji firmaları tarafından ücretsiz olarak sunulan uygulamalar (apps), hizmetler (Software-as-a-Service, SaaS), depolama alanları ücretsiz olarak tüm dünyadaki insanlığa sunulmakta ve mümkün olduğunca çok kullanılması beklenmektedir. Kullanıcılar akıllı saat üzerindeki nabız gibi sağlığa ilişkin veri kümeleri, harcamaları, finansal bilgileri, duygu durumları gibi her türlü kişisel veri kümelerini bu “dijital arazi parçalarına” ekmekte, teknoloji firmalarının geliştirmiş olduğu yapay öğrenme modelleri de sözü edilen bereketli toprakları ekip biçmektedir. Kullanıcıların ücretsiz olarak vermiş olduğu veri kümeleri arasındaki ilişkiler kuruluş örüntüler ortaya çıkarılarak, insanlığın

yakın gelecekteki tüketim anlayışı şekillendirilmekte, politik ve diğer konulardaki seçimleri yönlendirilmektedir. 21. yüzyıl modern dünyasında neo-liberal düzende özgürleştiğini düşünen birey, aslında dijital dünyada orta çağdaki köleliği yani emeği sömürülen köylülüğü yaşamaktadır.

Diğer taraftan tekelci tekno kapitalist düzende soylu rolündeki küresel teknoloji firmaları hem gelirlerini artırmakta hem de insanların seçimlerini manipüle edebilmekte ve davranışlarına yön verebilmektedir. Yakın zamanda bu türde yaşananlara; Çin Halk Cumhuriyeti'nin kurmuş olduğu büyük dijital gözetim ağıyla yurttaşlarına sosyal kredi puanı ataması, Rusya Federasyonu istihbaratının Facebook üzerinden Amerika Birleşik Devletleri vatandaşlarını manipüle etmesi yardımıyla Donald Trump'ın başkan seçilmesi, Cambridge Analytica firmasının sosyal medya veri kümelerini manipüle etmesiyle ABD başkanlık seçimlerine, Birleşik Krallık'ın Avrupa Birliği'nden ayrılmasına (*brexit*) etki etmesi örnek olarak gösterilebilir.

2. Veri Egemenliği

Bilindiği üzere veri işlendikçe farklı kesimlerin bilgi gereksinimleri karşılandıkça ortaya çıkan katma değer de üstel olarak artmaktadır. Bu durumda veriden en çok değer üretenlerin kimler olduğu veya veri üzerindeki egemenliğin (data sovereignty) kimlerin elinde bulunduğu sorusu ortaya çıkmaktadır.

Seagate firmasının sponsor olduğu ‘International Data Corporation (IDC)’ tarafından hazırlanan ve 2018 yılının Kasım ayında yayımlanan ‘Data Age 2025’ raporuna göre 2018 yılında 33 zetabayt (33×10^{21} bayt veya 33 trilyon gigabayt) olan küresel veri büyüklüğü, 2025 yılında 175

zetabayt düzeyine çıkacaktır. Bununla birlikte aynı raporda dünyadaki veri kümelerinin yaklaşık %30'unun gerçek zamanlı olarak işlenmesi gerektiği ifade edilmektedir. Ayrıca, bugün hızlı biçimde ilerleyen yapay zeka çalışmalarının, özellikle derin öğrenme modellerinin gelişiminin büyük veriye bağlı olması, başka bir ifadeyle yapay zekanın yakıtının veri olması, veriye sahip olmanın önemini daha da arttırmaktadır.

Veri egemenliğini elinde bulunduran ülkeler, şehirler, şirketler oluşturdukları dijital ekonomi sayesinde işlenmiş veri kümeleri ile ham veri kümelerine göre katbekat fazla katma değer üretebilmektedir. Ham veri yalnız belirli sorunları çözerken, işlenmiş veri yani arama motorlarında ulaşılabilen, sosyal medya platformlarında paylaşılabilen, bulut depolama hizmetleri üzerinden erişilebilen veri kümeleri farklı toplulukların, farklı sektörlerin farklı sorunlarını çözmeye kullanılabilmektedir. Böylelikle küresel veri merkezi pazarı büyümekte ve yaklaşık 40 milyar dolar düzeyinde bir ekonomik büyüklük oluşturmaktadır.

21. yüzyılda öne çıkan konu yalnız farklı sensörlerle veri üretmek değil, veri kümelerini otomatik biçimde işleyerek bunları yenilikçi servislere dönüştürebilmektir. Bunun için dijital dönüşüm kavramı ortaya çıkarılmış, kurum ve kuruluşların ürettikleri tüm veri kümelerinin, gerçekleştirdikleri iş süreçlerinin dijital ortamda olması beklenmektedir. En genel yaklaşımda e-devlet uygulamaları ile yurttaş ve kamu kurumları arasında birçok iş dijital ortamda gerçekleştirilebilmektedir. Dijitalleşmenin, dijital dönüşümün gerçekleşmesi için de yüksek kapasiteli veri merkezlerine, sunucu çiftliklerine gereksinim bulunmaktadır. Genelde bulut bilişim kavramı altında öbekleşen çözümlerin gereksinim duyduğu temel teknoloji, iş süreçlerinin koşturulduğu platformlardır. Sözü edilen platform sağlayıcıları sınırlı sayıda olduğundan ve tüm dünyaya hizmet verebildiklerinden platform ekonomisi kavramı oligopol piyasa düzeninde işlerlik kazanmaktadır.

Küresel platform ve ağ sağlayıcılarının büyük miktardaki veriyi kendi sunucularında tutması ve işlenmesinin yani platform ekonomisi oluşturmalarının yanı sıra küresel veri emperyalizmi tartışmaları da ortaya çıkmaktadır. Örneğin bu-

gün Türkiye'de üretilen veri kümelerinin yaklaşık %95'i yurtdışında tutulmaktadır. Bunun en önemli nedenleri arasında Türkiye'de bulunan veri merkezlerinin sayısının ve kapasitelerinin sınırlı olması gösterilebilir.

Sosyal ve ekonomik faaliyetlerin yürütüldüğü dijital platformlarda artan tekelleşme, bu tekelleşmenin belirli ülke şirketlerini ön plana çıkarması ve şirketler ile devletler arasındaki ilişkilerin yeni bağımlılıklar yaratması vb. konular küresel veri emperyalizmi bakış açısından ortaya çıkan yeni sorunsallardır.

Veri kümelerinin saklanması ve işlenmesinin küresel platform ve ağ sağlayıcı firmalar yerine yerelde gerçekleştirilebilmesi küresel veri emperyalizmine karşı mücadelede atılması gereken önemli adımlardan biridir. Bununla beraber yerli veri merkezleri üzerinde merkezi hükümetin otokrat bir yönetim kurmasına olanak tanımayacak yasal düzenlemelerin de yapılması gerekmektedir.

3. Veri Dayanışması

Türkiye'de henüz veri/bilgi ve mekansal veri/bilgi için toplumun tüm kesimleri ile birlikte katılımcı ve kapsayıcı anlayışla oluşturulabilmiş bir yasal mevzuat bulunmadığı gibi benzer yaklaşımla geliştirilmiş bir veri politikası da bulunmamaktadır.

Kurumsal web sitelerinden, e-ticaret veya blog sitelerine, hayat eve sığar uygulamasına kadar birçok alanda kişisel veriler bir şekilde toplanılmakta ve meta haline getirilmektedir. 2016 yılında çıkarılan 6698 sayılı Kişisel Verileri Koruma Kanunu (KVKK) kapsamında öne çıkan aydınlanma metninin paylaşılması ve kişisel verilerin işlenmesinde kişilerin açık rızasının alınması zorunluluğu kişisel mahremiyet açısından önemli gelişme olarak kabul edilebilir.

Ancak 2007 yılında çıkarılan 5651 sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi Ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun ile 31.07.2020 tarihinde Resmi Gazete'de yayımlanan 7253 sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi Ve Bu Yayınlar Yoluyla

İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun toplumun haber/bilgi alma hakkını ve ifade özgürlüğünü kısıtlamaktadır.

Veri/bilgi dijital ortamda bulunduğundan, veri politikası da daha çağdaş ve demokratik bir toplum olma yolunda internet ortamında veri/bilgi kullanımının/paylaşımının/dayanışmasının nasıl daha etkin hale getirilebileceği üzerine kurgulanması gerekmektedir. “Akıllı” Şehir konusunda ilerlemek isteyen, e-devlet uygulamalarını zenginleştiren bir hükümetin; internet üzerinde veri/bilgi paylaşımını sansürleyen, sosyal medyayı toplumu gözetim altında tutabilmek için bir araç olarak kullanmaya izin veren yasal düzenlemeleri gerçekleştirmemesi gerekmektedir. Bu yolla merkezi hükümet kendisinden farklı düşünenlerin görüşlerini sosyal ağlar üzerinden paylaşmada otosansür uygulamasına, sosyal ağ sağlayıcıların hızlarının azaltılarak kullanılmamasına ve böylece toplumun habere/bilgiye ulaşma özgürlüğünü engellemiş olacaktır.

Diğer taraftan yasal düzenleme kapsamında Türkiye’den günlük erişimi 1 milyondan fazla olan yurtdışı kaynaklı sosyal ağ sağlayıcı şirketlerin Türkiye’de temsilci bulundurmaları olumlu bulunmaktadır. 2019 yılının Aralık ayında Resmi Gazete’de yayımlanan 7194 sayılı Dijital Hizmet Vergisi İle Bazı Kanunlarda Ve 375 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun ile dijital ortamda dijital hizmet sağlayıcılarına ‘Dijital Hizmet Vergisi’ getirilmiştir. Eğer platform şirketleri 7253 sayılı yasaya göre Türkiye’de merkez (işyeri) bulundurmaları durumunda 7194 sayılı yasaya göre vergi ödemesi sağla-

nabilecek midir? Başka bir ifadeyle Google, Facebook, Twitter, Instagram, Yandex, LinkedIn gibi reklam platformları, Google Play, App Store, Spotify, Apple Music, YouTube Music ve Premium, Steam, PlayStation Store, Microsoft Store gibi dijital mağazalar, sosyal ağlar ve anlık mesajlaşma uygulamalarının yanı sıra Airbnb, Sahibinden, GittiGidiyor, Letgo gibi kullanıcıların ürün veya hizmetlerini doğrudan alıcılara ulaştırabildiği aracılık işlevi gören platformlar Türkiye’ye vergi ödeyecek midir? Yoksa ‘We Are Social’ ve ‘Hootsuite’in birlikte yayımladığı 2020 Türkiye İnternet Kullanımı Sosyal Medya, Mobil Kullanım ve E-Ticaret İstatistikleri raporuna göre 62 milyon internet kullanıcısı olan, 54 milyon sosyal medya kullanıcısı olan, 77 milyon mobil kullanıcısı olan ve herbirinde yıllık 2.5 milyon artış gösteren Türkiye pazarından çıkacaklar mı?

Elektronik ticaretten elde edilen kazancın ne şekilde vergileneceği, tüm dünyaya hizmet veren küresel şirketlerin oluşturduğu dijital ekonominin vergilendirilmesi ve bu verginin devletler arasında nasıl bölüşüleceği konuları başka bir tartışma konusudur. Çalışma kapsamındaki bakış açısından önemli olan ise her gün başka bir iş modeli ortaya çıkaran sözü edilen platform şirketlerinin hem dijital feodalizm hem de veri egemenliği açısından tekeli bir yapı oluşturmuş olmalarıdır. Oysaki açık dünya görüşünde veriye erişim hakkı bir insan hakkı olarak kabul edilmektedir. Merkezi ve yerel yönetimlerce üretilmiş olan veri kümelerinin mülkiyetinin insanlığa ait olduğu düşünsel temelinden hareketle yönetimlerin, toplumun tüm kesimleri ile beraber veri dayanışması içerisinde açık ve bağlantılı veri ekosistemini oluşturması gerekmektedir. ■

İmar Kanunu'nun 18. Maddesinde ve Uygulama Yönetmeliğinde Yapılan Değişikliklerin Değerlendirilmesi

Dr. Erdal Köktürk*

10 Temmuz 2019 tarihli Resmî Gazete'de yayımlanan 4/7/2019 tarihli ve 7181 sayılı Tapu Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile 3194 sayılı İmar Kanunu'nun 13., 15. ve 18. Maddelerinde kapsamlı değişiklikler yapılmıştır. Bu değişikliklerin ardından, İmar Yasasının 18. Maddesinin son fıkrasındaki, “*Bu maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar Bakanlıkça hazırlanan yönetmelikle belirlenir.*” kuralı gereği yönetmelik beklenirken, yaklaşık 7 ay sonra, 14/2/2020 tarihli ve 7221 sayılı Yasa ile 18. maddeye 19. Fıkra eklenmiş ve beklenen yönetmelik 7 ay sonra 22 Şubat 2020 tarihli Resmî Gazete de yayımlanmıştır.

Yapılan değişikliklerle Düzenleme Ortaklık Payı (DOP) adıyla kesinti yapılacak umumi hizmet alanlarının sayısı 15'den 23'e çıkarılmış %40 olan DOP oranı %45 olmuştur. Böylece, umumi hizmet alanlarının sayısında ve DOPO oranında mülkiyet hakkını kısıtlayan ve adeta onu kullanılamaz hale getiren sınır geçilmiştir. Değişiklikler bununla da sınırlı değildir. Anayasaya ve yargı kararlarına aykırılıkta sınır da tanınmamıştır. Özensiz bir dil ve içerik yanı sıra özellikle yönetmelikte sistematik kurulmadığı için gerekli gereksiz her şey yönetmeliğin içine atılmış ve tam bir “çorba” durumu oluşmuştur. Önceden, plan, program yapıldığı, yargı kararları süzülmediği ve katılıma hiç değer verilmediği için kimin yaptığı belli olmayan değişikliklerle Harita-Tapu-Kadastro sektörünün sorunlarının artacağı, yargının

yükünün daha fazla olacağı bir durumla karşı karşıyayız

Gerek İmar Yasasında ve gerekse Arazi ve Arsa Düzenlemeleri Hakkında Yönetmeliğin yayımından önce Harita-Tapu-Kadastro Sektöründe bir tartışma ve/veya bir değerlendirme ya da bir toplantı, çalıştay yapılmaması ve yanı sıra bu değişikliklerin kimlerce ve niçin gerçekleştirildiğinin açıklanmaması ve kaldı ki değişiklikler sonrası bir değerlendirme ve analiz meslek kamuoyuna yansımaması üzerine bu yazıyı yazma gereği duyulmuştur.

İmar Planlarının Amacı

Anayasa Mahkemesi ve Danıştay kararları birlikte değerlendirildiğinde, imar planlarının amacı;

1. İnsan, toplum, çevre ilişkilerinde kişi ve aile mutluluğu ile toplum yaşamını yakından etkileyen fiziksel çevreyi sağlıklı bir yapıya kavuşturmak,
2. Yatırımların yer seçimlerini ve gelişme eğilimlerini yönlendirmek ve
3. Toprağın korunma, kullanma dengesini en verimli biçimde belirlemektir.

İmar planları, planlanan yörenin bugünkü durumunun, olanaklarının ve ilerideki gelişmesinin gerçeğe en yakın şekilde saptanabilmesi için coğrafi veriler, beldenin kullanılışı, donatımı ve mali bilgiler gibi konularda yapılacak araş-

* Harita Mühendisi, erdalkokturk@yahoo.com

tırma ve anket çalışmaları sonucu elde edilecek bilgiler ışığında, çeşitli kentsel işlevler arasında var olan ya da sağlanabilecek, olanaklar ölçüsünde en iyi çözüm yollarını bulmak, belde halkına iyi yaşama düzeni ve koşulları sağlamak amacıyla hazırlanır. Plan değişikliklerinde de aynı ölçütler göz önünde bulundurulur.¹

Yukarıda belirtilen amaçları gerçekleştirmek üzere çeşitli türde ve ölçeklerde planlar yapılmaktadır. Böylece, imar planları yoluyla arazinin gelecekte nasıl kullanılacağı, ne tür bir kentleşme ve yerleşme öngörüldüğü tasarlanmaktadır. Bu nedenle, imar planları, aynı zamanda birer arazi kullanım belgeleridirler. *Çünkü, planların amacı bir yandan arazi kullanımında bir düzen sağlamakken bir yandan da temel bir hedef olarak kent planlamasını belli bir arazi üzerinde somutlaştırmaktır. İmar planları, arazi mülkiyetinin kullanımına yönelik bir düzen getirmeleri nedeniyle mülkiyeti kamu yararı amacıyla sınırlayan bir nitelik de taşıyan hukuksal bir araçtır.*

Arsa Düzenlemesinin Amacı

Arsa düzenlemesi ile bir taşınmaz, sınırları ve bazen yeri değiştirilerek eski sahibine verilmektedir. Düzenleme ile, imar planında ya da idarece etapları belirlenmiş olan bölgeler içindeki taşınmazların, tapu sicilinde kayıtlı bilgileri ve tapu planındaki (kadaströ paftasındaki) sınırları; planlı, sağlıklı ve düzenli bir yerleşmenin sağlanması için kentleşme amaçları doğrultusunda, 'İmar Planına, İmar Yasası'na ve Mevzuatına' göre yeniden düzenlenmekte ve söz konusu alan imara kavuşmaktadır. Bu işlemle, kadaströ parselleri, uygulama imar planındaki konumlarına, biçimlerine ve büyüklüklerine göre düzenlemeye bağlı tutularak imar parselleri (arsa) durumuna getirilmektedirler.

Bir diğer deyişle, arsa düzenlemesi, arazinin son kullanma durumunu gösteren tapu planı ve tapu kütüğü (TAKBİS) bilgilerinin, İmar Yasası'na ve yönetmeliklere göre, imar planının

da öngörülen arazi kullanım kararlarına uygun biçimde, imar parsellerinin oluşturulması için yapılan ayırma, birleştirme ve yeniden dağıtma işlemleridir. Arsa düzenlemesi, taşınmaz maliklerinin çıkarlarını, onların çoğu durumda yapısal amaçlarla kullanılmayan ya da kötü kullanılan parsellerini daha iyi kullanılabilir parseller meydana getirerek korumaktadır. Bu amaçla düzenlemeye katılan parsellerden, gelecekteki genel gereksinme alanları için kesinti yapıldıktan sonra, uygulama imar planında belirtilen kullanımı sağlayabilecek biçimde konumlarına, biçimlerine ve büyüklüklerine göre yeni parseller oluşturulmaktadır.

Mekânsal planlamada en güç aşama, 1/1000 ölçekli uygulama imar planlarının ve bu planlardaki kullanım alanlarının (fonksiyonların) sınırlarının araziye, zemine uygulanması ve tapu sicilindeki mülkiyetin buna uyarlanmasıdır. Bu yüzden, taşınmaz sahiplerini imar planının uygulanmasını kolaylaştıracak yönde davranmaya zorlamak gerekebilir². Eğer, malikler mülkiyet koşullarının yeniden düzenlenmesini ve parsellerin imar edilebilirliğini sağlamazlarsa, devlet işlemi geçici olarak üzerine alır. Bu durumda, düzenleme, amaca uygun olarak biçimlendirilmiş imar parselleri oluşturularak imar planlarının yaşama geçirilmesi için uygulanan, sıklıkla başvurulmuş ve genel olarak da kabul gören bir araç haline gelir³. Arsa düzenlemesi gerçekte imar planlarındaki kullanım kararlarının zemine uygulanmasını sağlayan, sıklıkla başvurulmuş ve genel olarak re'sen yapılan bir araçtır.

İmar Planları ile Arsa Düzenlemesi Arasındaki İlişkiler

Arsa düzenlemesi sonucu ortaya çıkan parsestasyon planı aracılığıyla 1/1000 ölçekli uygulama imar planındaki kullanım türlerinin sınırlarıyla birlikte tapu planına ve tapu siciline dönüştürülmesini sağlayan arsa düzenlemesi, İmar Kanunu ve Yönetmelikleri birlikte değerlendirildiğinde,

1 Danıştay 6. Daire, 17.12.1996 tarihli ve E: 1996/523, K: 1996/5823 sayılı karar (Danıştay Dergisi, Sayı: 93, sayfa: 330-333)

2 YAVUZ, F., KELEŞ, R., GERAY, C., 1978: 344.

3 KARLSRUHE, 2004.

1. İmar planları,
2. Arsa düzenlemesi (parselasyon),
3. Yapı,
4. Yapı Denetimi,
5. İmar yaptırımları.

Gibi beş ayrı bölümde ve herbirinde farklı mesleklerin ve faaliyetlerin sürdürüldüğü imar hukukunun içinde önemli bir yere sahip olmakla birlikte önemi ve işlevi yeterince kavranmadığı gibi, Danıştay kararları incelendiğinde idarelerce Anayasanın 35. Maddesinde yer alan mülkiyet hakkına ve amacına aykırı kullanılmakla büyük ölçüde istismar edildiğine de tanık olmaktadır.

Arsa düzenlemesi, imar hukuku, kadastro ve tapu sicili arasında ilişkiler kurarken, 3 ayrı plan;

1. Mekânsal plan,
2. Tapu planı,
3. Parselasyon planı,

İle birlikte ve yanı sıra ayrı ayrı her birinin işlevi Harita Mühendislerince yeterince bilinmediği ve kavranmadığı için hatalı yapıldıkları da bir gerçektir.

Bu eksiklikler ve yetersizlikler, İmar Yasasının 18. maddesi ve Yönetmeliğinde yapılan değişiklikler sırasındaki sessizlikten anlaşılmaktadır.

Yönetmelik yayımlandıktan sonra HKMO İstanbul Şubesi tarafından içinde benim de bulunduğum bir Çalışma Grubu oluşturulmuş, Yönetmelik Çalışma Grubu tarafından kapsamlı değerlendirilmiş ve oluşan görüş ve değerlendirmeler dikkate alınarak HKMO İstanbul Şubesi tarafından, “*Arazi ve Arsa Düzenlemeleri Hakkında Yönetmelik Üzerine Teknik ve Hukuki İnceleme Raporu*” hazırlanarak 06.04.2020 tarihli ve Dosya: 9101-175 sayılı yazı ekinde duyurulmuş ve ayrıca basılarak üyelerin bilgilerine sunulmuştur. Bu yazıda, söz konusu Raporda doğru ve yerinde yapılan değerlendirmelerin yinelenmesi yerine birkaç konuda daha ayrıntılı incelemelere yer verilmesi tercih edilmiştir.

1- YÖNETMELİĞİN ADI HATALIDIR VE YÖNETMELİK İÇİNDE YANLIŞ İFADE VE TANIMLAR YER ALMAKTADIR!

6 ay sonra yürürlüğe girmek üzere çıkarılan 03.05.1985 tarihli ve 3194 sayılı İmar Kanunu ardından 02.11.1985 tarihli Resmî Gazete de yayımlanan mülga “İmar Kanunu’nun 18 İnci Maddesi Uyarınca Yapılacak Arazi ve Arsa Düzenlenmesi İle İlgili Esaslar Hakkında Yönetmelik” yayımlandığı tarihten (02.11.1985) yürürlükten kaldırıldığı tarihe (22.02.2020) kadar 35 yıl boyunca noktasına, virgülüne dokunulmaksızın ve hiçbir değişiklik yapılmaksızın varlığını korumuştur. Öyle ki, 03.12.2003 tarihli ve 5006 sayılı Yasa ile 3194 sayılı Yasanın 18. Maddesinde yapılan değişiklikle DOP oranı %40’a çıkmasına rağmen yönetmelikte bu oranın %35 olmasına kimse ses çıkarmamıştır. Oysa, Anayasanın “2. Yönetmelikler” başlıklı 124. Maddesinde, “*Cumhurbaşkanı, bakanlıklar ve kamu tüzelkişileri, kendi görev alanlarını ilgilendiren kanunların ve Cumhurbaşkanlığı kararnamelerinin uygulanmasını sağlamak üzere ve bunlara aykırı olmamak şartıyla, yönetmelikler çıkarabilirler.*” Denilmesine ve yönetmeliklerin yasalara aykırı olamayacağına dair anayasa hükmüne rağmen bu durum 17 yıl (2003-2020) devam etmiştir. Bu yönetmelikte, zamana ve ruhuna uygun düzeltme ve güncelleme sağlanamadığı gibi, neredeyse bu yönetmeliği aratan bir değişiklik ile karşı karşıyayız.

Yeni Yönetmeliğin başlığındaki “*Arazi ve*” ibaresi kaldırılmalıdır! Çünkü, arazi her ne kadar Türk Medeni Kanunu ve Tapu Sicili Tüzüğüne göre yeryüzünün yatay konumundaki taşınmazların genel adı olsa da, kırsal alanlardaki toprakları betimlemektedir ve “*Arazi Düzenlemesi*” 5403 sayılı Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Yasası, 6200 sayılı DSİ Genel Müdürlüğü Teşkilat ve Görevleri Hakkında Yasa ve 3083 sayılı Yasa uyarınca yapılan arazi toplulaştırma çalışmalarını ifade etmek için kullanılmaktadır. Dolayısıyla, arazi bir tarımsal toprak iken arsa daha çok kentsel toprak parçasını betimlemek için kullanılmaktadır. Yönetmeliği yazanlar bu niteleme ve yasal düzenlemeleri özenli değerlendirmeyerek isabetsiz bir şekilde yönetmeliğin adını hatalı olarak yazmışlardır. Almanya ve Kıta Avrupasındaki uygulamalara bakıldığında, adlandırmanın “*Arsa Düzenlemesi*” olduğu görülecektir.

İmar Yasası (m.13) ve Yönetmelikte (m. 5, fıkra 2 ve 6) “özel hukuk kişisi” ibaresi yer almaktadır. Hukukta böyle bir deyim yoktur. Yönetmelikte çok sık olarak, “umumi hizmet ve kamu hizmet alanları” deyimine yer verilmektedir. Oysa, 18. Maddede yalnızca “umumi hizmet alanları” denilmektedir. Yönetmelikte geçen “kamu hizmet alanları” ile nerelerin kastedildiği de belli değildir. Yönetmelik içinde yanlış ifade ve tanımların sayısı çok fazladır. Bu durum, Şehir Planları tarafından hazırlanan imar planlarında ve yazında da geçerlidir. İmar planlarında özensiz ifadeler kullanıldığına bir örnek vermek gerekirse, mülkiyet hakkına ve taşınmazların kullanımına sınırlamalar ve kısıtlamalar getiren ve imar planlarının plan notlarının “Genel Hükmümler” başlıklı bölümünün ilk plan notuna, “Donatı alanları kamuya terk edilmeden uygulama yapılmaz” ifadesi yazılmaktadır.

Bireylerin günlük konuşmalarında geçen “donatı” sözcüğüne, son yıllarda sebebi bilinmemekle beraber gerek Danıştay kararlarında ve gerekse bazı yasa ve yönetmeliklerde de yer verilmektedir. Belirlilik, hukuk güvenliği ve öngörülebilirlik ilkeleri gözetildiğinde, hukuksal ve teknik tanımı yapılmayan “donatı” ibaresi ile neyin kastedildiği, hangi kamu mallarını kapsadığı da belli değildir. Oysa plan notundaki “donatı” yerine “düzenleme ortaklık payından karşılanan umumi hizmet alanları” yazılabilir ya da kısaca “umumi hizmet alanları kamuya terk edilmeden uygulama yapılmaz” deyimini kullanılabilir. Ayrıca, söz konusu plan notlarında ne tür yerler “kamuya terk” edilmeden uygulama yapılamayacağı da belirsizdir. Bu belirsizlik “donatı” sözcüğü yerine yukarıda belirtilen deyimlerin herhangi birinin kullanılmasıyla ortadan kaldırılabilir.

Var olan durumda, mekânsal planlama ile arsa düzenlemesi arasında ayrılmaz bir bütünlük vardır ve gerek planlamadan doğan değer artışlarının kamuya aktarılması ve gerekse planlı, sağlıklı, dengeli bir kentleşme ve yerleşme sisteminin oluşmasında gereksinme duyulacak arsanın imar planı verilerine göre oluşmasında arsa düzenlemesinden başka bir uygulama aracı bulunmamaktadır. Bununla birlikte gerek şehir planları ve gerekse harita mühendisleri arasında karşılıklı ilişkiler ve eşgüdüm düzenekleri sağlıklı kurulamamıştır. İmar planlarının

uygulanmasında tek aracın “arsa düzenlemesi” olduğu her iki meslek tarafından tam kavranmamıştır. Bu sorun, her iki mesleğin eğitimden başlayarak uygulamaya kadar birlikte yardımlaşmaları ile çözülebilir ve giderek her iki mesleğin içinde bu konuya ilişkin uzmanlaşmaların özendirilmesi ile çok sağlıklı planlama ve uygulama süreci kurulabilir.

2- YÖNETMELİKTEKİ TANIMLAR BÖLÜMÜ ÇOK YETERSİZ VE EKSİKTİR!

09.07.1956 tarihli ve 6785 sayılı İmar Kanunu ile düzenlemeye giren kadaströ parsellerinin yüzölçümlerinden %25'e kadar olan kısmın, “Düzenleme Ortaklık Payı (DOP)” adıyla, 1) yol, 2) meydan, 3) otopark, 4) yeşil alan için bedelsiz olarak düşülebileceği belirtilmiştir. 11.07.1972 tarihli ve 1605 sayılı yasa ile yapılan değişiklikle, DOP adıyla düşülecek alanlara, 5) park, 6) çocuk bahçesi eklenmiştir. Bu kez, 03.05.1985 tarihli ve 3194 sayılı İmar Kanunu ile DOP oranı %35'e çıkarılmış ve DOP adıyla düşülecek alanlara, 7) cami, 8) karakol eklenmiştir. Danıştay 6. Dairesinin 16.11.1995 tarihli kararı ile 9) pazar yeri⁴ umumi hizmet alanı kabul edilmiştir. Bunun ardından, 03.12.2003 tarihli ve 5006 sayılı yasa ile DOP oranı %40'a çıkarılmış ve DOP adıyla düşülecek alanlara 10) Millî Eğitim Bakanlığına bağlı ilk ve orta öğretim kurumları eklenmiş ve bu arada “cami” deyimini “ibadet yeri” olarak değiştirilmiştir. Danıştay 6. Dairesinin 14.04.2004 tarihli kararı ile bu kez 11) semt spor alanı⁵ DOP olarak eklenmiştir. Ardından, tekrar Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulunun, 22.11.2007 tarihli kararı ile 12) ağaçlandırılacak alan⁶ umumi hizmet alanı olmuştur. 14.04.2016 tarihli ve 6704 sayılı Kanunun 9 uncu maddesiyle, bu fıkrada yer alan “yol” ibaresinden sonra gelmek üzere, 13) otoyol hariç erişme kontrolünün uygulandığı yol, 14) su yolu ibaresi eklenmiş ve 18. maddenin 3. fıkrasına 19.04.2018 tarihli ve 7139 sayılı Yasanın 32. maddesi ile yapılan ek-

4 Danıştay 6. Dairesi, 16.11.1995, E. 1995/1737, K. 1995/4591 (DD, Sayı: 91, sayfa: 596-598); Danıştay 6. Dairesi, 05.12.2001, E. 2000/5490, K. 2001/6098 sayılı karar.

5 Danıştay 6. Daire, 14.04.2004, E. 2002/6584, K. 2004/2274 sayılı karar (DKD, Sayı: 6, sayfa: 162).

6 Danıştay İDDGK, 22.11.2007, E. 2004/244, K. 2007/2331 sayılı karar (Danıştay Dergisi, Sayı: 118).

	3194 Sayılı Yasa, m.18	Yönetmelik, m. 14
1-Yasa ve Yönetmelikte birlikte yer alan DOP alanları	1)Yol, 2)meydan, 3)otopark, 4)yeşil saha, 5)park, 7)ibadet yeri ve 8)karakol, 9)pazar yeri, 10)Milli Eğitim Bakanlığına bağlı öğretime yönelik eğitim tesis alanları, 11) semt spor alanı, 12)özel tesis yapılmasına konu olmayan ağaçlandırılacak alan, 13)Otoyol hariç erişme kontrolünün uygulandığı yol, 14)su yolu, 16)Sağlık Bakanlığına bağlı sağlık tesis alanları, 18)resmî kurum alanı, 20)belediye hizmet alanı, 21)sosyal ve kültürel tesis alanı, 23)mesire alanları	1)Yol, 2)meydan, 3)otopark, 4)yeşil saha, 5)park, 7)ibadet yeri ve 8)karakol, 9)pazar yeri, 10)Milli Eğitim Bakanlığına bağlı öğretime yönelik eğitim tesis alanları, 11) semt spor alanı, 12)özel tesis yapılmasına konu olmayan ağaçlandırılacak alan, 13)Otoyol hariç erişme kontrolünün uygulandığı yol, 14)su yolu, 16)Sağlık Bakanlığına bağlı sağlık tesis alanları, 18)resmî kurum alanı, 20)belediye hizmet alanı, 21)sosyal ve kültürel tesis alanı, 23)mesire alanları
2-Yönetmelikte, Yasadan farklı olarak ifade edilen DOP alanları	6)Çocuk bahçesi, 17)Toplu taşıma istasyonları ve durakları, 19)Mezarlık alanı, 22)Rekreasyon alanı olarak ayrılan parseller	6)Çocuk bahçesi/parkı 17)Şehir içi toplu taşıma istasyonları ve durakları 19)Mezarlık 22)Rekreasyon alanı
3-Yasada olan Yönetmelikte olmayan DOP alanı	15)Taşkın kontrol tesisi alanları	-
4-Yasada olmayan yönetmelikte olan DOP alanları	-	24) Kamuya ait kreş alanları 25) Kent meydanı 26) Kent parkı 27) Spor alanı 28) Teknik altyapı alanı 29)Kamuya ait trafo alanı

lemeye, düzenlemeye tabi tutulan alan içerisinde bulunan 15) taşkın kontrol tesisi alanlarının da eklenmesiyle DOP sayısı 15'e çıkmıştır.

3194 sayılı İmar Kanunu'nun 18. Maddesinde 04.07.2019 tarihli ve 7181 sayılı Yasa ile yapılan değişiklikle DOP olarak düşülecek alanlar 18. maddenin 3. Fıkrası ile yeniden sayılmış, 16) Sağlık Bakanlığına Bağlı Sağlık Tesis Alanları, 17) Toplu Taşıma İstasyonları ve Durakları, 18) Resmî Kurum Alanı, 19) Mezarlık Alanı, 20) Belediye hizmet alanı, 21) Sosyal ve kültürel tesis alanı, 22) Rekreasyon alanı, 23) Mesire alanları ile umumi hizmet alanlarının sayısı 15'den 23'e çıkarılmıştır.

Ancak, düzenleme ortaklık payı olarak düşülecek umumi hizmet alanlarının sayısı 23'e çıkmakla beraber yönetmeliğin tanımlar bölümünde ne olduklarına ilişkin hiçbir açıklamaya ve tanıma yer verilmemiştir.

Ayrıca, 3194 sayılı İmar Kanunu'nun 18. maddesi ile yönetmelikte farklı DOP alanlarının öngörülmesi ile yasa ve yönetmelik arasında aykırılık meydana gelmiştir. Bir diğer deyişle, İmar Yasası'nda (Resmî Gazete, 10.07.2019) ve Arazi ve Arsa Düzenlemeleri Hakkında Yönetmelikte (Resmî Gazete, 22.02.2020) son şeklini alan umumi hizmet alanları ile ilgili farklılıklar vardır. Yönetmelikte;

1. Yasa ile aynı DOP alanları,
2. Yasadan farklı olarak ifade edilen DOP alanları,
3. Yasada olan Yönetmelikte olmayan DOP alanı,
4. Yasada olmayan yönetmelikte olan DOP alanları,

Şeklinde 4 farklı durumun olduğu görülmektedir. Bu duruma, HKMO İstanbul Şubesi tarafın-

dan hazırlanarak 06.04.2020 tarihli ve Dosya: 9101-175 sayılı yazı ekinde duyurulan, “Arazi ve Arsa Düzenlemeleri Hakkında Yönetmelik Üzerine Teknik ve Hukuki İnceleme Raporu”nda da yer verilmiştir. Yukarıdaki çizelgeden görüleceği üzere, 3194 sayılı İmar Kanunu’nun 18. Maddesinin 3. Fıkrasında 23 adet Düzenleme ortaklık payı olarak düşülecek Umumi (Genel) Hizmet Alanı sayılmıştır.

Yönetmelikte, yasada sayılan DOP alanlarından 18 adedi aynı ifadelerle yer almış, 4 adedinde ifade değişiklikleri yapılmış, 1 adedine (15) taşkın kontrol tesisi alanları) yönetmeliğin 14. Maddesinin 2. Fıkrasında a’dan i’ye kadar sayılan bentler arasında yer verilmemiş 3. Fıkra da yer verilmiştir. Bu arada, yasa maddesinde yer almayan 4 farklı alan (24)Kamuya ait kreş alanları, 25)Kent meydanı 26)Kent parkı, 27) Spor alanı, 28)Teknik altyapı alanı, 29)Kamuya ait trafo alanı) yönetmelikle DOP alanı içinde sayılmıştır. Yönetmeliğin yasadaki farklı umumi hizmet alanları bir diğer deyişle düzenleme ortaklık payı olarak düşülecek alanlara ilişkin hükümleri, yönetmeliğin İkinci Bölüm, Üçüncü Bölüm, Dördüncü Bölüm’de toplam 23 ayrı madde ile düzenlemelere konu olduğu, Yönetmeliğin toplam 41 maddesinin 23’ünü oluşturduğu dikkate alındığında bu uyumsuzluk dava konusu Yönetmeliğin tamamını kapsamakta bu durumun yönetmeliğin uygulanma kabiliyetini tamamen ortadan kaldıracak nitelikte olduğu ortaya çıkmaktadır.

Şöyle ki;

1-18/10/1982 tarihli ve 2709 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasası’nın Cumhurbaşkanı’nın “D. Görev ve yetkileri” başlıklı 104. Maddesinin 18. Fıkrasında, “18-Cumhurbaşkanı, kanunların uygulanmasını sağlamak üzere ve bunlara aykırı olmamak şartıyla, yönetmelikler çıkarabilir.”;

2-Anayasanın “2. Yönetmelikler” başlıklı 124. Maddesinde, “ Cumhurbaşkanı, bakanlıklar ve kamu tüzelkişileri, kendi görev alanlarını ilgilendiren kanunların ve Cumhurbaşkanlığı kararnamelerinin uygulanmasını sağlamak üzere ve bunlara aykırı olmamak şartıyla, yönetmelikler çıkarabilirler.”;

3-“J. Kanunsuz emir” başlıklı 137. Maddesinde, “Kamu hizmetlerinde herhangi bir sıfat ve suretle çalışmakta olan kimse, üstünden aldığı

emri, yönetmelik, Cumhurbaşkanlığı kararnamesi, kanun veya Anayasa hükümlerine aykırı görürse, yerine getirmes ve bu aykırılığı o emri verene bildirir. Ancak, üstü emrinde ısrar eder ve bu emrini yazı ile yenilerse, emir yerine getirilir; bu halde, emri yerine getiren sorumlu olmaz. Konusu suç teşkil eden emir, hiçbir suretle yerine getirilmez; yerine getiren kimse sorumluluktan kurtulamaz.”;

4-Geçici 21. Maddesinin F bendinde, “... düzenleyici işlemler yürürlükten kaldırılmadıkça geçerliliğini sürdürür.”

Hükümleri birlikte değerlendirildiğinde, Yönetmeliğin 3194 sayılı İmar Kanunu’nun 18. Maddesine aykırı olamayacağı bir Anayasa hükmüdür ve yasada öngörülmediği halde yönetmelikte yer alan umumi (genel) hizmet alanları ile ilgili işlem yapılmasının “kanunsuz emir” kapsamında olacağı, Anayasanın 2. Maddesinde Devletimizin bir hukuk devleti olduğu, yönetmeliklerin yasalara aykırı olamayacağı nedeniyle yönetmelikle yasadaki farklı umumi (genel) hizmet alanları bir diğer deyişle Düzenleme Ortaklık Payı (DOP) tanımı ve alanlarının öngörülemeyeceği değerlendirilmektedir

3- UMUMİ HİZMET ALANLARININ KAMU MALI NİTELİĞİ GÖZETİLMEMİŞTİR!

İmar Yasası’nın 18. Maddesi ile Arazi ve Arsa Düzenlemesi Hakkında yönetmelikte yapılan değişikliklerle sayıları 23’e çıkan umumi hizmet alanları, aynı zamanda kamu malı niteliğindedirler.

Türkiye’de, kamu mallarını genel ve sistematik olarak düzenleyen bir yasa bulunmamaktadır.⁷ Bununla birlikte, kamu mallarını kapsamlı olarak inceleyen Yargıtay kararları vardır⁸. Kamu

7 Söyler’e göre (2011: 58), “Türk hukuk sisteminde devlet malları kavramı tanımlanmamıştır. Ancak, belirtmek gerekir ki, farklı tür ve içerikteki bu malları tanımlama güçlüğü de bulunmaktadır. Devlet malları teorisi açısından Fransadan etkilenmiş bulunan ülkemizde, devlet mallarını tümüyle içeren genel bir kanun olmadığından, tanım yerine bu malların içeriğine, yönetimine, korunmasına ya da tahsisine yönelik hükümlere rastlamak mümkündür.”

8 Yargıtay Hukuk Genel Kurulu’nun 30.09.1981 tarihli ve E: 1979/1-167, K: 1981/656 sayılı kararı (Yargıtay Kararları Dergisi, Cilt: VIII, Sayı: 2, Şubat 1982, Sayfa: 164); Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, 30.09.1981 tarihli ve E: 1980/3-1715,

malları, doktrinde de çok fazla sayıda yayınlı inceleme konusu olmuştur⁹. Kamu mallarını düzenleyen ilk girişim sayılan Ebul'ula Mardin ile Sıddık Sami Onar'ın hazırladıkları kamu malları yasa tasarısının (1944), Kamu İktisadi Teşekkülleri'nin (KİT) mallarının konumu hakkındaki duraksamalar yüzünden yasalaşmadığı söylenmektedir.¹⁰ 1961 Anayasası'nda kamu malları ile ilgili özel madde konulmasına ilgi gösterilmemesi ise, "...kamu malı kuramının ve kavramının Türk Hukukundaki varlığının reddi değil; yalnızca Anayasa kuralına çevrilmesinin uygun bulunmaması..." şeklinde değerlendirilmektedir.¹¹ Yapılan incelemelere, genel ve özel yasal düzenlemelere ve yargısal kararlara karşın, kamu mallarının içeriğine ve ayırımlarına yönelik belirsizlikler henüz giderilebilmiş değildir. Bununla birlikte Türk Hukuk Sisteminde kamu malları çoğunlukla, Türk Medeni Kanunu'nun 715. Maddesine (eski 641. Maddesi) ve 3402 sayılı Kadastro Yasası'nın 16. Maddesine dayanılarak açıklanmaktadır.

Kamu malları üzerindeki bu belirsizliklerin bir sonucu olarak, ülkemizde "kamu"ya ait alanların "özel mülkiyet"e açılması ile ilgili imar planlarında değişiklikler, özelleştirmeler, özel yasalarla mülkiyetin devri faaliyetleri artarak devam etmektedir. Bunun dışında, kamu mallarının korunamaması yanı sıra giderek azalmasının önemli nedenlerinden biri de idarenin ihmali. Bu durum, idare üzerinde kurulan siyasi ve iktidarda bulunan erkin baskısının etkili olduğunu göstermektedir.

Türk Medeni Kanunu, Kadastro Kanunu ve Yargıtay kararları birlikte değerlendirildiğinde, Devletle bağıntılı olan, özel mülkiyete elverişli olmayan, herkesin ortak ve genel yararlanmasına sunulan, kamu yararına kullanılmak üzere

K: 1981/645 (Yargıtay Kararları Dergisi, Cilt: VIII, Sayı: 3, Mart 1982, Sayfa: 307)Yargıtay Dördüncü Hukuk Dairesi, 20.05.1985 tarihli ve E: 1985/398, K: 1985/5074 sayılı karar (Yargıtay Kararları Dergisi, Cilt : XI, Sayı: 10, Ekim 1985, Sayfa: 1454)Yargıtay Üçüncü Hukuk Dairesi, 11.6.2001 tarihli ve E: 2001/5113, K: 2001/5317 sayılı karar (Yargıtay Kararları Dergisi, Cilt: 27, Sayı: 12, Aralık 2001, Sayfa: 1821) Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nun 03.12.2008 tarihli ve Esas: 2008/7-717, Karar: 2008/722 sayılı kararı

9 Olgaç, Senai., 1957; Dalamanlı, Lütfü., Kazancı, Faruk., Kazancı, Muharrem., 1991; İnal, Nihat., 1997; Şener, Esat., 1998; Gülan, Aydın., 1999; Kılıç, Halil., 2001; Söyler, İlhami., 2011.

10 Gülan,1999: 69

11 Güran, 1984: 533

ayrılan, bir kamu hizmetine özgülenen mallara geniş anlamda "kamu malı" denilmektedir.

Üzerinde devletin mülkiyet hakkı bulunan ve "Devlete ait bilumum gayrimenkul emval" olarak tanımlanan taşınmaz mallar, 1050 sayılı Muhasebe-i Umumiye Yasası'na göre (madde: 23), tapu sicilinde "Maliye Hazinesi" adına tescil edilmektedirler. Tapuda yalnızca maliye hazinesi adına kayıtlı olanlar değil, aynı zamanda kamu Devlet ve kamu tüzel kişilerinin mülkiyetinde olan taşınmaz mallar üzerindeki "yönetim esaslarının tespit edilmesi" (madde: 13/h), "tahsis amacının ortadan kalkması veya amaç dışı kullanılması halinde tahsisin kaldırılması" (madde: 13/d) yetkisi de mülga 13.12.1983 tarihli ve 178 sayılı Maliye Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında KHK'ye göre (madde: 13) maliye hazine adına tapuya tescil edilmişler ve kamu mallarının yönetilmesi, gözetilmesi, tahsisi, tahsisin kaldırılması gibi birbirinden farklı konularda her türlü tasarruf yetkisi günümüzde Çevre ve Şehircilik Bakanlığına bağlanan Milli Emlak Genel Müdürlüğü'nde toplanmış bulunmaktadır.

Var olan durumda, hangi malların niçin ve neye göre kamu malı sayılacağı ile, kamu mallarının çeşitli ayırımlarında tümü için geçerli ölçütlerin ve temel ilkelerin belirlenmesine çalışılmalıdır. Her mal için özel kuralların konulmasında yarar vardır. Bununla birlikte, günümüzde kamuya ilişkin malların;

1. Kamu malı,
2. Kamunun özel malı,

şeklindeki ayrımı yanı sıra, uygulamada kimi farklılıklar gösterse de;

1. Hizmet malları,
2. Orta malları,
3. Sahipsiz mallar,

Şeklindeki ayrım da yerleşmiştir¹².

Kamu hizmetlerine özgülenmiş (tahsis edilmiş), idarenin kamu hizmetlerinde kendisinin kullandığı taşınmaz mallara "hizmet malları"; herkesin ortak, genel ve doğrudan yararlanma-

12 Söyler, 2011: 59

sına özgülenmiş, kamu yararı ve toplum halinde yaşamanın vazgeçilmiş gerekleri ile, halkın önceden izin almadan ücretli veya ücretsiz yararlandığı mallar “orta malları”; doğal nitelikleri gereği kamunun ortak kullanımına açık olan mallara ise “sahipsiz mallar” denilmektedir.

Sahipsiz mallar yetkinin niteliğine, hizmet ve orta malları ise kullanım biçimlerine göre yapılmış ayırmalardır. 3402 sayılı Kadastro Yasası’nda (madde: 16), hizmet mallarının tapuya tescili, orta mallarının ise özel siciline yazılması öngörülmüştür. Diğer kamu malları konusunda yetki özel yasalarına bırakılmıştır.

Bununla birlikte, kamu mallarının, imar planlarıyla piyasa ilişkilerine bağlı duruma getirilmesi olanaklıdır. Bir diğer deyişle, imar planları ile, kamu malları özel mülkiyete dönüşebileceği gibi ayrıca kişilerin farklı amaçlarla bu yerleri kullanmalarının önü açılabilir.

Kentsel gelişmenin yönlendirilmesinde en temel araçlardan biri olan imar planlaması ile kentsel gelişmenin yakın gelecekteki temel fiziksel özelliklerini oluşturan “yönü, şekli ve büyüklüğü” ile ilgili belirlemeler yapılırken, zorlayıcı, kısıtlayıcı ve yönlendirici kararların tümünün birden rol oynadığı bilinmektedir. Bu sürecin oluşumunda, belirleyici durumdaki imar planı hazırlığının ve uygulamasının kentsel büyümenin önünde gitmesi öngörülürken, artan nüfusun yerleştirilmesi ve kentsel arsa üretiminin kamu malları üzerinden sağlanmasında imar planlarının bir araç olarak kullanılmasının kamu ve toplum yararı ile uyumlu olması beklenmelidir. Eğer, kentsel arsa, yaratılan değerlere haksız el koyma niteliklerinden arındırılmamış ise, planı yapandan başlayarak, planı kabul eden, onaylayan, yürürlüğe koyan, uygulayan tüm kişi ve kurumların elinde bir “rant” aracı işlevi görecektir. Bunun sebebi, imar planı yapımı sürecinin kamu yararına demokratik siyasal süreçlerle içerik kazandırmaktan uzak olmasıdır.¹³

Görülmektedir ki, kamu yararını gerekçe göstererek imar planı yapan idarenin yalnız kamu malları üzerinde değil, aynı zamanda özel mülkiyetteki taşınmazlar üzerinde de belirleyici etkisi ve yaptırımını bulunmaktadır. Merkezi ve ye-

rel yönetimler, imar planlarını her açıdan “rant” amacıyla kullanma olanaklarına sahiptirler. Bu yolla, siyasi karşıtlarının taşınmazlarını kamu hizmetlerine özgüleyerek cezalandırabilecekleri gibi, yandaşlarını da yüksek imar haklarıyla ödüllendirebilmekte ve bu işlemi kamu yararı amacıyla yaptıklarını söyleyebilmektedirler. Bu durum, imar planıyla getirilen sınırlamaların nasıl temellendirileceği, içeriğinin ne olacağının büyük ölçüde kamu yararından ne anlaşılacağına bağlı olduğuna ilişkin yukarıda verilen ilkeler ve görüşler doğrulamaktadır.

Kuşkusuz, imar planı hazırlanırken, kamu hizmetine en uygun olan yer bulunduğu için, bu yerdeki yapılanma biçiminin değiştirilmesinde veya kişinin ve toplumun servet kaybına uğramayacağı biçimde yapı yapılabilmesinde de kamu yararı vardır. Kamu yararının var sayılması, kamu işlerinin görülebilmesi zorunlu bulunan taşınmazların sınırlandırılmasını gerekli kılar. Ancak, bu sınırlamanın da bir ölçütünün olduğu ve idarelerin de yetki kullanırken buna dikkat etmeleri gerekmektedir.

Kent planlaması ile tapu sicilinde kayıtlı olan veya olmayan tüm taşınmazların ne şekilde kullanılacağı belirlenmektedir. Bu süreçte,

- “Düzenleme Ortaklık Payı (DOP)” olarak bilinen genel hizmet alanları ile kamu tesisleri alanlarına ayrılan taşınmazların kamu eline geçmeleri,
- Plan kapsamında olup tapuda maliye hazinesi, il özel idaresi, belediye, vakıflar idaresine ait taşınmazların hangi kullanım türüne özgüledikleri de,

Kamu malları politikası ile doğrudan ilgilidir. Günümüzde, kamu malları kuramının temel ilkelerinin;

1. Devir ve ferağ edilememeleri,
2. Zamanaşımı ile edinilememeleri,
3. Özel hukuk işlemlerine konu olamamaları,
4. Kamulaştırmaya konu olamamaları,
5. Özel olarak korunmaları,

olduğu belirtilmektedir.¹⁴ Bu ilkelere dikkat edildiğinde, kamu mallarının, çok sıkı korun-

13 Tekeli, 1988: 10

14 Gülan,1999: 151; Söyler, 2011; Düren, 1976: 82

dukuları algısı oluşmaktadır. Bu doğru mudur? Çok sayıda özel yasa ile, türü ne olursa olsun neredeyse tüm kamu mallarının özel mülkiyete konu olabilmeleri olanaklıdır. Buna yol açan ilk işlem, özel mülkiyete dönüşmelerini sağlamak için imar planlarında bu alanların konut, ticaret, sanayi, turizm, eğitim, sağlık ve benzeri hizmetlere tahsis edilmeleri veya tahsis amaçlarının değiştirilmesidir.

İmar Yasası'nın 18. Maddesinde DOP adıyla düşünülecek yerlerden oluşan umumi hizmet alanlarının amaçları dışında kullanılmayacakları yasada belirtilmesine rağmen bu kez aynı yasa ile tapuya tescil edilmelerinin öngörülmesi çelişkidir. Tapuya tescil edildikten sonra bu alanların ne şekilde korunacaklarına ait bir düzenleme de bulunmamaktadır. Kamu mallarının bu arada umumi hizmet alanlarının özel mülkiyete konu olmaları hukuken olanaksızdır. Buna karşın, Arazi ve Arsa Düzenlemesi Hakkındaki Yönetmeliğin 14. Maddesinin 9. Fıkrasında, *“rekreasyon amaçlı imar planı bulunup, plan kararı ile özel tesis yapılmasına imkan verilen alanlarda; etrafını sınırlayan alanların yerleşim durumu, yapı yoğunluğu ve daha önce imar uygulaması görmesi gibi nedenlerden ötürü bu alanlarla birleştirilerek imar uygulaması yapılamaması halinde, rekreasyon alanı kullanımındaki imar parsellerine özel mülkiyetten tahsis yapılmak suretiyle parselasyon planları yapılabilir, imar mevzuatındaki yapılaşma koşullarını aşmamak kaydıyla özel tesis yapımına izin verilebilir.”* Denilmektedir. Yönetmelik, düzenlemeye giren tüm maliklerden mahalli ve müşterek nitelikte olduğu için kesilen paylarla oluşan ve yasada umumi hizmet alanı olarak amacı dışında kullanılmayacağı belirtilen rekreasyon alanlarının özel mülkiyete konu olabileceğini belirtmektedir. Bu durum bir yasa değil, aynı zamanda bir anayasa ihlalidir. Bir kişinin yolun üstüne yapı yapması ve trafiğe kapatması olanaklı mıdır? Ya da parklara, meydanlara ya da yeşil alanlara Planlı Alanlar İmar Yönetmeliği ile yapılaşma hakkı verilerek özel kullanımlara açılması ne kadar hukukidir? Bu düzenlemelerin, gerçekte, park, meydan, yeşil alanlara fiilen yapılan yapıları hukukileştirmeye yönelik olduğu bilinmektedir.

Mevzuatımızda ibadet yerlerinin kamu hizmetlerinde kullanılması öngörülmüştür. Yargıtay kararlarında da camilerin kamu malı ni-

teliğinde oldukları açıklanmıştır. Ayrıca ibadet yerleri, 3194 sayılı İmar Kanunu'nun 18. Maddesinin 3. Fıkrası gereği Düzenleme Ortaklık Payı (DOP) adıyla yapılan kesintilerden karşılanan umumi hizmet alanlarından biridir ve bu niteliği ile, 3194 sayılı İmar Kanunu'nun 18. Maddesinin 3. Fıkrasında belirtilen *“ve bu hizmetlerle ilgili tesislerden başka maksatlarla kullanılamaz.”* Hükmüne uygun kullanılmalara gerekmektedir. Bu nedenle, ibadet yerlerinin altında ve bitişiğindeki mekânların ticari faaliyetlere konu olması ve ibadet yerlerinin ticari mekânlarla dönüştürülmesinin, bu alanlardaki hizmetin manevi niteliğine ve dini ihtiyaçların karşılanmasına uyarlı olmadığı Mimar Sinan Camilerinde de bu tür kullanışların bulunmadığı söylenebilir. Bir ibadet yapısının bodrumunda *“düğün salonu”* olabilir mi? Ya da bir ibadet yapısının bir katının market, bakkal, dönerci ve benzeri kullanışlara tahsisi ve/veya 3. Kişilere kiralanması doğru mudur? Veya belediyelerin cami inşa ederek bunu ibadet için bedelsiz hazineye devretmek yerine satmaları normal midir?

Ancak, sebebi bilinmemekle beraber, ibadet yerlerinde imar mevzuatına aykırı mekânlar yaratılarak bunların ticari faaliyetlerde kullanılmasına ilişkin ilk düzenleme, 22/6/1965 tarihli ve 633 sayılı Diyanet İşleri Başkanlığı Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun'a 12.07.2013 tarihli ve 6495 sayılı Kanunla eklenen Ek 4. Madde ile yapılmıştır. İbadet yerlerindeki ticari mekânların tüm yapılarda inşa edilerek kullanılması üzerine, bu kez Planlı Alanlar İmar Yönetmeliği'nde ilk kez 03.07.2017 tarihli Resmi Gazete de yayımlanan değişiklikle, imar mevzuatı gereği yapı ruhsatı ve yapı kullanma izni gibi yasal izinleri olmadan inşa edilen ve kullanılan ibadet yerleri içinde ve bitişiğindeki ticari mekânların hukukileştirilmesi için, Yönetmeliğin 19. Maddesinin 1. Fıkrasının (1) bendindeki *“ibadet yeri”* kullanımı içinde *“giriş-çıkışları ibadet yerinin girişlerinden ayrı olmak kaydıyla Diyanet İşleri Başkanlığınca belirlenecek usul ve esaslara göre dini tesise hizmet veren ticari mekânlar yapılabilir.”* kuralı eklenmiştir. Bu gelişmeler, umumi hizmet alanı olarak kamuya ve topluma ait ve onların kullanımındaki yapı ve tesislerin giderek özel amaçlarla kullanımına yol açmaları bakımından sakıncalıdır ve hukuka aykırıdır.

Yine, umumi hizmet alanları arasında sayılan *“su yolu”*nun Dünyada ve Türkiye'de bi-

linen adı “kanalistanbul”dur. Ayrıca, umumi hizmet alanları arasında sayılan “13) Otoyol hariç erişme kontrolünün uygulandığı yol, 15) taşkın kontrol tesisi alanları, 18) resmî kurum alanı, 23) mesire alanları”nın düzenleme alanında mahalli müşterek ihtiyaçlar arasında olması ne kadar doğrudur? Gerçekte, Devletin, kamulaştırma için kaynak bulamadığı bu alanları Düzenleme Ortaklık Payı oranı olan %45 eksiğiyle elde etmenin arsa düzenlemesiyle ne ilgisi olabilir? Devletin, kendi görev alanına giren yerleri daha az kamulaştırma bedeli ödemek için umumi hizmet kapsamına alarak DOP oranı kadar daha az harcama yapması Anayasanın 46. Maddesi ile 35. Maddelerine açıkça aykırıdır. Devletin, düzenlemeye giren taşınmaz maliklerine daha az yer tahsisine sebep olarak Anayasanın 35. Maddesine aykırı kural getirirken, bu yerleri kamulaştırması gerekirken bedelsiz el atması Anayasanın 46. Maddesine aykırıdır.

Bu arada, “resmî kurum alanı”, “belediye hizmet alanı”, “sosyo-kültürel tesis alanları”, “rekreasyon alanları” gibi pek çok umumi hizmet alanlarının yönetmeliklerdeki tanımlarına bakıldığında, içlerinde çok sayıda hizmet türünün sayıldığı görülmektedir. Bu hizmet türleri tek tek ele alındığında, bunlara imar planlarında yer verildiğinde üst kelime içinde oldukları nedeniyle hepsinin DOP kapsamında sayılabilecekleri, içinde birden fazla kullanım türü bulunan yerler dikkate alındığında o zaman umumi hizmet alanlarının sayısının 23 olmadığı belki 30-40 dolayında olabileceği düşünülmektedir. Bu alanlar yerine içlerindeki kullanım türlerinin tek tek sayılması daha doğru olacaktır. Ters durumda idarenin yönetmelikte yapacağı değişikliklerle bu alanlara başka alanlar ekleyerek DOP oranını zorlayan ve yasaya aykırı bir durum yaratan sürecin önü alınamayabilir!

Ayrıca, yönetmeliği hazırlayanların yalnızca belediyeler veya valiliklerce yapılan düzenlemelere göre kural getirmişlerdir. Örneğin, kendi başına imar planlarını ve arsa düzenlemelerini Sanayi ve Teknoloji Bakanlığının onayını alarak yapabilen Organize Sanayi Bölgelerinin imar planlarında sıklıkla yer alan “Hizmet ve Destek Alanları” DOP mu? Yoksa KOP parselli mi? olacaktır. Benim kanaatim KOP parselli olması yönündedir. Türkiye’de KOP artık sona

ermiştir demenin de bir hukuksal dayanağı bulunmamaktadır. Yasada DOP sayılanların dışındaki her kamusal alan KOP olarak değerlendirilmelidir. Buna bir örnek vermek gerekirse, Yönetmelikte DOP içinde sayılan,

- 24) Kamuya ait kreş alanları
- 25) Kent meydanı
- 26) Kent parkı
- 27) Spor alanı
- 28) Teknik altyapı alanı
- 29) Kamuya ait trafo alanı kreş,

Gibi alanların hiçbirine İmar Yasasının 18. Maddesinde yer verilmemiştir. Yasada yer almayan yerin yönetmelikle DOP kapsamına alınmasının Anayasanın 124. Maddesi ile 2. 35. ve 46. Maddelerine açıkça aykırı olduğu ve bu durumun bir anayasa ihlali olduğu kesindir. Yönetmeliği hazırlayanların, DOP olarak yapılacak kesintilerle karşılanacak alanların Mekânsal Planlar Yapım Yönetmeliğinde tanım ve lejant olarak yer alıp almadığını incelemedikleri de anlaşılmaktadır. Örneğin, “semt spor alanı” 1/1000 ölçekli uygulama imar planı kararlarında, tanım ve lejantında (gösterim) yer almamaktadır. Diğer işlemlere de herkesin bakmasını ve incelemesini öneririm.

Umumi hizmet alanları tek tek incelendiğinde yukarıda belirtilenlere benzer alanlar daha vardır ve Harita-Tapu-Kadastro Sektöründe bu konular derinlemesine incelenmeli ve umumi hizmet alanlarının bir kamu malı olarak özel amaçlarla kullanılmalarına ilişkin kurallar yasalardan ve yönetmeliklerden çıkarılmalıdır.

4-YÖNETMELİK İLE, 3194 SAYILI İMAR KANUNU’NUN 18. MADDESİNDE SAYILAN DOP ALANLARININ SAYISININ ARTIRILMASI HUKUKA AYKIRIDIR!

İmar Yasası’nda, DOP olarak kesinti yapılacak yerler sayıldıktan sonra, İmar Kanunu’nun 18. Maddesinde, “(..) *Gibi umumi hizmet alanları*” ifadesi ile Yönetmeliğin 14. Maddesinde, “(..) *Diğer umumi ve kamu hizmet alanları*” denilerek DOP olarak sayılan yerlerin sayısının artırılacağı ifade edilmektedir.

Anayasa Mahkemesi'nin bir kararında¹⁵, "... maddede belirtilen umumi hizmetlere ayrılan alanlarda..." deyimi yanı sıra, "...maddede belirtilen hizmetlere ayrılan alanların..." deyimi de değerlendirilmiş ve "sözü edilen on iki adet yerin genel ifadelerle sayısının daha fazla artırılmayacağı" belirtilmiştir. Ayrıca, doktrinde de¹⁶, İmar Yasası'nda düzenleme ortaklık payı olarak düşülecek yerler sayıldıktan sonra, "... gibi" ibaresinin gelmesi maddenin belirttikleriyle yetinilmesi gerektiği şeklinde değerlendirilmiştir. Yargıtay'da¹⁷, "Anayasanın 138. Maddesinde de yer alan "Normlar hiyerarşisi" ilkesi uyarınca, hukuk kuralları yukarıdan aşağıya doğru "Anayasa", "Kanun", "Kanun Hükmünde Kararname", "Tüzük", "Yönetmelik" ve "Diğer alt düzenleyici (Yönerge, Genelge vb.)" şeklinde sıralanmakta olup, alt kademede yer alan bir normun üst kademede norma aykırı

15 Anayasa Mahkemesi'nin 29.12.1999 tarihli ve E. 1999/33, K. 1999/51 sayılı kararı. 3194 sayılı İmar Yasası'nın 13. maddesinin birinci fıkrasındaki; 1) resmi yapılar, 2) (resmi) tesislere, 3) okul, 4) cami, 5) yol, 6) meydan, 7) otopark, 8) yeşil saha, 9) çocuk bahçesi, 10) pazar yeri, 11) hal, 12) mezbaha gibi on iki farklı yer sayıldıktan sonra, "...ve benzeri umumi hizmetlere ayrılan alanlarda..." deyimine de yer verilmişti. Bu fıkrayı iptal eden Anayasa Mahkemesi'nin 29.12.1999 tarihli ve E. 1999/33, K. 1999/51 sayılı kararında, "...maddede belirtilen umumi hizmetlere ayrılan alanlarda..." deyimi yanı sıra, "...maddede belirtilen hizmetlere ayrılan alanların..." deyimini de kullanarak, "sözü edilen on iki adet yerin genel ifadelerle sayısının daha fazla artırılmayacağı" belirtilmiştir. Anayasa Mahkemesi, sözü edilen maddeyi amacına göre değil lafzî olarak yorumlamış ve maddede belirtilen taşınmaz türlerinin sınırlı olduğuna ve genişletilemeyeceğine karar vermiştir.

16 -Yargıtay 5. Hukuk Dairesi Başkanı Sayın Erdoğan Buyurgan tarafından sunulan bir makalede (Bakınız, Buyurgan 2009, s. 112), İmar Yasası'nda düzenleme ortaklık payı olarak düşülecek yerler sayıldıktan sonra, "... gibi" deyimi gelmesi üzerine, "Biz, bu açıklamalardaki "gibi" kelimesinden farklı farklı sonuçlar çıkarılmasına, "Bu da kamu hizmetidir" denilmesine pek taraftar değiliz. Yani Yasanın, maddenin belirttikleriyle yetinilmesi gerektiğini düşünüyoruz," görüşü bildirilmiştir.

17 Yargıtay 20. Hukuk Dairesi'nin 26.02.2018 tarihli ve E. 2017/5427, K: 2018/1373 sayılı kararı (Yargıtay Kararları Dergisi, Cilt: 44, Sayı: 8, Ağustos 2018, Sayfa: 1901), "Kamuoyunda 2/B Yasası olarak bilinen 6292 sayılı Yasa'nın uygulanma esas ve usullerini göstermek üzere çıkarılan 345 sayılı Millî Emlak Tebliği'nin "İade edilecek taşınmazlar" başlıklı 10. Maddesinin 1. Fıkrasında ve devamındaki (a) ve (b) bentleri ile ilgili olarak Yargıtay'ın bir kararında, "gerek 6292 sayılı Kanun'da gerekse Kanunun gerekçesinde, orman olması nedeniyle iptal edilen şahıs tapularına konu alanların, sonradan 2/B uygulaması ile orman sınırları dışına çıkarılması halinde iade edileceklerine ilişkin bir düzenleme bulunmadığından, 345 sayılı Millî Emlak Genel Tebliğinde kanunun kapsamını genişletecek şekilde yorum yapılması yerinde değildir." Denilmiştir.

olması ya da onun kapsamını aşan düzenlemeler içermesi mümkün bulunmamaktadır. Bu durum, "Genel kurallar, usulü dairesince değiştirilinceye veya kaldırılıncaya kadar, düzenleyici işlem tesis etme yetkisi olan makam veya kurumları da bağlar" şeklinde ifade edilen "Tu patere legem quam fecist" prensibi ile izah olunmaktadır. Bu ilkenin doğal sonucu olarak, normlar hiyerarşisinde üst kademede yer alan yasal kurallara aykırı düzenleyici tasarrufların idare tarafından yürürlüğe konulması durumunda idari tasarruf yerine yasal düzenlemenin uygulanması gerektiği şüphesizdir." Kararı ile yasada yer almayan bir hükmün tebliğde yer almasını hukuka uyarlı bulmamıştır.

Gerek 3194 sayılı İmar Yasasının 18. Maddesinin 3. fıkrasındaki, "(...) Gibi umumi hizmet alanları" ifadesi ve gerekse Yönetmeliğin 14. Maddesindeki, "(...) Diğer umumi ve kamu hizmet alanları" ifadesinin Anayasa Mahkemesi kararı, doktrin ve Yargıtay tarafından hukuka uyarlı bulunmadığı dikkate alınmalıdır. Bu ifadelerle, idarelere, süresi belirsiz ve sınırsız sayıda ve istedikleri türde alanın tapuda kayıtlı taşınmaz yüzölçümlerinden bedelsiz kesinti ile karşılanabilme yetkisi verilmektedir. Yasa maddesinde sayılanlarla sınırlı olarak mülkiyet hakkına getirilen kısıtlamanın yönetmelikle genişletilmesinin yasama yetkisinin idareye devri olacağına ilişkin Anayasa Mahkemesinin çok sayıda kararı bulunmaktadır. Bu ifadeler, Anayasa ile koruma altına alınmış mülkiyet hakkına aşırı müdahale niteliğinde ve Anayasanın 35. Maddesine aykırı olacağı değerlendirilmektedir. Ayrıca, bu yerler, tapudaki parsellerden karşılığı ödenmeden daha fazla kesinti yapılmasına yol açacağından kamulaştırmasız el koyma niteliğindedir ve Anayasanın 46. Maddesine de uyarlı değildir.

5-UMUMİ (GENEL) HİZMET (DOP) ALANLARININ TAPUYA TESCİLİ HUKUKSAL SORUNLARA SEBEP OLACAKTIR!

3194 sayılı İmar Kanunu'nun 18. Maddesine 04.07.2019 tarihli ve 7181 sayılı Yasa ile eklenen 4. Fıkrasında, "Üçüncü fıkrada belirtilen, bölgenin ihtiyacına ayrılan alanlardan belediye hizmetleri ile ilgili olanlar bu amaçlarla kullanılmak kaydıyla ilgili belediyesi adına, diğer alan-

lar ise imar planındaki kullanım amacı doğrultusunda bu amacı gerçekleştirecek olan idareye tahsis edilmek üzere Hazine adına tescil edilir.” Denilerek üçüncü fıkranın birinci cümlesinde sayılan, “Düzenleme ortaklık payları, düzenlemeye tabi tutulan yerler ile bölgenin ihtiyacı olan yol, meydan, park, otopark, çocuk bahçesi, yeşil saha, ibadet yeri ve karakol, Milli Eğitim Bakanlığına bağlı öğretime yönelik eğitim tesis alanları, Sağlık Bakanlığına bağlı sağlık tesis alanları, pazar yeri, semt spor alanı, toplu taşıma istasyonları ve durakları, otoyol hariç erişme kontrolünün uygulandığı yol, su yolu, resmî kurum alanı, mezarlık alanı, belediye hizmet alanı, sosyal ve kültürel tesis alanı, özel tesis yapılmasına konu olmayan ağaçlandırılacak alan, rekreasyon alanı olarak ayrılan parseller ve mesire alanları” olarak umumi hizmet alanlarının Türk İmar Hukukunda ilk kez tapuya tescili öngörülmüştür.

Yasa da, tescil konusunda, “belediye hizmetleri ile ilgili olanlar” ve “olmayanlar” şeklinde bir ibareye ek olarak hangilerinin belediye hizmetleri ile ilgili olduğu tek tek sayılarak açıklanmamıştır. Yanı sıra, belediye hizmetleri dışında kalan alanlarla ilgili olarak “imar planındaki kullanım amacı doğrultusunda” ifadesi ile hangi alanlardan söz edildiği belirtilmediği gibi, “bu amacı gerçekleştirecek olan idareye” denilerek düzenleme ortaklık payı olarak kesilecek umumi hizmet alanlarının hangi idarelerin görev, yetki ve sorumluluk alanı içinde oldukları da açıklanmamıştır. Bu belirsizlik, idarelere tanımlanmamış bir yetki ve görev vermekte ve bu alanların kullanılmasında bir sınır ve ölçü belirlenmemiş bulunmaktadır.

Umumi hizmet alanları içinde orta malı yerler bulunduğu gibi hizmet malı statüsünde yerler de vardır. Kamu malları bakımından farklı kategorilerdeki bu yerleri herhangi bir ayrıma tabi tutmadan idarelerin sınırsız takdir ve değerlendirmelerine bağlı hale getirmek kamu mülkiyeti bakımından da bir güvence oluşturan Anayasanın 35. Maddesine uyarlı değildir.

Umumi hizmet alanları tapuya tescil edildikten sonra yalnız Türkiye bakımından değil, aynı zamanda uluslararası hukukun bir gereği olarak yabancılara devri olanaklı yerler haline geleceklerdir. Tapuya tescil edilmeleri nedeniyle her türlü muhdesatın kaydedilebileceği yani

sıra her türlü şerh, belirtme, haciz, aynı haklar gibi kayıt ve tescillere açık hale geleceklerdir.

Umumi hizmet alanlarının tapuya tescili ile birlikte 3. Kişilere devredilemeyeceği ve başka türlü tasarruflara konu olamayacağı ve hiçbir şekilde şerh ve benzeri kayıtlamalara konu olmayacağı da yasada yer almadığından giderek yok olma ile karşı karşıya kalacaklardır.

22.11.2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'na göre, “taşınmaz mülkiyetinin kazanılması, tescille olur” (Madde: 705). Ayrık durumlar (istisnalar) dışında, tescil (kütüklenme) yapılmadan taşınmaza ilişkin mülkiyet hakkının iktisabı (edinilmesi) olanaksızdır. Türk Medeni Kanunu (TMK), tescilin tutarlı ve geçerli olabilmesi için, onun öncesinde ve yasaların öngördüğü biçimde oluşmuş, bağlayıcı bir hukuksal (tüzel) nedenin varlığını aramaktadır. Dolayısıyla, hukuksal nedene dayanmayan tescil, geçerli bir edinme olmaktan çıkarak yolsuz bir tescilin sonuçlarını taşımaktadır.

Bununla birlikte, “miras, mahkeme kararı, cebri icra, işgal, kamulaştırma halleri ile kanunda öngörülen diğer hallerde, mülkiyet tescilden önce kazanılır. Ancak, bu hallerde malikin tasarruf işlemleri yapabilmesi, mülkiyetin tapu kütüğüne tescil edilmiş olmasına bağlıdır.” Türk Medeni Kanunu'nun tescile ilişkin bu ayrık kuralı (eski TMK Madde: 633, yeni TMK Madde: 705), malikin iradesi (istenci) dışındaki yollarla, mülkiyetin başkasına geçişini sağlayan belli bazı işlemler için kabul edilen ve tescilin, edinmenin kurucu koşulu değil, kazanılmış bir hakkın açıklayıcı yönü olduğu şeklinde açıklanmaktadır.¹⁸

4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun tescile ilişkin kuralının istisnası, “Kaydedilmeyecek Taşınmazlar” başlığını taşıyan 999.Maddesinde (743 Sayılı TMK, Madde: 912) verilmiştir. Buna göre, “Özel mülkiyete tabi olmayan ve kamunun yararlanmasına ayrılan taşınmazlar, bunlara ilişkin tescili gerekli bir aynı hakkın kurulması söz konusu olmadıkça kütüğe kaydolunmaz. Tapuya kayıtlı bir taşınmaz, kayda tabi olmayan bir taşınmaza dönüşürse, tapu sicilinden çıkarılır.” Tapu sicilinde kayıtlı olmayan yerlerin kullanımına ilişkin genel kural ise, Türk Medeni Kanunu'nun 715. Maddesinde

¹⁸ Esmer 1983: 290

(743 Sayılı TMK, Madde: 641) yer almaktadır. Buna göre, “*Sahipsiz yerler ile yararı kamuya ait mallar, Devletin hüküm ve tasarrufu altındadır ... ve hiçbir şekilde özel mülkiyete konu olamaz ... Sahipsiz yerler ile yararı kamuya ait malların kazanılması, bakımı, korunması, işlenmesi ve kullanılması özel kanun hükümlerine tabidir.*” Türkiye’de, hizmet mallarını içermekle birlikte, kamu malları konusundaki bu en genel ifade, sahipsiz yerlerin (kimsenin malı olmayan nesnelere) ve yararı kamuya ait olan malların (orta malları) devletin hüküm ve tasarrufu altında olduğu belirtilmiştir. Bu yerler, özel mülkiyete konu olmayan ve devletin özel mülkiyete girmesine izin vermediği, gerek kamu hizmetlerine ve gerekse halkın ortak kullanımına açık bulunmayan yerlerdendir.

766 sayılı Tapulama Kanunu (Madde: 35) ve bunu yürürlükten kaldıran 3402 sayılı Kadastro Kanunu’nda (Madde: 16/B), “*...Yol,...gibi orta malları ise haritasında gösterilmekle yetinilir*” denilmektedir. Kadastro Kanunu’nun 16/A maddesinde ise, “*... kapanmış olan yollar,... buldukları yere göre belediye veya köy tüzel kişiliği adına sınırlandırılarak tespit ve tescil edilir...*” hükmüne yer verilerek, bu tür taşınmazlar hizmet malları arasında sayılmış, hizmet mallarının tapuya tescili, orta mallarının ise özel siciline yazılması öngörülmüştür. Kadastro Kanunu’na göre, eylemli olarak kamu malı olmaktan çıkma ve dolayısıyla fiilen kullanılmama ya da imar planlarının uygulanması sonucu istikametleri değiştirilerek “kapanma” durumları, yol ve meydanların orta malından çıkarak “hizmet malı” olmalarına yol açmaktadır. Ayrıca, çıkış tarihinden başlayarak kamu tüzel kişiliği adına tapuya tesciline kadar, zilyetlikle edinme koşulları da oluştuğunda, bu gibi yerlerin zilyetlikle kazanılabileceği kabul edilmektedir.¹⁹

Bu durumda, umumi hizmet alanlarının hiç bir kısıtlama ve yasaklamalara yer verilmeden doğrudan tapuya tescil edileceklerinin belirtilmesi olağan bir durum değildir. Bu durum, İmar Kanunu’nun 11. Maddesi ile çelişmektedir. Şöyle ki;

3194 sayılı İmar Kanunu’nun “Kamuya ait gay-

¹⁹ Yargıtay 1.H.D. Kararı, 05.04.1995, E.1995/4145, K.1995/4946; 8.H.D. Kararı 23.03.1999, E.9105, K.2659

rimenkuller” başlıklı 11. Maddesinin birinci fıkrasında,

“İmar planlarında; meydan, yol, su yolu, park, yeşil saha, otopark, toplu taşıma istasyonu ve terminal gibi umumi hizmetlere ayrılmış yerlere rastlayan (...) Hazine ve özel idareye ait arazi ve arsalar belediye veya valiliğin teklifi, Maliye ve Gümrük Bakanlığının onayı ile belediye ve mücavir alan sınırları içinde belediyeye; belediye ve mücavir alan hudutları dışında özel idareye bedelsiz terk edilir ve tapu kaydı terkin edilir. Ancak, bu yerlerin üzerinde bina bulunduğu takdirde, arsası hariç yalnız binanın halihazır kıymeti için takdir edilecek bedel ödenir. Bedeli ve ödeme şekli taraflarca tespit olunur.

Bu suretle maledilen arazi ve arsalar belediye veya özel idare tarafından satılamaz ve başka bir maksat için kullanılamaz. Bu hususta tapu kütüğünün beyanlar hanesine gerekli şerh konur.

Bu yerlerin kullanılış şekli, yeni bir imar planıyla değiştirilip özel mülkiyete konu olabilecek hale getirildiği takdirde, bu yerler devir alınan idareye belediye veya özel idarece aynı usulle iade edilir. Buna aykırı davranışı sabit olan ilgililer şahsen sorumludur. Bu terkinler hiçbir şekilde resim, harç ve vergiye tabi değildir.”

Denilmektedir. Yukarıdaki yasa maddesinde, tapuda maliye hazinesi adına kayıtlı taşınmazlardan 1/1000 ölçekli uygulama imar planında,

1. meydan,
2. yol,
3. su yolu,
4. park,
5. yeşil saha,
6. otopark,
7. toplu taşıma istasyonu ve
8. terminal

gibi umumi hizmetlere ayrılmış yerlerin şartları oluştuğunda belediye sınırları içinde belediyelere dışında il özel idarelerine “bedelsiz devri” öngörülmekte ancak, “ve tapu kaydı terkin edilir.” Denilerek bir kamu malı olarak toplumun yararlanması için mülkiyet kurulması önlenmektedir. Bu uygulamaya konu yerlerin tamamının aynı yasanın 18. Maddesinin 3. Maddesinde düzenleme ortaklık payından karşılanacak umumi hizmet

alanları içinde ve ilgili idare adına tapuya tescil edilecek alanlar arasında da sayıldıkları görülmektedir. Bu durumda, bir yerin aynı amaçla kullanılmak üzere yasanın 11. Maddesinde tapudan terkin edileceği belirtilirken yasanın 18. Maddesinin 4. Fıkrasında tapuya tescilinin öngörülmesi, Anayasa Mahkemesi'nin²⁰, aynı konuda iki ayrı yasanın uygulanacağı belirtilmesiyle ortaya çıkan karmaşıklığa ilişkin bir kararında, "... aynı muamelelerin vasfını tayin için iki ayrı hükmün aynı zamanda bu memlekette yürürlükte olması, hukuki bir garabet teşkil eder..." kararı gereği hukuka aykırıdır. Kaldı ki, yasanın 11. Maddesindeki 8 ayrı yerin devrinden ve tapudan terkininden sonra bile, amacı dışında kullanıldıklarının tespit edilmesi halinde eski malikine geri döneceği kuralı ile idarelere caydırıcı bir yaptırım öngörülmüş bulunmaktadır.

2634 sayılı Turizmi Teşvik Yasası'nda kapanan yollar ve yol fazlalarının Hazine adına tescil edileceği (Madde: 8, Fıkra: 1); 4562 sayılı Organize Sanayi Bölgeleri Kanunu'na dayalı olarak 02.02.2019 tarihli Resmî Gazete de yayımlanan Organize Sanayi Bölgeleri Uygulama Yönetmeliğinin 39. Maddesinin 6. Fıkrasında ise kadastral yolların ve parkların ihdası herhangi bir bedel ödenmeksizin OSB adına yapılacağı, imar yolları ve parkların sicilinden terk edileceği, idari ve sosyal tesis alanları, ibadet yerleri, fuar alanları, eğitim, sağlık ve benzeri alanlar ile ağaçlandırılacak alanlar, suni gölet ve sağlık koruma bantlarının tescilinin yapılacağı belirtilmektedir.

3194 sayılı İmar Yasası'nın 18. Maddesi ile uygulama yönetmeliğinde, imar uygulamalarının pek çok özel yasa gereği farklı kurumlarca da yapıldığı ve tapuya tescil edildiği dikkate alınarak özel yasa kurallarının saklı olduğuna ilişkin bir kurala yer verilmesi isabetli olurdu.

Buna karşı, yasanın 18. Maddesinin üçüncü fıkrasında sayılan 23 adet umumi hizmet alanının dördüncü fıkra ile tapuya tescillerinin

öngörülmesi ile birlikte amacı dışında kullanılmayacakları dışında hiçbir kurala yer verilmeyerek bu alanlar korumasız bırakılmışlardır. Bu yerlerin amacı dışında kullanılmalarının tespiti halinde uygulanacak kurala yasada yer verilmemesi bu kamu mallarının istismarını artıracaktır.

6-UYGULAMA İMAR PLANININ ARSA DÜZENLEMESİ İLE UYGULANAMAMASININ SONUÇLARININ YÖNETMELİKTE YER ALMASI HATALIDIR!

Belediyelerin, imar planlarının yürürlüğe girmesinden en geç 3 ay içinde, bu planı uygulamak üzere, 5 yıllık imar programlarını hazırlamaları gerekmektedir (3194 sayılı Yasa, m. 10). Ancak, uygulamada, 5'er yıllık imar programları yapılmadığı gibi, imar planlarının arsa düzenlemeleri yoluyla da araziye-zemine uygulanmaması nedeniyle 15-20 yıl gibi bir zaman diliminde uygulanmak üzere yürürlüğe konulan planların yaşama geçirilmesini olanaksızlaşmaktadır.

Böylece, imar planlarında sayısı 23'e çıkan umumi hizmet alanlarına isabet eden yerlerin Düzenleme Ortaklık Payı kesintileriyle kamuya kazandırılmaması, bu yerlerin ne zaman kamu eline geçeceği belirsizliklere yol açarken, bu yerlerin kamulaştırılmamaları da, taşınmazları bu yerlere isabet eden özel hukuk gerçek ve tüzel kişilerinin mülkiyet hakkı süresiz ve sonu belirsiz bir şekilde kısıtlanmış olmaktadır. Bu durum, mülkiyet hakkına ağır bir müdahaledir.

İmar Planlarında umumi hizmet alanlarına isabet eden yerlerin kamuya kazandırılmasında;

1. *Arsa düzenlemesi (parselasyon)*
2. *Kamulaştırma,*
3. *Trampa,*

şeklindeki sıra düzeni içinde uygulama yapılması öngörülmüştür²¹. Buna göre;

²¹ 10 Temmuz 2019 tarihli Resmî Gazete de yayımlanan 4/7/2019 tarihli ve 7181 sayılı Tapu Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile 3194 sayılı İmar Kanunu'nun 13., 15. ve 18. Maddelerinde kapsamlı değişiklikler yapılmıştır.

²⁰ Anayasa Mahkemesi, 18-19.06.1968 tarihli ve E: 1966/19, K: 1968/25 sayılı karar

1-İmar Kanunu'nun 13. Maddesinde yapılan değişiklikler;

- Özel hukuk gerçek ve tüzel kişilerinin mülkiyetinde olup uygulama imar planında düzenleme ortaklık payına konu kullanımlarda yer alan taşınmazların;
- A Bu kullanımlardan umumi hizmetlere ayrılan alanların öncelikle 18 inci maddeye göre arazi ve arsa düzenlemesi yapılarak,
- B 4/11/1983 tarihli ve 2942 sayılı Kamulaştırma Kanunu kapsamında sırasıyla, ilgisi-ne göre Hazine veya ilgili idarelerin mülkiyetindeki taşınmazlar ile
- Trampa yapılmak veya
  - Satın alınmak suretiyle,

ilgili kamu kurum ve kuruluşunca kamulaştırılarak kamu mülkiyetine geçirileceği;

- Düzenleme ortaklık payına konu kullanımlardan yol, meydan, ibadet yerleri, park ve çocuk bahçeleri hariç olmak üzere yapı yapılabilecek diğer alanlarda; alanların kamuya geçişi sağlanıncaya kadar maliklerinin talebi hâlinde ilgili kamu kuruluşunun uygun görüşü alınarak plandaki kullanım amacına uygun özel tesis yapılabileceği,

Belirtilmiş, ayrıca ilgili mevzuat uyarınca hiçbir şekilde yapı yapılamayacak alanlarda muvakkat da olsa yapı yapılmasına izin verilmeyeceği, mevcut yapılar kamulaştırılınca kadar korunabileceği, bu alanlarda beş yıllık imar programı süresi içinde, yukarıdaki (a) ve (b) bentlerine göre işlem tesis edilerek parselin, kamu mülkiyetine geçirilmek zorunda olduğu ve bu sürenin en fazla bir yıl uzatılabileceği hükme bağlanmıştır.

3194 sayılı Yasanın 18. Maddesine eklenen 9. Bent ile, “Belediye veya valiliğin; parselasyon planlarını, imar planlarının kesinleşme tarihinden itibaren beş yıl içinde yapması ve onaylaması esastır. Parselasyon planı yapmaması sebebiyle doğacak her türlü kamulaştırma iş ve işlemlerinden belediyeler veya valilikler sorumludur.” Denilerek 1/1000 ölçekli uygulama imar planlarının belediye ve mücavir alan sınırları içinde belediyelerce “arsa düzenlemesi”

(parselasyon) yoluyla uygulanması zorunluluğu getirilmiş, aksi halde açılacak tüm kamulaştırmasız el atma yoluyla tazminat davalarında mahkemelerce hükme bağlanacak bedelleri belediyelerin ödeyeceği belirtilerek belediyeler büyük bir mali sorumluluk altına alınmışlardır.

2-İmar Kanunu'nun 15. Maddesinde yapılan değişiklikler;

- İmar planı bulunan alanlarda, uygulama imar planına uygun olarak öncelikle parselasyon planının yapılmasının esas olduğu,
- İmar planı bulunan alanlarda, ifraz ve tevhit işlemlerinin, parselasyon planı tescil edilmiş alanlarda yapılabileceği,
- Parselasyon planı tescil edilmiş yerlerde yapılacak ifraz veya tevhidin imar planlarına ve imar mevzuatına uygun olmasının şart olduğu,

Belirtilmiştir. İdarelerce ifraz ve tevhit işlemlerinin yapılmasında parselasyon şartının aranmayacağı istisnai durumlar 15. Maddenin 4. Fıkrasında şöyle açıklanmıştır:

1. 10/12/2003 tarihli ve 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanununda belirtilen merkezî yönetim kapsamındaki kamu idarelerinin yetkisi içindeki kamu yatırımlarında veya kamu mülkiyetine ait alanlarda,
2. Parselasyon planının tatbiki mümkün olmayan meskûn alanlar ile
3. Koruma amaçlı imar planı bulunan alanlarda ve
4. Büyük bir kısmı uygulama imar planına uygun şekilde oluşan imar adalarının geri kalan kısımlarında

3-İmar Kanunu'nun 13. Maddesi ile 15. Maddesindeki değişiklikler birlikte değerlendirildiklerinde;

- a. İl/ilçe ya da Büyükşehir konumundaki yerlerde ilçe belediyelerince yapılan/yaptırılan ve 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu'nun 7. Maddesinin 1. Fıkrasının (b) bendi

gereği ayrıca Büyükşehir Belediye Meclisince de onaylanan ve 1 aylık askı ilanı ardından kesinleşen 1/1000 ölçekli uygulama imar planlarının kesinleştiği tarihten itibaren 5 (beş) yıl içinde “arsa düzenlemesi” (parselasyon) yoluyla uygulanmasının zorunlu olduğu, önceki yıllarda onaylanarak yürürlüğe girmiş ve ardından kesinleşmiş planlarda sürenin yasanın Resmî Gazete de yayımlandığı tarihten itibaren başlayacağı; planların uygulanmaması halinde tüm kamu kurum ve kuruluşları tarafından açılacak kamulaştırmamız al atma davalarındaki bedelleri belediyenin ödeyeceği,

- b. 1 aylık askı ilanı ardından kesinleşen 1/1000 ölçekli uygulama imar planlarını kesinleştiği tarihten itibaren 5 (beş) yıl içinde “arsa düzenlemesi” (parselasyon) yoluyla uygulanması zorunlu olmakla beraber, bazı istisnai durumlarda, parselasyon yapmadan parsel bazında ifraz ve tevhit taleplerinin karşılanabileceği,
- c. Tapuya tescili kesinleşmiş parselasyon planı bulunan yerlerde ifraz ve tevhit yoluyla parsel bazında işlem yapılabilmesi,

Görülmektedir. Yukarıda belirtildiği şekilde imar planlarının arsa düzenlemesi yoluyla uygulanmaması durumunda;

4. İmar Yasası'nda sayılan şartların dışında da ifraz ve tevhit uygulamaları (m. 15),
5. Kamulaştırmamız el atma (2942 sayılı Kamulaştırma yasası, m. Geçici 6),
6. Umumi hizmetlere ayrılan yerlerde muvakkat yapılar (3194 sayılı İmar kanunu, m. 33)
7. Umumi hizmetlere ayrılan yerlerde emlak vergisi ödemelerinde 9/10 kısıtlılık durumunun uygulanması (1319 sayılı Emlak Vergisi Kanunu, m. 30)

Şeklindeki uygulamalar yoğun bir şekilde uygulama bulmaktadır. İmar planında yol ve yeşil alana isabet eden taşınmazın kamulaştırılması ya da üzerine inşaat yapılmasına izin verilmesi isteğiyle çoktan dolmuş olmasına karşın kamulaştırılmadığı nedeniyle 3194 sayılı İmar Kanununun 13. maddesi gereğince imar

planında gerekli değişiklik yapılarak inşaat izni verilmesi yolundaki başvurunun, söz konusu taşınmaza ancak geçici ruhsat verilebileceği, 3194 sayılı Yasanın 13.maddesine göre imar planı değişikliği isteminin reddi yolundaki Belediye Başkanlığı işleminin iptali isteğiyle açılan davada, Danıştay²², “3194 sayılı Yasanın yürürlüğe girmesinden sonra, plan değişikliği yapılarak inşaat izni verilmesi isteğiyle yapılan başvuru üzerine davalı idarece tesis olunan dava konusu işlemde anılan yasa kuralına aykırılık bulunmadığından davanın reddine karar verilmesi gerekir.” Denilmiştir. Ancak, geçmişteki bu kararlar yerine bu kez yukarıda belirtilen yasa ile 5 yıllık süreler verildiğinden, bu süre içinde arsa düzenlemesini yapmayan idarelerin yaptırımlarla karşılaşması olasılığı çok artmıştır.

Arsa düzenlemesi yapılmaması durumunda oluşacak konulara yönetmelikte yer verilmesi hatalıdır!

Arazi ve Arsa Düzenlemeleri Hakkında Yönetmelik, Türkiye genelinde arsa düzenlemesi yapılmasının hukuki ve teknik esas ve usullerini açıklamada yetersizdir. Bir sistematiği de yoktur. Bunun en önemli kanıtı, arsa düzenlemesi yapılması değil yapılmaması halindeki hükümlerle başlamasıdır.

Yukarıda belirtildiği gibi, arsa düzenlemesi yapılmaması halinde parsel malikleri,

- İmar planı değişiklikleri,
- Geçici yapı,
- İfraz ve tevhit ile sorunları çözme

Gibi konularda idareler üzerinde siyasi ve diğer her türlü baskılarla zorlamalı çözümlere yönelmektedirler. 22 Şubat 2020 tarihli Resmî Gazete de yayımlanan Arazi ve Arsa Düzenlemeleri Hakkında Yönetmeliğin ilk maddeleri,

- Umumi Hizmetlere ve Kamu Hizmetlerine Ayrılan Alanlarda Özel Tesis Yapılması (Madde 6),

²² Danıştay 6. Dairesi, 07.03.1988 tarihli ve E: 1987/581, K: 1988/298 sayılı karar

- İfraz ve Tevhit İşleri (Madde 7)
- İfraz ve Tevhit İşleminde İstenilen Bilgi ve Belgeler (Madde 8)

Konuları ile başlamaktadır. Yani, arsa düzenlemeleri hakkında çözüm getirmesi gereken yönetmelik, arsa düzenlemelerinin yapılamaması halindeki durumlara ilk maddelerinde çözüm üretmektedir. Oysa, 3194 Sayılı İmar Kanunu'nun 15., 16. ve 33. maddelerinin yönetmelikle açıklanacağı ya da bu maddelere Arazi ve Arsa Düzenlemeleri Hakkındaki Yönetmelikle açıklık getirileceğine ilişkin bir hüküm yoktur. Bu durum, yalnızca, yönetmeliği hazırlayanların hatalı bir tercihidir!

7- ARSA DÜZENLEMESİNİN İPTALİ İLE İLGİLİ DAVA AÇMA SÜRESİNE İLİŞKİN 3194 SAYILI İMAR KANUNUNUN 8. MADDESİ FIKRASI DANIŞTAY İÇTİHADİ BİRLEŞTİRME KARARI İLE ANAYASA'YA AYKIRIDIR!

Yönetmeliğin 26 ncı maddesinde parselasyon planlarının tebliği düzenlenmektedir ve madde metni şöyledir:

“Madde 26 _ (1) Düzenleme alanının büyüklüğü, parsel maliki ve parsellerdeki hissedar sayısının çokluğu, bu kişilerin buldukları yer itibarıyla birebir tebligat yapılamaması ya da adres kayıt sisteminde kayıtlı olduğu yerde bulunmaması gibi nedenlerle karşılaşılabilecek zorluklar dikkate alınarak parselasyon planlarının bir ay müddetle ilgili belediyede ya da valilikte askıya çıkarılması, internet sitesinde yayınlanması, belediye duyurusu, gazete ve benzeri mutavaz vasıtalarla da duyurulması ile düzenleme sahasındaki taşınmaz maliklerine tebliğ edilmiş sayılır.”

Bu arada, 3194 sayılı İmar Kanunu'nun “Planların hazırlanması ve yürürlüğe konulması” başlıklı 8. Maddesine 14/2/2020 tarihli ve 7221 sayılı yasa ile paragraf eklenmiş ve bu paragrafta,

“(Ek paragraf:14/2/2020-7221/6 md.) Kesinleşen imar planları veya parselasyon planlarına karşı kesinleşme tarihinden itibaren her halde beş yıl içinde dava açılabilir.”

Denilmiştir. İmar planlarının düzenleyici nitelikte idari işlem olmasına karşın, arsa düzenlemesinin subjektif nitelikte kişisel, uygulayıcı idari işlem oldukları ve nitelik olarak birbirinden farklı işlem oldukları Danıştay'ın sayısız kararlarında belirtilmiş ve bu durum kesinleşmiş ve kararlılık haline gelmiş bulunmaktadır. Buna karşın, gerek İmar Kanunu ve gerekse dava konusu yönetmeliğin belirtilen maddelerinde bu birbirinden farklı niteliklerdeki işlemler arasındaki fark ortadan kaldırılmakta ve aynı nitelikte işlem haline getirilmektedirler. Oysa, arsa düzenlemesine karşı dava açılabilmesi için işlemin malike veya ilgisine yazılı olarak bildirilmesi yanı sıra dava açma süresi konusunda imar planları ile aynı nitelikte işlem gibi değerlendirilerek aynı hukuki işleme tabi tutulması Anayasanın 2., 10., 125., ve 138. Maddelerine ve Danıştay İ. B. B. G. Kurulunun 12.02.1970 tarihli ve E.1969/2, K.1970/1 sayılı kararına (Danıştay Dergisi, Sayı: 1, sayfa: 91-94; RG: 05.07.1970 – 13539) açıkça aykırıdır.

Şöyle ki;

1972 yılı öncesinde, arsa düzenlemelerine karşı açılan davalarda, dava açma süresinin 09.07.1956 tarihli ve 6785 sayılı İmar Kanunu'nun 45. maddesinde yer alan, “...bu maddeye göre yapılan ilan tebligat addedilir...” kuralı gereğince, parselasyon planının ilan tarihine göre mi? Yoksa, 1961 Anayasası'nın 114. maddesinde yer alan, “...idarenin işlemlerinden dolayı açılacak davalarda süre aşımı, yazılı bildirim tarihinden başlar...” kuralına göre yazılı bildirim tarihi esas alınmak suretiyle mi hesaplanacağı konusunda Danıştay 6. Dairesinin farklı kararlarının bulunması üzerine, Danıştay İçtihatları Birleştirme Kurulu'nun kararıyla,²³

“...anayasanın temel hukuk kuralları dışında bir konuyu ayrıntılarıyla düzenlemesi ve bu hükmün daha önceki kanunlarda bulunup aynı konuyu düzenleyen hükümlere aykırı olması halinde, konuyu yeniden düzenleyen anayasa hükmünün uygulanması tabidir...”

denilerek, yazılı bildirim tarihi dava açma süresine başlangıç olarak kabul edilmiştir.

²³ Danıştay İ. B. B. G. Kurulunun 12.02.1970 tarihli ve E.1969/2, K.1970/1 sayılı kararı (Danıştay Dergisi, Sayı: 1, sayfa: 91-94; RG: 05.07.1970 – 13539).

1982 Anayasası'nın 125. maddesinin birinci fıkrasında da, "...idarenin her türlü eylem ve işlemlerine karşı yargı yolu açıktır..." denilerek, "...menfaati ihlal edilenlerin..." arsa düzenlemelerinin iptal edilmesi için dava açmalarına anayasal bir güvence sağlanmış ve idari işlemlere karşı açılacak davalarda sürenin yazılı bildirim tarihinden başlayacağı belirtilmiştir. 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Yasası'nın 7. maddesinin ikinci fıkrasında, anayasa kuralına koştur bir düzenleme getirilmiş ve dava açma süresi, "...idari uyumsuzluklarda; yazılı bildirim yapıldığı...tarihi izleyen günden başlar..." denilerek, sürenin altmış gün olduğuna yer verilmiştir.

Danıştay'a göre, "3194 sayılı Yasa'nın 18. maddesi uyarınca parselasyon işlemleri arsa ve arazilerin maliklerinin veya ilgililerinin ve diğer hak sahiplerinin muvafakatı alınmaksızın tesis edilebileceğinden, bu işlemlere karşı açılan davaların da tapuda kayıtlı malikler veya diğer hak sahipleri tarafından açılacağı" belirtilmiştir.²⁴

Danıştay'ın bir kararında²⁵;

"Nitekim Danıştay İçtihatları Birleştirme Kurulunun parselasyon planlarına karşı açılacak davalara ilişkin 12.2.1970 günlü, E:1969/2, K:1970/1 sayılı içtihadı Birleştirme Kararında da Anayasanın idarenin işlemlerinden dolayı açılacak davalarda süre aşımının yazılı bildirim tarihinden başlayacağı hükmü karşısında ilan tarihini dava açma süresine başlangıç kabul etmenin imkansız olduğu, zira Anayasanın temel hukuk kuralları dışında bir konuyu ayrıntılarıyla düzenlemesi ve bu hükmün daha önceki Kanunlarda bulunup aynı konuyu düzenleyen hükümlere aykırı olması halinde konuyu yeniden düzenleyen Anayasa hükmünün uygulanmasının tabii olduğu hüküm altına alınmıştır.

Diğer taraftan, 3194 sayılı İmar Kanunu'nun 18. maddesi uyarınca parselasyon planlarında ve dağıtım cetvellerinde kapsadıkları alan içindeki her taşınmaz mala karşılık sahiplerine verilecek bağımsız veya şuyulu imar parsellerinin parsel büyüklükleri, hisse miktarı, parsellerin konumu gibi hususlar ayrı ayrı gösterildiğinden bu plan-

ların düzenlemeye tabi tuttukları taşınmaz sahipleri için subjektif ve kişisel işlemler oldukları kuşkusuzdur. Ayrıca, 2981 sayılı Yasanın 10/c maddesi uyarınca yapılan parselasyon planlarında da buna paralel kurallar yer almış bulunmaktadır. Bu itibarla idarenin böyle bir işlemi bizzat davacıya ve 7201 sayılı yasanın ilgili hükümleri uyarınca tebliğ etmesi gerekmektedir." denilmektedir.

İmar Kanunu'nun 8. Maddesine eklenen dava açma süresine ilişkin fıkra, 2577 sayılı İ.Y.U.Y'nın 7. ve 8. Maddelerine; Danıştay'ın 12.2.1970 günlü, E:1969/2, K:1970/1 sayılı içtihadı Birleştirme Kararına ve Anayasanın 125. Maddesine açıkça aykırıdır.

Çünkü arsa düzenlemesi işlemi imar planlarının uygulanması işlemidir ve her iki işlem nitelikleri ve tabii oldukları hukuki durumlar bakımından birbirinden farklıdır. Mahkemelerde dava açma süresi Anayasanın 36. Maddesine göre hak aramanın en önemli unsurlarından birisidir. Kamu düzenine ilişkin olduğundan mahkemelerce davanın her aşamasında dikkate alınır. İmar Yasasının 8. Madde fıkrası ile, 2577 sayılı Yasanın 7. ve 8. Maddeleri, Danıştay İçtihadı Birleştirme Kararı ve yanı sıra Anayasanın 125. Maddesindeki, "süre aşımı, yazılı bildirim tarihinden başlar..." hükmünü bertaraf etmektedir. Yasa, bir üst hukuk normunu geçersiz hale getiremez. Bu durum, Anayasanın 2. Maddesinde ifade edilen Cumhuriyetimizin bir Hukuk Devleti olduğu ilkesine, yanı sıra Anayasanın başlangıç ilkeleri arasında yer alan, "Kuvvetler ayrımının, Devlet organları arasında üstünlük sıralaması anlamına gelmeyip, belli Devlet yetki ve görevlerinin kullanılmasından ibaret ve bununla sınırlı medeni bir işbölümü ve işbirliği olduğu ve üstünlüğün ancak Anayasa ve kanunlarda bulunduğu" hükmüne ve ayrıca, Anayasanın "XI. Anayasanın bağlayıcılığı ve üstünlüğü" başlıklı 11. Maddesindeki,

"Madde 11 – Anayasa hükümleri, yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare makamlarını ve diğer kuruluş ve kişileri bağlayan temel hukuk kurallarıdır.

Kanunlar Anayasaya aykırı olamaz."

Hükmüne de açıkça aykırıdır.

24 Danıştay 6. Dairesi, 14.06.2011 tarihli ve Esas No: 2010/10709, Karar No: 2011/2200 sayılı karar, Danıştay Dergisi, Sayı: 128, S 189-191.

25 Danıştay 6. Daire E.1994/2996 K.1994/3721 T.24.10.1994 sayılı karar

İmar Yasası'nda ve Yönetmelikte değişiklik yapanlar, gerek yüksek yargı tarafından verilen kararlara ve gerekse doktrinle uygulamaya ilişkin yapılan katkıları ortadan kaldırarak yalnızca Anayasaya aykırılığa sebep olmamakta, bugüne kadar işleyen bir sistemin yerine büyük bir karmaşaya sebep olacak bir uygulama başlatılmaktadır. Öngörülen hükümler, ilk başta düzenlemelerden mağdur olanların hak arama özgürlüklerini ortadan kaldırmaktadır ve idarelerin siyasi olarak gerçekleştirdikleri hatalı düzenlemelere karşı dava açılmasını yasaklayarak hukuka aykırı düzenlemelere meşruiyet kazandırmaktadırlar. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve AİHM'nin kararları ile Anayasa Mahkemesinin anayasanın 35. Maddesini değerlendiren kararları birlikte değerlendirildiğinde, bir insan hakkı olan mülkiyet hakkının idarelerin istediği gibi şekillendirebildiği ve dağıtımına konu edebildiği uygulamalara dava açma hakkını sınırlandırarak geçerlik sağlanmasına ilişkin düzenlemeler, Anayasanın 35. ve 36. Maddeleri yanı sıra AİHM kararlarına da aykırıdır. İmar Kanunu'nun 8. Maddesine eklenen bu fıkrayı en kısa sürede iptal edecek bir düzenleme ve/veya Anayasa Mahkemesi kararı beklenmektedir.

8- 3194 SAYILI İMAR KANUNU'NUN VE YÖNETMELİĞİN DÜZENLEME ORTAKLIK PAYININ BEDELE DÖNÜŞTÜRÜLMESİ İLE İLGİLİ HÜKÜMLERİNDE HATALAR VE BELİRSİZLİKLER VARDIR!

3194 sayılı İmar Kanunu'nun 18. Maddesine 4/7/2019 tarihli ve 7181 sayılı Kanun ile eklenen 10. ve 11. fıkralarında, yenilik doğuracak nitelikte düzenleme ortaklık payının bedele dönüştürülmesi ile ilgili hükümler öngörülmüştür. Yapılan değişikliklerin içinde belki de en olumlu olanı budur. Ancak, düzenleme ortaklık payının bedele dönüştürülmesi olumlu olmakla birlikte hatalı bir şekilde yapılmıştır.

Bu madde fıkraları şöyledir;

10-(Ek fıkra:4/7/2019-7181/9 md.) Mevcut yapılar nedeniyle parsellerden düzenleme ortaklık payı alınmadığı hâllerde bu payın miktarı, düzenlemenin gerçekleştirilebilmesi için yapılacak kamulaştırmada kullanılmak üzere bedele dönüştürülebilir.

11-(Ek fıkra:4/7/2019-7181/9 md.) Bedel takdiri 2942 sayılı Kanununun 11 inci maddesinde belirtilen bedel tespiti esasları da gözetilerek 6/12/2012 tarihli ve 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanununa göre lisans almış gayrimenkul değerlendirme uzmanları veya ilgili idare takdir komisyonlarınca raporlandırılarak tespit edilir. Tespit edilen bedel tapu kütüğünün beyanlar hanesinde belirtilir ve bu bedelin tamamı ödeme tarihinde, her takvim yılı başından geçerli olmak üzere bir önceki yıla ilişkin olarak 4/1/1961 tarihli ve 213 sayılı Vergi Usul Kanununun mükerrer 298 inci maddesi hükümleri uyarınca tespit ve ilan edilen yeniden değerlendirme oranında güncellenmek suretiyle ödenmedikçe devir yapılamaz, yapı ruhsatı verilemez. Bedelin tamamen ödenmesi hâlinde taşınmaz maliki ya da idarenin talebi üzerine terkin edilir.

Yönetmelikte, konu, "Düzenleme Ortaklık Payının Alınmadığı Durumlar" başlıklı 16. Madenin 3. Fıkrasında şöyle düzenlenmiştir;

"(3) Bedele dönüştürme işlemi; yapılaşmış alanlar nedeniyle kesilemeyen DOP oranına göre düzenleme sahasındaki diğer parsellerin her birinden fazladan kesilecek alan miktarı bulunur. Bu alanın bedele dönüştürülen toplam alana bölünmesiyle elde edilecek oranın toplam bedelle çarpılması suretiyle, düzenleme sahasındaki diğer parsellerden her birine ödenmesi gereken miktar bulunur. Bu bedel ilgili parsel sahiplerinin hesabına yatırılır. Ulaşılamayan parsel sahiplerinin alacakları belediye hesabında bekletilir. Bu bedeller parseller için her yıl ödenmesi gereken emlak vergisinden parça parça düşülmek suretiyle bedelin tamamı ödenceye kadar devam etmek suretiyle mahsuplaşılır. Bu durumda ya da taşınmaz sahibinin çetitle nedenlerle bu bedeli sonradan tahsil etmesi durumunda alacaklarına TÜFE oranında artış uygulanır."

Konu yasada yönetmeliğe göre daha kapsamlı düzenlenmiştir. Yasadaki hükümlerin nasıl uygulanacağına ilişkin yönetmelik maddesi eksik ve yetersizdir.

Yapılaşmış alanlar nedeniyle kesilemeyen DOP oranına göre düzenleme sahasındaki diğer parsellerin her birinden fazladan kesilecek alan nedeniyle, 2981 sayılı Kanununun 10/c maddesine göre yapılan "kanuni ipotek" uygulamasının

bir benzeri ile karşı karşıyayız. Bilindiği gibi, 2981 sayılı Yasaya göre yapılan ıslah imar planı uygulamalarında, belediyeler tescil dışı kalan payları, hangi parsellere veya parsel maliklerine ait olduklarına bakmaksızın bir havuzda toplamışlar ve bu havuzda topladıkları payları fazladan yer kullanan parsellere, herhangi bir ölçüt olmadan kendi irade ve tercihleriyle dağıtmışlardır. Böylece belediyeler, kişilerin birbirlerine karşı kanuni ipotek borçlusu/alacaklısı olmaları yerine belediyeyi muhatap almalarını sağlayan, tüm kişilerin belediyeden ipotek alacaklısı/borçlusu olmalarına ilişkin bir sistem oluşturmuşlar ve bu sistemi Türkiye genelindeki tüm ıslah imar planı uygulamalarında kullanmışlardır. Ancak yıllar sonra 2981 sayılı Kanununun 10/c maddesinin nasıl uygulanacağı, Yargıtay 1. Hukuk Dairesi'nin 24.04.2009 tarihli ve E.2009/2727, K.2009/4990 sayılı kararında belirtilmiştir²⁶. Yargıtay kararında, "...

26 Yargıtay 1. Hukuk Dairesi'nin 24.04.2009 tarihli ve E.2009/2727, K.2009/4990 sayılı kararında, "... valilik ve belediyelere verilen yetkiler kullanılarak 10/b uygulaması yapılırken, öncelikle özel parselasyon planı, varsa noterde düzenlenmiş plan dikkate alınacak; ayrıca fiili kullanma durumunun tüm hissedarlar tarafından benimsendiğinin anlaşılması halinde buna değer verilecektir. Ancak, tapuda hissesi olmakla beraber yapılaşmadan ötürü hissesine ayrılan bölüm bulunamayan ve kendisine zeminde yer ayrılması da mümkün olmayan hisse sahibi veya sahipleri yönünden 10/c hükmü gözetilecek; hisseleri bedele çevrilerek hak belirlemesi yoluna gidilecektir. Bu bağlamda kendisine zeminde yer (imar parseli) ayrılamayan kişi yararına onun hissesine isabet ettiği yeri fazladan edinen kişi ya da kişilerin parsellerine yasal ipotek tesis edilecek ve bedelden onlar sorumlu olacaklardır. Ne var ki, davanın taraflarına hasren yapılan ve yapılacak uygulama, davacı veya davacılara ait kadastral hissenin akıbetini, diğer bir deyişle davalıların imar parseli ya da parsellerine fazladan katıldığını ortaya çıkaramamışsa geniş bir alanda (ada bazında ya da imar parsellerini oluşturan ana kadastral sınırlar içerisinde) değerlendirme ve dengeleme suretiyle hak sahibi olan kişilerin alacakları miktar ve borçlu kişi veya kişilerin belli edilmesi kaçınılmaz hale gelecektir. Yukarıda değinilen yasal düzenlemeler ve sapma göstermeksiz istikrarlı bir şekilde uygulanagelen ilkeler gözetildiğinde, 2981/3290 sayılı Yasa'nın 10/b ve 10/c maddesi hükümlerinin kamu yararı amaçlı oldukları, ancak, gerek usul bakımından ve gerekse esas bakımından farklı düzenlemeler içermekle beraber buna bağlı olarak farklı sonuçlar doğurdıkları açıktır..." denilmektedir. Gerek Yargıtay ve gerekse Danıştay, 2981 sayılı Yasanın 10/b uygulamalarının kadastro müdürlüklerince yapılması gereken bir tür "kadastro" olduğu; yasanın 10/c maddesine göre yapılan uygulamaların ise idarelerce yapılan birer "düzenleyici nitelikte idari işlemler" olduğu görüşündedirler. Dolayısıyla, her iki işlemin, birbirinden farklı olmaları nedeniyle, aynı kurumca yapılması bir iptal sebebi olarak kabul edilmiştir. Buna rağmen, belediyeler, belediye encümeni kararlarında, 2981 sayılı Yasaya göre gerçekleştirdikleri imar imar uygulamasının (arsa düzenlemesinin) her iki fıkraya göre yapıldığını belirtmekte bir sakınca görmemişler ve bile bile uygulamaların idari yargı tarafından iptal

tapuda hissesi olmakla beraber yapılaşmadan ötürü hissesine ayrılan bölüm bulunamayan ve kendisine zeminde yer ayrılması da mümkün olmayan hisse sahibi veya sahipleri yönünden 10/c hükmü gözetilecek; hisseleri bedele çevrilerek hak belirlemesi yoluna gidilecektir. Bu bağlamda kendisine zeminde yer (imar parseli) ayrılamayan kişi yararına onun hissesine isabet ettiği yeri fazladan edinen kişi ya da kişilerin parsellerine yasal ipotek tesis edilecek ve bedelden onlar sorumlu olacaklardır..." denilmiştir. Türkiye'de ıslah imar planı uygulamalarında Yargıtay kararının tersine kişiler yerine belediyelerin kanuni ipotek borçlusu/alacaklısı yapılması nedeniyle bugün bile belediyeler çok yüklü miktarlarda kamulaştırmaz el atma davaları ile karşı karşıya kalmaktadırlar.

Bu kez yönetmelikte 2981 uygulamalardan bir ders çıkarılmış olsa gerek, borç/alacak konusunun parsel malikleri arasında kurulması öngörülmektedir. Düzenleme ortaklık payının bedele dönüştürülmesinde Düzenleme Ortaklık Payına benzer ikinci bir kesinti öngörülmekte ve, "Bedele dönüştürme işleminde; yapılaşmış alanlar nedeniyle kesilemeyen DOP oranına göre düzenleme sahasındaki diğer parsellerin her birinden fazladan kesilecek alan miktarı bulunur. Bu alanın bedele dönüştürülen toplam alana bölünmesiyle elde edilecek oranın toplam bedelle çarpılması suretiyle, düzenleme sahasındaki diğer parsellerden her birine ödenmesi gereken miktar bulunur." Şeklinde açıklanmaktadır. Ancak, Türkiye'de düzenleme işlemi sanki yalnızca belediyeler tarafından yapılıyor gibi düşünülerek, "Bu bedel ilgili parsel sahiplerinin hesabına yatırılır. Ulaşılamayan parsel sahiplerinin alacakları belediye hesabında bekletilir." Kuralına yer verilmiştir. Dolayısıyla, yasa değişikliğinde belki de en önemli ve ülkemiz için yenilik getiren tek hükmü yönetmelikte yeterli açıklamalara konu edilmemiş ve birçok belirsizlikler yaratılmıştır.

3194 sayılı İmar Yasası'nın 18. maddesinin 10. Fıkrasında düzenleme ortaklık payının bazı şartlarda bedele dönüştürülebileceği belirtilmekte, bedelin tespiti ise bir sonraki 11. Fıkrafta düzenlenerek

- 6/12/2012 tarihli ve 6362 sayılı Sermaye

edilmelerine sebep olmuşlardır.

Piyasası Kanununa göre lisans almış gayrimenkul değerleme uzmanları veya

- İlgili idare takdir komisyonlarınca

Raporlandırılarak bedelin iki farklı şekilde belirlenebileceği yer verilmiştir.

Söz konusu 10. ve 11. Fıkralar bu haliyle uyumlu görünürken, 10. Fıkradaki “düzenlemenin gerçekleştirilebilmesi için yapılacak kamulaştırmada kullanılmak üzere” ibaresi, iki fıkra arasındaki uyumu bozmakta bedel konusunda bu kez 2942 sayılı Kamulaştırma Kanunu’nu referans göstererek 11. Maddedeki bedel tespiti hükmünü adeta zımninden ortadan kaldırmaktadır.

Bu durum, düzenleme işlemini Anayasanın 46. maddesindeki kamulaştırma kuralı yerine 35. maddesindeki “Mülkiyet Hakkı” kuralına göre inceleyen ve buna göre karar veren Anayasa Mahkemesi’nin 21.06.1990 tarihli ve E. 1990/7, K. 1990/11 sayılı; 21.06.1990 tarihli ve E. 1990/8, K. 1990/12 sayılı; 21.06.1990 tarihli ve E. 1990/9, K. 1990/13 sayılı; 21.06.1990 tarihli ve E. 1990/9, K. 1990/13 sayılı kararları ile uyarlı değildir.

Çünkü, idareler, yukarıdaki ibare yüzünden, mevcut yapıları nedeniyle parsellerinden düzenleme ortaklık payının alınamadığı hâllerde bu payın miktarını 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanununa göre lisans almış gayrimenkul değerleme uzmanları veya ilgili idare takdir komisyonlarınca belirlenecek bedele göre ödeyerek bu parsel maliklerinin mağduriyetini giderirken, bu kez bu payın parsellerinden kesilerek bedele dönüştürüldüğü diğer parsel maliklerinin bu payı kullanan parseller aleyhine 2942 sayılı Kanuna göre Kamulaştırmaz el atma davaları açmalarına yol açacaktır. Bu durum, Türkiye’de yargının yükünü artıracak ve düzenleme ortaklık payının bedele dönüştürülmesi ile bu bedeli ödeyen maliklerin belki ikinci bir ödeme yapmalarına sebep olacaktır. Yasa koyucu bir sorunu çözmek isterken farkında olmadan kamulaştırma Kanununu referans göstermesi nedeniyle, *yapılaşmış alanlar nedeniyle DOP kesilemeyen parsel* maliklerinin ikinci kez ödeme yapmalarına yol açacak hüküm getirerek 10 ve 11. Fıkraları tartışmalı hale getirmek ve idareleri zor durumda bırakmaktadır.

Oysa, düzenleme işleminin bir kamulaştırma olmadığı ve 2942 sayılı Kamulaştırma Kanunu ile ilişkili olmadığını bizzat Anayasa Mahkemesi belirtmiş bulunmaktadır. Bu durumda, yukarıda 10. Fıkradaki “düzenlemenin gerçekleştirilebilmesi için yapılacak kamulaştırmada kullanılmak üzere” ibaresi fıkra metninden çıkarıldığında uygulamanın kamulaştırma ile ilgisi kalmayacak ve 11. Fıkra ile uyumlu bir uygulamanın gerçekleşmesi mümkün hale gelecektir.

Anayasa Mahkemesinin bir kararında (Anayasa Mahkemesi, 12.10.1976 tarihli ve E. 1976/38, K. 1976/46 sayılı; 12.10.1976 tarihli ve E. 1976/26, K. 1976/47 sayılı kararları), “... bir taşınmazın değerinden aşağı bir karşılıkla özel mülkiyetten çıkarılmasına, Anayasanın hiçbir hükmü izin vermemektedir...” demektedir. Çünkü anayasa gereği, temel hakların (örneğin, mülkiyet hakkının) özüne dokunmak olanaksızdır. Taşınmazın gerçek karşılığının ödenmesi durumunda, mülkiyet hakkı, paraya çevrilmesi yoluyla korunmuş olacağından, “öze dokunma” durumu da “sınırlama” niteliğine dönüşmüş olacaktır. Anayasa Mahkemesi, bunun dışındaki bir anlayışın, yani ‘gerçek karşılık (gerçek değer, piyasa değeri, rayiç değer) yerine daha düşük bir değer ödenmesinin, o taşınmazın kısmen müsaderesi (el koyma) niteliğini taşıyacağı’ görüşündedir. Bu yüzden, taşınmaz malikine yapılacak ödemenin, “... mülkiyet hakkının doğal bir sonucu olarak, ... taşınmaz mal değerinin tam karşılığı olması gerekir...” Yasa koyucu, düzenleme ortaklık payının bedele çevrilmesine ilişkin yaptığı tercihle pek çok kanunda bedel tespitinde referans olarak gösterilen değerleme uzmanlarının tespit edeceği gerçek değer maliklere ödenmesiyle düzenlemeden oluşan uyuşmazlıkların hızla çözümünü amaçladığı görülmektedir. Ancak bu tercih, 10. Fıkradaki “düzenlemenin gerçekleştirilebilmesi için yapılacak kamulaştırmada kullanılmak üzere” ibaresi ile sıkıntılı ve belirsizliği artıran bir hale gelmektedir. Bu ibarenin iptali aynı konuda iki ayrı yasanın uygulanacağını belirtilmesiyle ortaya çıkan karmaşıklığa da bir son verecektir. Anayasa Mahkemesi de 18-19.06.1968 tarihli ve E. 1966/19, K.1968/25 sayılı kararında, “... aynı muamelelerin vasfını tayin için iki ayrı hükmün aynı zamanda bu memlekette yürürlükte olması, hukuki bir ga-

rabet teşkil eder...” kararı ile aynı konunun iki ayrı yasa maddesinde ayrı ayrı düzenlenemeyeceğini ve birlikte uygulanamayacağını açıklamış bulunmaktadır.

Yapılaşmış alanlar nedeniyle DOP kesilemeyen parsel malikleri ile bu payların kendi parsellerinden karşılandığı malikler arasında kamulaştırmaz el atma davalarının açılması süreci yaşanacaktır. Yani, 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanununa göre lisans almış gayrimenkul değerlendirme uzmanları veya ilgili idare takdir komisyonlarınca belirlenen bedeli yetersiz gören malikler, yapılaşmış olması nedeniyle DOP kesilemeyen parseller aleyhine 2942 sayılı kanunun geçici 6. Maddesine göre kamulaştırmaz el atma davaları açacaklardır.

DOP kesilemeyen parsel için fedakârlık yapan parsel malikinin idarenin adli yargıda bedelin tespiti ve taşınmazın adına tescili davası açması gerekmektedir. Kamulaştırma Kanunu’nun “Dava hakkı” başlıklı 14. Maddesinde, “Kamulaştırmaya konu taşınmaz malın maliki tarafından 10 uncu madde gereğince mahkemece yapılan tebligat gününden, kendilerine tebligat yapılamayanlara tebligat yerine geçmek üzere mahkemece gazete ile yapılan ilan tarihinden itibaren otuz gün içinde, kamulaştırma işlemine karşı idari yargıda iptal ve maddi hatalara karşı da adli yargıda düzeltim davası açılabilir. İdari yargıda açılan davalar öncelikle görülür.” Hükmü bulunmakta olup, bu hüküm gereği parsel malikinin kamulaştırmanın dayanağı olan planın ve buna göre yapılan düzenlemenin iptali için idari yargıda dava açıldığında bedel ile ilgili dava bekleyeceğinden bu sürecin ne zaman biteceği, kesin hükmün ne zaman kesinleşeceği bilinmediğinden süreli bir işlem olan arsa düzenlemesi işleminin bu davaların kesinleşmesini beklemesi uygulamanın bitmesini imkânsız hale getirebilir.

Özetle söylemek gerekirse, arsa düzenlemesi işleminde kamulaştırma hükümlerinin uygulanması tüm işlerin yıllar sürmesine çok sayıda açılacak davalarla takibi zor bir sürecin başlamasına sebep olabilir. Bu bakımdan, 10. Fıkradaki “düzenlemenin gerçekleştirilebilmesi için yapılacak kamulaştırmada kullanılmak üzere” ibaresinin kaldırılması zorunludur.

Bu konuda bir örnek vermek gerekirse;

Almanya’da 1960 tarihli İmar Yasası’nda,

- Arsa Düzenlemesi (m. 45-84),
- Kamulaştırma (m. 85-122)
- Kentsel yenileme (m. 136-164),
- Kentsel Gelişim Önlemleri (m. 165-171),
- Taşınmaz malların Değerlendirilmesi (m. 192-199)

Ayrı ayrı bölümlerde düzenlenmiştir. Kamulaştırma, Kentsel Yenileme gibi konular Almanya’da İmar Yasası içinde düzenlenmiş iken Türkiye’de ayrı yasalarla düzenlendiklerine dikkat edilmelidir.

Almanya’da, düzenlemeden önceki taşınmazın değeri ile düzenlemeden sonraki taşınmazın değerlerinin eşit olması ilkesine dayanan ve adına “eşdeğerlik” denilen uygulamada esas alınan değerlemeler, Alman İmar Yasasının 85-122. Maddelerinde yer alan kamulaştırmaya göre değil, 192-199. Maddelerde düzenlenen Taşınmaz malların değerlendirilmesi hükümlerine göre yapılmaktadır. Türkiye’de ise, yasalarda ve değer belirlemede tartışmasız Kamulaştırma Kanunu esas alınmaktadır. Neden kamulaştırma yasası tercih edilmektedir, bilinmemektedir. Bu hatalı tercihin terkedilerek Almanya’da başarı ile sürdürülen arsa düzenlemelerinde esas alınan değerlendirme esaslarının uygulanması ve buna 3194 sayılı İmar Yasası içinde yer verilmesi faydalı olacaktır.

9- SONUÇ

Bir çalışmamda²⁷, arsa düzenlemesinde yeni bir modele gerek olup olmadığını yedi ayrı başlıkta incelemiştim;

1. *Arsa düzenlemesi işleminin, başta siyasi olmak üzere her türlü gücün veya iradenin baskı, etki ve yönlendirmesine kapatılması gerekir! Bu sebeple, arsa düzenleme işi belediyelerden ve valiliklerden ve onaylayan diğer kurumlardan alınarak özerk kurullara devredilmelidir!*
2. *Arsa düzenlemesi işlemini yapan ve kontrol eden harita mühendislerinde uzmanlık ve yeterlik aranmalı, bunun için gerekirse*

27 KÖKTÜRK, Erdal, 2012

lisansla uzmanlık ve eğitim sertifikasına sahip olma koşulu getirilmelidir!

3. *Arsa düzenlemesinin hazırlık aşamasında ve düzenlemeye karar verilmeden önce tapuda kayıtlı tüm parsel malikleriyle yüz yüze görüşmeler yapılmalı ve bu görüşmeler tutanak altına alınmalıdır!*
4. *Türkiye’de uygulanan arsa düzenlemesi yöntemi, imar parseli verilemeyecek kadar küçük parsellerin veya payların yarattığı sorunları çözememektedir! Yasa da belirtilecek belli büyüklükteki payların bedele dönüştürülmesi sağlanmalıdır!*
5. *Türkiye’deki arsa düzenlemeleri ile düzenleme alanında kalan paylı mülkiyete konu parsellerde ferdileşme sağlanamamaktadır!*
6. *Türkiye’de uygulanan arsa düzenlemesi yönteminde ikinci kez DOP kesintisi sorunu yaşanmaktadır!*
7. *Arsa düzenlemesiyle mülkiyet hakkına getirilen kısıtlama ile değerlendirme arasında birbirini bütünleyen çok yakın ilişkiler bulunmaktadır! Arsa düzenlemesinde düzenleme ortaklık payı kesilmesi yöntemi yanı sıra bir başka uygulama ölçütü olarak eşdeğerlik yönteminin de uygulanması için hukuki düzenlemeler yapılmalıdır!*

Türkiye’deki arsa düzenlemesi sistemi; beklentileri, gereksinimleri, istekleri karşılamadığı gibi giderek hukuk dışı kararların alınmasına ve uygulamaların yapılmasına sebep olduğunu tespit ettiğim bu bildiriye görüşlerim bugün de güncel ve geçerliliğini sürdürmektedir.

Türkiye’deki arsa düzenlemesinin esası, düzenlemeye katılan parsellerden düşülen düzenleme ortaklık payının gerçek karşılığının, düzenleme nedeniyle oluşan değer artışları ile sağlandığı varsayımına dayanmaktadır. Var olan sistem, bir değerlendirme yapılarak bunun sağlanıp sağlanmadığını kanıtlama olanağı vermemektedir. Bu eksiklik, yani DOP adıyla düşülen payların gerçek karşılığının ödenip ödenmediği hususu, düzenleme kararının alındığı tarih itibarıyla düzenlemeye giren tüm parsellerin değerlerinin tespit edilmesine ilişkin yasa da yapılacak yeni düzenlemelerle giderilebilir. Bu yeni sistemin adı ise, kaçınılmaz bir şekilde “eşdeğerlik” ola-

rak adlandırılacaktır.

Türkiye’deki arsa düzenlemesi sistemi yerine Almanya örneği incelenmeli ve değerlendirilmelidir. Almanya’da arsa düzenlemesi için bağımsız ve özerk “Düzenleme Kurulu”nun oluşturulması; düzenlemeye giren parsellerin malikleriyle yüz yüze görüşüldükten sonra düzenleme kararı alınması; düzenleme kararının duyurulması; tahsis sürecinde parsel malikleriyle yeniden yüz yüze görüşmeler yapılması; parselasyon (düzenleme) planının hazırlanması ve duyurulması; Parselasyon planının kesinleştiğinin duyurulması süreçlerinde dikkat çeken nokta, her aşamaya ilişkin düzenlemeye giren parsel maliklerine bilgi verilmesidir. Oysa, Türkiye’de herşey re’sen yani maliklerin bilgileri dışında gerçekleşmekte, idarelerin bildiğini okuduğu bir uygulama süreci yaşanmaktadır. Almanya’da oluşturulan sistem, parsel malikleri ile olabildiğince uzlaşmaya gidilerek sorunun kalıcı bir şekilde çözümünü hedeflemektedir. Bu nedenle, Almanya’daki arsa düzenlemesinin daha adil ve saydam olduğunda kuşku yoktur. Düzenleme bir kez yapıldığında, neredeyse kusursuz, geri dönüşü olmayan ve herkesi memnun eden sonuçlar doğurmaktadır. Prof. Dr. Erol Köktürk ile birlikte, Almanya’da arsa düzenlemesi ile Türkiye’deki uygulamaların karşılaştırıldığı dört ayrı çalışma yaparak bunları yayımlamış olmamıza karşın ne yazık ki bunları okutmayı başaramadık²⁸.

Mevcut durumda, yukarıda belli noktalarda ayrıntılı incelemelerle yasa da ve yönetmelikte yapılan değişiklikler incelenmiş ve öneriler sunulmuştur.

Sonuç olarak söylemek gerekirse, yasa da ve yönetmelikte değişiklik yapan iradenin başta Almanya olmak üzere Kıta Avrupası’ndaki Arsa Düzenlemeleri hakkında bilgileri yoktur.

2019 ve 2020 yıllarında yapılan değişiklikler mevcut sorunları çözmeyecektir.

3194 sayılı İmar Yasası’nın 18. Maddesinin ve Arazi ve Arsa Düzenlemeleri Hakkında Yönetmeliğin yeniden ele alınarak ve baştan sonra ayrıntılı incelemelere, çalıştaylar ve toplantılar düzenlenerek konuyla ilgili tüm çevrelerin

²⁸ KÖKTÜRK, Erdal ve Erol KÖKTÜRK, 2005, 2007a, 2007b, 2009

düşünce, görüş ve önerilerini sunabildikleri ortamlarda daha sağlıklı, uygulanabilir ve beklentileri karşılayabilir hale getirilmeleri olanaklıdır. Kapalı kapılar ardında ve bazı çevrelerin isteklerini karşılayan düzenlemelerle arsa düzenlemesi konusu çözülemez. ■

Kaynakça

- Buyurgan, Erdoğan., 2009. (Yargıtay 5. Hukuk Dairesi Yargıcı), Kamulaştırma Hukuku Bakımından Arsalara ve Binalara Değer Bıçme Yöntemi, Taşınmaz Değerleme Günleri 2009, TMMOB Harita ve Kadastro Mühendisleri Odası İstanbul Şubesi Yayını, ISBN: 978-9944-98-936-9, 20-21 Kasım 2009, İstanbul, s: 105-117.
- Dalamanlı, Lütfü., Kazancı, Faruk., Kazancı, Muharrem., 1991. İlmî ve Kazai İçtihatlarla Açıklamalı Türk Medeni Kanunu, Kazancı Hukuk Yayınları, No: 92, Cilt: IV, Eşya Hukuku, İstanbul, 894s.
- Esmer, Galip, 1983. Mevzuatımızda Gayrimenkul Hükümleri ve Tapu Sicili, Olgaç Matbaası, Ankara, 1983, XXXII + 1182 s.
- Gülan, Aydın., 1999. Kamu Mallarından Yararlanma Usullerinin Tabi Olduğu Hukuki Rejim, ALFA Basım Yayın Dağıtım, İstanbul, 256s.
- Güran, S., 1984. Anayasa Mahkemesi'nin Kamu Malına Bakışı, İdare Hukuku ve İlimler Dergisi, Yıl: 5, Sayı: 1-3.
- İnal, Nihat., 1997. Örnek Kararlarla Açıklamalı Uygulamalı Türk Medeni Kanunu, Cilt: 3, Adalet Yayınevi, Ankara, 1957, XXIV+2191, 3189s.
- Karlsruhe, Stadt., 2004. Dezernat 4: Vermessung, Liegenschaften, Wohnen Dezember 2004.
- KÖKTÜRK, Erdal ve E. KÖKTÜRK, 2005. Yeni Bir İmar Tüzesinin ve En Önemli Ögesi Olarak Arsa Düzenlemelerinde Eşdeğerlik İlkesinin Oluşturulması, 10. Türkiye Harita Bilimsel ve Teknik Kurultayı, 564-573, TMMOB Harita ve Kadastro Mühendisleri Odası Yayını, Ankara,

28 Mart-01 Nisan 2005.

- KÖKTÜRK, Erdal ve E. KÖKTÜRK, 2007a. Arsa Düzenlemesinde Eşdeğerlik İlkesinin Modellenmesi, 11. Türkiye Harita Bilimsel ve Teknik Kurultayı, 491-517, TMMOB Harita ve Kadastro Mühendisleri Odası Yayını, Ankara, 02-06 Nisan 2007.
- KÖKTÜRK, Erdal ve E. KÖKTÜRK, 2007b. Arsa Düzenlemelerinin Hukuksal Dayanağı, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, 260-283, Türkiye Barolar Birliği Yayını, ISSN: 1304-2408, Sayı: 70, Mayıs/Haziran 2007.
- KÖKTÜRK, Erdal ve E. KÖKTÜRK, 2009. Eşdeğerlik İlkesine Dayalı Arsa Düzenlemesinde Taşınmaz Değerlerinin Belirlenmesi, 12. Türkiye Harita Bilimsel ve Teknik Kurultayı, TMMOB Harita ve Kadastro Mühendisleri Odası Yayını, Ankara, 11-15 Mayıs 2009; hkm, Jeodezi Jeoinformasyon Arazi Yönetimi Dergisi, 2009/2, Sayı: 101,10-17, TMMOB Harita ve Kadastro Mühendisleri Odası Yayını, ISSN 1300-3534, Ankara, Temmuz 2009.
- KÖKTÜRK, Erdal, 2012. Türkiye'de Arsa Düzenlemelerinde Yeni Bir Model Arayışı, Arazi Yönetimi Günleri, TMMOB Harita ve Kadastro Mühendisleri Odası İstanbul Şubesi, İstanbul, 15-16-17 Kasım 2012.
- Olgaç, Senai., 1957. Kazai ve İlmî İçtihatlarla Türk Kanunu Medenisi ve İlgili Hususi Kanunlar, Cilt II, Hak Kitabı, İsmail Aygün Matbaası, İstanbul, 1957, XIV+1056s.
- Söyler, İlhami., 2011. Kamu Malları Teorisi Açısından Devletin Hüküm Ve Tasarrufundaki Yerler, Sayıştay Dergisi, Sayı: 83, Ekim-Aralık 2011, Sayfa: 57-68
- Şener, Esat., 1998. Açıklamalı-İçtihatlı Türk Medeni Kanunu, Gözden Geçirilmiş, Genişletilmiş Üçüncü Baskı, Seçkin Yayınevi, 2. Cilt, Madde: 517-937, Ankara, 1998, S: 1399-2796.
- Tekeli, İlhan., Mülkiyet Kurumu, Kamu Yararı Kavramı ve İmar Planları Üzerine, Planlama Dergisi, TMMOB Şehir Plancıları Odası Yayını, Yıl: 1988/2, s.6-16, Ankara.
- YAVUZ, F., KELEŞ, R., GERAY, C., 1978. Şehircilik (Sorunlar - Uygulama - Politika), AÜ SBF Yayın No: 415, Ankara, XVI + 1060 s.

Mecelleden Kaynaklanan Taşınmaz Hakları

Nevzat İhsan SARI* / Gürsel Öcal DÖRTGÖZ**

1- Giriş

Mecelle, Tanzimat döneminde modern kanunlaştırma hareketlerinin en önemli eseridir. Büyük hukukçu Ahmet Cevdet Paşa ve ekibi tarafından hazırlanmıştır. Kaynağı İslami ama niteliği laikdir.

Mecellenin resmi ismi Mecelle-i Ahkâm-ı Adliye (Adli Hükümler Topluluğu) olup bir mukaddime (başlangıç) ve satım, kira, kefalet, haval, rehin, vedia, emanet, hibe, gasp ve itlaf, hacr ve ikrah ve şufa, şirket, vekâlet, sulh ve ibra, ikrar, dava, beyinat ve yemin, yargılama olmak üzere ayrı ayrı düzenlenip yürürlüğe konulmuş 16 kitaptan oluşmaktadır ve toplam 1851 maddeden oluşmaktadır.

Mecelle, neredeyse tamamı ülkemiz hukukçuları tarafından oluşturulmuş özgün ve iftihar duyulacak bir çalışmadır. İlk kitabı 20.05.1869 ve son 16. kitabı 16.09.1876 tarihinde kanunlaşmıştır.

Mecelle, günümüz Medeni Kanununun bir bölümü ile Borçlar Kanunu ile Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununa karşılık gelmektedir. 1926 yılına kadar yürürlükte kalmıştır. 1926 yılında 743 sayılı Türk Kanunu Medenîsinin yürürlüğe konulmasıyla birlikte, bu yeni medeni yasanın uygulanışını düzenleyen 864 sayılı Tatbikat Kanununun 43. maddesiyle birlikte 04.10.1926 tarihinde yürürlükten kaldırılmıştır.

Hukukun devamlılığı ilkesi ve Türk Devlet geleneği içerisinde, eski hukuka göre kurulmuş olup da, Türk Kanunu Medenîsinin yürürlükte bulunduğu zamanda (1926 yılında) varlıklarını korumuş olan aynî haklar, yeni Kanuna göre kurulmaları artık mümkün olmasa bile Türk Kanunu Medenîsinin yürürlüğe girdiği tarihten sonra da hukuki varlıklarını sürdürmüşlerdir.

* Tapu ve Kadastro Müfettişi, Tapu ve Kadastro Başmüfettişi

** Harita Yük. Müh-Hukukçu, Hukukçu

Türk Medeni Kanunu kural olarak geçmişe etkili değildir. 4722 sayılı Türk Medeni Kanununun Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkında Kanunun 1. maddesine göre, Türk Medenî Kanununun yürürlüğe girdiği tarihten önceki olayların hukukî sonuçlarına, bu olaylar hangi kanun yürürlükte iken gerçekleşmişse kural olarak o kanun hükümleri uygulanır.

4722 sayılı Kanununun 18. maddesine göre de eski hukuka göre kurulmuş olup da, Türk Kanunu Medenîsinin yürürlükte bulunduğu zamanda (1926 yılında) varlıklarını korumuş olan aynî haklardan, Medeni Kanun uyarınca kurulması mümkün olmayanlar, tapu kütüğünün beyanlar sütununa yazılır.

22.07.2013 tarihli Tapu Sicili Tüzüğü'nün 54. maddesine göre beyanlar hanesinde gösterilen bu hakların tasarruf işlemleri, bağımsız ve sürekli hakların kayıt usulüne tâbidir. Buna göre eski hukuk döneminde kurulan ancak bugün artık kurulmasına olanak bulunmayan haklar tapu kütüğünün beyanlar hanesine yazılır ve bağımsız ve sürekli bir aynî hak gibi yani bir taşınmaz gibi tasarruf işlemlerine konu olabilir.

Eski hukukta yani Mecelle'nin uygulandığı zamanda mevcut olup da ilk Medeni Kanunun yürürlüğe girdiği 1926 yılında uygulama imkânı kalmayan taşınmaza ilişkin bazı haklar şunlardır:

- Dalyan hakları,
- Voli hakları,
- Hava (oda) hakları,
- Muhdesat hakları,
- Zemin, gedik, örfü belde ve paftos hakları

Bu hakların hukuki durumu aşağıda ayrı başlıklar halinde açıklanmıştır:

2- Dalyanların Hukuki Durumu

Dalyan, deniz, göl ve akarsularda tahta kazıklar arasına ağdan havuz yaparak balık avlama hakkıdır. Dalyan bir nevi balık tarlasıdır. İstanbul'da Sarıyer ve Beykoz arasında dalyan çoktur. Eski tarihlerde buralarda yirmi civarında dalyan bulunmuş. Kilyos, İstinye bunlardan bir kaçıdır.

Dalyanlar dalyan sınırına kazıkların çakılıp dalyan sınırının ağla kapatılması ile oluşturulan bir nevi kapandır. Dalyan kazığı üzerine çakılmış tahtalara gözcü oturur balık sürülerinin dalyana girmesini gözetler.

Dalyanlar her yıl nisan ayında kurulur ve temmuz ayına kadar devam eder. Dalyanlar direkler çakılarak deniz kıyısına yakın yerlerde kurulur. Amaç göç eden balık sürülerini tuzağa düşürerek avlamaktır.

Derin yerlerde direkler deniz zeminine ulaşmaz, direk altına büyük taşlar bağlanarak deniz dibine sarkıtılır. Bu direkler arasına ağlar çekilir. Ağlar havuz oluşturur, havuzun ağzından balık sürüsü girince bir sicim yardımıyla ağın ağız kısmı kapatılır.

Dalyan hakları eski hukuktan gelmektedir. İlk Medeni Kanunun yürürlüğe girdiği 1926'dan sonra yani günümüzde bu tür hakları kurmak mümkün değildir. Zira Medeni Kanunun 715. maddesi, "Sahipsiz yerler ile yararı kamuya ait mallar, Devletin hüküm ve tasarrufu altındadır. Aksi ispatlanmadıkça, yararı kamuya ait sular ile kayalar, tepeler, dağlar, buzullar gibi tarıma elverişli olmayan yerler ve bunlardan çıkan kaynaklar, kimsenin mülkiyetinde değildir ve hiçbir şekilde özel mülkiyete konu olamaz..." hükmündedir.

Ancak Medeni Kanun ve Türk Medeni Kanununun Uygulama Şeklini Gösterir Kanun eski hukuktan gelen bu tür hakları korumuştur. 22.07.2013 tarihli Tapu Sicili Tüzüğünde de bu hakların korunacağına dair hüküm mevcuttur.

Gerçekten de kadastro çalışmalarında bu haklar yok sayılmamış ve hakkın konusu olan yerler ölçülerek parsel numarası verilmiştir. Dalyanların hemen hepsinin sahil ile bağlantısı vardır. Yani bir hududu mutlaka sahilidir. Dalyanlar genelde dikdörtgen şeklindedir.

Kadaastro çalışmalarında bir hududu sahil olmak üzere denize doğru uzanan sınır ölçülmüş ve parsel oluşturulmuştur. Örneğin Sarıyer

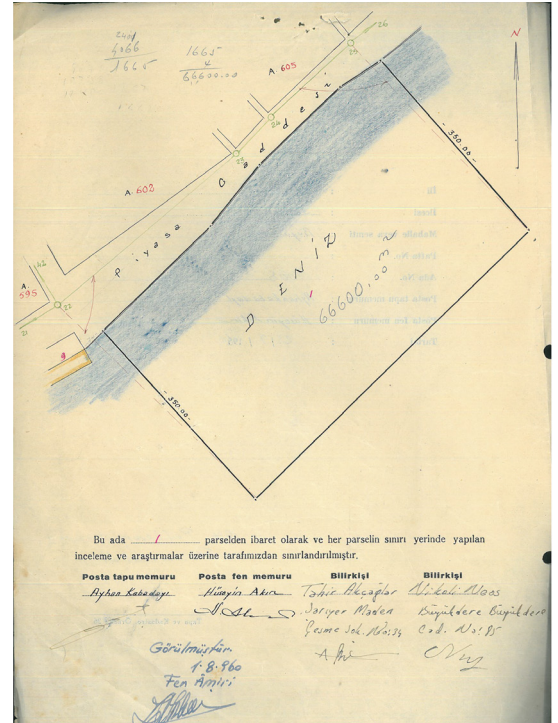
sahilinde Piyasa Caddesinden itibaren boğaza doğru 350 metre uzaklığa kadar toplam 60.000 m2 Kırkor Dalyanı bulunmaktadır. Bu dalyan vaktiyle Şehzade Sultan Mehmet Han Vakfından icareli şekilde tesis olunmuştur.

Dalyanın kapsadığı alana parsel numarası verilir. Maliye Hazinesi adına tespit ve tescil edilir. Dalyan bu parselin tapu kütüğünün irtifak hakları sütununa irtifak hakkı gibi tescil edilir. Ardından daimi ve müstakil haklarda olduğu gibi dalyan için ayrı bir tapu kütüğü sayfası açılır ve dalyan sayfalar arasında bağlantı kurularak oraya tescil edilir.

Bu durumda dalyan hakkı artık bir taşınmaz sayılır ve tescilli olduğu müstakil sayfa üzerinden her türlü tasarrufa konu edilebilir; alınabilir, satılabilir, kiraya verilebilir, mirasçılara intikal edebilir.

Dalyan hakkına tecavüz ve müdahale konu olduğunda hak sahibi bunları hukuki yollarla engelleyebilir. Hiç kimse bir başkasının dalyan sahasına kendi dalyanını kuramaz. Dalyan mevsiminde gemiler buraya demirleyemez.

Dalyanlar üzerinden dalyanın kullanımına engel olacak ölçüde yol, köprü geçeceği zaman bu hakların kamulaştırılması veya üzerine geçit hakkı kurulması gereklidir. Nitekim İstanbul'da Yavuz Sultan Selim Köprüsünün (3. Boğaz Köprüsünün) altında bu tür dalyan hakları bulunmaktadır.

3 - Volilerin Hukuki Durumu

Voli, balık avlanma hakkıdır. Sahilden sulara yayılan ve iki tarafından el ile karaya çekilen balık ağlarına voli, bu surette ağ ile çevrilmiş sahile genellikle bitişik ve sınırları belli olan yere voli yeri denir. Eski hukukumuzdan gelen tapuda tescilli bu haklar korunmaktadır. Voli haklarından bazıları metre hesabı tariflenmiş bazıları da haritaya bağlanmıştır.

Kadastro çalışmaları sırasında bu haklar bulunduğu yer "deniz" vasfıyla maliye hazinesi adına tahdit, tespit ve tescil edilmiş, voli hakları da daimi ve müstakil (bağımsız ve sürekli) hak olarak tespit ve tescil görmüştür.

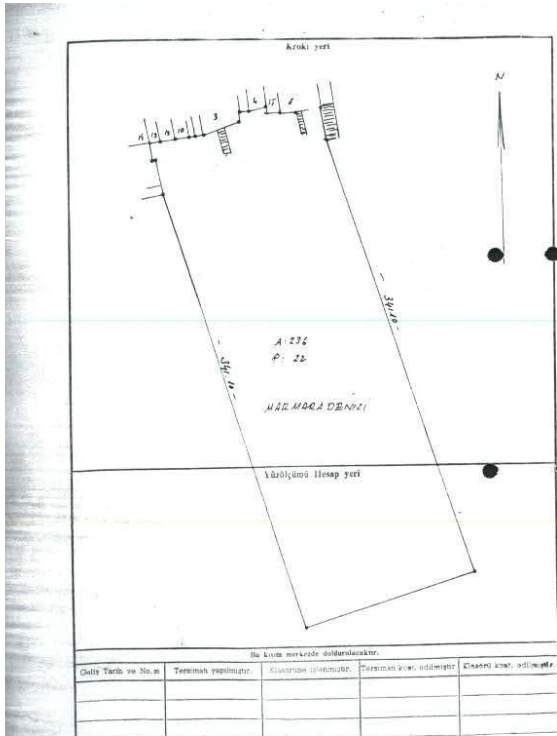
Voli hakkı, bulunduğu deniz parselinin irtifak hakları sütununa tescil edilmiş ve oradan tapu kütüğünde müstakil bir sayfaya nakledilerek sanki bir taşınmaz gibi tescil görmüştür. Bu müstakil sayfa üzerinden aynı bir taşınmaz gibi tasarruf işlemlerine konu edilmesi mümkündür.

Bu çerçevede; ipotek edilebilir, satılabilir, ifraz ve tevhide konu olabilir. Mirasçılara intikal edebilir. Kiraya verilebilir. Satış vadedine konu

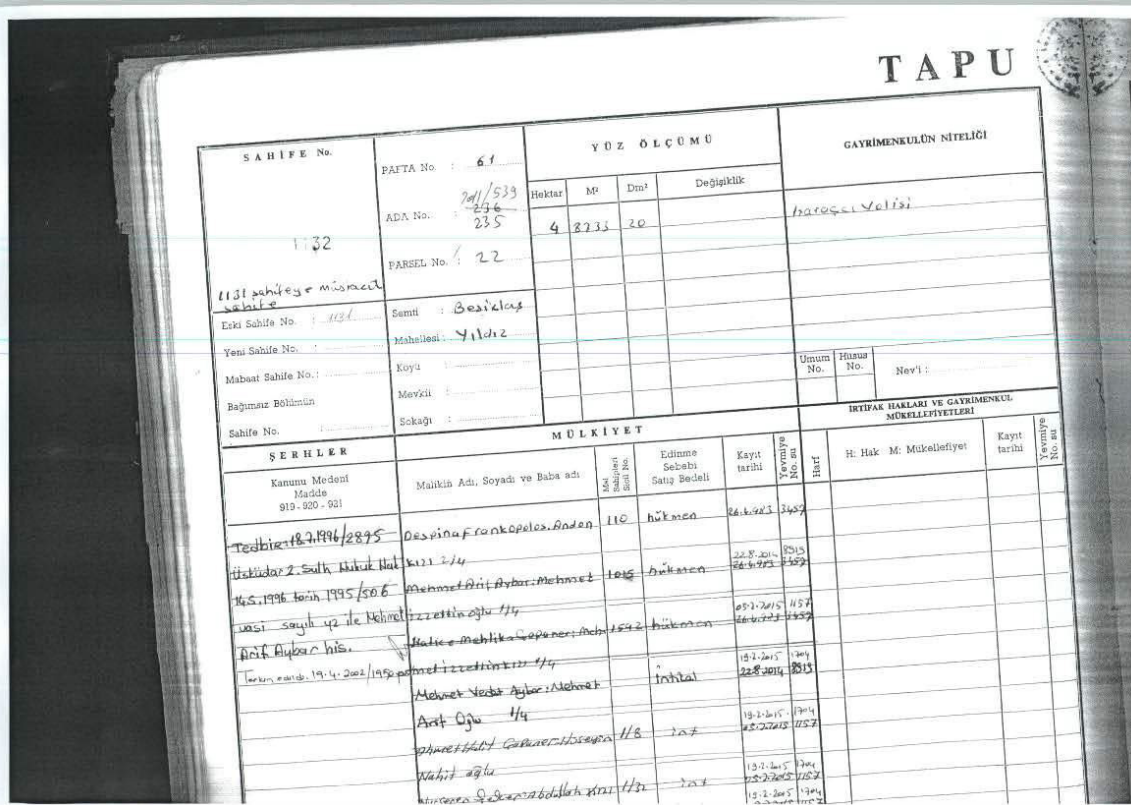
olabilir. Daha açık bir deyimle mahiyetine uygun her türlü tasarrufa konu olabilir. Volinin mahiyetine uygun olmayan işlemler ise yapılamaz. Örneğin voli üzerinde kat irtifakı kurulamaz.

1971 tarih ve 1380 sayılı Su Ürünleri Kanununun, "Özel mülkiyetteki dalyan ve voli yerleri ile bunların kamulaştırılması" başlıklı 12. maddesi, "Medeni Kanunun yürürlüğe girmesinden evvel sahipleri adına tapuya tescil edilmiş olan dalyan ve voli yerleri (Olağanüstü sebeplerin devam ettiği müddet içindeki inkitalar hariç olmak üzere) sahipleri tarafından bizzat veya kiraya verilmek suretiyle devamlı olarak 5 sene işletilmediği veya terk edildiği takdirde kamulaştırılır." hükmündedir.

Yine yukarıda belirtildiği gibi, 22.07.2013 tarihli Tapu Sicili Tüzüğü'nün "Kurulması Artık Mümkün Olmayan Aynı Hakların Yazımı" başlıklı 54. maddesi, "4721 sayılı Kanun hükümlerine göre kurulmaları artık mümkün olmayan aynı haklar, ilgili taşınmaz kütüğünün beyanlar sütununa yazılır. Bu hakların tasarruf işlemleri bağımsız ve sürekli hakların kayıt usulüne tabidir." hükmündedir.

Kadastro göre yerlerde yapılacak Düzeltme ve Değişiklik İşlemleri için Beyanname			
İlçe	İlçe No	Tapu No	M. No
İstanbul	Beykoz	516 D/2	
Mülkiyet - İmtiyaz - Cami - Vakıf - H. Tescil			
Rank No	Pafta No	Ada No	Parsel No
1751 1752	61	236	22
Mülkiyet: HALİME HAZİNESİ ZARFI VE MÜSTAKİL HAK - BALKAN AVLAMA HAKKI H. Tescil ve Emlak ve İmar Bakanlığı 1/4 M. Arzı İşleri 1/4 MÜLKİYA ÇARBAKÇI			
İst. 15. An. H. M. S. Kanununa göre 17.07.2013 tarihli 5801 sayılı Kanunla yürürlükte olan 17.07.2013 tarihli yasa ile gereğince Bakanlar Kurulu.			
Beyanname istenilen uygun olarak düzenlenmiştir.			
İmar planına göre düzenlenmiştir.	İmar planına uygundur.	26.06.2013 Tarihli 2552 No.lu Tarihli Tescil edilmiştir.	Pasifite ve Kamunane İşlenmiştir.
Devran	Tapu No	Tarih	Tapu No
	11. Alan	8.11.1981	8.11.1981

4 - Hava (Oda) Hakkı

Hava hakkı, kat mülkiyetinin Osmanlı Devleti zamanında uygulanan bir şeklidir. Bir odanın üstünün belli yüksekliğe kadar başkaları tarafından kullanılması hakkıdır. Osmanlı Devleti zamanında kat mülkiyeti diye bir kavram bilinmediği için üst üste ve genelde iki veya üç kattan oluşan binaların farklı kişilerce kullanımına bir çözüm üretilmeye çalışılmıştır. Bir nevi kat mülkiyeti veya bir nevi üst hakkıdır. Özellikle İstanbul'da eski yerleşim yerlerinde tapuda tescilli hava hakları vardır. Bunlara oda hakkı da denmektedir.

Bunlardan birisi olan Kurşunlu Han (Kurşunluhan Derunu) Beyoğlu İlçesi Yenicami Mahallesi'nde bulunmaktadır. Üç katlı olan bu han tapuda "Kurşunluhan Derunu" olarak kayıtlıdır. Söze konu taşınmaz tapu sicilinde eski Osmanlı kayıtlarından gelen bir nevi yatay kat mülkiyeti şeklinde tescillidir. Bu taşınmaz oda oda kayıtlıdır. Bu haliyle günümüz kat mülkiyeti tesciline tam olarak benzetilememektedir.

Taşınmazın birinci katındaki her bir oda için ayrı ayrı parsel numarası verilerek tescil ya-

pılmıştır. Bu taşınmazın ikinci ve üçüncü katı her bir oda için parsel numarası verilmemiştir. Bunun yerine birinci katta bulunan ve parsel olarak tescilli yapılmış olan odaların tapu kayıtlarının beyanlar hanesine "Hava Hakkı" şeklinde iliştilerilerek üst katlara "taj numarası" adıyla numara verilerek tescil edilmiştir. Taj numarası "kapı numarası" demektir. Günümüzdeki numarataj deyişi de buradan gelmektedir.

Örneğin Kurşunluhan Derununda birinci katta bulunan 26 numaralı oda tapuya bir parsel olarak tescil edilmiş olup, aynı anda ikinci kat 25 numaralı oda ise bu parselin beyanlar hanesinde "4,15 metre irtifadan yukarı hava tasarrufu 2.kat 25 kapı numarası olarak" iliştilerilerek ayrı bir kütük sayfasına tescil edilmiştir.

Tüm hanın birinci kattaki odaları parsel numaraları ile tescil edilmiş, ikinci ve üçüncü katlardaki odalar ise birinci katta kayıtlı olan parsel numaralı taşınmazların beyanlar hanesi ile iliştilerilerek ayrı sayfalara "Hava Hakkı Tasarrufu" olarak bağımsız bölümleştirilmiştir.

Bu taşınmaz TAKBİS sistemine alttaki oda mülkiyet olarak ayrı bir oda, üstteki oda "dai-

mi müstakil hak olarak” ayrı bir oda şeklinde girişleri yapılmıştır. Gerek alt kattaki parsel şeklindeki odalar ve gerekse üst katlardaki daimi ve müstakil hak şeklinde tesis edilen odalar için işlem talebi geldiğinde her bir parsel için ayrı ayrı bağımsız bölüm şeklinde işlem yapılmaktadır. Kütük sayfalarının beyanlar hanesinde ve “Hususi No” kısmında yer alan “Taj numaraları” odalara ait kapı numaralarıdır.

Hava (oda) hakkı daimi ve müstakil bir haktır. Tapu kütüğünde altındaki odadan farklı bir sayfaya tescil edilmiştir. Alttaki ve üstteki odalar bir birinden bağımsız niteliğine uygun her türlü tasarrufa konu edilebilir. Alınıp, satılabilir, rehin hakkına konu olabilir, mirasçılara intikal edebilir. Talep halinde bu tür yerler kat mülkiyetine dönüştürülebilir.

22.12.1934 tarih ve 2644 sayılı Tapu Kanununun 26. maddesi, “...müşterek bir arzın hissedarları veya birbirine muttasıl gayrimenkullerin sahipleri arasında bunlardan birinin veya bir kaçının o gayrimenkul üzerinde mevcut veya inşa edilecek binanın, muayyen bir katından veya dairesinden yahut müstakilen istimale elverişli bir bölümünden münhasıran istifadesini temin gayesiyle Medeni Kanunun 753 üncü maddesi hükümlerine göre irtifak hakkı tesisine veya tesisi vadine mütedair resmi senetler tapu sicil müdürü veya tapu sicil görevlileri tarafından tanzim edilir.” hükmündedir.

23.06.1965 tarih ve 634 sayılı Kat Mülkiyeti Kanununun “Yasaklar” başlığını taşıyan 50 maddesi, “Bu kanun yürürlüğe girdikten sonra Medeni Kanuna ve diğer kanunlara göre, bir gayrimenkulün paydaşlarından birinin o gayrimenkulün bir bölümünden kat maliki gibi tek başına faydalanmasını sağlamak için irtifak hakkı kurulamaz.” hükmündedir. Bu itibarla günümüz mevzuatında bu hakların kurulması mümkün değildir. Ancak eski hukuktan gelen bu haklar aynen korunmaktadır.

Yine aynı Kanunun “Medeni Kanunun Yürürlüğe Girmesinden Sonra Kurulan İrtifaklarda Yeni Duruma Uyuma” başlığını taşıyan 51. maddesi “Medeni Kanunun yürürlüğe girmesinden sonra bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihe kadar bir gayrimenkulün paydaşlarından birinin o gayrimenkulün bir bölümünden kat maliki gibi tek başına faydalanmasını sağlamak için üze-

rinde irtifak hakkı kurulmuş olan gayrimenkullerin mülkiyetinin 2/1/1971 tarihine kadar kat mülkiyetine çevrilmesi ve kat mülkiyeti kütüğüne tescil ettirilmesi mecburidir. Bu yapılmazsa irtifak hakları sona ererek yalnız ortak mülkiyet devam eder. Gayrimenkul üzerindeki mülkiyetin birinci fıkraya gereğince kat mülkiyetine çevrilmesi ve kat mülkiyet kütüğüne tescili, ortak maliklerden birinin tapu idaresine başvurması üzerine tapu idaresindeki belgelere ve bu kanunun 12 nci maddesinin (b) bendinde yazılı fotoğrafa dayanılarak yapılır; bu halde fotoğrafın, tapu idaresine başvuran ortak malikin imzasıyla tasdik edilmesi yeter. Diğer ortak malikler bu çevrilmeye itiraz edemeyecekleri gibi bunun giderlerine katılmaktan ve yönetim planı yapmaktan kaçınamazlar; kaçınılırsa, hâkimin müdahalesine dair olan 33 üncü madde hükmü uygulanır.” hükmündedir.

52. maddede “Medeni Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce (Hava hakkı, oda mülkiyeti) gibi isimler altında kurulmuş olan haklar, bu kanunun yürürlüğe girmesinden başlayarak üç yıl içinde, aşağıda yazılı hükümlere göre, bu kanun uyarınca kat mülkiyetine veya kat irtifakına çevrilir

a) Gayrimenkul üzerinde bu haklara konu olan yapı bölümleri mevcutsa, hak sahipleri, aralarında yapacakları bir sözleşme ile, o gayrimenkulün arsasında, bölümlerinin değerleri oranında ve hiçbir bedel ödemeye mecbur olmaksızın, Medeni Kanunun ortak mülkiyet hükümlerine göre paydaş olurlar ve Kat Mülkiyeti Kanununun ilgili hükümleri uyarınca kat mülkiyetini kurarlar.

b) Yapı bölümleri mevcut olmayıp yalnız hava hakkı mevcutsa, bu hak (a) bendindeki esaslara göre hak sahibinin arsada paydaş olması suretiyle kendiliğinden kat irtifakı hakkına çevrilir ve kütüğe o suretle tescil edilir.

c) Hak sahipleri anlaşarak bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren üç yıl içinde eski haklarını kat mülkiyetine veya kat irtifakına çevirmezlerse, bu çevirme, gayrimenkulün bulunduğu yerin tapu idaresince, ayrı ayrı bölümlerin değerleri oranında arsa paylarının tespiti ve gereken belgelerin hazırlanması suretiyle ve bu maddenin (a) ve (b) bendlerindeki esaslara uyarınca, hak sahiplerinden birinin müracaatı

üzerine veya doğrudan doğruya yapılır ve durum bütün hak sahiplerine bildirilir.

Bu hakların tapu idaresince kat mülkiyetine veya kat irtifakına doğrudan doğruya çevrilmesi için gereken masraflar Hazinece ödenerek, kamu alacaklarının tahsili hakkındaki özel kanun hükümlerine göre hak sahiplerinden alınır.

Hak sahipleri tapu idaresinin kararına karşı, bunun kendilerine bildirilmesinden başlayarak bir ay içinde, sulh mahkemesine dava açmak suretiyle itiraz edebilirler.” hükmü sevk edilmiştir. Ancak kanun hükümleri bu şekilde olmasına rağmen uygulamada bu haklar halen varlıklarını korumaktadır.

53. madde, “Bu Kanun yürürlüğe girdiği tarihten önce bir gayrimenkulün paydaşlarından birinin o gayrimenkulün bir bölümünden kat maliki gibi tek başına faydalanmasını sağlamak için kurulmuş olan irtifak hakları, bu Kanuna göre kat mülkiyetine çevrilinceye kadar ana gayrimenkulün yönetimi, yönetim planı yapılması mecburiyeti ve giderlere ve sigorta mecburiyetine ve bunun primlerine katılma hususlarında bu kanun hükümleri uygulanır.” hükmündedir.

5 - Muhdesat Hakları

Muhdesatın kelime kökü ‘muhtes’dir. “Muhtes”in sözlük anlamı, ihdas edilmiş, sonradan yapılmış, ortaya konmuş, meydana gelmiş, eskiden olmayan demektir. “Muhtesat” ise, muhtesin çoğuludur. Muhtesat arazi üzerindeki “yapılı-dikili” şeyleri ifade etmektedir. Muhtesatın geçici ve taşınabilir olmaması, taşınmazla sıkı sıkıya bağlı olması gerekir.

Medeni Kanunumuza göre muhtesat arzın (mütemmim cüzü) bütünleyici parçasıdır ve taşınmazdan ayrı olarak tasarruf işlemlerine konu edilemez. Mecelle döneminde arazi için ayrı üzerindeki muhtesatlar için ayrı tapu oluşturulması ilkesi kabul edilmiş ve özellikle zeytin ağaçları için zeytin ağaç sayılarını gösteren ayrı zeytinlik tapuları oluşturulmuştur.

Kanun koyucu muhtesatın (diğer eski hukuktan kaynaklı haklarda olduğu gibi) tapu kütüğünün beyanlar hanesinde gösterilmesi ilkesini kabul etmekle arazi malikinden başkasına ait

hakların güvence altına alınmasını sağlamayı amaçlamıştır.

Muhtesat eski hukuk döneminde kurulmuşsa yani 1926 yılından önce kurulmuşsa bağımsız ve sürekli bir aynı hak gibi (adeta bir taşınmaz gibi) araziden ayrı olarak tasarruf işlemlerine konu edilebilir.

Ancak 1926 sonrası yeni medeni kanunumuz arz üzerindeki yapılı dikili şeyleri arzın mütemmim cüzü kabul ederek muhtesata araziden ayrı bir hukuki varlık tanımamış, araziden bağımsız olarak bu yapılı dikili şeylerin başlı başına tasarruf işlemine konu edilemeyeceği ilkesini benimsemiştir. Muhtesatın tasarruf işlemlerine konu olması hususu Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğünün 09.06.1961 tarihli 1358 sayılı Genelgesinde düzenlenmiştir.

Muhtesat hakları diğer eski hukuktan kaynaklanan haklardan farklı olarak meri düzenlemelerde de yer bulmuştur. Bir tasfiye yasası olan 21.06.1987 tarih ve 3402 sayılı Kadastro Kanununun 19. maddesinde muhtesata yer verilmiştir. (Muhtesata dair düzenlemeler önceki tapulama ve kadastro yasalarında da yer almaktaydı.)

21.06.1987 tarih ve 3402 sayılı Kadastro Kanununun 19. maddesine göre, arazi sahibinden bir başkasına ya da hissedarlardan birine ait olduğu bilirkişiler veya tanıklarca söylenen veya belge ile kanıtlanan yapı, ağaç gibi varlıklar kadastro görevlilerince muhtesat olarak belirlenmekte ve tutanağa bağlanmaktadır. Tutanağıdaki bu husus tutanak askı ilanı sonucu kesinleşince tapu kütüğünün beyanlar sütununa tescil edilmektedir.

Bunlardan ihdas tarihi 1926 sonrası olanlar maliklerine bir aynı hak sağlamaz. Sadece kişisel (şahsi) haklar sağlar, bu hususun tapu kütüğünün beyanlar hanesinde gösterilmesi ispat kolaylığı ve aleniyeti sağlar. Bu durumdaki ikili kullanım aslında bir an önce ortadan kaldırılması gereken fiili bir olguya vücut verir. Bu durum aynı hak sonucu ortaya çıkarmazken muhtesat sahibine kişisel (şahsi) haklar bahşeder.

1926 sonrası oluşturulan muhtesatlar, yapılı dikili şeylerin arzın bütünleyici parçası olduğu ilkesine aykırı bir duruma yol açtığı için bu muhtesatlar taşınmazın cinsinde gösterilmez,

aksi takdirde arazi malikinin taşınmazda bulunan muhdesatlarda hakkı olduğu gibi bir anlam çıkar. Farklı görüş ve uygulamalar olmakla birlikte taşınmazın cinsinde gösterilemeyen ve aynı hak intaç etmeyen muhdesatlar kadastro haritalarında da gösterilmez.

Kadastro ve tapulama yasaları muhdesatın tapu kütüğünün beyanlar hanesinde gösterilmesi ilkesini kabul etmekle arazi malikinden başkasına ait olan bu yapıları dikili şeylerin sahiplerine kişisel bazı haklar sağlamış ve aynı hak oluşturmeyen bu hakları bir bakıma güvence altına almaya yönelmiştir. Bu husus tamamen eski hukuktan kaynaklanan mülkiyet dokusunun gözetilmesinden kaynaklanmaktadır.

Öte yandan, kadastro tespitinden sonra yapıların binaların muhdesat olarak tapu sicilinde gösterilmesi mümkün değildir. (Yargıtay 7. Hukuk Dairesi 10.10.2003 tarih 2354/2886 sayılı karar) Zira kadastral tasfiyeden yararlanarak tapu kütüğünün beyanlar hanesine yazılacak muhdesatlar, kadastro tespit gününde arazi malikinden başkasına veya hissedarlardan biri ya da bazılarında ait olan yapıları dikili şeylerdir.

Bu bakımdan, ilk tesis kadastrasından sonra gerçekleştirilen ifraz, tevhit vb. kadastro teknik işlemleri sırasında herhangi bir parselin tapu kütük sayfasının beyanlar hanesine, üzerindeki bina ve ağaçlar dolayısıyla muhdesat belirtmesi koymak mümkün değildir.

Yargıtay İçtihadı Birleştirme Büyük Genel Kurulunun 22.12.1995 tarih 1994/1 E., 1995/3 K., sayılı kararındaki hukuki değerlendirmeye göre, eylemli durumun sona erdiğinin, mahkemece veya kadastro müdürlüğünce tespit edilmesi halinde, taşınmaz malikinin talebi ile muhdesatın terkinin mümkündür. Şu halde, günümüzde muhdesat terkinin işlemlerinde Lisanslı Harita ve Kadastro Mühendislik Büroları ve kadastro müdürlükleri yetkilidir.

Kadastro çalışmaları sırasında tescil dışı bırakılmış sahalardan idari yoldan hazine adına tescil işlemleriyle ilgili Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğünün 05.11.2013 tarih 2013/11 sayılı Genelgesi'nde hazine adına tescili yapılacak taşınmazın üzerindeki muhdesatların tapu kütüğünün beyanlar hanesinde gösterilmesi öngörülmüştür.

Söze konu yukarıda belirtilen Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü düzenlemesi oldukça yerindedir. Zira idari yoldan tescil işlemleri bir kadastro çalışmasıdır. İdari yoldan tescil çalışmaları 21.06.1987 tarih 3402 sayılı Kanununun 22. maddesindeki "Tapulama ve kadastro çalışmalarında tespit dışı bırakılan kamu kurum ve kuruluşlarına ait yerlerin tescili yapılır." hükmüne göre yürütülmektedir.

Bu nedenle ilk tesis kadastrası çalışmalarında olduğu gibi idari yoldan tescil işlemlerinde de muhdesatların tapu kütüğüne kaydedilmesi gayet olağandır. İdari yoldan tescil işlemlerinde muhdesatın ve ihdas tarihinin gösterilmesi 29.06.2001 tarih ve 4706 sayılı Hazineye ait taşınmazların satışı ile ilgili kanun gereği yapılan satışlarda önem kazanmaktadır.

23.06.1983 tarihli 2859 sayılı Tapulama ve Kadastro Paftalarının Yenilenmesi Hakkında Kanuna dayanılarak yürürlüğe konulan 21.03.1995 tarihli Tapulama ve Kadastro Paftalarını Yenileme Yönetmeliğinin "Muhdesat" başlığını taşıyan 15. maddesi, "Tapulama veya kadastro sırasında tespit edilen ve tapu kütüğünde gösterilen muhdesatla ilgili el değiştirmeler dikkate alınmaz. Ancak, tapulama veya kadastro çalışmalarından sonra meydana gelmiş muhdesat tespit edilerek yenileme tutanağı ve paftasında gösterilir." hükmündedir.

Ancak en son yürürlüğe konulan 25.10.2018 tarihli Kadastro Güncelleme Yönetmeliğinin 18. maddesinde yenileme çalışmaları sırasında yeni muhdesat tespiti yapılamayacağı belirtilmiştir.

Buna karşılık aynı Yönetmelik'te, tapu kütüğünde tescilli muhdesatın zeminde mevcut olmaması halinde fiili durum göz önüne alınarak bu durumun hukukileştirilmesi öngörülmüştür. Ayrıca Daha evvel tapuda tescilli olan muhdesatlara ilişkin olarak taşınmazın sahipliği ile muhdesat sahipliğinin aynı kişide birleşmesi durumunda kayıtlı muhdesatın taşınmazın cinsine doğrudan aktarılması hüküm altına alınmıştır.

03.05.1985 tarih ve 3194 sayılı İmar Kanununun 18. maddesi uygulaması sırasında da muhdesat belirlemesi yapılmaktadır. Yapılan hisselendirme ve dağıtım neticesinde bazı maliklerin tapuda tescilli binası başka parsel maliklerinin arazisinde kalmakta veya tescilli binanın olduğu taşınmaz dışarıdan başka his-

sedarlar tahsis edilmekte, bu durumda yine medeni kanunumuzun istemediği ikili kullanım durumu yani arazi başkasının üzerindeki bina başkasının olacak şekilde mülkiyet durumu ortaya çıkmaktadır.

Bu halde gerçekleştirilen imar uygulamasında yapılan hisselerden sadece zemine yöneliktir. Bina (ki artık muhdesat niteliğini almıştır) yapana aittir. Ortaklığın giderilmesi davası açılırsa bina bedeli ayrıca dikkate alınır ve bina sahibine verilir. Binayı yapan binayı kullanmaya devam eder ve bu kullanım haksız kullanım (fuzuli işgal) sayılmaz. Taşınmaz maliklerince bina sahibine bedeli ödenmedikçe ve aralarında başka bir anlaşma temin edilmedikçe veya ortaklık giderilmedikçe, söze konu binaların (muhdestların) eski sahipleri tarafından kullanılmasına devam olunur. Bu husus, dikili olan ağaç vb. muhdesat bakımından da geçerlidir.

İmar uygulamalarıyla ilgili bu tür durumlarda yapı/muhdesatın uygulama sonucu zeminde hangi parselde kaldığını gösteren tescile esas yapı-muhdesat cetveli düzenlenmektedir. Bu cetvel ilk defa, yeni yürürlüğe konulan 22.02.2020 tarih 31047 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Arsa ve Arazi Düzenlemeleri Hakkında Yönetmelik’te düzenlenmiş ve örneklenmiştir.

Yine imar uygulamalarında ortaya çıkan ikili kullanım durumunda, binaların nasıl gösterileceği ve ne şekilde hareket edileceği hususu Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü’nün 07.11.1985 tarihli 1477 sayılı Genelgesi’nde açıklanmıştır.

Bu çerçevede; muhdesat belirlemesi, ilk tesis kadastro çalışmaları sırasında, idari yoldan tescil işlemlerinde, imar uygulaması sırasında ve (daha önce gerçekleştirilen) yenileme çalışmaları sırasında rastlanacak yapılarla ilgili olmaktadır. 22.07.2013 tarihli Tapu Sicili Tüzüğü de bu çalışmalar sırasında ortaya çıkan muhdesatların tapu kütüğünün beyanlar hanesinde gösterilmesini öngörmüştür.

Tapu sicilinde gösterilecek her muhdesat hakkının kesinlikle tapu sicilinde gösterileceğine dair yasal bir dayanağının olması gereklidir. Yoksa fiilen mevcut her yapı ve ağacın tapu sicilinde muhdesat olarak gösterilmesi mümkün değildir.

Bir arazide muhdesat bulunması halinde ikili kullanım söze konu olur. Artık; arazi, yani zemin başkasının; muhdesat, yani arazi üstündeki yapı başkasınındır. Arazinin satılması, ipotek edilmesi muhdesatında satıldığı, ipotek edildiği anlamına gelmez. Arazi kiraya verilse muhdesat kiraya verilmiş olmaz. Muhdesat için ayrı kira sözleşmesi düzenlenmesi gerekir. Muhdesatın kiraya verilmesi de arazinin kiraya verildiği anlamına gelmez.

Muhdesat sahibinin ölmesiyle bu hak sona ermez. Bu kişisel hak, muhdesat sahibinin mirasçılara geçer. Muhdesat-arz ilişkisi tarafların rızası veya mahkeme kararı ile her zaman sona erdirilebilir.

Arazi sahibi mahkemeye başvurarak mahkemece takdir edilecek bedeli mukabilinde, muhdesat kaydının terkinine karar verilmesini isteyebilir. Muhdesat sahibi de mahkemeye başvurarak mahkemece takdir edilecek bedeli mukabilinde, arazinin mülkiyetinin adına tescilini bu şekilde ikili kullanımın sona erdirilmesini mahkemeden isteyebilir.

Her iki halde de, mahkemece arz ve muhdesatın ayrı ayrı bedel tespiti yapılır. Hangisinin değeri daha yüksekse, diğerine tazminat ödenmek kaydıyla ikili kullanımın sona erdirilmesine karar verebilir.

Mahkeme muhdesatın terkinine karar verebileceği gibi, arzın mülkiyetinin muhdesat sahibi adına tesciline de karar verebilir. 22.11.2001 tarih ve 4721 sayılı Türk Medeni Kanununun “haksız inşaata” dair hükümleri mahkemece uygulanır (TMK.722). Muhdesatın yapı veya ağaç olması bu sonucu değiştirmez. Zira haksız inşaat hükümleri, başkasının arazisine dikilmiş fidanlar hakkında da uygulanır (TMK.729).

Araziyi satın almış olmak üzerindeki muhdesatın da satın alındığı anlamına gelmez. Araziyi satın alan kimse muhdesatı da almak istiyorsa tapu dairesine gidip onun devri yönünde muhdesat sahibi ile anlaşmalıdır.

Tapu Kadastro Bilgi Sistemi (TAKBİS)’de muhdesatın devri, mülkiyet devrinden ayrı bir seçenek olarak düzenlenmiştir. Aynı hak intaç etmeyen ve aynı etki yaratmayan muhdesatın devri bir taşınmazın devri gibi resmi senet düzenlenerek tapuda yapılmaz, ancak tapudan ter-

kin suretiyle arazi sahibi muhdesatın da maliki olmuş olur.

Tapu kütüğünün beyanlar sütununda muhdesat bulunan arsanın kat irtifakına, cins değişikliğine ve kat mülkiyetine konu olması mümkündür. Bu işlemler için muhdesat sahibinin rızasını aramaya gerek yoktur. Ancak kurulacak kat irtifakı ve kat mülkiyetine geçilen bağımsız bölümlerin kütük sayfalarının beyanlar sütununa muhdesat belirtmesi aynen taşınır. Arsanın üzerine inşaat yaparken mevcut muhdesatın yıkılması, yok edilmesi mümkün değildir. Böyle bir durum muhdesat sahibine bazı dava hakları verir.

Beyanlar sütununda kayıtlı muhdesatın satışı nedeniyle iptali ve üçüncü kişiler adına tescilli kural olarak mümkün değildir. Muhdesatın terkinini hakkın sahibinin her zaman tapuya müracaat ederek yaptırabileceğinde kuşku yoktur. Bu hakkın yok olduğu, hakkın sona erdiği gerekçeleriyle terkinini ise taşınmaz maliki de yaptırabilir.

Malikin böyle bir istemi halinde kadaströ müdürlüğü/LİHKAB görevlilerince zemine gidilerek hakkın sona erip ermediğinin belirlenmesinden sonra tescil bildirim (değişiklik beyannamesi) düzenlenerek, tapuya gönderilmesi ve tapu müdürlüğünce terkin istem belgesi düzenlenerek, taşınmaz malikin talebiyle hakkın terkin edilmesi gerekir. Bu terkinden sonra adresi kayıtlarda belirli ise muhdesat sahibine 22.11.2001 tarih ve 4721 sayılı Türk Medeni Kanununun 1019. maddesine göre dururda bulunulması icap eder.

Muhdesatın terkininin bir yolu da muhdesat ile taşınmaz mülkiyetinin aynı kişide birleşmesidir. Muhdesat sahibi taşınmazı veya taşınmaz maliki muhdesatı satın alırsa hak bu işlemle beraber resen terkin edilir. Terkin için ayrıca talebe gerek yoktur. Zira 22.11.2001 tarih ve 4721 sayılı Türk Medeni Kanununun öngördüğü sistem içerisinde böyle bir hakkı devam ettirmenin bir anlamı yoktur.

Tapu kütüğünün beyanlar sütununda kayıtlı muhdesat ile taşınmaz malikin aynı kişide birleşmesi nedeniyle muhdesatın taşınmazın cinsinde gösterilmesinin talep edilmesi halinde, kayıtlı muhdesatın zeminde varlığının tespit edilmesi suretiyle tescil bildirim

düzenlenerek muhdesat parselin cinsi sütununa taşınır ve muhdesat kaydından terkin edilir.

Muhdesatın taşınmaz cinsine taşınması işleminde, muhdesat yapı ise söze konu yapı için yapı kullanma izin belgesi veya yapının kullanıma uygun olduğuna dair yazı aramaya gerek yoktur. Zira bu muhdesat kadaströ sırasında varlığı belirlendiğinden kadaströ tasfiyeden yararlanır ve tıpkı kadaströ zamanındaki diğer binalar nasıl hiç bir belge aramadan taşınmazın cinsinde gösteriliyorsa bunlar da belge aranmaksızın taşınmazın cinsine aktarılır.

Tapu sicilinde gösterilen muhdesat belirtmesi eski hukuk döneminde yani 1926 öncesi kurulmamışsa muhdesat sahibine aynı hak sağlamaz. Aynı hak sağlamadığı için de muhdesat taşınmazlar gibi tapuda devir ve temlik edilemez. Satılırsa ancak arazi sahibine satılabilir. (Bu bakımdan mesela muhdesatla ilgili haciz şerhi de işlemek mümkün değildir.) Bu satış da tapu müdürlüğünce resmi senet düzenlenerek yapılamaz, satış işlemi ancak muhdesat sahibinin terkin talebiyle mümkündür.

Zira tapu müdürlüklerince 22.12.1934 tarih ve 2644 sayılı Tapu Kanununun 26. maddesi gereği mülkiyet ve mülkiyetten başka aynı haklara ilişkin resmi senetler düzenlenebilir. Muhdesat ise aynı hak intaç etmeyip sahibine ancak kişisel haklar sağlamaktadır. Bu nedenle adeta bir taşınmaz gibi resmi senet düzenlenerek tapuda satışı mümkün değildir.

Muhdesatın arazi sahibine terkin suretiyle satışının mümkün olması nedeniyle yapı niteliğindeki muhdesatın üzerine aile konutu şerhinin işlenmesinin mümkün olduğu düşüncesindedir. Zira muhdesat sahibinin eşi kendi rızası olmadan muhdesatın arazi sahibine devrini engellemek isteyebilir.

Bu bakımdan aile konutu olarak kullanılan muhdesat üzerine aile konutu şerhi işlenmesine bir engel bulunmamaktadır. Ancak muhdesat üzerine işlenen aile konutu şerhinin muhdesatla sınırlı olduğu ve ana taşınmazla bir ilgisinin bulunmadığı bilinmeli, bu şerhin sadece muhdesatın arazi malikine satış amaçlı terkinini önlemek için konulduğu gözden geçirilmemelidir.

6 - Gedik, Zemin, Örfü Belde ve Paftos Hakları,

Gedik hakkı, kelime anlamı olarak örfü belde ile aynı anlamı taşımaktadır. Bir başkasına ait arsa üzerinde bina yapabilme hakkıdır.

Örfü belde (*gedik hakkı*), bugünkü üst hakkının mecelle zamanında uygulanan halidir. Daha çok gayrimüslimlere tanınmış bir haktır. Türklere ait araziler üzerinde gayrimüslimlerin inşaat yapabilme hakkıdır.

Örfü belde hakkına sahip olmak isteyen gayrimüslim bir Türk'e ait taşınmazın değerinin yarısını arazi sahibine öder ve bu hakkı kazanmış olur, anlaşmalarına göre bu aylık kira gibi ödeme şeklinde de yapılabilir.

Paftos ise, başkasının arazisinde ağaç dikebilme ve bağ yetiştirme hakkıdır. Böylelikle zemin bir kimseye üzerindeki bina veya ağaçlar başka bir kimseye ait olabilmektedir. Bir nevi ikili mülkiyettir.

Medeni Kanuna kadar yukarıda belirtilen bu haklar tapuya işlenmemiştir. Medeni Kanun ile birlikte bu hakların tapuya işlenmesi kuralı getirilmiştir.

Belediye hudutları ve mücavir sahalar içinde veya dışında bulunan gedik ve zeminler (örfü belde, paftos) tamamen yıkılıp yok olarak (müntafı ve münhedim) varlıklarını kaybedip, kaybetmediklerine bakılmaksızın 03.05.1985 tarih ve 3194 sayılı İmar Kanunu hükümlerine göre tasfiye olunurlar. Tasfiyeye tabi tutulan taşınmaz mallardaki zemin hakları bedele çevrilmiştir.

Zemin hakkı bedeli, ait olduğu taşınmaz malın zemine ait son emlak vergi değerinin 1/5'idir. Bu şekilde belirlenecek zemin hakkı bedeli, tapu idaresince gedik sahibinin müracaatı halinde zemin hakkı sahibi adına emaneten milli bir bankaya yatırılır. Müracaat edilmediği takdirde zemin sahibi lehine kanuni ipotek tesis edilir.

Zemin hakkı bedelinin 1/4'ü peşin, bakiyesi en geç üç yıl içinde yıllık eşit taksitlerle ödenir ve bu bedele bankaca vadesiz mevduat faizi uygulanır. Peşin miktar ve taksitler 40.000 TL. dan az olamaz. Bu işlemlerden sonra tapu sicilinde gerekli terkin ve tashihler resen yapılır. 03.05.1985 tarih ve 3194 sayılı İmar Kanununun geçici 5. maddesi gereği bankaya emaneten yatırılan veya ipotekle temin edilen zemin hakkı bedeli üzerindeki iddialar genel hükümlere tabidir. ■

EMİN ALPER

İçinde bulunduğumuz pandemi döneminde evde yaşamaya yeni bir bakış açısıyla yaklaşırken kuşkusuz ekran karşısında daha fazla vakit geçiriyoruz. Bu süreçte, Netflix ile birlikte Blu Tv ve Puhu TV gibi Türkiye merkezli dijital kanallar sayesinde, televizyondan alışık olduğumuz uzun ve melodramatik dizilere alternatif yepyeni hikayeler, yepyeni bir görsel dil ile karşımıza çıkıyor. Örneğin BLU Tv’de geçtiğimiz aylarda yayınlanan polisiye mini dizi Alef (2020) hem senaryosu hem de estetiği ile öne çıkan bir yapım oldu. Biz de Alef’in ve Kız Kardeşler (2019), Abluka (2015) ve Tepenin Ardı (2012) filmlerinin yönetmeni Emin Alper ile dizi ve sinema deneyimini ve Türkiye’deki sinema üretim koşullarını konuştuk.

Bu söyleşinin hazırlanmasında emeği geçen Özgür Çiçek’e ve Hüseyin Mercan’a çok teşekkür ediyoruz.

*S*ondan başlayarak gitmemiz gerekirse, yakın zamanlarda senin yönetmenliğini yaptığın Emre Kayis'in de senaryosunu yazdığı ve Blu Tv'de seyirciyle buluşan Alef'i izledik. Böylece senin acından hem dizi çekmek hem de senaryosunu senin yazmadığın bir ismi çekmek tecrubeleri birleştirebiliriz. Bu iki deneyimi nasıl değerlendirirsin? Nasıl bir tecrübeydi senin için? Senaryoya disardan bakabilmek çekimlerin estetikini olumlu olumsuz nasıl etkiledi?

Hem dizi çekmek hem de kendi yazmadığım bir işi çekmek fikri uzun süredir kafamda vardı. Tabii bunun çeşitli nedenleri var. Bir kere dizi her şeyden önce ticari bir mecra. Her ne kadar son yıllarda diziler bağımsız sinema kulvarına yaklaşmış gibi görünsün de son kertede bunların ticari bir iş olduğunu söyleyebiliriz. Dolayısıyla hep böylesi bir işte yer almak istiyordum. Bunun da bir nedeni var. Çünkü hayatım boyunca bağımsız filmler çekip çekemeyeceğimden Türkiye koşullarında endişeliyim. Bakanlıktan ne kadar destek alabileceğim ve kendi filmlerimi ne kadar finanse edebileceğim şüpheli. Dolayısıyla finansmanını bir yapımcının yaptığı filmde ne kadar özgür olurum – olamam? ve ticari bir işte ne kadar özgür olurum – olamam? gibi sorular kafamda vardı ve bunların cevabını bir dizi aracılığıyla bulmak istiyordum. İkincisi, sadece yönetmenlik (senaryoyu yazmadan) nedir? Ne anlam ifade eder? Bu sorunun da

cevabını bulmak amacıyla senaryosunu yazmadığım bir çalışmada yer almak istiyordum. Bu iki soruyu da kafamda test ettim. Benim için çok faydalı oldu. Ayrıca kendi filmlerimde çalışmamın mümkün olmadığı koşullarda çalıştım. Çok zengin bir prodüksiyon olanağıyla çalıştım. Kendi filmlerimde bulamayacağım imkanlar buldum. Kendi filmlerimde asla çekemeyeceğim sahneler çektim. Bu açıdan kendi zanaatımı geliştirdiği için de çok memnunum. Öte yandan, senaryosunu kendi yazmadığım filmlerin hem kolay hem de zor tarafları var. Zor tarafı kendi yazmadığınız bir metni sahiplenmeniz zaman zaman zor olması. Kolay tarafı ise zaten yükü yeterince fazla olan yönetmenliğe bir de senaryonun sorumluluğunun eklenmemesi. Omuzunuzdaki yükü hafiflemiş hissediyorsunuz.

Alef'i dijital kanallardaki diğer işlerle birlikte düşündüğümüzde, yani Masum, Bozkir, Sahsiyet gibi dizilerle, bazı ortak noktalarla karşılaşmak mümkün. Örneğin Masum ve Alef'te, sizofrenik erkek karakterlerle karşılıyoruz, yani bu karakterlerin gerçekte sizofrenik bir ilişki kurması olarak yorumlayabiliriz belki bunu. Sahsiyet'te ise Alzheimer'li olan bir katilin hatırlatma ve unutmama cabasını izliyoruz. Bu açıdan Alef'teki Kemal'in sizofrenik ruh hali hakkında ne söylemek istersin? Ve bu mental hastalıklar sence

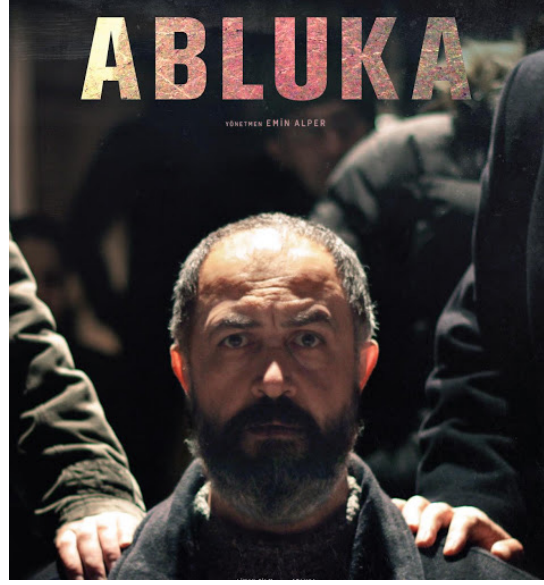

neden dijital kanallarla seyirciyle bulusan polisiye turunde karsimiza cikiyor?

Kemal karakterinin şizofren olduğunu düşünmüyorum, bu benzetmeyi yapmak biraz ağır olur. Kemal karakteri travma yaşamış bir karakter. Eşini ve çocuğunu yakın zamanda kaybetmiş. Dolayısıyla onların hayallerini sağda solda gören bir karakter. Şizofren çok daha ağır bir klinik tanı. Ne de buradan yola çıkarak ciddi bir mental sorunu olduğunu söyleyebilirim. Burada Kemal'in yaşadığı travmayı sadece sinematik bir şekilde görselleştiriyoruz. Zaten Emre de bu amaçla yazmış. Bu gördüğü halüsinasyonlar dışında Kemal'in normal hayatına devam etmesine engel olan bir durum yok. Az önce de söylediğim gibi bu tip halüsinatif durumlar veya hafızayla oynamak vs. her zaman polisiye yazarlarına heyecan verici gelmiş. Çünkü bu durum kurguya bir katman sağlıyor. Kurguyu daha da komplike bir hale getirmenin bir aracı olarak kullanılıyor. Sanırım bu tip psikolojik bozukluklar bu anlamda sinemasal anlatım araçlarına dönüştürülmeye elverişli. O yüzden yazarlar tarafından tercih ediliyor.

Kız Kardeşler'de kameranın girmediği doktorun evi ve şehir, tabiri caizse bir fantastik mekanına dönüşüyor. Mekan üzerinden kurulan bu gerilimli ilişkiyi yine Tepenin Ardı'nda ve Abluka'da görmek mümkün. Tepenin Ardı'nda yoruklerin mekanına kameranın hiç geçmemesi gibi... Gostermeyerek temsil etme tercihinin motivasyonuyla ilgili ne söylemek istersin?

Sinema gibi gösterme üzerine kurulu bir sanatta bazen göstermemek çok güçlü sonuçlar ortaya çıkarabiliyor. Ben bunu herhalde daha önceden izlediğim başka filmlerden tecrübe ettim. O yüzden kendi filmlerimde de kullanmak istedim. Tepenin Ardı ve Kız Kardeşlerde de bu tür fantezi-mekan olarak tasvir edilen yerlerde göstermemenin özellikle yükseltici bir etkisi olduğunu düşünüyorum. Tepenin Ardı'nda "tepenin ardı" negatif anlamda bir fantezi mekanıydı, bir tür şeytanlaştırılmış insanların oturduğu bir mekan olarak tasvir ediliyordu. Kız Kardeşler'de ise tam aksine idealize edilmiş bir mekan olarak kasaba vardı. Her ikisi de bir fantezi mekanıydı aslında. Bunu seyirciye göstermemek, karakterlerin kafasındaki fantezi ile seyircilerin özdeşleşmesini daha çok mümkün kılıyor. Seyirci kendi özlem ya da fantezilerini

yansıtıyor o tanımlanmamış mekana. Eğer Kız Kardeşler'de şehri gösterseydik, somut, elle tutulur bir şehir seyircinin kafasında canlansaydı, belki de oraya gitmeye duyulan özlemin altı biraz daha boş kalacaktı, altı biraz oyulacaktı. Aynı şekilde Tepenin Ardı'nda da o düşman mekanın somutluğa kavuşturulması, karakterlerin orasıyla ilgili canlandırdığı fantezilerin seyirciler tarafından belli ölçüde paylaşılmasına ket vuracaktı diye düşünüyorum.

Tepenin Ardı ve Abluka'daki iki kadın karakter de erkek ana karakterlerin arzu nesnesi konumunda genelde. Sonra Kız Kardeşler ile uc kadın karakterin dünyasına giriyoruz. Erkeklerin bakış açısından ve dünyasından sonra kadınları odak alan bir filme geçiş süreci nasıl gelişti? Bu açıdan senaryo yazım sürecinde kadın temsili için neyi amaçladın?

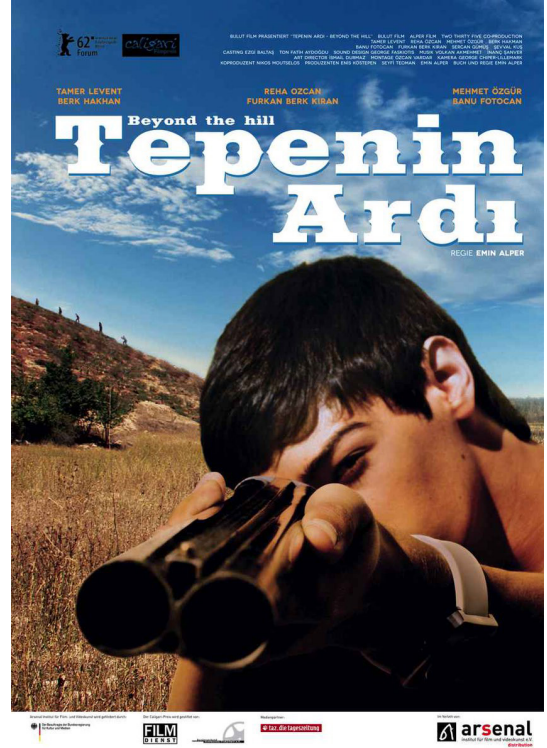
Hem Tepenin Ardı hem de Abluka'da kadınlar erkek karakterlerin gözünden bir arzu nesnesi olarak tasvir edildi. Özellikle vurgulamak gerekir ki erkek karakterlerin gözünden bir arzu nesnesi olarak görülmekle filmin onları bir arzu nesnesi olarak görmesi arasında fark var. Çünkü zaman zaman bunlar karıştırılıyor. Üçüncü filmimde kadın bir karakteri merkeze almak çok uzun süredir kafamda vardı. Tepenin Ardı ve Abluka filmlerinden sonra gelişmiş bir fikirden çok onlarla eş zamanlı ortaya çıkan bir düşünceydi. Tepenin Ardı'nı yazarken ka-

famda bir sinopsis olarak bu hikaye duruyordu. Şu anda benim kafamda 4-5 tane sinopsis aynı anda dolaşiyor, geziyor. Bunlardan bazılarını alıp senaryoya çeviriyorum. Dolayısıyla bu hikayenin embriyonik halleri o zamanlardan beri vardı. Buna “geçiş” demek bu anlamda çok doğru olmaz bu nedenle. En nihayetinde bu sinopsisi aldım, geliştirdim, yeni şeyler ekledim. Tabi çok değişti, kafamdaki ilk halinden çok farklı bir noktaya geldi. Aslında bir kızın hikayesiydi, şimdi üç tane kızın hikayesine dönüştü. Dolayısıyla dediğim gibi “erkeklerin hikayesinden sonra bir de kadın hikayesi anlatabayım” düşüncesiyle yaptığım bir çalışma değildi. Fakat tabi ki senaryo yazma aşamasında belli meydan okumalarla karşılaştım. Örneğin erkeklerin ateş başındaki sohbetlerini yazmak benim için daha kolaydı. Kadınların kendi aralarındaki sohbetlerini yazmak için ise daha çok düşünmek zorunda kaldım. Daha titiz davrandım. Özellikle kadın arkaşalarına sordum, fikirlerini aldım. Ama onun dışında da özellikle kadın karakterleri yaratmakta belli bir amacım, özel derdim, mesajım yoktu. Tıpkı Tepenin Ardı ve Abluka gibi bu hikayeler de benim için kendiliğinden doğmuş, gelişmiş hikayeler. Kısacası, belli bir misyon duygusuyla ya da daha önce yaptığım erkek filmlerini dengelemek vs. bir hisle, arzıyla kalkışmadım “Kız Kardeşler” e. Benim için diğer filmlerim kadar organik gelişti bu süreç.

Kız Kardeşler Kultur Bakanligindan destek almadan premierini Berlinale’de gerçekleştirdi ve bir çok uluslararası festivalde ödül aldı. Bu süreç nasıl gitti? Devlet desteği olmaksızın Kız Kardeşler’in bu başarısını Türkiye sineması açısından nasıl değerlendiriyorsun?

Geçen gün saydım, Kültür Bakanlığı’na 7 kez başvurmuşum. Bunların sadece üçünden olumlu yanıt aldım. Yani Kız Kardeşler’den önceki süreçler de hiç kolay olmadı. Tepenin Ardı ile 2 kere, Abluka ile 3 kere başvurmuşum. Zaten o dönemlerde ilk filmlerini yapan bir yönetmen olarak bakanlık desteği dışında filmleri finanse etmem mümkün değildi. Ama Kız Kardeşler’e geldiğimde biraz daha tanınmış bir yönetmen olmanın avantajını kullanacağımı sanıyordum. Kız Kardeşler’e de destek çıkmayınca bu sefer hiç uğraşmadık. Artık ben de yapımcım da çok

yorulmuştuk. Önümüze şunu bir tür meydan okuma olarak koyduk. Üçüncü filmi yapan bir yönetmen olarak ben kendi filmimi finanse edemiyorsam bu işi bırakalım. Dolayısıyla, bakanlık finansmanı dışında bir finansman aramaya başladık, hiç kolay olmadı. Gerçekten de bu işi bırakma noktasına geldim. Son anda Nulook’un (Mızzaffar Yıldırım’ın) desteğiyle bu projeyi hayata geçirdik. Tabi bir o kadar önemli bir destek de yurtdışından gelen destekler. Ortak yapımcılarımız; Hollandalı, Yunan ve Alman ortak yapımcılarımız ve Euroimages’ın desteği olmasa film çekilemezdi. O dönem, yani 2016-2017 yılları sadece politik olarak en karanlık yıllar değil, biz sinemacılar açısından da en kötü yıllardı. Ciddi bir kara listenin doğduğu zamanlardı. Sinema dünyasında biliyorsunuz Barış imzacılarını destekleyen insanlar vardı. Onların hiçbirisine o iki sene boyunca hiçbir destek çıkmadı. Mesela Tolga Karaçelik’in “Kelebekler” filmine de destek verilmişti. İçimizde bu politikanın değişmeyeceğine dair bir korku vardı. Nitekim benim dizi çekme motivasyonları arasında biraz da bu korku vardı az önce söylediğim gibi. Ancak, son iki senede bu tutumun değişeceğine dair bazı işaretler aldık. Nitekim benim son projem 2019

yılında bakanlıktan destek aldı. Yine “kara listede” olduğunu düşündüğümüz birkaç arkadaş da bu süreçte destek aldı. İnşallah bu politika değişikliği kalıcıdır. Ancak bakanlık desteklerinin dağıtımını son 2007 yılından itibaren hep sorunluydu. Maalesef jürilerin yeterince ehil olmaması, partizanlık, politik kaygılar hep bir sorundu. Bahsettiğim 2016-2017 belki en kötü yıllardı ama bundan öncesinde sorunlarımız hep vardı. Sorunlarımızın giderilmesi için tabii ki çabalıyoruz ancak genel resmi düşüncecek olursak; Türkiye’nin siyasi iklimi tam anlamıyla düzelmeden, bu dönem geçmeden, Kültür Bakanlığı desteklerinin dağıtımında da ciddi bir demokratikleşme veya kalitesinde bir artış beklemek de hayalcilik olur.

Türkiye’de Blu TV gibi dijital kanalların geleceğini nasıl görüyorsun? Alef dışında diğer uzun metraj filmlerin de Blu TV üzerinden izleyiciyle

bulusabiliyor. Bu acidan dijital kanalların potansiyelini sen nasıl değerlendiriyorsun?

Dijital platformların geleceğinin parlak olduğunu düşünüyorum. Nitekim hergün Türkiye’de yeni bir platformun açılacağına dair haberler geliyor. Bir yandan siyasal baskı bu platformların gözünü korkutsa da bir yandan da önlerinde ciddi bir ticari imkan var. Pandemi süreci, zaten başlayan bu eğilimi iyice güçlendirdi. Malum, sinemalar daha yeni açıldı. İnsanlar da halen sinemalara gitmekten korkuyorlar. Duyduğumuz kadarıyla muazzam ölçüde sinema salonu kapanmış veya kapanmak üzere. Bu pandemi sürecinden en fazla zarar görenlerden birisi de sinema salonları olacak. Pandemi geride bırakılırsa umarım tekrar bu sinema salonları açılır. Ama en azından önümüzdeki iki sene insanlara sinema ve film ihtiyaçlarını büyük ölçüde bu dijital platformlardan karşılayacak gibi gözüküyor. Sanırım bu iki yılda platformlar en parlak dönemlerini yaşayacaklar. ■

Türkiye’de İlk Orman Haritasının Üretilmesinden Günümüze Ormancılıkta Haritanın Kullanımı ve Ülke Haritacılığının Gelişimine Katkısı

Dr. Abbas Şahin*

İnsanoğlu var olduğu günden itibaren yaşadığı çevreyi tanımaya, burayı sahiplenmeye, kendine ait çevreyi bir takım şekil ve resimlerle anlatmaya çalışmıştır. Yazının bulunmasından sonra şekiller ve çizimler yerlerini yazılı resim ve şekillere bırakmıştır. Tarihin akışı içerisinde topluluklar verimli toprakları keşfedip buralarda yaşamaya başlayınca, bu toprakları sahiplenmişler, sahip oldukları bu yerleri de belgelendirme çabasına girmişlerdir. İşte ilk haritacılık örnekleri bu mülkiyet kavramının ve bunun belgelenin oluşmasıyla ortaya çıkmıştır (Özağaç, 2006).

İnsan, içinde yaşadığı ve bir parçasını oluşturduğu doğadan yararlanmak, onun zarar ve tehlikelerinden korunmak ve ona egemen olmak için sürekli bir çaba içerisinde olmuştur. Uygarlık tarihinin hemen başında karşımıza çıkan haritalar; yeryüzünün dar ya da geniş bir bölümünün coğrafi, jeolojik ve politik özelliklerini, bir ölçeğe bağlı kalarak gösteren belgelerdir. Değişik bir gözle bakıldığında, insanoğlunun mülk edinme ve hükümlan olma duygularının yansıdığı yazılı belgelerdir (HGK, 2014).

Haritacılık biliminin ortaya çıkmasına neden olan ve günümüze kadar sürekli gelişmesini sağlayan iki temel unsurdan birisinin sahip olma (mülk edinme), diğerinin ise kendisi dışında gelen insan kaynaklı tehditler ile doğal afetlere karşı mücadele etme (savunma) düşüncesinin sonucudur.

Dünya nüfusunun artması, verimli topraklara göçün başlaması, bu toprakların paylaşımında kavgalara, savaflara neden olmuş, çevreyi tanıma, sahiplenme amaçlı harita belgelerinin yanında, saldırı ve savunma amaçlı haritalar da üretilmeye başlanmıştır. XV. yüzyılda başlayan keşiflerden sonra dünya haritasının ilk örnekleri XVI. yüzyılda ortaya çıkmış ve bu yüzyıldan sonra başlayan sömürgecilik hareketleri ile denizlere egemen olma düşüncesi sonucunda haritaların önemi daha da artmıştır. Dünya savaşlarının XX. yüzyılda bitmesi, ardından soğuk savaş dönemine girilmesi ve bu sürecin sonunda başlayan teknolojik savaşlar, teknolojiadaki hızlı gelişme, etkisini her alanda olduğu gibi haritacılık alanında da kendini göstermiş, haritacılıkta da günün koşullarına uygun kavramlar ve ürünler ortaya çıkmıştır. 1980’li yıllara kadar gündemdeki kâğıt harita kavramı yerini, sayısal harita, coğrafi bilgi sistemi ve internet haritacılığı gibi kavramlara bırakmıştır (Özağaç, 2006).

Türkiye’de harita hizmetleri, kalkınma ve savunma amaçlarına yönelik tüm yatırım ve mühendislik hizmetlerinin altyapısını oluşturmaktadır. Tapu sicil düzeninin kurulmasında ve mülkiyet hakları konusunda harita kadastro verileri ne kadar önemliyse, diğer taraftan orman, tarım, mera alanlarının planlanması, kentleşme ve imar planlarının yapımı, çevre düzenlemeleri, turizm ve kıyıların planlanması, enerji nakil hatları, karayolu, demir yolu vb. teknik alt yapı tesislerinin planlanmasında da harita hizmetleri aynı derecede önemlidir. Doğal kaynaklardan faydalanmak için de arazi ve yüzey su alanları ile akarsuların konumsal

* Orman Yüksek Mühendisi

verisine ihtiyaç duyulmaktadır. Enerji ve maden kaynaklarının konumsal olarak belirlenmesi, kent ve şehir bölge planları ile çevre düzeni planlarının düzenlenmesi, arazi ve toprağa bağlı kaynakların alansal dağılımı ve zamana bağlı olarak değişimi ile bu alanlardan elde edilecek olan hasat ve ürün miktarının tahmin edilmesinde de harita hizmetlerinden yararlanılmaktadır. Özetle yaşadığımız dünyada konum bilgisi gerektiren her alanda harita hizmetlerine ihtiyaç duyulmaktadır.

Türk Silahlı Kuvvetleri ile Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü dışında kalan kurum ve kuruluşlar özel yasalarında belirtilen amaçlar doğrultusunda faaliyetlerini gerçekleştirebilmek için konularıyla ilgili haritalar üretebilmektedirler. Bu kurum ve kuruluşlar içerisinde özellikle açık arazi koşullarında çalışan ormancılık, tarım, su, yol, alt yapı, maden arama vb. çalışmalarını gerçekleştiren sektörler öncü görevi görmüşlerdir. Özellikle ormancılık sektörünün, ülkemiz haritacılık hizmetlerinin hem kullanımında hem de geliştirilmesinde oldukça önemli bir yeri bulunmaktadır.

Ülke ormancılık çalışmaları iki temel harita altlığı üzerinde yürütülmektedir. Bunlardan birincisi *orman kadastro haritası*, diğeri ise *meşcere haritasıdır*. Orman kadastro haritası; ormanın sahibi, mülkiyet durumu ve sınırlarını belirlerken, meşcere haritası ise ormancılık faaliyetleri ile ilgili tüm işlemlerin altlığını oluşturan grafik ve çok sayıda öznitelik bilgisini içeren kapsamlı orman haritasıdır.

Bu makalede, meşcere haritası ve meşcere haritalarından türetilen diğer tematik orman haritalarının, ormancılıktaki önemi ve kullanım yerleri kısaca açıklandıktan sonra, ilk orman haritasının yapılması süreci ve harita üretiminin ormancılık ve haritacılık meslek disiplinlerine katkısı ele alınmıştır.

Orta Çağ'da ve Yeni Çağ'ın başlangıcında ormanlardan yapılan gelişigüzel ve düzensiz faydalanmalar ve meydana gelen orman tahripleri ile 16. Yüzyıl'dan başlamak üzere, odun gereksinimi ile bunun karşılanması olanakları arasındaki *açık* sürekli olarak artmış ve bunun yanında ormansızlaştırmaların doğurduğu doğal afetler dayanılmaz bir hal almıştır (Eraslan, 1982).

İnsanoğlunun doğaya karşı sürdürdüğü bu mücadeleye ve yanlış müdahaleler sonucunda ormanlar oldukça fazla tahrip olmuş ve büyük orman yı-

kımları meydana gelmiştir. Bu durum karşısında ormanlardan yapılan faydalanmayı belirli bir düzen altına almak, toplumun ormanlar tarafından üretilen mal hizmetlere olan gereksinimlerini sürekli olarak karşılamamanın çareleri aranmıştır. Ormancılık faaliyetlerini, açık ve geniş alanlarda yapılan diğer çalışmalardan ayıran en önemli özelliği uzun üretim süresine (20-200 yıl vb.) ihtiyaç göstermesidir (Bugün dikilen bir meşe fidanının 200 yıl sonra hasat edilmesi gibi). Uzun üretim sürelerini kullanan ormancılık disiplini, ekonomik, ekolojik ve sosyokültürel değişimleri de dikkate alacak şekilde, diğer tüm sektörlerle göre daha planlı ve ileri görüşlülüğe sahip olmak zorundadır. Ormancılığın bu kendine özgü özelliği, ormancılık faaliyetlerinin uygulandığı orman işletmelerinde, faydalanmanın nasıl düzenleneceği, bunların denetim ve kontrollerinin nasıl yapılacağı ve bu ormanların sürekliliğinin nasıl sağlanacağı sorularına yanıt aramaya başlamış ve bunların sonucunda orman amenajmanı meslek disiplini doğmuştur.

Eraslan (1982) orman amenajmanını, bir orman işletmesini veya onun ayrıldığı alt işletme ünitelerini, saptanan amaçlara göre planlamak, planın uygulanmasını izlemek ve denetlemek, belirli aralıklarla yapılan envanterle işletmede meydana gelen değişimleri ortaya koymak, işletmenin ekonomik sonucunu saptamak, buna göre süresi biten planı yenilemek için gerekli bilgileri veren planlayıcı ve denetleyici bir ormancılık bilim dalı olarak tanımlamaktadır.

Ormancılığın ve orman işletmesinin en önemli görevlerinden birisi, orman ekosisteminin sürekliliğini sağlayacak şekilde toplumun orman ürün ve hizmetlerine olan ihtiyaçlarını karşılamaktır. Orman işletme amaçları ile koruma hedefleri doğrultusunda orman ekosisteminin sürekliliğini sağlayacak şekilde ormanların yönetilmesi için, ülkemiz ormancılık örgüt yapısı alansal açıdan, bölge müdürlüğü, işletme müdürlüğü ve işletme şefliği olarak idari bölümlere ayrılmıştır. Bu kapsamda, Eylül 2020 yılı itibarıyla ormancılık idari yapısı alan bazlı olarak 28 Orman Bölge Müdürlüğü, 263 Orman İşletme Müdürlüğü ve 2140 Orman İşletme Şefliğinden oluşmaktadır. Ülkemizde Orman İşletme Şefliği aynı zamanda "orman planlama ünitesi" olarak kabul edilmektedir. İşletme Şefliği'nin içerisinde yer alan özel orman alanları ile özel ağaçlandırma alanları da alt planlama ünitesi olarak ayrı planlarla işletil-

mekte ve yönetilmektedir. Plan ünitesi; ormancılıkta idari ve teknik iş bütünlüğü sağlamak üzere, doğal, coğrafi sınırlara dayanılarak ayrılmış en çok bir işletme şefliği alanını kapsayan planlama birimidir. Orman İşletme Şeflikleri (Planlama üniteleri) ile tüm alt planlama ünitelerinin amenajman planına göre işletilmesi ve bu planının ayrılmaz parçası olan meşcere haritasının düzenlenmesi zorunludur.

Orman amenajman bilim dalının görevlerini yerine getirmenin temel koşullarından birisi, ormanın konumsal durumunu ortaya koyan ve alana ilişkin çok sayıda öz nitelik bilgisini de içeren bir orman haritasının düzenlenmesidir. Orman işletmesi ya da onun ayrıldığı plan ünitesinde; ağaç türü karışımı, gelişim çağı, kapalılık, büyüme ya da kuruluş şekli gibi özellikleri bakımından, çevresindeki ormanlardan farklılık gösteren bu orman alanına/parçasına meşcere adı verilmektedir. Aynı planlama ünitesinde benzer özelliklere sahip meşcereler ortak sembol ve rumuzlar kullanılarak harita üzerinde gösterildiğinde ise buna meşcere tipi adı verilir. Planlama ünitesindeki, tüm orman alanlarına ait meşcere tiplerinin konumsal bilgilerinin harita ortamına aktarılmasıyla elde edilen haritaya ise meşcere haritası denilmektedir. Plan ünitesindeki ormansız alanlar ile yüzeysel su alanları da meşcere haritası üzerinde alan olarak belirlenmekte ve sembolleri meşcere haritasında gösterilmektedir.

Ülkemizde plan üniteleri günümüzde yaklaşık 5000-10.000 ha büyüklüğünde olup, bu alanların, meşcere kurma, bakım, gençleştirme gibi çeşitli teknik işlerin yapılacağı yerleri belirlemek ve belli başlı tehlikelere karşı koruma önlemleri almak, ormanda bir koruma ve emniyet sistemi meydana getirmek için daha küçük bölümlere ayrılması gerekmektedir. Ayrıca elde edilen orman ürünlerinin ormandan kolayca çıkarılmasını sağlayacak yol ağı şebekesini kurmak, konumsal verileri kontrol etmek ve karşılaştırmak, işletme, kontrol, denetim ve tefiş işlerini kolaylaştırmak için de alanın daha makul büyüklüklere bölünmesi gerekmektedir. Bu amaçla, plan ünitesinde; dere, sırt, boyun ve tepe gibi doğal; yol, yangın emniyet şeridi gibi suni hatlara dayanılarak sabit sınırlı alanlar oluşturulmakta ve bunlara bölme, aynı bölme içerisinde farklı fonksiyon, yetişme ortamı veya meşcere tipi alanlarının bulunması hâlinde bölmelerin ayrıldığı alt birimlere de

bölmecik adı verilmektedir. Bölme, bölmecik ve meşcere tiplerinin oluşturulmasını sağlayan doğal ve yapay hatlar ile gerekli görülecek diğer ayrıntılar ve kesinleşmiş orman kadastro sınırlarından yararlanarak, plan ünitesi iç taksimat düzeninin, meşcere haritasına işlenmesi gerçekleştirilmektedir. İç ayırım düzenini de gösteren meşcere haritasının üzerine bölme ve bölmecik numaraları da işlenerek, tüm ormancılık uygulamaları, silvikültürel işlemler, envanter, kayıt, hesap ve kontrol işlerinin tutulduğu işlem üniteleri elde edilmektedir.

Ülkemizde orman haritalarının üretme teknikleri, ormancılık ve harita üreten kurum ve kuruluşların organizasyon yapısındaki değişimlere ve teknolojik yeniliklere bağlı olarak zaman içerisinde önemli değişiklikler göstermiştir. Meşcere haritasının düzenlenmesi şekilleri ve yapımı, ilk amenajman plan yapımından günümüze kadar zamana bağlı olarak aşağıda verilmeye çalışılmıştır.

Ülkemiz ormancılık çalışmalarında haritanın önemini ve kullanım alanlarını ortaya koyarken ormancılık çalışmalarına özel, o günkü koşullarda en ileri bilimsel ve teknik yöntemler kullanılarak üretilmiş olan Türkiye'nin ilk orman amenajman planı ve haritasının düzenlendiği tarih, ormancılık mesleği için aynı zamanda bir milat kabul edilmektedir. Kuruluş tarihi 1839 yılına dayanan ormancılık örgütünde, bu çalışma ile planlı ormancılığa geçilmiştir.

Ormanların Usûl-i idâre-i Fenniyeleri Hakkında Kânun (Orman Amenajman Kanunu- 24 Nisan 1917) ve Orman Amenajman Yönetmeliğinin gerektirdiği işleri yapmak üzere Orman Genel Müdürlüğüne bağlı ilk Amenajman Şube Müdürlüğü 1917 yılında kurulmuştur. Orman Amenajman heyetlerinin çekirdeğini oluşturmak üzere, Avusturya'dan 1916 ve 1917 yıllarında beş kişiden oluşan orman amenajman mühendisi getirilmiştir. Bu ekibe, birinci yıl iki ve ikinci yıl beş olmak üzere 7 kişiden oluşan yerli ormancı katılmış ve böylece Avusturyalı ormancılık müşaviri Hermann Veith'in danışmanlığında Türk ormancılık tarihinin ilk orman amenajman heyeti oluşturulmuştur. Heyet; Josef PİNSKER, Walter KRAIBICH, Karl GAIGG, Gustav MICKLITZ ve Franz STUMFOHL'dan oluşan Avusturyalı ekiple, Salih Sıtkı (EVREN), Bahaeddin, Sadullah (MALKOÇ), Mehmed Emin (GÖKYAR), Ali Bekir ve orman mektebi araştırmacılarından

Ortada: Mühassıs Orman Müşavirlerinden M. Fayt. Diğerleri sağda itibaren: İng. Pinsker, İng. Kraibich, İng. Gaigg, İng. Mikliç, İng. İstimfol

Ortada: Eski Orman Müdürü Umumi Tevfik Bey. Diğerleri: İng. Pinsker, İng. Kraibich, İng. Gaigg, İng. Mikliç, İng. İstimfol. Hendek ormanlarının amenajesini yapmışlardır. Not: Resim Müdürü Umumi merhum Tevfik Beyden alınmıştır.

Ortada: Tevfik Bey. Sağdan: Emin (Gökçar), Sadullah (Malkoç), Salih Sıtkı (Evren), Ali Bekir, Vecdi (Baycı), Bahattin, Esat Muhlis (Oksal) Ord. Prof.

Şekil 1. Avusturyalı ormancılık müşaviri Hermann Veith ile Orman Umum Müdürlerinden Tevfik Bey'in orman planlama ekiplerini Hendek'te ziyareti (Kaynak: Kutluk, 1948; Düzenleme, Şahin, 2020).

Esat Muhlis (OKSAL)'dan oluşmaktadır (Şekil 1). Amenajman Şube Müdürü Avadis Remzi Efendi'de ekibin üyesi olmakla birlikte Hendek'teki arazi çalışmalarına doğrudan katılım sağlamamıştır (Şahin ve diğ., 2018).

Ormanların Usûl-i idâre-i Fenniyeleri Hakkında Kânun'un (Orman Amenajman Kanunu- 24 Nisan 1917) 2. maddesi; devlete ait kuru ve balta-lık ormanlarının işletilmesi için, mutlak surette amenajman planlarının düzenlenmesini emretmektedir. Ülkenin ilk orman planlama ünitesi olarak belirlenmiş olan Hendek Çamdağı Mustafa Şeref Bey Ormanı'nın amenajman planı ve haritası, belirtilen kanun kapsamında, eş zamanlı olarak 1917 yılında kaleme alınmış olan Kanun'un uygulama talimatnamesi olan "Ormanların Muvakkat İşletme Planlarının Yapılmasına Dair Amenajman Yönetmeliği" ne göre yapılmıştır (Anonim, 1917; Anonim, 1918).

Amenajmanı yapılmak üzere ayrılan devlet ormanının, öncelikle 1916 yılında, tahdit ve tefrik (sınırlama ve niteliklerine ayırma) işlemleri gerçekleştirilmiştir. Ormanın haritası-

nın oluşturulması için; tahdit işleri yapılmış, memleket nirengisi mevcut olmadığından bu orman alanına özel müstakil bir nirengi sistemi kurulmuştur. Adapazarı-Hendek şosesi üzerinde 2849,36 metre uzunluğunda bir baz ölçülmüş (iki kez tekrarlı ölçüm yapılarak), bu baz'a dayanılarak 1/10.000 ölçeğinde Hendek Çamdağı Mustafa Şeref Bey Ormanı'nın nirengi ağ sistemi kurulmuştur (Anonim, 1918).

Başlangıç ve bitiş noktaları haricinde toplam 54 adet nirengi noktası ile tüm ormanın haritasının ve iç taksimat düzeninin kurulması için gerekli nirengi sistemi oluşturulmuştur (Şekil 2). Plan ünitesinin dış sınırları belirlendikten sonra iç taksimatın yapılmasına başlanmıştır. İç taksimatın oluşturulmasında doğal ve yapay hatlardan (özellikle sırtlar ve dereler) yararlanılmıştır. Ölçüm işlerinde, malzeme olarak Viyana'da Starke ve Kammerer fabrikasında üretilmiş olan mikroskop özellikli pusulalı *takeometrik teodoliti* (*Schraubenmikroskop*) ile çelik şerit metreler kullanılmıştır (Anonim, 1918).

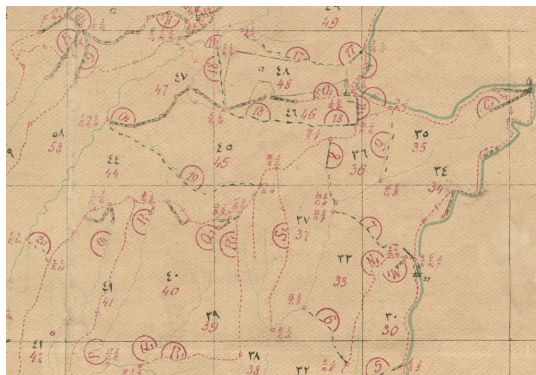
Meşcere haritası düzenlenirken, 1/10.000 ölçe-

ğinde düzenlenmiş olan ana haritadan yararlanılarak 1/20.000 ölçekli meşcere haritası oluşturulmuştur. Nirengi ağ sisteminin başlangıç koordinatı olarak Greenwich alınmış ve harita üzerindeki koordinat dilimleri 500 metre aralıklarla geçirilmiştir. Meydana getirilmiş olan nirengi ağ sisteminin üzerine, harita iç taksimatını oluşturan coğrafik semboller ve ayrıntılar kısmen *daire minkalesi*, kısmen de *Frommons'un nakil âleti* yardımıyla, saman kâğıdı üzerine aktarıldıktan sonra, iğneleme usulüyle taşınmıştır.

Nirengi noktası	Koordinatlar	Koordinatlar cetveli	
		Ölçülen (Nadir'in ağırlıkla) (Hattın uzunluğu)	Apant (Nadir'in ağırlıkla) (Hattın uzunluğu)
1	0		
2	0		
3	0		
4	0		
5	0		
6	0		
7	0		
8	0		
9	0		
10	0		
11	0		
12	0		
13	0		
14	0		
15	0		
16	0		
17	0		
18	0		
19	0		
20	0		
21	0		
22	0		
23	0		
24	0		
25	0		
26	0		
27	0		
28	0		
29	0		
30	0		
31	0		
32	0		
33	0		
34	0		
35	0		
36	0		
37	0		
38	0		
39	0		
40	0		
41	0		
42	0		
43	0		
44	0		
45	0		
46	0		
47	0		
48	0		
49	0		
50	0		
51	0		
52	0		
53	0		
54	0		
55	0		
56	0		
57	0		
58	0		
59	0		
60	0		
61	0		
62	0		
63	0		
64	0		
65	0		
66	0		
67	0		
68	0		
69	0		
70	0		
71	0		
72	0		
73	0		
74	0		
75	0		
76	0		
77	0		
78	0		
79	0		
80	0		
81	0		
82	0		
83	0		
84	0		
85	0		
86	0		
87	0		
88	0		
89	0		
90	0		
91	0		
92	0		
93	0		
94	0		
95	0		
96	0		
97	0		
98	0		
99	0		
100	0		

Şekil 2. Hendek Mustafa Şeref Bey Ormanı nirengi ağ sisteminde ait koordinatlar cetveli (Anonim, 1918).

Ormandaki sırt, dere ve yol gibi doğal hatlar ile yapay hatlardan yararlanarak bölmeleri en küçük 11,90 hektar, en büyük 237,40 hektar olmak üzere büyüklüklere ayırmışlardır. Plan ünitesindeki bölme sayısı 101 adet olarak belirlenmiştir. Bölmeler rakamlarla, bölmecikler ise harflerle gösterilmiştir. Bölme ve bölmeciklerin alanlarının ölçülmesi *polar planimetresi* yardımıyla yapılmıştır. Büyük bölmeler içerisinde ağaç türü, karışım oranı ve kapalılık derecesi, yaş sınıfı farklılıkları olanlar ayrı bir silvikültürel işlem ünitesi kabul edilerek birden fazla bölmeciklere ayrılmışlardır (Şekil 3).

Şekil 3. Hendek Mustafa Şeref Bey Ormanı meşcere haritası ve iç taksimatın bir bölümü (Anonim, 1918).

Kısaca özetlemek gerekirse, ülkenin ilk orman planlama ünitesinin haritası, herhangi bir harita altlığı olmadan, nirengi ağ sistemi kurularak, öncelikle plan ünitesinin dış sınırı, daha sonra iç taksimat düzeni ve en sonunda da bunların üzerine meşcere sınırlarının aplike edilmesiyle elde edilmiştir (Şekil 4).

Şekil 4. Hendek Çamdağı Mustafa Şeref Bey Ormanı Amenajman Planı ve haritası (Anonim, 1918) (Bu orijinal harita, Dr. Abbas ŞAHİN ve Orman Mühendisi Uğur MEMİŞ tarafından restore edilmiştir).

Ülkemizdeki ilk orman planlama ünitesinin, orman amenajman çalışması ve harita üretimi 1917 yılında tamamlanmış, 1920-1940 yıllarını kapsayacak şekilde düzenlenmiş olan plan, "Hendek Çamdağı Mustafa Şeref Bey Ormanı Amenajman Planı" adıyla 25 Ocak 1918 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

Kurtuluş savaşının başlaması, Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin kurulması nedenlerinden dolayı orman planlama çalışmalarına 1924 yılına kadar ara verilmiştir. 1924 yılında, 1917 yılındaki ilk orman amenajman kanununun benzer maddelerini içerecek şekilde, 504 Sayılı "Türkiye'de Mevcut Bilimum Ormanların Fenni Usulü İdare ve İşlemleri Hakkında Kanun" TBMM'den geçmiş ve bununla birlikte orman planlama çalışmalarının yasal altlığı yeniden oluşturulmuştur. 504 sayılı kanuna ek olarak 1924 yılında ayrıca 526 sayılı kanun çıkarılmıştır. Kanunların uygulamada

karşılığı olan orman amenajman yönetmelikleri ve izahnameleri hazırlanmıştır. Koru ve baltalık ormanlarının orman amenajman planları ve haritaları “Korular İçin Muvakkat İşletme Planı Talimatnamesi (1924)”; “Baltalıklara Ait İşletme Planı Talimatnamesi (1924)” ve “Keşif Raporları İzahnamesi (1924)” esaslarına göre gerçekleştirilmiştir (Kutluk, 1948; Evcimen, 1978).

Orman planlama çalışmalarının yasal altlığı oluşturulduktan sonra, 1924 yılında iki orman amenajman heyeti kurulmuş ve bu heyetlerin başına ilk planlama çalışmalarında yer alan Salih Sıtkı (EVREN) ile Sadullah (MALKOÇ) atanmıştır (Şekil 5). Kuruluşu gerçekleştirilen ilk iki planlama heyeti, ülkenin kuzeyindeki ormanları planlamak için Kocaeli ve güneyindeki ormanları planlamak için ise Antalya illerinde konuşlandırılmıştır. Heyetler, 1 başkan, 2 mühendis ve 6 yardımcı mühendis olmak üzere 9 teknik elemandan oluşmuştur. 1917 yılındaki yöntem ve esaslara göre çalışmalarını yürütmüş olan orman amenajman heyetlerinin sayısı 1929 yılında dört, 1934’te beş ve 1939 yılında ise altıya çıkarılmıştır. 1950 yılında heyet sayısı on bir ve 1953 yılında ise on beşe yükseltilmiştir (TOD, 1945).

Şekil 5. Haritanın oluşturulması için arazideki yapılan ölçüm işleri (sağdaki kişi 1 Nolu Heyet Başkanı Sadullah MALKOÇ) (Kaynak: Şahin ve diğ., 2018; Fotoğraf, Sadullah Malkoç’un torunun çocuklarından alınmıştır).

Ülkedeki harita altlığının olmamasından dolayı, amenajman heyetlerinin toplam iş kapasitesinin çok büyük bir kısmı, planı yapılacak olan ünitenin, nirengi ağ sistemi ile harita altlığı ve iç taksimatın oluşturulması için kullanılmaktaydı. Bu nedenlerden dolayı ancak yılda ortalama 100.000 hektara kadar alanın planlanması ve haritasının oluşturulması gerçekleştirilebilmiştir. Bu tempo ile Türkiye’deki bütün ormanların amenajman planlarının tamamlanması işi uzun yıllar sürebileceği dikkate alınarak, daha hızlı sonuç

veren esasların ve metotların kullanılması yoluna gidilmiştir.

Şekil 6. Haritanın oluşturulması için arazideki yapılan ölçüm işleri (öndeki kişi 1 Nolu Heyet Başkanı Sadullah MALKOÇ) (Kaynak: Şahin ve diğ., 2018; Fotoğraf, Sadullah Malkoç’un torunun çocuklarından alınmıştır).

1937 yılında 3204 sayılı kanunla *Orman Umum Müdürlüğü* kurulmuş ve yine aynı yıl çıkarılan 3116 sayılı *Orman Kanunu* ile teşkilatlı ve sistemli teknik ormancılığın temeli atılmıştır. Devlet ormanlarının sınırlandırılması işine, 3116 sayılı Orman yasasındaki hükümlere dayanarak ilk defa 1937 yılında İstanbul ve Ankara’da kurulan iki tahdit komisyonu ile başlanmış ve 1940 yılında düzenlenen yönetmelik ile orman sınırlama ve tescil işi orman teşkilatı tarafından düzenli olarak yürütülmeye başlanmıştır. Bu tarihe kadar üretilmiş olan orman haritaları, nirengi ağ sistemi kurularak çalışmış olmakla birlikte, orman teşkilatının 3116 sayılı Orman Kanunu yürürlüğü girinceye kadar kadastro görevi bulunmadığı için, yapılan orman haritaları orman amenajmanı çalışmalarına hizmet etmiştir. Bu amaçla üretilen haritalar kadastral hüviyetlere sahip bulunmamaktadır.

Ülke ormanlarının tümünün planlı olarak işlenmesi amacıyla, planlama çalışmalarının hızlanması için 1941 yılında “*Türkiye Ormanları Amenajman Planlarının Sür’atle İkmaline Dair Talimatname*” adı ile yeni bir yönetmelik çıkarılmıştır. 1941 tarihli bu yönetmeliğin 3 yıllık uygulanmasından sonra, Türkiye’deki bütün ormanların Amenajman Planlarının kısa bir süre içerisinde tamamlanarak, işletmeye açılmasının mümkün olmayacağı anlaşılmıştır. Bunun sonucunda planlama çalışmalarını hız-

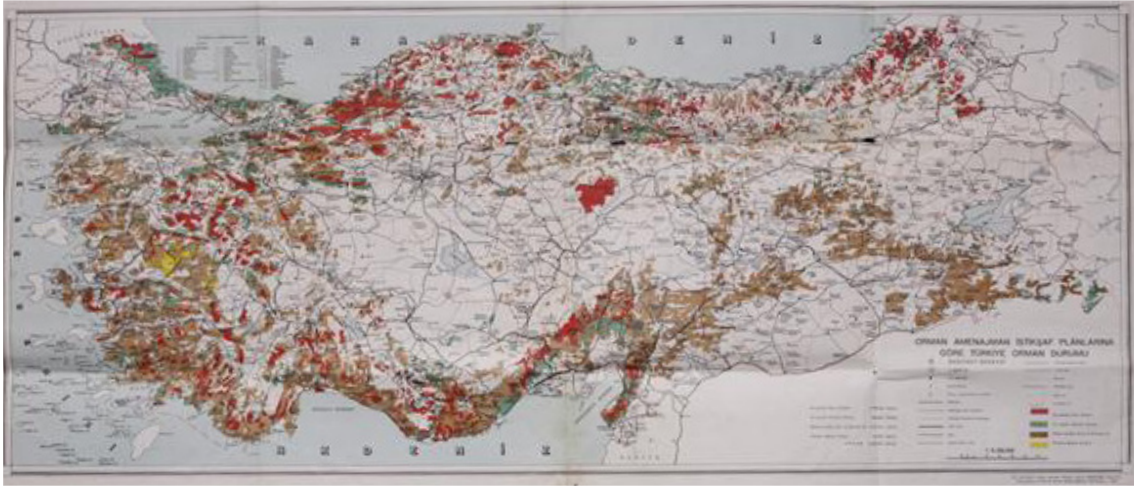

Şekil 7. Haritanın oluşturulması için arazideki yapılan ölçüm işleri (1 Nolu Heyet Başkanı Sadullah MALKOÇ) (Kaynak: Şahin ve diğ., 2018; Fotoğraflar, Sadullah Malkoç'un torunun çocuklarından alınmıştır).

landıracak ve o oranda da az hassas olan metotları bir araya getiren 1944 tarihli “*Birinci Devre Amenajman İşleri Talimatnamesi*” çıkarılmış ve planlama işleri “Orman Etüdları ve Amenajman İş Kılavuzu” esaslarına göre gerçekleştirilmiştir.

Birinci Devre Amenajman Planlarını düzenlemek üzere, Orman Genel Müdürlüğü Amenajman Şubesine bağlı “Etüd İşleri Heyetleri” kurulmuştur. Etüd İşleri Heyeti’nin merkezden gönderilen bir Amenajman Mühendisinin Başkanlığı altında, etüdların yapılacağı işletmelerdeki Bölgelerden tayin olunan 2-3 Orman Yüksek Mühendisi veya Mühendis Muavininden oluşturulması kararlaştırılmıştır. Çok sayıda heyet teşkil edebilmek için, Heyet Başkanı olarak, mevcut Amenajman Heyetlerinin Başkan ve Mühendislerinden, ayrıca Orman Fakültesi Asistanlarından ve Orman Okulu Öğretmenlerinden faydalanılmıştır. İlgili talimatname ve iş kılavuzuna göre, heyetlerin iki yıllık yaz ve kış çalışmalarının sonucunda, Türkiye’deki bütün ormanların *Birinci Devre Amenajman Planları* 1946 yılında tamamlanmıştır (OUM, 1946; Kutluk, 1948).

I. Devre Amenajman Planlarının gerçekleştirilmesinde harita altlığı olarak, Millî Savunma Bakanlığına bağlı Harita Genel Müdürlüğü tarafından üretilen 1/200 000 ölçekli istikşafı haritalardan yararlanılmıştır. 1/200.000 ölçekli istikşafı memleket paftaları Maden Tetkik Arama Enstitüsü tarafından büyütülerek 1/100.000 ölçekli paftalara aktarılmış ve bu paftalardan yararlanarak istikşafı orman haritaları üretilmiştir. Bölme kavramı yerine “havza” kullanılmıştır. Havzalardaki ormanlık ve ormansız alanların ölçülmesi *Nesler planimetresi* ile üç tekrarlı olarak yapılmış ve tekrarlı ölçülerin ortalamaları alanların yüzölçümü olarak kabul edilmiştir. Ayrıca karelej yöntemiyle de kontroller yapılmıştır. Bu planlardan alınan verilere dayanarak *Memleket Orman Envanteri* yapılmış; Türkiye’nin orman varlığı, 10,5 Milyon hektar olarak belirlenmiştir (Şekil 8). Böylece, Türkiye’de ilk defa tüm ormanların aynı esas ve yöntemlerle amenajman planlarının düzenlenmesi işi tamamlanmıştır. 1946 yılı sonu itibarıyla ülke ormanlarının *I. Devre Amenajman Planları* tamamlanmış ise de bu planların güvenilirliği yeterli bulunmamıştır.

Şekil 8. I. Devre Amenajman İstikşaf Planlarına göre Türkiye orman varlığı haritası (OGM, 1954).

1945 yılından itibaren Devlet Orman İşletmeleri kurulmuş, Devlet orman işletmelerinin sayısının artması sonucu 1951 yılından itibaren Orman Başmüdürlükleri kurulmaya başlanmış ve devlet orman işletmeleri bu başmüdürlüklere bağlanmıştır. 1948-1950 yılları arasında, Amenajman Heyetleri, yaz çalışmalarını işyeri olarak kendine ayıran ormanlarda ve kış çalışmalarını da Ankara'da yapmışlardır. 1950 yılında Orman Başmüdürlüklerinin kurulması üzerine, Ankara merkezinde 4 adet Amenajman Heyeti bırakılmış, diğerleri Orman Başmüdürlüklerine dağıtılmıştır. 1/100.000 ölçekli İstikşafı *Birinci Devre Amenajman Planları (1944-1946)* yılları arasında yapılan planların dışında, 1941 ve 1952 yılları arasında yapılan bütün planlara Kat'i Amenajman Planı adı verilmiştir.

İşletmeye açılacak veya çalışmakta bulunan ormanların odun varlıklarını ve alanlarını yaklaşık olarak belirleme işi İstikşaf *Planlar* ile yapılırken, istikşaf sonucunda işletmeye açılması öngörülen veya işletilen ormanların harita ve planlarını düzenlemek, uygulanacak işletme şekillerini, ağaç tür ve serveti ile yıllık verimlerini ayrıntılı incelemek ve hesaplamak işleri ise *Kat'i Amenajman Planları ve Haritaları* ile gerçekleştirilmiştir.

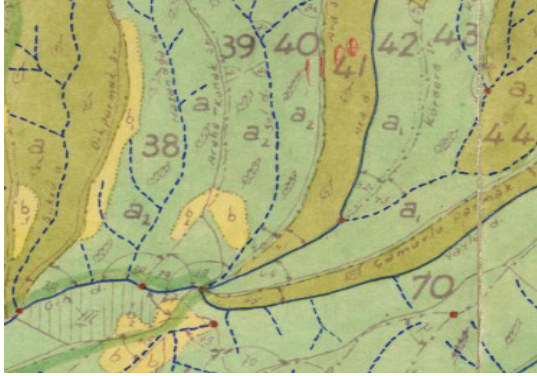
Ülkemizin 1/25.000 ölçekli topografik haritalarının tamamlanması amacıyla, Harita Genel Müdürlüğü ile Orman Genel Müdürlüğü arasında 25.11.1949 tarihinde bir iş birliği protokolü yapılmıştır. Karşılıklı destek ve yardımları içeren bu protokol sayesinde Orman Genel Mü-

dürlüğü teknik personeli 1/25.000 ölçekli ülke paftalarının üretilmesine katkı sağlarken, buna karşılık olarak ise üretilmiş olan paftaların kullanımını elde etmiştir.

Orman Amenajman Planlarının Tanzimine ve Tabikine Ait Talimatname 1952 yılında yürürlüğe konmuş, Harita Genel Müdürlüğü tarafından elde edilen 1/25.000 ölçekli topografik paftalardan yararlanarak Kat'i Amenajman Planları ve haritalarının düzenlenmesine devam edilmiştir (Şekil 9). Millî Savunma Bakanlığına bağlı Harita Genel Müdürlüğü tarafından üretilen 1/25.000 ölçekli topografik paftaların altlık olarak kullanılması, ormancılıkla ilgili harita işlerinin yapılmasını oldukça kolaylaştırmıştır. Planlama ünitesi olarak havzanın yerini artık bölme almıştır. Bölme ve bölmeciklerin oluşturulmasında (iç taksimat) paftalar altlık olarak kullanıldığından, ormanın nirengi ağ sistemi için kullanılan zaman ormanın planlanması ile ilgili işlere aktarılmıştır. OUM (1954), 1924-1949 yılları arasındaki 26 yıl yıllık süre içerisinde, 1.716.000 hektar alanın planı yapılırken, 1/25.000 ölçekli topografik haritaların kullanılmaya başlandığı 1950 yılından 1953 yılı sonuna kadar dört yıllık kısa bir zaman diliminde 1.663.000 hektar orman alanının amenajman planları gerçekleştirilmiştir. Topografik paftaların altlık olarak kullanıldığı yeni sistemde, orman haritaları ve amenajman planları çok daha kısa sürede, daha ucuz ve yüksek doğruluk derecesiyle elde edilmiştir.

Bölme kavramı, ilk orman amenajman planından sonra ikinci defa Kat'i Amenajman Planlarında yerini almaya başlamıştır. Her bölme için-

de bölmecikler tanımlanmıştır. 1/25000 ölçekli paftaların yapıldığı tarihten sonra ormanlardan açılan tarlalar ve değişen orman sınırları *Bezart pusulası* ve *Şerit metre* ile *Plançete* esasına göre tespit edilerek oluşturulan orman haritaları üzerine aktarılmıştır. Bu tür alanlar daha çok orman köylerine yakın alanlarda gerçekleşmiştir. Memleket haritasındaki detaylar ile meşcere ve arazi tiplerine ait sınırlar aydınlar kâğıt üzerine el ile çizilmiştir (Şahin ve diğ., 2018).

Şekil 9. 1/25.000 ölçekli topografik haritadan yararlanarak üretilmiş olan Kat'i Amenajman Planı haritası (OGM, 1955)

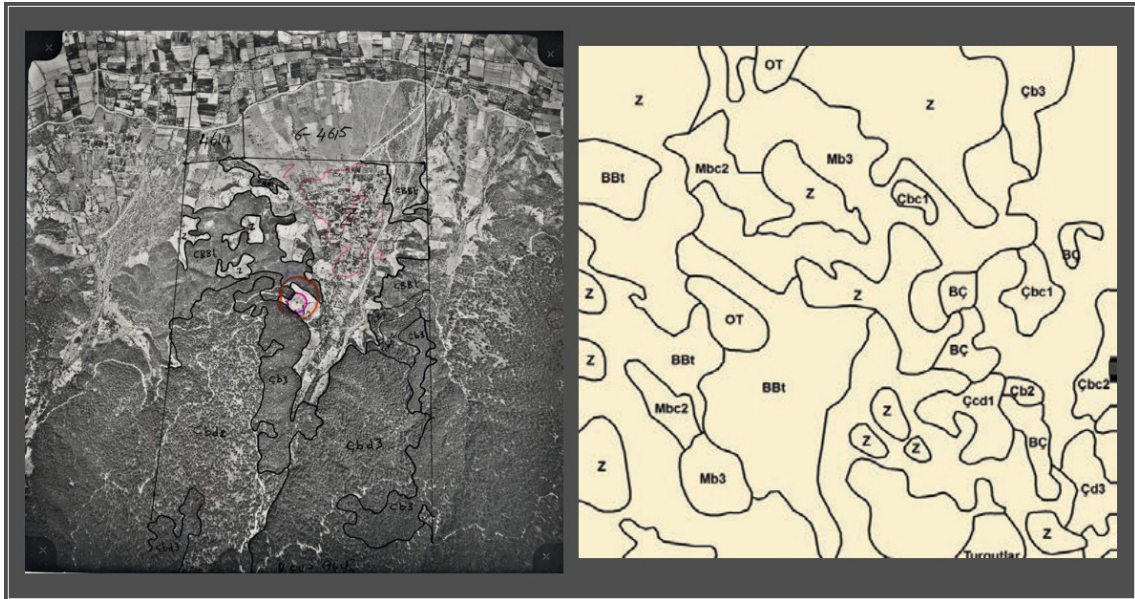
Ülkemizin 1/25.000 ölçekli topografik haritalarının tamamlanması amacıyla, Harita Genel Müdürlüğü ile Orman Genel Müdürlüğü arasında 1949 yılında imzalanan iş birliği protokolü kapsamında, 1950 yılında Orman Amenajman Harita Bürosu kurulmuştur.

Harita alımında iş beraberliğini temin edecek şekilde Yüksek Orman Mühendisleri ile Harita Genel Müdürlüğü mensupları arasında Bolu'da 5 Mart-20 Nisan 1950 tarihleri arasında uygulamalı eğitim yapılmış ve 1 Haziran 1950 tarihinden itibaren muntazam memleket haritalarının alınmasında orman mühendisleri bilfiil olarak çalışmaya başlamışlardır (OUM, 1954).

Şekil 10. 1/25000 ölçekli memleket paftalarının yapımında çalışan orman mühendisleri (OUM, 1954).

Orman mühendisleri daha çok yüksek ve sarp dağlık bölgeler ile ormanlık alanlarda, ellerindeki sınırlı imkanlarla, II., III., IV. derece nirengi şebekesini kurmak, gerekli ölçümleri yapmak ve fotogrametri kısımlarında çalışmış-

Şekil 12. Orman amenajman çalışmalarında siyah beyaz hava fotoğraflarının kullanımı (Kaynak: OGM arşiv).

lardır. Yaklaşık 50 orman mühendisi 1/25.000 ölçekli memleket paftalarının tamamlandığı 1962 yılına kadar görevlerine devam etmişlerdir (OUM, 1954).

Ülkemizdeki 1/25.000 ölçekli memleket paftalarının 1949 yılı sonuna kadar % 27'si, 1953 yılı sonuna kadar da % 19'u Milli Savunma Bakanlığına bağlı Harita Genel Müdürlüğü tarafından yapılırken, Orman Genel Müdürlüğü Orman Harita Bürosu tarafından 1950-1953 yılları arasında memleket paftalarının % 7'si yapılmıştır. Geriye kalan % 47'lik kısım 1962 yılına kadar tamamlanmış olup, toplamda Orman Harita Bürosu, 1/25.000 ölçekli memleket paftalarının % 15'ini yapmıştır (OUM, 1954).

Şekil 11. Nirengi ağı sistemlerinin kuruluşunda çalışan orman mühendisleri ve ekipler (OUM, 1954).

Devlet sivil kurumları içerisinde harita yapımı konusunda öncü rol oynayan Orman Genel Müdürlüğü, bu iş birliği sonucunda memleket paftalarının tamamlanmasına çok önemli bir katkı sunduğu gibi üretilen paftalardan yararlanarak da ormancılık planlama ve uygulama faaliyetlerine önemli katkı sağlamıştır. Bu iş birliği Orman mühendislerinin harita ve fotogrametri konusunda uzmanlaşmasına da ayrıca imkân sağlamıştır.

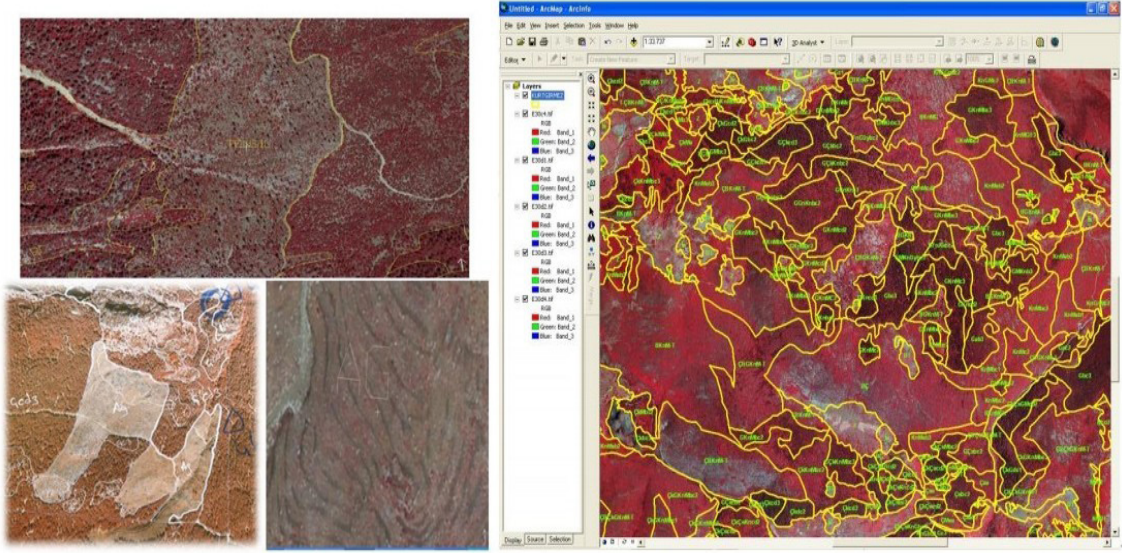
Orman Genel Müdürlüğü 1953 yılında, orman amenajman çalışmalarını yeni bir yöntemle yürütmeye başlamıştır. İlk defa 1953 yılında Bolu'nun Aladağ suyu ormanında, hava fotoğrafları ile yersel metotların birleşmesinden

doğru *kombine envanter metotları* kullanılmış, deneme sahası sayılarının hesaplanması ile ormana dağıtılmasında matematik-istatistik yöntem kullanılmıştır. *Kombine envanter metotları* olarak adlandırılan bu planlama tekniği, 1954 yılında Ankara merkezine bağlı 4 adet Amenajman Heyeti tarafından Kastamonu Orman Başmüdürlüğü ormanlarında da uygulanarak amenajman planları yapılmıştır.

1952 yılında yürürlüğe giren Amenajman Yönetmeliği, 1953 yılında pilot uygulaması yapılan planlama teknikleri başta olmak üzere, ülke ormancılığının teknik gelişimine yetmediği için 1955 yılında değiştirilmiştir. 27.6.1955 tarihinde yürürlüğe giren "Orman Amenajman Planlarının Tanzimine ve Tatbikine Ait Talimatname" orman envanterine getirdiği (hava fotoğrafları ve yersel ölçmelerin birlikte kullanılması ve matematik istatistiğe dayanan orman envanteri) yenilikler ile Türkiye orman amenajmanında yepyeni bir çığır açmıştır. Ancak yönetmeliğin yayın yılı 1955 olmakla birlikte, gerekli teknik yönergelerin (Arazi, envanter ve harita izahnameleri) hazırlanamaması ve hava fotoğraflarının çekilememesi nedenleriyle uygulamaya ancak 1963 yılında geçilmiştir (Evciimen,1978; Eraslan, 1982).

Ülkemizde ormancılık ve diğer sektörler için ülke çapında planlı kalkınma faaliyetleri 1963 yılında "Birinci 5 Yıllık Kalkınma Planı" ile başlamıştır. Bu tarihten önce ormancılığımızda çok önemli iki kanun yürürlüğe konulmuş olup, ormancılığımızda asıl sıçrama 27.6.1955 tarihinde çıkartılan ve 1973 yılına kadar uygulamada kalan "Orman Amenajman Planlarının Tanzimine ve Tatbikine Ait Talimatname" ile olmuştur (Asan, 2013).

1955 yılında çıkarılan amenajman yönetmeliği dikkate alınarak 1963 yılından itibaren envanterde sistematik örnekleme yöntemleri kullanılmaya başlanmış, hava fotoğrafları ile yersel ölçmeler kombine edilmiştir. Ülkemiz ormanlarının tamamı, 1963-1972 yılları arasındaki 10 yıllık dönemi kapsayan ilk iki kalkınma planı sonunda bu yönetmeliğe göre standart bir yapıya kavuşabildiği için, 1963 yılını, ormancılık sektöründe "Standart Kitleysel Sektör Planlaması"nın başlangıç yılı olarak kabul etmek gerekmektedir. Çünkü orman envanterinde hava fotoğraflarının kullanılması, deneme

Şekil 13. Orman amenajman çalışmalarında renkli hava fotoğraflarının kullanımı (OGM, 2010).

şeritleri yerine matematik istatistiğe bağlı örnekleme yöntemlerinin benimsenmesi, bonitet tayininde bugün kullandığımız yaş ve hâkim ağaçların üst boyunu endeks alan yöntemin uygulanması, baltalıkların koruya dönüştürülmesi vb. gibi pek çok uygulamanın önü de bu yönetmelik ile açılmıştır.

Orman Harita ve Fotogrametri Müdürlüğünde 1989-2008 yılları arasında analog hava kamerasıyla alınan fotoğraflar kullanılmıştır. 1991 yılından sonra ülkemiz ormancılığında renkli kızılötesi hava fotoğrafları kullanılmaya başlanmıştır. 2009 yılından itibaren teknolojinin gereği olarak dijital hava fotoğrafları kullanılarak meşçere taslağı üretimine geçilmiştir. Bu tarihten itibaren 1/60000-1/45000 ölçekli sayısal renkli kızılötesi hava fotoğrafları da kullanılmaktadır (OGM, 2010).

Siyah-beyaz olarak bilinen pankromatik hava fotoğraflarındaki ağaç türü ayırımında tepe yapısı ve siyah-beyaz arasındaki (gri) ton farkı esas alınmaktadır. Gri tonların aynı ağaç türlerinde bile; kapalılık, çağ sınıfı toprak türüne bağlı olarak değişim göstermesi zor ve hatalı uygulamaları beraberinde getirmektedir. Kızılötesi fotoğraflarda renk tonları arasındaki fark oldukça fazladır bu nedenle meşçere tipi tanıtımında bu ton farklılıkları büyük kolaylık sağlar. Kızılötesi renkli fotoğraflarda meşçere tipi ayırımı, bonitet farkı hasta ve sağlıklı ağaçların tespiti çok iyi yapılabilmektedir. Yapraklı ağaçlar kırmızı ve

magenta tonları, iğne yapraklılarda ise kahverengi ve tonlarıdır. Hastalıklı ağaçlar mavimsi yeşil renk almaktadır (OGM, 2010).

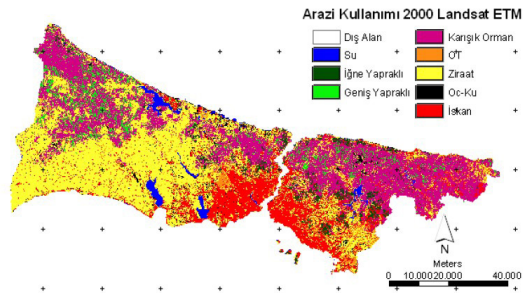
1955, 1973 ve 1991 yıllarında sıralı olarak birbirini takip ederek çıkarılmış olan üç ayrı amenajman yönetmeliği ve harita çizim izahnamesine göre, plan ünitesi ormanlarının haritasının yapılmasında, Harita Genel Komutanlığı'ndan sağlanan 1/25.000 ölçekli paftalardan yararlanılmıştır. Plan ünitesinin meşçere haritaları, memleket paftalarından aydıngeç üzerine kopya edilerek çizilen harita altlık alınarak hazırlanmıştır. Bu harita üzerinde plan ünitesinin sınırları çizildikten sonra; sırtlar, sulu ve kuru dereler, yapay veya doğal göller, baraj, gölet ve bunların kesişme hatları ile 1/25.000 ölçekli paftalarda bulunan yollardan yararlanılarak bölme sınırları oluşturulmaktadır. Bölme sınırları da hem doğal hatlardan yararlanılarak hem de meşçere tiplerinin yapı, tür, karışım şekli, kapalılık gibi değişkenlerine bağlı olarak sınırları belirlenmekte ve altlık olarak kullanılan memleket paftalarından yararlanılarak aydıngeç geçirilmektedir. Son plan döneminden sonra yapılan yollar da ayrıca bu haritaya aktararak plan ünitesinin taslak haritası oluşturulmaktadır. Taslak haritaya meşçere tiplerinin ve açıklık alanların sınırları ile diğer coğrafi öğeler ve ayrıntılar eklenerek meşçere haritasına son hali verilmiş olur. Orman amenajman planının alan, servet, artım gibi tüm değerleri, meşçere haritasının bölme ve bölmeçiklerinin alansal verileri

ile ilişkilendirilerek elde edilmektedir.

Çakır (2006) özellikle ekosistem amenajmanı gibi çağdaş amenajman teknikleri kapsamında, bugünün şartlarının yanı sıra ormanların zaman içindeki değişimleri ve konumsal yapılarına ait verilere de ihtiyaç duyulduğuna vurgu yapmıştır. Gelecekteki planlamaya yön verecek geçmişteki bilgilerin etkin kullanımının ancak günümüz bilgi teknolojilerinden Uzaktan Algılama (UA) ve Coğrafi Bilgi Sistemlerinin (CBS) birlikte kullanılmasıyla mümkün olacağını belirtmektedir.

Şekil 14. "Orman planlama çalışmalarında uydu görüntülerinin kullanımı" (Kaynak: www.google.com)

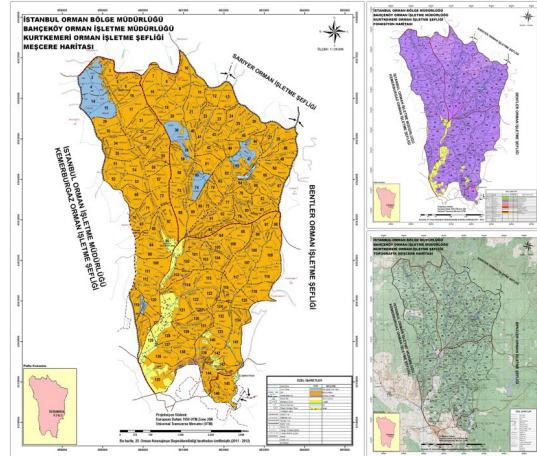

Şekil 15. Uydu görüntüsünden yararlanarak arazi kullanım tiplerinin belirlenmesi (OGM, 2010).

Orman amenajman çalışmalarında özellikle 2010 yılından sonra bazı plan ünitelerinde uzaktan algılama verisi olarak uydu görüntüleri kullanılmıştır. Uydu görüntülerinin sınıflandırılmasıyla meşcere haritasının elde edilmesi konusunda istenilen sonuçlar henüz elde edilememiştir. Ancak yine de hava fotoğraflarının işlevini görece şekilde yararlanılmakta ve CBS uygulamalarına altlık oluşturmaktadır. Hyperspektral görüntülerin ucuzlaması, niteliklerinin daha da yükselmesi ve yaygınlaşmasıyla birlikte, gelecekte uydu görüntülerinin orman amenajman çalışmalarında çok daha fazla kullanılacağı tahmin edilmektedir. Bugün için

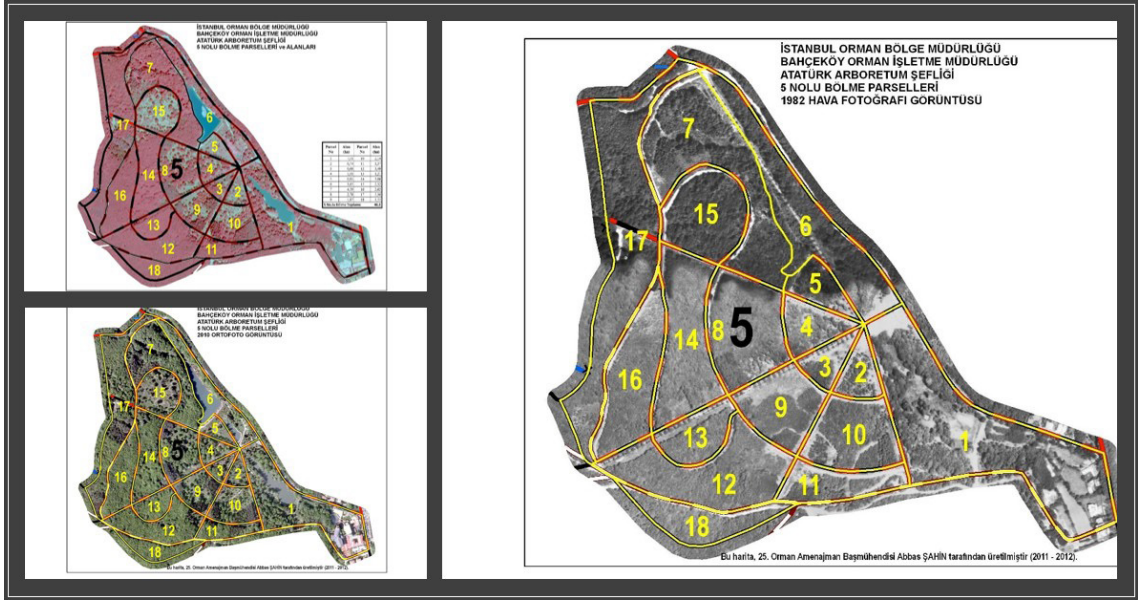
yönel yöntemlerle elde edilen meşcere hacim ve hacim elemanlarının da bu görüntüler aracılığıyla yüksek doğruluk derecesiyle toplanabileceği öngörülmektedir.

Teknolojinin son yüzyılda inanılmaz bir gelişim göstermesi, haritacılık bilminde uydu ve bilgisayar teknolojisinin ağırlık kazanması sonucunda sayısal haritalar çok yaygın bir şekilde her alanda olduğu gibi ormancılık sektöründe de yaygın olarak üretilmeye başlanmıştır. Orman Genel Müdürlüğü klasik harita üretiminde olduğu gibi sayısal harita üretiminde de ülkemizdeki sivil kamu kurum ve kuruluşları arasında öncü rol üstlenmiştir. 1998 yılında Finlandiya ve Türkiye'nin iş birliği sonucunda, Karabük Orman İşletme Müdürlüğü'nün Orman Amenajman Planları ve haritaları, *Orman Kaynakları Bilgi Sistemi (Forest Resources Information Systems)* projesi kapsamında, 1999-2002 yılları arasında coğrafi bilgi sistemi (CBS) yazılımı kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Bu proje kapsamında çalışan OGM Orman Amenajman Başmühendisliklerinde çalışan orman mühendisleri ile OGM Harita ve Fotogrametri Müdürlüğü'nde çalışan orman mühendislerinin özel ilgi ve gayretleriyle de sayısal harita üretimi yaygınlaşmaya başlamıştır. Ülkemizde kâğıt ortamında aydınlar üzerine elle çizilen meşcere haritalarının üretilmesine 2004 yılında son verilmiştir (Şekil 16).

Şekil 16. Sayısal meşcere haritasının oluşturulması (OGM, 2012a).

Başkent (1997) CBS teknolojisinin çok sayıda analitik çözüm yöntemleri sağlayarak şimdiye kadar imkânsız olan ve ormancılık çalışmalarının temelini oluşturan ormanın konumsal yapı-

Şekil 17. Ormanlık harita çalışmalarında kullanılan altlık hava fotoğrafları (OGM, 2012b)

sını, özünde beslediği konumsal veri tabanı ile inceleme ve değerlendirmeye imkân sağladığını belirtmektedir.

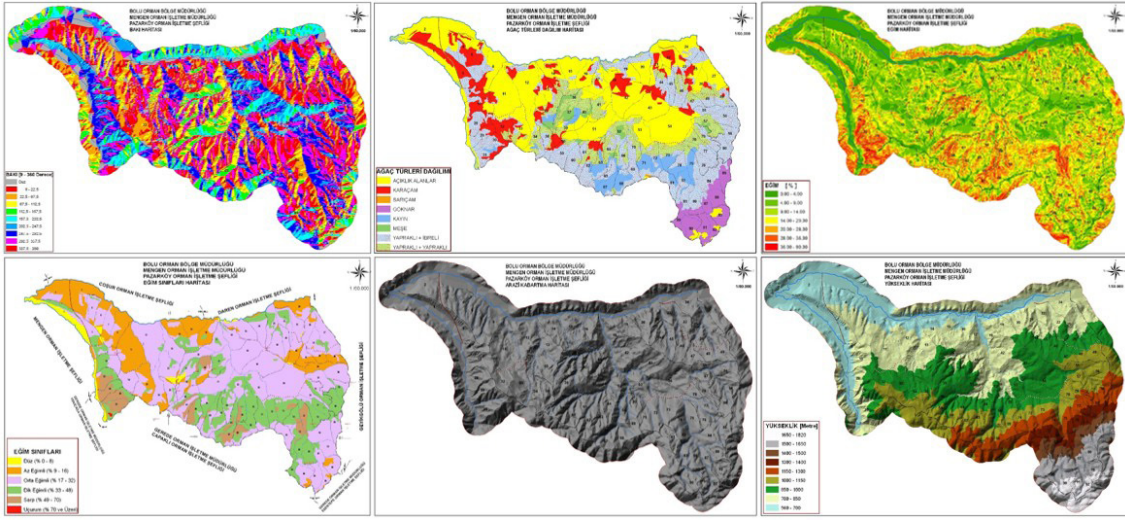
2004 yılından sonra orman amenajman planlarının meşcere haritaları sayısal olarak üretilmeye başlanmış diğer taraftan da kullanımda olan meşcere haritaları sayısallaştırılarak ülke bazında sayısal orman haritalarının veri tabanı oluşturulmaya başlanmıştır. Ayrıca, 2006 yılında fonksiyonel planlama sürecine uygun olarak orman fonksiyonları ve işletme amaçları tablosu oluşturulmuş ve planlar fonksiyonlar dikkate alınarak yapılmaya başlanmıştır (OGM,2006).

Ekosistem yaklaşımını, katılımcılığı ve fonksiyonel planlamayı esas alan “Ekosistem Tabanlı Fonksiyonel Orman Amenajman Yönetmeliği” 05.02.2008 tarihli 26778 sayılı Resmî Gazetede yayınlanarak yürürlüğe konmuştur (OGM, 2008a). Orman Amenajman Yönetmeliği kapsamında, amenajman planlarının harita ölçeği 1/25.000’dir. Genel Müdürlükçe gerekli görülen, değişik içerik ve bazlarda amenajman planları yapılması halinde haritalar farklı ölçekte de yapılabilmektedir. Orman amenajman harita ve yapım işlerinde amaca uygun ölçek ve çözünürlükte uydu görüntüleri veya hava fotoğrafları kullanılmakta olup, hava fotoğrafı ölçeğinin en az 1/20.000, görüntünün ise en fazla 5 metre veya daha iyi çözünürlükte olabileceği

belirtilmektedir.

2014 yılında yayınlanan 299 sayılı “Ekosistem Tabanlı Fonksiyonel Orman Amenajman Planlarının Düzenlenmesine Ait Usul ve Esaslar Tebliği” ile amenajman planlarının ve haritalarının nasıl yapılacağı ayrıntılarıyla açıklanmıştır. Tebliğ’in “Amenajman Plan Haritaları Yapım İzahnamesi” başlığı altında, harita çiziminde veri tabanı ve katman düzenleme, etiketlendirme, kullanılacak işaretler ve semboller gibi birçok ayrıntı yer almaktadır. Plan ünitesine ait sayısal meşcere haritasının yapılmasında, altlık harita olarak Harita Genel Komutanlığı’ndan sağlanan 1/25.000 ölçekli rektifikasyonu yapılmış olan topografik paftalardan yararlanılmaktadır. Önceki dönem amenajman plan haritasının raster ya da sayısal haritası, sayısal taslak orman fonksiyon haritaları, uydu görüntüleri veya hava fotoğrafları ile bunlardan üretilmiş sayısal meşcere taslakları, tescilli mera sınırları, statülü alanların kuruluş raporları ve bunlara ait sayısal veriler, sayısal plan ünitesi dış sınırları, askerî paftalara ait eşyükselti eğrileri (E00) ile yersel olarak toplanan envanter verileri de meşcere haritalarının yapımında kullanılmaktadır.

Orman Amenajman Planları ve haritalarının düzenlenmesi işleri, coğrafi bilgi sistemlerinin (CBS) yaygınlaşması ve bilgisayar teknolojisinin gelişmesiyle birlikte daha kolay, hızlı ve neredeyse hatasız yapılır hale gelmiştir. Konumsal

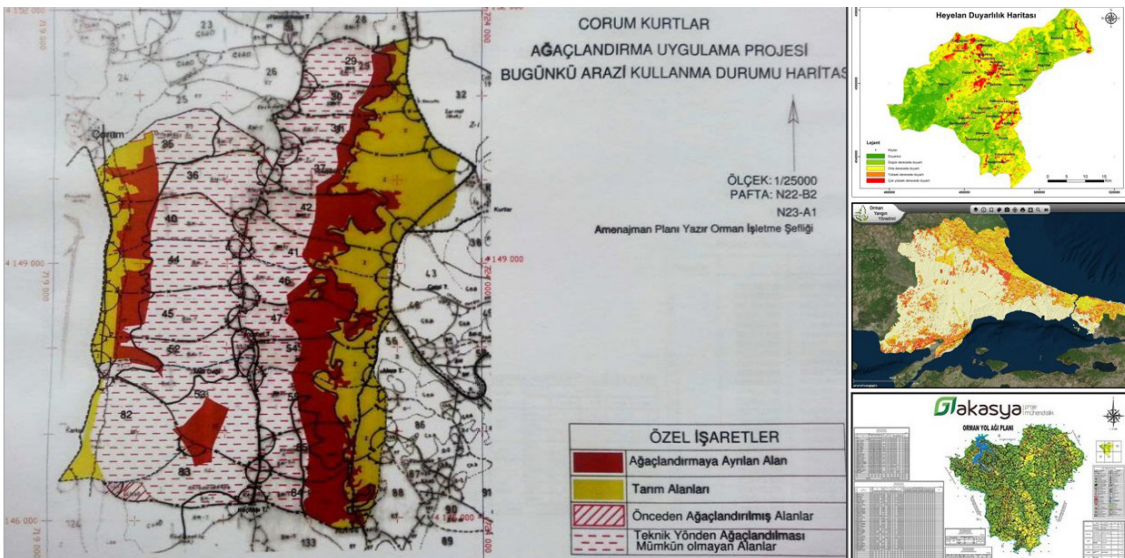
Şekil 18. Ormançılık planlama çalışmalarında konu bazlı tematik haritaların oluşturulması (OGM, 2012b).

olarak üretilen vektör veri ve öz nitelik bilgileri kullanılarak, haritaya ilişkin değişkenlerin çok sayıda ve değişik özelliklerine göre haritalarda elde edilebilmektedir. Örneğin meşcere haritası öz nitelik bilgilerinden, raster ve vektör verilerden yararlanarak plan ünitesinin ya da alt üniterin baki, eğim, yükselti, ağaç tür dağılımı vb. çok sayıda haritasını çok kısa sürede elde etmek mümkün olabilmektedir (Şekil 18).

Orman yolları, ağaçlandırma, sel ve taşkın, otlatma planları, orman yangın risk haritaları gibi ormançılıkta kullanılan konu bazlı tematik haritalar, 1/25 000 ölçekli meşcere haritaları alt-

lık olarak kullanılarak hazırlanırlar. Planlama ünitesi olan Orman İşletme Şefliği'nin bölme numaraları başta olmak üzere önemli ormançılık coğrafi öğeleri bu haritalara eklenmektedir (Şekil 19).

Tüm uygarlık tarihi boyunca teknolojik gelişmelerin en hızlı biçimde etkilediği meslek gruplarından birisi de haritacılıktır. Özellikle bilgisayar, yazılım ve iletişim teknolojisi alanlarındaki gelişmeler haritacılığın ölçme teknolojisini de hızla etkilemiş ve yeni ölçme-değerlendirme aletlerinin üretilmesini ve kullanılmasını sağlamıştır. Konumsal bilginin oldukça önem arz ettiği bilgi

Şekil 19. Ormançılık uygulama çalışmalarında konu bazlı tematik haritaların oluşturulması (Anonim, 2020).

Şekil 20. Sayısal orman verilerine göre Türkiye orman varlığı haritası (OGM, 2009).

toplumlarında, sayısal harita ve sayısal coğrafi bilginin ulusal ve uluslararası boyutta öneminin gün geçtikçe arttığı görülmektedir.

Osmanlı İmparatorluğunun son dönemlerinde özellikle 1916-1917 yıllarında Avusturyalı ormancuların çok büyük katkılarıyla bilimsel ve teknik yönden çok güçlü bir ormancılık harita alt yapısı oluşturulmuştur. Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulmasıyla birlikte orman amenajman çalışmalarının yapılması için gerekli yasal altlıklar ve organizasyon yapısı yeniden tesis edilmiştir. Orman Genel Müdürlüğü'ne bağlı Orman Amenajman Başmühendislikleri ile Orman Harita ve Fotogrametri Müdürlüğü ülke ormancılığı ve arazi kullanımları konusunda çalışan, ülkedeki diğer kurum ve kuruluşlara yönelik çok kıymetli veri ve bilgiler üretmiştir. Ayrıca, memleket paftalarının üretilmesi konusunda da oldukça önemli katkılar sağlamıştır.

Ülkemizin harita konusunda çalışan kurumlarının temelini 1909 yılında İstanbul'da kurulan "Harita Komisyonu" ile oluşturulduğu ve ancak 2 Mayıs 1925 tarihinde Milli Savunma Bakanlığına bağlı Harita Genel Müdürlüğü kurulduğu bilinmektedir. Orman teşkilatında ise harita yapım işinin 1916-1917 yıllarında yapılmaya başlanmış olması, ormancılık çalışmalarında haritacılığın ne kadar önemli olduğunun bir göstergesidir.

Doğal varlıklar ve orman ekosisteminin sürdürülebilir yönetimi açısından haritaların güncel ve doğru üretimi, harita bilimindeki

yenilikleri ve gelişmeleri yakından takip etmeyi ve uygulamayı zorunlu kılmaktadır. Bu nedenle geçmişte olduğu gibi gelecekte de orman amenajmanı ve diğer ormancılık çalışmalarında konumsal veri tabanı ve haritalar her zaman önemini korumaya devam edecektir. Kurum ve kuruluşlar bu durumu dikkate alarak sürekli bir şekilde yenilikleri takip etmek zorunda olacaklardır. ■

Orman Genel Müdürlüğü Marmara Ormancılık Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü- Maslak- İstanbul
Tel: 0212 262 77 09; e-posta: abbassahin@ogm.gov.tr;
abbassahin@yahoo.com

Kaynakça

- Anonim, 1917, Ormanların Usul-i İdâre-i Fenniyesi Hakkında Kânun", Takvim-i Vekâyi'nin 2 Receb 1335/24 Nisan 1333 [24 Nisan 1917].
- Anonim, 1917, Ormanların Muvakkat İşletme Planlarının Yapılmasına Dair Amenajman Yönetmeliği
- Anonim, 1918, Adapazarı Devlet Ormanlarından Hendek Nahiyesi İdare Mıntıkasına Ait Amenajman Layiha-i Feniyesidir (1920 – 1940).
- Asan, Ü., 2013, Ormancılığımızın Sektörel Planlaması 50. Yılına Girenken Orman Amenajmanı Temel Kavramlarında Ortaya Çıkan Yeni Yaklaşımlar. Ormancılıkta Sektörel Planlamanın 50. Yılı Uluslararası Sempozyumu, Bildiriler Kitabı s: 30 – 42, 26-28 Kasım 2013, Antalya.
- Başkent, E.Z., 1997. Türkiye Ormancılığı İçin Nasıl Bir Coğrafi Bilgi Sistemi (CBS) Kurulmalıdır? Ön Çalışma ve Kavramsal Yaklaşım, Journal of Agriculture and Forestry, 21, 493-505
- Çakır, G., 2006, Orman Amenajman Planlamasında Gerekli Bilimsimin Sağlanması İçin Uzaktan Algılama ve Coğrafi Bilgi Sistemleri Tekniklerinden Yararlanılması, Doktora Tezi, K.T.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, Orman Mühendisliği Anabilim Dalı, Ocak, Trabzon, 126 s.
- Eraslan, İ., 1972, Orman Kaynaklarımızdan Optimal Faydalanmanın Amenajman Esasları ve Metodları ile Gelecek-

te Alınması Gerekli Tedbirlere İlişkin Orman Fakültesi Yayını, No: 1748/186 Matbaa Teknisyenleri Basımevi, İstanbul.

- Eraslan, İ., 1982, Orman Amenajmanı. İ.Ü. Orman Fakültesi Yayını, No: 3010/318 Bahçeköy, İstanbul.
- Evcimen, B. S., 1978, Türkiye'de Orman Amenajmanının Gelişimi (I. Bölüm: İmparatorluk Dönemi), İ.Ü. Orman Fakültesi Yayınları No:2403/249. İstanbul.
- HGK, 2014, Geçmişten Günümüze Resimlerle Türk Haritacılık Tarihi, Harita Genel Komutanlığı (Dijital Baskı), Ankara.
- Kutluk, H., 1948, Türkiye Ormancılığı ile ilgili Tarihi Vesikalar. Cilt I. Orman Umum Müdürlüğü Yayın No: 56, İstanbul.
- OGM, 1954, Orman Amenajman İstikşaf Planlarına göre Türkiye orman varlığı haritası.
- OGM, 1955, Kurtköy Serisi Kat'i Amenajman Planı haritası
- OGM, 2008a, "Ekosistem Tabanlı Fonksiyonel Orman Amenajman Yönetmeliği" 05.02.2008 tarihli 26778 sayılı Resmî Gazete.
- OGM, 2009, Sayısal orman verilerine göre Türkiye orman varlığı haritası.
- OGM, 2008b, Bolu- Mengen- Pazarköy Orman İşletme Şefliği Orman Amenajman Planı.
- OGM, 2010, Ormancılık çalışmalarında coğrafi bilgi sistemi, uzaktan algılama ve Fotogrametri, Orman Genel

Müdürlüğü Orman Harita ve Fotogrametri Müdürlüğü (Sunu).

- OGM, 2012a, İstanbul- Bahçeköy- Kurtkemerli Orman İşletme Şefliği Orman Amenajman Planı.
- OGM, 2012b, İstanbul- Bahçeköy- ATATÜRK Arboretum Şefliği Orman Amenajman Planı.
- OGM, 2018, Ormancılık İstatistikleri (2017). Orman Genel Müdürlüğü. <https://www.ogm.gov.tr/>
- OUM, 1946, Orman Etüdüleri ve Amenajman İş Kılavuzu. Orman Umum Müdürlüğü.
- OUM, 1954, Harita ve Amenajman Çalışmaları, T.C. Tarım Vekaleti Orman Umum Müdürlüğü.
- TOD, 1945, Orman ve Av, Sayı: Aralık 1945, Sf.397-398), Ankara.
- Özağaç, S., 2006, Cumhuriyet Dönemi Türk Haritacılık Tarihi, Ankara Üniversitesi Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü (Yüksek Lisans Tezi), Ankara.
- Şahin, A., Büyük, H., Çağlayan, İ., Karademir, H., Aksu, A., Şahin, H., 2018, Türkiye'nin İlk Orman Planlama Ünitesindeki Zamansal ve Konumsal Değişimin Yüz Yıllık Analizi. (OGM, AR-GE 10.3301/2014-2017 Nolu Proje Sonuç Raporu).

Oğuz Atay'ı Tanır mısınız?

Erol Köktürk

Neden Bu Yazı?

Başlığı gören birçok meslektaşımın, meslektaşlar dışındaki olası okurun beni yadırgayan seslerini, “Ne demek? Tabii ki tanıyoruz!” dediklerini duyar gibiyim. Haksız da değiller. Sınırım çok az kişi tanı mıyordur Oğuz ATAY’ı...

Merak etmeyin. Burada Oğuz ATAY’ın yaşam öyküsünü bütün ayrıntılarıyla ele alacak, hele hele edebi değerini irdeleyecek değilim. Bu bana düşmez. Kendisi üzerine sayısız makale yazılan, adına sempozyumlar düzenlenen bir aydındır, bir çığır açıcıdır, Oğuz ATAY. Bu konulardaki bilgilere internet ortamında yapılacak bir aramayla kolayca erişilebilir.

O zaman bu başlık neden?

2019 yılı, mühendislik düzeyinde Haritacılık Eğitimi’nin başlamasının 70. Yılıydı. Harita ve Kadastro Mühendisleri Odası İstanbul Şubesi tarafından Harita/Geomatik Mühendisliği Eğitim-Öğretim Sempozyumu 11-12 Ekim 2019 günleri Taşkışla’da düzenlendi.

Düzenleme Kurulu benden Sempozyum Açılış Sunusu’nu yapmamı istedi. Bana verilen bu onurlu görevin hakkını verebilmek için epey düşündüm. Sunu senaryosunu oluşturdum. Ve çalışmaya başladım. Yapacağım sununun başlığını *Yüksek Öğretim Düzeyinde Haritacılık Eğitiminin 70. Yılında Eğitim Tarihimizin Bazı Durakları* olarak belirledim.

31.01.1991, Yıldız’da Bölüm Başkanlığı Odası, Erken Yaşta Aramızdan Ayrılan Dr. Atilla GÜLER’in Kitaplarının Bölüme Armağan Edildiği Gün (Duvarda Oğuz ATAY’ın Fotoğrafı)

Senaryoma göre, filmi geriye doğru saracaktım. Haritacılık ve eğitimi konusunda günümüzden başlayıp, geriye doğru giderken, bazı duraklarda durup, düşünüp, çevreme bakıp, biraz soluklanıp yolculuğumu sürdürecektim. Yazılı kaynaklar azalmaya başlayınca, durakların arası açılacaktı. Bir yerde yazılı kaynaklar bitecek ve ondan gerisini, gerinin 5.000 Yıllık sonsuzluğuna bırakıverecektim.

Sunuyu beş-altı ayda belli bir olgunluğa erişti-rebildim.

Hazırlıklar sırasında, 2019 yılından 50 yıl geriye gittiğimde, kafamda bir şimşek çaktı. Telefona sarıldım ve YTÜ Harita Mühendisliği Bölümü öğretim üyesi Doç. Dr. Taylan ÖCALAN'ı aradım. "Bölüm Yıldız'dan Davutpaşa'ya taşınmadan önce, Bölüm Başkanlığı Odası'nda Oğuz ATAY'ın çerçevesi bir fotoğrafı asılıydı. Davutpaşa'daki Bölüm Başkanlığı odasında bu fotoğraf duruyor mu?" diye sordum. Sevgili Taylan gitti, baktı. Bana geri döndü, "Yok" dedi. 1977 yılında o duvara asılan fotoğraf, taşınma sırasında nasıl kaybolmuştu? Daha doğrusu kaybolmuş muydu? Yoksa, bir yerlere mi kaldırılmıştı?

Öylesine canım sıkılmıştı ki. Ben 1972 yılında İstanbul Devlet Mühendislik ve Mimarlık Akademisi (İDMMA) Harita-Kadastro Bölümü'nde yüksek öğrenimime başladım. Bizim dersimize girmemiş olsa da, Oğuz ATAY bildiğimiz bir hocaydı.

O yıllarda, 1972 yılında yayınlanan ünlü romanı Tutunamayanlar'ı okumuş değildim. Bu romanı çok sonra okuyacaktım.

Ve Tutunamayanlar'ın ülkemizde "Modern Roman"ın tartışmasız başlangıcı olarak kabul edildiğini de çok sonra öğrenecektim.

1968 Olayları

Haritacılık Eğitimi Tarihi Sunusu'nun Oğuz ATAY durağı dönemi, ülke tarihinin de sancılı yıllarıydı.

1968 yılında Paris'te başlayan Öğrenci İsyanı Türkiye'de de karşılığını bulmuştu.

Üniversitelerde, akademilerde öğrenciler ha-

reketlenmişti. Bir silkiniş göze çarpıyordu. Ve hareketlenme, yer yer olaylara dönüşüyordu.

9 Aralık 1969 günü İDMMA öğrencisi, sol görüşlü Mehmet BÜYÜKSEVİNÇ, okulun yakınında gece 22.00 sıralarında öldürülmüştü...

Bunun üzerine okulda boykot ilan edilmişti. Öğrenciler okulu dışarıya kapatmışlardı. Dersler iptal edilmişti.

Boykotun 5. günü, okulun girişinde nöbet tutan öğrencilere daha gün ışınamışken saldırıldı.

Bu saldırı sırasında bıçaklanan Battal MEHE-TOĞLU, 14 Aralık 1969 günü yaşamını yitirdi.

Yıldız, kayıplar vermeye başlamıştı...

Yıldız'da boykot yapan öğrencilere destek olan öğretim görevlileri Affan BALABAN, İlhan BERKTAY, Altay GÜNDÜZ, Zinde KİP ve Oğuz ATAY'dı... Hepsi de İnşaat Bölümü öğretim görevlisiydi. Bu hocaların desteği yalnızca manevi bir destek değildi. Onlar, öğrencilere, boykot boyunca, evlerinde yapılan yemekleri getiriyorlardı.

Oğuz ATAY'ın "Eylembilim" kitabının bazı bölümleri için bu boykottan esinlendiği söylenir.

12 Mart 1971'de genel kurmay başkanı ve üç kuvvet komutanının imzaladığı ve TRT haber bültenlerinden okunan hükümete yönelik muhtıra ile Süleyman Demirel Hükümeti düşürüldü.

68 Kuşağının başta Deniz GEZMİŞ olmak üzere yiğit önderleri için cadı avı başlatıldı.

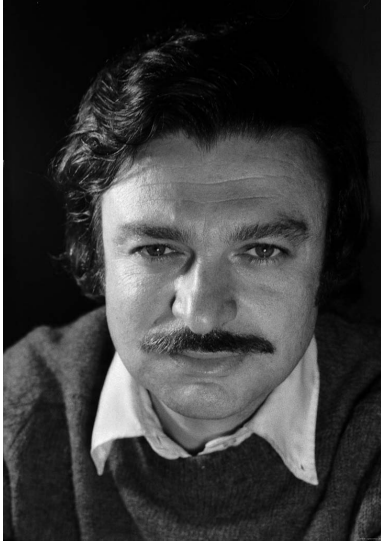
Oğuz ATAY, o yıllarda kendi Bölümü'nde, İstanbul Teknik Okulu İnşaat Bölümü'nde öğretim görevlisi idi. Henüz edebiyatçı yanını göstermemişti.

Ve onun okul içindeki serüveni, bu olaylardan sonra başladı.

Özgeçmişi ve Eserleri

Bugün "Oğuz ATAY" denilince,

Tutunamayanlar (1972)
Tehlikeli Oyunlar (1973)
Bir Bilim Adamının Romanı (1975)
Korkuyu Beklerken (1975)
Oyunlarla Yaşayanlar (1975)
Günlük (1987)
Eylembilim (1998)

kitapları akla geliyor hemen. Dikkat edilirse, 5 önemli kitabı 3 yıl içinde (1972-1975) yayınlanmış. Ve Oğuz Hoca, bu kitaplarının yayınlandığı yıllarda İDMMA Harita-Kadastro Bölümü öğretim görevlisi idi. 1975 yılında öğretim üyesi oldu.

68 Olayları sırasında kendi bölümü olan İnşaat Bölümü'nde, kitaplarının yayınlandığı yıllarda Harita-Kadastro Bölümü'nde???

Oğuz ATAY'ın internette kolayca erişilebilecek "Özgeçmiş"ne bakıldığında,

"Oğuz ATAY, 12 Ekim 1934'te İnebolu (Kastamonu)'da doğdu. Babası, VI., VII. dönem Sinop, VIII. Dönem Kastamonu Milletvekilliği yapan Cemil ATAY'dır. 1951 yılında, bugünkü adı Ankara Koleji olan Ankara Maarif Koleji'ni, 1957 yılında da İTÜ İnşaat Fakültesi'ni bitirdi. Üç yıl sonra İstanbul Devlet Mühendislik ve Mimarlık Akademisi (İDMMA, şimdiki Yıldız Teknik Üniversitesi) İnşaat Bölümü'nde öğretim üyesi oldu. 1975'te doçent olan Atay, Topografya adlı bir de mesleki kitap yazdı.

13 Aralık 1977'de, İstanbul'da yaşamını yitirdi. Edirnekapı Sakızağacı Mezarlığı'na defnedildi."

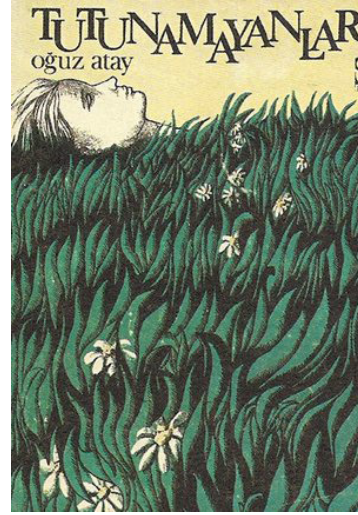
denildiği ve hemen edebiyat çalışmalarına geçildiği görülecektir. Gerçi Oğuz ATAY, İDMMA'da değil, 1960 yılında henüz İDMMA olmamış olan İstanbul Teknik Okulu'nda göreve başlamıştır.

Kendi Anlatımıyla...

İnşaat Mühendisleri Odası İstanbul Şubesi'nin 15 günlük yayın organı olan Teknik Güç'ün 1 Ekim 1972 tarihli sayısında¹, Teknik Magazin sayfasında, "Başka Çalışmalarıyla Ün Kazanmış Arkadaşlarımız: 2" bölümünde, kendi yazmasıyla şunları buluyoruz:

"Yazdığım ilk kitabın adı "Topoğrafya"dır. Sonra "Tutunamayanlar" romanını yazdım. Edebiyatçılar, vitrinlerde ilk kitabımı gördükleri zaman çok gülüyorlar; akademideki bazı hocalar da roman yazdığımı duyunca, acıma duygularını (buna biraz istihza da karışıyor) gizleyemiyorlar.

¹ Teknik Güç, İnşaat Mühendisleri Odası İstanbul Şubesi Yayın Organı, Yıl: 1, Sayı: 9, 1 Ekim 1972, s: 14

İlk gençlik yıllarımda roman yazmanın dehşetli bir iş olduğunu düşünürdüm, bugün sadece yorucu bir iş olduğunu biliyorum. Ben, belki de büyük bir bilim adamı olmak isterdim. Büyük bir bilim adamı olduğuna inandığım profesör bir arkadaşım da, romancı olmak isterdim diyor; anlaşıyoruz. Oduğundan başka türlü olmak isteyenlerin ülkesinde yaşıyoruz. Bu durumun da içinden çıkacağımıza güveniyorum. Bu konuda şöyle düşünüyorum (Tutunamayanlar, sayfa 213 – 214);

“Kaç yıl sonra başlayacağını henüz bilim adamlarımızın kesinlikle tespit edemediği Tunç devri, halkımız için bir altın devri olacaktır. Herkes istediği mesleği seçecektir. Ressam olmak isteyenler reklamcı, yazar olmak isteyenler mühendis, mimar olmak isteyenler iktisatçı, meyhaneci olmak isteyenler hukukçu, hukukçu olmak isteyenler tezgah-tar, adam olmak isteyenler uşak ve dilediği gibi yaşamak isteyenler rezil olmayacaklardır.”

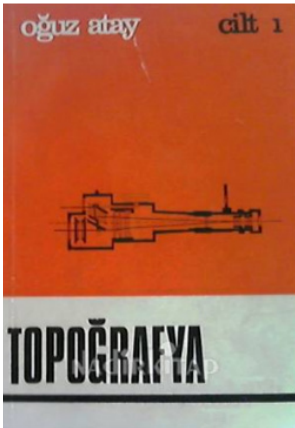
Mühendis olduğuma da seviniyorum ayrıca. Başka meslek seçemezdim herhalde.”

Harita Sektörünün En Pahalı Kitabı

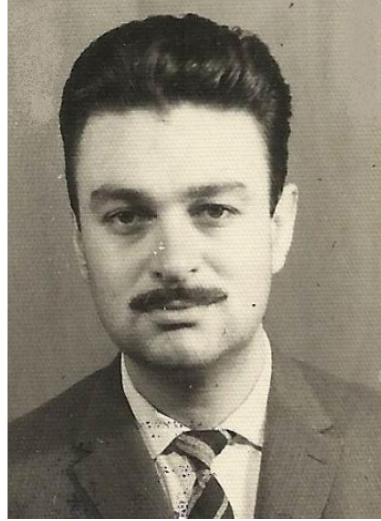
Sorular ve Yanıtlarını Bulma Çabaları

O nedenle benim aklıma takılan sorular şunlar oldu: Herkes Oğuz ATAY'ın edebiyatçı yanını bilmek istiyor. Bu anlaşılır bir şey. Ama onun ya Yıldız Günleri? Ya Mühendis Oğuz ATAY? Öğretim Üyesi Oğuz Hoca?

Görevi sürerken yaşamını yitirdiği Yıldız Teknik Üniversitesi'nin “Emekli Akademik Personel Bilgi Sistemi (EPERBİS)”² içinde Oğuz ATAY da yer alıyor. Burada verilen özgeçmişte bu soruların yanıtlarına yönelik ipuçlarını buluyoruz:

2 Kaynak: <http://www.eperbis.yildiz.edu.tr/biyografi.php?id=354>

Doğum: Kastamonu, İnebolu, Etçiler,
12.10.1934

İlkokul: Ankara, Devrim İlkokulu, 1945

Ortaokul: Ankara, Maarif Cemiyeti, 1948

Lise: Ankara, Maarif Cemiyeti Lisesi, 1951

Lisans: İstanbul, İstanbul Teknik Üniversitesi (İTÜ), İnşaat Fakültesi, İnşaat Mühendisliği Bölümü, 1956-1957

Yüksek Lisans: İstanbul, İstanbul Teknik Üniversitesi (İTÜ), İnşaat Fakültesi, İnşaat Mühendisliği Bölümü, 1956-1957

Yeterlik Çalışması: İstanbul, İstanbul Teknik Okulu, İnşaat Bölümü, 1967

Doçentlik Çalışması: İstanbul, İstanbul Devlet Mühendislik ve Mimarlık Akademisi (İDMMA), Harita-Kadastro Bölümü, Ölçme Bilgisi Kürsüsü, 1975

Akademik Unvanlar: DOÇENT, İstanbul, İstanbul Devlet Mühendislik ve Mimarlık Akademisi (İDMMA), Harita-Kadastro Bölümü, Ölçme Bilgisi Kürsüsü, 1975

ÖĞR.GÖR., İstanbul, İstanbul Devlet Mühendislik ve Mimarlık Akademisi (İDMMA), Harita-Kadastro Bölümü, Ölçme Bilgisi Kürsüsü, 1971

ÖĞR.GÖR., İstanbul, İstanbul Devlet Mühendislik ve Mimarlık Akademisi (İDMMA), İnşaat Bölümü, 1969

ASİSTAN, İstanbul Teknik Okulu, İnşaat Bölümü, 1963-1967

ASİSTAN ADAYI, İstanbul Teknik Okulu, İn-
şaat Bölümü, 1960

İdari Görevler: İstanbul Devlet Mühendislik ve
Mimarlık Akademisi (İDMMA), Başkanlık,
Başkan Yardımcısı, 1970-1971

İstanbul Devlet Mühendislik ve Mimarlık Aka-
demisi (İDMMA), İnşaat Bölümü, Bölüm Baş-
kanı, 1969-1970

Yurtiçi Deneyimler: Konya, Konya Devlet Mü-
hendislik ve Mimarlık Akademisi (KDMMA),
ÖĞR.GÖR., Kasım 1974-Kasım 1975

Denizcilik Bankası, Temmuz 1959-Aralık 1960

Yurtdışı Deneyimler: İngiltere, Londra, Impe-
rial College of Science & Technology, Bilim-
sel Çalışma, 15.12.1976-11.11.1977

Almanya, Bonn, Bonn Üniversitesi, Bilimsel
Çalışma, 18.08.1969-18.10.1969

Emeklilik: İnşaat Fakültesi, Harita Mühendis-
liği, Ölçme Tekniği Anabilim Dalı

Vefat: 13.12.1977

Çıkarımlar

Bu Özgeçmiş düz biçimde okunduğunda bazı
şeyler gözden kaçabilir. Ama ben şu çıkarımlar
ve bunların ilişkilendirilmeleri üzerinden de-
ğerlendirmelerimi sürdüreceğim:

*1969-1970 yıllarında Yıldız'da İnşaat Bö-
lümü Başkanı'dır.*

*1971 yılında ise Harita-Kadastro Bölümü
Ölçme Kürsüsü öğretim görevlisidir.*

*Bu benim kafama takıldı. Neden kendi bö-
lümünden ayrılmıştı?*

*1974-1975 yıllarında, "Doçent" un-
vanını kazanabilmek için Konya Dev-
let Mühendislik ve Mimarlık Akademisi
(KDMMA)'nde öğretim görevlisi olarak
görev yapar.*

*1975, yılında İstanbul Devlet Mühendislik
ve Mimarlık Akademisi (İDMMA), Hari-
ta-Kadastro Bölümü, Ölçme Bilgisi Kür-
süsü'nde Doçent olur.*

*Yaşamını yitirdiği 1977 yılına kadar bu
kürsüde görevlidir.*

Prof. İlhan BERKTAY'ın Anlatımıyla Bölümden Kopuş Öyküsü³

*Hayrettin DÖNMEZER'in bölüm baş-
kanlığı süresi bitiyordu, başka aday çı-
kacağını hiç beklemiyordu. Öğrenciler
arasındaki lakabı «Deli» idi, hocam için
konuşmak yakışmaz ama hazâ [tam] de-
liydi. Bir örnek vereyim: Lisansüstündeki
derslerine, bölümdeki işlerinin çokluğun-
dan geç gelirdi. Bir kişiyi sıranın üstüne
tırmandırır, duvara yazdırırdı: "Hayret-
tin Bey'in 45 dakika alacağı var" diye.
Ben dayanamayıp gülersem, "İlhan bıyık
altından gülüyor" derdi.*

*Güzel bir Hidrolik Laboratuvarı kurmuş-
tu, yılda bir ya da bilemedin iki kez gidilir-
di. Bir de yardımcısı vardı, astsubaylıktan
emekli Abdullah Efendi. Bağırırdı: "Ab-
dullah Efendi vanayı aç!" Sonra sınıfa
açıklama yapardı: "Böyle hızlı bağırarak
gerekir ki, etkili olsun." Bütün sınıf bağı-
rırdı: "Abdullah Efendi vanayı aç", tam
bir curcuna. Bunlar en masum örnekler.*

*Sonunda bir rakip aday çıkarmaya
karar verdik: Başkanlık için Oğuz
ATAY, yardımcısı için Zinde Kip. Öyle
hocalar destek çıktı ki şaştık kaldık.
Yusuf Hoca, M. Ali SARAYLI vb. So-
nuçta Oğuz başkan oldu, Hayrettin de
hepimize düşman. Oğuz başkanlığı iyi
yürüttü, dengeli, akılcı.*

Selva ÜNAL'ın Gözlemleri⁴

İlhan Hocanın girmedeği ayrıntıları, bir yere
kadar, Selva Hoca, kendisiyle yaptığım sözlü
tarih çalışmasında veriyordu:

- O yıllarda yönetimde etkili olan diğer
hocalar kimler?

- Zannediyorum, Süha TONER, Emin

3 BERKTAY, İlhan, Aşkta ve Kavgada Solmaz Hanım'la Bir
Ömür, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 1. Basım, Tem-
muz 2018, İstanbul, ISBN: 978-605-295-500-0, ix+414 s. (s:
259-260)

4 KÖKTÜRK, Erol, Saçlarına Yıldız Düşmüş (Selva Ünal'ın
Kitabı), Sözlü Tarih, Yayıncılar: B. Deniz ÜNAL ve Cemil
ÜNAL, 1. Baskı, Haziran 2014, ISBN: 978-605-87346-2-3,
451 s.

Necip UZMAN, makineden Muzaffer SAĞIŞMAN, Macit ERBUDAK. Çok etkiliydi Macit Bey. Vakkas AYKURT, Adnan ERGENELİ, Hayrettin DÖNMEZER, Necdet ERASLAN, Ekrem ULSOY, Macit ERBUDAK, Bedii ILGİM, Ahmet KARADENİZ, bir bakıma Necmettin TUFAN -fazla karışmazdı o, daha çok yürütücüydü- mimarlıktan Süha TONER, İrfan BAYHAN, mimarlıktan Gazanfer ERİM.

- Ama bunların içinde bir çekirdek kadro çok daha aktif, birbirine kenetlenmiş durumda mı?

- Evet. O ara Oğuz ATAY da vardı; ama Oğuz ATAY, Hayrettin Bey (DÖNMEZER) tarafından çok dışlandı.

- Niye? Neydi Hayrettin Beyle aralarındaki sorun?

- Bölüm başkanı oldu bir ara Oğuz ATAY. İnşaat Bölüm Başkanı. Fakat Hayrettin DÖNMEZER, klasik düşünce tarzına sahipti, Oğuz ATAY çok avangart geliyordu herhalde ve büyük olaylar oldu. Oğuz ATAY'ı Bölüm Başkanlığından uzaklaştırdı.

- Nelerdi o olaylar?

- Tam olarak detayını hatırlamıyorum, ama epey münakaşalı şeyler oldu. Herhalde sağ-sol hareketleri başlıyordu o ara. Biraz sol buluyordu zannediyorum Oğuz ATAY'ı. Fazla detayına girmek istemiyorum. Bazıları benim kendi gözlemim olabilir.

Bazı insanlarda en önemli husus, kendine güveni olması benim açımdan. O, bir güvensizlik duydu mu kendi tarzının dışındaki tarzlara? Hayrettin DÖNMEZER, muhakkak kıymetli bir arkadaştı. Fakat kapris mi diyeyim, kendine has tavırları mı, bilmiyorum. Öğrencilerle de yaptığım konuşmalarda, kendini büyük görme kompleksi vardı, değişik bir insandı. Oğuz ATAY, değişik tarzda bir insandı ve o zamanki mektebin klasik düşüncesine göre, Oğuz ATAY fazla ilerici bir insandı. Hatta onun bir kitabı var; Tutunamayanlar. O tip olaylardan bahsedebilir. Eski klasik zihniyetle yeni zihniyetin çatışması diyebilirim.

Kendi Bölümünden Harita-Kadastro Bölümüne Geçiş

Oğuz Hoca kendi Bölümü'nden koparılıyordu. Bu süreçte kim bilir neler yaşamıştı? Bunların ayrıntılarını bize anlatacak sanırım kimse kalmadı. O nedenle tam olarak bilemeyeceğiz. Onun, deyim yerindeyse ortada bırakılmak istendiği bu koşullarda, okul yönetiminde ağırlığı olan Harita-Kadastro Bölümü Başkanı Macit ERBUDAK devreye girdi. Ve Oğuz Hocanın kadrosunun Harita-Kadastro Bölümü'ne aktarılmasını sağladı. Bu sahiplenişin hakkını vermek gerekir. Oğuz Hocanın öğrenci boykotuna verdiği desteği ve Bölüm Başkanlığı'nı kazanışını içine sindirememiş olan Hayrettin DÖNMEZER'in dışlayan tavrının tam tersi bir tavidir Macit Hocanın tavrı. Bir kucak açış, bir sahipleniş...

Bu, bir Macit ERBUDAK farkıydı. Bu sahiplenışı yapan, mesleğimizin bilgisi, ülkemizde mühendislik düzeyinde haritacılık eğitiminin 3 başlatıcısından biri, dönemin Bölüm Başkanı Macit ERBUDAK'tır...

Macit Hoca farklıydı. 1968 Öğrenci Olaylarına ilişkin İDMMA'nın Görüşünü kaleme alma görevi verilen Macit ERBUDAK'ın, saman deftere el yazması olarak yazdığı görüşlerinden bazıları şunlardı⁵:

Aslında gençlik, taşan enerjisi gereği, hep hareket halinde olup, kurulu düzeni eleştirecek, değişmesini özleyecek ya da kendisi değiştirmek isteyecektir.

Yeni kuşaklar eskilere oranla daha iyi yetişme olanaklarına sahiptirler. Düşünme eğitimiyle elde ettikleri eleştirme yeteneği ve anlatım olanakları sayesinde sayı üstünlükleri yanı sıra bazı nitelikler de kazanmış bulunmaktadır. Ne var ki yönetimi elinde tutan kadrolar bu gerçeği kavrayamadıkları için ilerlemelere uygun sosyal düzeltmelere girişilememiştir.

Çağımızın hızla geliştiği, aynı toplum içinde genç ve yaşlı kuşakların durmadan artmakta olduğu, aile dağınıklıklarını göz önünde bulundurarak, yargılarımızı nes-

5 KÖKTÜRK, Erol, Türk Haritacılığının 3 Büyüğü (Macit-Ekrem-Burhan), TMMOB Harita ve Kadastro Mühendisleri Odası İstanbul Şubesi Yayını, Kasım 2009, xi+569 s.

nel gözlemlere dayandırırsak, bugünkü koşullara oldukça uygun ve yararlı bir çözüm bulabiliriz. Gençliğin gerçek yerini, haklarını, meslek ve eğitim sorunlarını, geleceklelerini, sosyo-ekonomik ve psiko-sosyal yönlerden en adil bir biçimde saptamakla, genç ve yaşlı kuşaklar arasında denge sağlayıcı ve birleştirici bir köprü-nün kurulması umulabilir.

Ve Harita-Kadastro Bölümü öğrencilerinin yayın organı olan Devrim Dergisi'nin 07.06.1969 tarihli sayısında şunları yazıyordu, Macit Hoca: Siz öğrencilerin yolları güçlükler ve çözüm bekleyen karmaşık sorunlarla doludur. Yılmayınız, geleceğe umutla bağlı kalınız!

Oğuz Hoca artık Harita-Kadastro Bölümü Ölçme Kürsüsü öğretim görevlisidi.

Öğrencilerinin Gözüyle...

Harita ve Kadastro Bölümü'nde "Yol" dersini üstlenmişti. Nasıl bir hocaydı? Bunu, öğrencisi olan ağabeyim ve meslektaşım, belleği inanılmaz güçlü olan Mustafa KÖKTÜRK'e sordum. 19.07.2019 tarihinde bana şu bilgileri gönderdi:

Ben, İDMMA'nde 1972-1973 öğretim yılında 3. sınıf öğrencisiyken Oğuz ATAY, "Yol" dersimize girdi. Kendisi 1970 yılında TRT'nin düzenlediği bir yarışmada "Tutunamayanlar" romanıyla birinci olmuştu. Böylece ülkemizin en tanınan romancıları arasına girmişti. Bu popüler yazar, karşımıza "Yol" dersi hocası olarak çıkmıştı. Bütün sınıf buna hayret ediyorduk.

Kendisi, sanıyorum 1957 yılında İTÜ İnşaat Fakültesi'ni bitirmiş ve bizim Akademinin İnşaat Bölümü'nde kadrolu öğretim üyesi olmuştu. Ancak kendisine bölümde doçentlik kadrosu verilmediği gibi, diğer öğretim üyeleri tarafından dışlanmıştı. Bunun üzerine Bölüm Başkanımız Macit ERBUDAK, Oğuz Hocayı bizim bölüm kadrosuna dahil etmiş ve daha sonraki yıllarda da doçent kadrosu sağlamış.

Oğuz ATAY'ın sakın bir kişiliği vardı. Bir yıl boyunca aynı ses tonuyla ders anlattı. Çok sade bir dil kullanırdı. O ders yılı boyunca anlayamayacağımız tek kelime

kullanmadı. Yine ders yılı boyunca "Yol" dersinin konusu dışına asla çıkmadı. Özellikle sol görüşlü öğrencilerin değişik alanlardaki sorularını duymazdan geldi. Yalnızca arkadaşımız Cahit TAN'ın, "Hocam, bari en sevdiğiniz romancının adını söyleyin," biçimindeki talebine, "Dostoyevski" yanıtını verdi. Tutunamayanlar romanını da sanki bize anlattığı ders üslubuyla yazmış.

O ders yılının ilk yarıyılında dersin teorisini anlattı. İkinci yarıyıl ise herkese topografik harita dağıtıldı. Bizler bu haritalarda işaretlenen iki nokta arasında Yol Projesi hazırladık. Buna göre, örneğin ilk hafta yol güzergahını belirledik. İkinci hafta "Boy Kesit", daha sonra "En Kesit" çıkardık. Bu çalışmalarını kürsüde oturan Oğuz Hocaya götürdük. Böylece hepimiz her hafta birkaç dakika bile olsa Oğuz Hocayla konuştuk. Bu sırada da yalnızca "Yol Projesi"nden söz edebildik.

Oğuz ATAY'ın saçları uzun ve dağınıktı. Asla kravat takmazdı. Ayakkabıları genellikle "bot" veya buna benzer türdeydi. Ütülü pantolon giymezdi. Pantolon olarak "kot" türüne yakın ve açık renk spor pantolonları tercih ederdi. Pantolon üzerine ise bu kez koyu renk çember yaka kazaklar giyerdi. Kazanın içinde ise açık renk gömlekler giydiği görülürdü. Üzerinde en çok gördüğümüz renk, kahverengi ve tonlarıydı. O ders yılı boyunca ceket giydiğini hiç görmedik. Kışın ise pardösü yerine kaban giymeyi tercih ederdi.

Oğuz ATAY'ın "boğuk" bir ses tonu vardı. Boğuk bir sesle ve aynı tonla ders anlattığı için öğrenciler üzerinde, dinleme açısından yeterli ilgiyi sağladığını söyleyemeyeceğim.

Ama ondan etkilenen öğrenciler de vardı. Örneğin Fikret AKBAŞ... "Kendi halinde, mülayim bir insan" olarak nitelediği Oğuz ATAY'dan öylesine etkilenmişti ki, mezun olunca isteyerek "Karayolcu" olmuş, emekli olunca kadar da severek çalışmıştı.

Öğrencilerinden Erdal BİNGÖL ise, 1974 yılında derslerine giren Oğuz ATAY için, "Derin bir insandı. Bana göre devrimciydi, Kemalistti,

özgürlükçüydü. Yorgun ve düşünen bir yapısı vardı” diyor.

Onunla en çok zaman geçiren öğrencilerden olan Cahit TAN, kendisiyle İzmit’te o yılları konuştuğumuz 6 Ağustos 2019 günlü sohbetimizde, “Oğuz ATAY beni görünce gözleri parlardı. Harita Bölümü’nün Ölçme Laboratuvarı’nda buluşurduk. Bir Albay emeklisinin oğlu olan Satuhan ATASÜ ile bir araya gelirdik. Sohbet ederdik. Bana yaptıklarımızı anlattırırdı. Ben de kendimi, örn. 5 kişilik işgal komitesinde yer aldığım Sungurlu Kazan Fabrikası’nın işgalini, diğer öğrenci olaylarını anlatırdım...” diyor ve o yıllara dalıp gidiyordu.

Satuhan ATASÜ’yü düşünüyorum. O sohbetçi yanıyla kim bilir neler konuşuyordu alet laboratuvarında Oğuz ATAY’la? Bunları da bilemeyeceğiz. Ne yazık.

Çaycuma (Zonguldak) Belediye Başkanı, çocukluk arkadaşım ve sevgili dostum İnş. Y. Müh. Bülent KANTARCI da öğrencisi olmuştu Oğuz ATAY’ın, İDMMA İnşaat Bölümü’nde. Ona da sordum Oğuz Hocayı. “Oğuz ATAY anlatılmaz, yaşanır,” diye girdi söze ve belleğinin odalarında gezinmeye başladı...

“2. Sınıfta, 1972-1973 öğretim yılında, topografya dersimize gelirdi.

Onda en çok hatırladığım, ders anlatmasıydı.

Sesi ince sayılabilirdi. Derste çok konuşmazdı. Tahtaya geçerdi. Sınıfa sırtını döner, saatlerce teodolit vb ölçme aletlerinin kesitlerini çizerdi. Herhangi bir yere bakmadan çizerdi. Keşke fotoğraf çekmesini biliyor olsaydım o zamanlar da, o tahtanın bir anısı kalsaydı. Kitaplardaki gibi çok düzgün ve ayrıntılı idi çizimler. Saatlerce sürerdi. Kendinden geçerdi. Biz öğrencilerin canı sıkılırdı bu sessizlikten. Sanırım çizimleri yaparken kendi iç alemine dalar.

Cumartesi günleri oluyordu bizim topografya dersinin uygulamaları. Genelde satış giyinirdi. Bazen sakal bırakırdı. Gündüz öğleden sonra derse geliyordu. Bazen de grand tuvalet, süper bir giyim kuşam, saç vesairesi. Oradan sanıyorum bir toplantıya falan gidiyordu ki, o zamanlar öyle giyinirdi.

O yıllarda, bir öz Türkçe akımı vardı. Hatta abartılı Türkçe kelimeler kullanılırdı. Oğuz ATAY, aşırıya kaçmadan, illa öz Türkçe kullanacağım diye kasmadan, çok duru bir Türkçeyle konuşurdu. Topoğrafya gibi teknik bir kitabı da o sadelikte yazmıştı. Bu kitapta birçok Türkçe kelime kullanmasına rağmen, kitap kolay anlaşılır bir kitap olabilişti.

Bir derste “ölçme kusuru” ile “ölçme hatası”nın arasındaki farkı çok güzel anlattığını hatırlıyorum.

12 Mart sonrası olmasına ve kendi yaşadıklarına rağmen siyasi hiçbir şey konuşmazdı.

Ben akşam bölümü öğrencisiydim. O yıllar elektrikler çok fazla kesilirdi. Elektrikler kesildiğinde, karanlıkta sohbet ederdik. Örneğin, arkadaşların en çok yakındıkları şeylerden biri şuydu: “Oğuz ATAY’ın öğrencisiyiz, ama onun kimliğini kimse bilmiyor.” 1970’de “Tutunamayanlar” romanıyla TRT roman ödülünü kazanmış. Bizim sınıfın neredeyse tamamı gündüz çalışıyordu. Sinek Hasan diye bir arkadaş vardı, “Hocam; biz mühendis olacağız, hâlâ Türkçe dersi okuyoruz” dedi bir gün. Baltayı taş vurdurdu. Oğuz ATAY, “Çocuklar, keşke 5. sınıfa kadar okutabilsek daha iyi olacak. Ben, sizin yazılı kâğıtlarınızı okumak bir tarafa, isimlerinizi zor okuyorum” demişti.

Nasihat etmek yerine daha çok bizim sorularımızı yanıtlardı. Birikim açısından aramızda büyük bir uçurum olduğunun farkındaydı sanırım. Anlayamayacağımızı bildiği için, çok fazla şeyler anlatma telaşında değildi sanki. Çok sakin bir insandı.

Bir keresinde de, yine sırtını sınıfa dönüp tahtaya şekiller çiziyor... Ara vermezdik, erken çıkalım diye, 3 saat üst üste ders. Onar dakika teneffüsü düştüğün zaman yarım saat erken çıkıyorsun. O tahtaya şekil çizerken, bizim arkadaşlar, kış günü, bir güzel giyinmişler, her şey hazır, çantalar hazır. Hoca bir dönüp baktı ki, herkes gitmek için hazırlanmış. Tabii, aradan bir tanesi bir fişek atacak. “Hocam, gidelim mi?” dedi. Şöyle bir baktı, “Çocuklar, o kadar güzel hazırlanmışsınız ki, gitmeyin demek içimden gelmiyor” dedi.

Okulun yanındaki postanede jetonla çalışan bir telefonda uzunca sayılabilecek bir konuşması aklımda kalmış. Peş peşe bir sürü jetonu attığını hatırlıyorum. Sanırım bir proje üzerine hararetle bir konuşmadı. Daha çok Oğuz Hoca anlatıyordu...

Harita bölümünden bir “İnşaat Mühendisi”nin Topoğrafya dersine gelmesi beni daha çok ısındırmıştı kendine. Ölçme işi, haritacıların işi sayılır ya.

Mesleğimizi iyi öğrenmemiz gerektiğini, aksi takdirde şantiyelerde ustaların karşısında çok zorluk yaşayacağımızdan söz ettiğini hatırlıyorum.

Topoğrafya tatbikatımızı okulun önünde, o zaman boş olan arazide yapmıştık. Beşiktaş tarafında, aşağıda Sağır ve Dilsiz okulu vardı. O arada. “Sabunlama” terimini o zaman öğrenmiştik.

Ödevlerimizin hepsini kabul etti. Kimseyi dersinden sınıfta bırakmadığını hatırlıyorum.

Zaman geçtikçe onu daha iyi anlıyorum. Öğrencilik yıllarında bir dönem, Çapa’daki Zonguldak Öğrenci Yurdu’nda kaldım. O yıllar Tutunamayanlar’dan sonra Tehlikeli Oyunlar kitabı çıkmıştı. Aldım, kalın kitap, yani çok zor. Okuyorum, okuyorum, yürümüyor. Fındıkzade-Yeni Mahalle (Yıldız) otobüsü vardı, 24 numara... Okula onunla gider gelirdik. 1 saate yakın sürüyordu yolculuk. O arada onu okuyordum. O kadar da zor okuma ma rağmen içime öyle bir işlemiş ki, o Hüsamettin TAMBAY, albayım... Yani hayatımın her evresinde Oğuz ATAY’la sanki hep beraber yaşadık. Türkan Hanım vardı. O öğretim görevlisi statüsünde olduğu için, onunla görüşürlerdi. O yıllarda ara ara gelirdi, hastalandığı sıralar. Tabii, çok üzülüyorduk.

Öyle bütünleşişim ki onunla, ben hep Oğuz ATAY’mışım gibi düşünmeye başlıyorum. Hayatım boyunca hep öyle bakmaya çalıştım ve yaptığım her şeyde de Oğuz ATAY’a karşı bir suçluluk psikolojisiyle, “Yanlış bir şey yapmayayım, Oğuz ATAY’a karşı ayıp olur” gibi düşündüm hep. Aslında o yıllarda Türkiye’deki aydın sorunsalını tespit etmiş, analiz etmiş; ama biz bunu ne kadar anlamadışız, biraz tartışılır.”

Prof. Altay GÜNDÜZ’ün Kaleminden

Oğuz Hocanın en yakın arkadaşlarından biriydi, Altay GÜNDÜZ. Geçmişe Yolculuk⁶ başlıklı kitabında, Oğuz ATAY’la ilgili şu anılar yer alıyor:

1969 yılı Haziran ayında Yıldız Teknik Okulu “Akademi” oldu; İstanbul Devlet Mühendislik ve Mimarlık Akademisi (İDMMA). Belirli bir süre öğretilik yapmış olanlar, mesleki yayınları göz önüne alınarak, profesör ya da doçent unvanı aldılar. Bana gelince, araştırmalarım yeterli olduğu halde, anılan süreyi doldurmadığım için 21 Kasım 1969’da Öğretim Görevliliği’ne intibak ettirildim. Oğuz da öyle. 1975 yılında, ilgili yasa gereği doçent olabilmek için bir ders yılı, Konya Devlet Mühendislik ve Mimarlık Akademisi’nde ders verdik. Her hafta, Oğuz’la Ankara’ya uçakla ve oradan otobüsle Konya’ya gidiyor, iki gün içerisinde derslerimizi veriyor, İstanbul’a dönüyorduk.

Oğuz’u 1961 yılında tanıdım. İDMMA Harita ve Kadastro Bölümü’nde asistandı. Zaman içerisinde dost olduk. Mizah, özellikle kara mizah yapmayı seviyordu. Evimize gidip gelmeye başladı; ailem onu benimsedi.

Roman ve öyküleriyle tanındı ülkemizde. Oysa Oğuz, her şeyden önce bir mühendisti ve hocaydı. İnsanları düşünmeye, sorgulamaya ve kendileriyle hesaplaşmaya yönelten romanlar yazdı. Yazdıkları üzerinde düşünsünler, tartışsınlar, kendilerini tanısınlar istedi. Bu amaçla, romanlarındaki düşüncelere uygun anlatım teknikleri kullandı.

1976 yılı yazında doçent olan Oğuz, bir yıl kendi alanında araştırma yapmak için İngiltere’ye gitmek istedi. Akademiden gerekli izni aldı. Gitmeden birkaç gün önce bize geldi. Bir ara midesinin bulandığını söyleyip tuvalete gitti, safraymış. Olayı onun heyecanlı mizacına hamletmiştim o zaman. 1976 yılının Aralık ayında bir sa-

6 GÜNDÜZ, Altay, Geçmişe Yolculuk (İnsanlar, Hatıralar, Olaylar ve Düşünceler), Yapı Kredi Yayınları-3075, 1. Baskı, İstanbul, Mart 2010, ISBN: 978-975-08-1760-1, 557 s.

bah, ben ve yakın dostları Yeşilköy Havaalanına gittik, onu ve eşi Pakize'yi uğurladık. Londra'nın uluslararası havaalanı Heathrow'a indikleri zaman Oğuz, çift görmeye başlamış ve baygınlık geçirmiş, hastaneye kaldırmışlar. Hekimler, testler sonucu, kafatasını açmaya karar vermişler. Beyninde üç habis tümör tespit etmiş ve ikisini almışlar. Konumu dolayısıyla, komplikasyon oluşması riski çok yüksek olduğu için, üçüncüsünü alamamışlar. Hastalığın seyri ve sağ kalma süresini (survive) yaklaşık bir yıl olarak belirlemişler.

Oğuz'a sık sık uzun ve eğlendirici mektuplar yazıyordum. İlgili dosyamda Londra'dan yazdığı bir mektupla bir posta kartı var. 8 Haziran 1977 tarihli mektubunda, telefonlarıma ve mektuplarıma çok sevindiğini yazıyor ve akademinin yetkililerinden durumu hakkında ne düşündüklerini öğrenmemi, ona yazmamı istiyor, “Şu veya bu şekilde benim burada bir yıl kadar veya ona yakın kalmamı sağlarsa çok sevinirim” diyordu. O dönemde akademi başkanı olan Prof. Süha Toner'le görüştüm. Başkanlık, İngiltere İçişleri Bakanlığına (Home-Office) bir mektup yazarak Oğuz'un kendi alanında araştırmalarını sürdürmesi için bir yıl süreyle yasal izinli olduğunu bildirdi. Ne yazık ki Oğuz, bu süreyi kullanamadı. 16 Eylül 1977 tarihli kartpostalında şöyle yazıyordu: «Bugünlerde önce nöbet gibi bir gariplik oldu, iki üç dakika konuşamadım; “Radyoterapiden sonra olurmuş,” dedi doktor. Sonra da bir haftadır süreli başım ağrıyor. Dün başımın filmi çekildi. Dr. Morgan bir şey göremediğini söyledi. Birkaç gün sonra scanning (tarama) dedikleri film çekilecek. Bu nedenle yorgun ve isteksizim.”

Ölümünden yaklaşık bir ay önce Türkiye'ye döndü Oğuz. Kemoterapi uygulanmaya başlanılmıştı. Bir gün bize geldiği zaman bazen sözcükleri hatırlamadığından, onların yerine “şey” dediğinden yakındı. Oysa korkunç bir hafızası vardı Oğuz'un. Kâğıt sepeti gibi bir bellek; hani, ne atarsan kalır içinde... “Hiç değilse ‘düşey’ demiyorsun.” “Anlamadım?” Ona, “şey” sözcüğünü çok sık kullanan

hocam Burhanettin Berken Bey'in bir dersinde “düşey” dediği zaman bir arkadaşımın “Hoca, tek ‘şey’le yetinmedi, ‘iki şey’ (dü şey) demeye başladı” diye şaka yaptığını anlattım. Güldü. Devam ettim: “Rivayet ederler ki Ömer Hayyam, cebirsel ifadelerde bilinmeyen için Arapça ‘şey’ sözcüğünü kullanırmış. Hayyam'ın İspanyolcaya çevrilen eserlerinde bu sözcük İspanyolca x, ş diye okunduğu için, xay olarak yazılmış. Gel zaman git zaman xay, x'e dönüşmüş ve cebirsel denklemlerde bilinmeyeni simgeleyen ve en yaygın kullanılan harf olmuş.»

12 Aralık 1977 Pazartesi günü akşamüstü Pakize ile Oğuz bize geldi. Özcan, bir arkadaşına gitmiş, henüz dönmemişti. Oğuz, saçlarını kestirmişti, yıkanmak istedi. Banyodan çıkınca biraz dinlendi. Sonra bir gazete alıp banyodaki tuvalete gitti. Giderken sendelediğini gördüm. Kapıyı kilitlememesini söyledim. Öfkeleni, kilitledi. O zamanlar yanımızda çalışan Asiyeye adında bir kızcağız vardı. Oralarda dolaşmasını, tuhaf bir şey duyarsa haber vermesini tembih ettim. Biraz sonra Asiyeye koşarak geldi. Bir gürültü duymuş, kapıya vurmuş ses yok... Kapıcımızla kapının kilidini kırdık. Kapıya yönelirken düşmüş, ölmüş. Cenazesi 13 Aralık 1977 Salı günü Sultanahmet Camisi'nde kılınan öğle namazından sonra Edirnekapı Mezarlığı'ndaki kabrine defnedildi.

Camide ve kabristanda Oğuz'u düşündüm. Ailesinden altı kişi kanserden ölmüştü. Belki bu yüzden ölümden sık söz ederdi. Son yıllarında da “Otopside belli olur!” sözünü sık sık yineliyordu. Ölüm teması, Tutunamayanlar romanında yer alır: “Yapılan otopside beyinde bir yapı bozukluğu bulunur, ya da ur filan... Kafatasımı iki usta parmağın açacağını ve içinde yapacağı küçük bir iki değişiklikle beni tekrar aydınlığa kavuşturacağına inanıyorum.” Geleceğini görmüştü sanki Oğuz...

Bir gün, bizim evde konuşurken Oğuz'un, ülkenin içinde bulunduğu durumdan yeise kapıldığını, Özge'yi yanına alıp ücra bir köyde inzivaya çekilmek, kızını kendi eğitmek ve kasabaya inip öteberi almak için

de bir eşek satın almak istediğini söylediğini hatırladım. O esnada Oğuz'u dinleyen Hikmet Bey'in, her zaman yanında bulundurduğu bloknotuna bir şeyler çizdiğini gördüm. Hikmet Bey, Oğuz için bir köy evi planı ve evin cepheden görünüşünü çizmiş ve sepya skeçte, iki oda, sofa, banyo ve tuvaletten oluşan hımış bir köy evi ile bu evden bir geçitle ulaşılan mutfak betimlemişti. Şimdi Oğuz'un dosyasında bu skeç...

Yıldız Teknik Okulu'nda tanıdığım ve kısa zamanda dost olduğumuz bir başka meslektaşım da Affan Balaban oldu. ...1968-1969 yıllarında yazları hariç hemen hemen her hafta belli bir akşam ben, Oğuz ve İlhan Bertay, Affan'ın yazıhanesinde toplanırdık. Söz konusu yazıhanede toplandığımız akşamlar, koridordan girilen ve penceresi İstiklal Caddesi'ne çıkan pasaja bakan mutfakta oturur, Affan'ın Dudu Odaları Sokağı'ndaki Şütte'den aldığı sosisleri, füme jambonları, gravyer peynirlerini ve sahanda pişirdiği domuz pastırmalı yumurtaları yer, kulplu bardaklarla bira içerdik. "Bira, 8 derecede içilir!" derdi Affan. Bu toplantılarda siyasetten konuşmaz, Affan'ın İkinci Dünya Savaşı hatıralarını dinlerdik.

Bu anılardan anlıyoruz ki, Oğuz ATAY aslında 12 Aralık 1977 günü ölmüştü. Oysa ölüm ilânında bile 13 Aralık'ta öldüğü yazmaktadır.

Oğuz ATAY'ın aramızdan ayrılmadan önceki yıllarına ilişkin bazı anıları da Prof. Dr. Ahmet AÇLAR Hoca anlatmıştı. "Türk Haritacı-

lığının 3 Büyükleri (Macit-Ekrem-Burhan)"⁷ başlıklı sözlü tarih kitabımda Ahmet Hocanın anlatımıyla şu notlar yer alıyor:

Macit-Ekrem-Burhan Hocalarımızın belirgin ortak yanları; insanlara değer veren, yardımsever ve her an onları mutlu görmek isteyen davranışlarıydı.

Ağustos 1975'te Almanya'dan doktora-mı bitirip döndükten sonra, değerli yazar, kardeş ve meslektaşımız Oğuz ATAY ve diğer hocalarımızla bölüm odasında ders aralarında ya da öğle yemeği paydoslarında sohbet ederdik. 1976 yılı son çeyreğinde baş ağrıları nedeniyle Oğuz Hoca'nın sohbetlerdeki neşeli halleri kaybolmuştu. O yıllarda döviz kıtlığı vardı ve yurtdışına çıkış çok zordu. Hele hele tedavi için çıkmak hemen hemen olanaksızdı. Ama Macit-Ekrem-Burhan Hocalarımız, bürokratik deneyimleri ve geniş çevreleriyle buna çare buldular ve Türkiye'de tedavisi olanaklı olmayan Oğuz ATAY'ı yakalandığı amansız hastalıktan (beyin tümörü) kurtulmasını sağlamak için büyük bir umutla Londra'ya gönderdiler. Oğuz, Aralık 1976 sonu Londra'da geçirdiği beyin ameliyatından sonra bir iyilik devresi yakalamış, çok az bir zaman için Türkiye'ye dönmüş, o zamanlar çok değerli bir hediye olan büyük bir şişe viskiyi önceden haberli bir toplantıda hoca arkadaşlarına sunarken; doktorlarının kendisine "çok kısa bir süre ömrü kaldığını" söylediklerini cesaretle bildirmiş, hepimizi üzüntüye boğmuştu... Sonra da kalan çok kısa ömrünü nasıl geçirmeyi düşündüğünü açıklamış; "Bizlerden yardımcı olmamızı, kendisine kırılmamamızı rica etmişti"...

Macit-Ekrem-Burhan Hocalarımız kendisine, "Allahtan ümit kesilmeyeceğini, Akademik ve diğer resmi formaliteler için üzülmemesini, onları halledeceklerini, iyilik dilekleri ile" söylemişlerdi. Ayrılırken hepimiz kendisine şifalar dilemiştik. Ama ne yazık ki Oğuz ATAY 13 Aralık 1977'de 43 yaşında ölmüştü.

7 KÖKTÜRK, Erol, Türk Haritacılığının 3 Büyükleri (Macit-Ekrem-Burhan), TMMOB Harita ve Kadastro Mühendisleri Odası İstanbul Şubesi Yayını, Kasım 2009, xi+569 s.

Fotoğrafın Bulunuşu

Ben bunları toplarlarken, bir gün beni Taylan aradı, “*Hocam, fotoğrafı bulduk!*” dedi. Nasıl heyecanlandım. Titrek bir sesle, “*Nerede?*” diye sordum. “*Sinan ÇETİNKAYA’nın odasında asılı*” dedi. “*Hemen*” dedim, “*Hemen, fotoğrafını çekip bana gönderir misin?*”

On beş dakika sonra telefonuma fotoğraflar düşmeye başladı.

Biraz ışık patlamış da olsa, birini paylaşayım burada...

Dr. Sinan ÇETİNKAYA, Yardımcı Doçenti. YTÜ Harita Mühendisliği Bölümü Kartoğrafya Anabilim Dalı öğretim üyesiydi. O tarihlerde hastanedeydi. Kanser tedavisi görüyordu

Bölümün Davutpaşa’ya taşınması sırasında bu

çerçevesiz fotoğrafı hangi koşullarda gördüyse, almış, odasına götürmüştü ve duvarına asmıştı.

Taşkılla’daki sunu sırasında, kendisine gönül dolusu teşekkürlerimi sunmuş ve sağlık dilemişim.

Ben 1986 yılında YTÜ’den kopmak zorunda bırakıldığım için, Sinan ÇETİNKAYA ile hiç tanışmadım. Belki mesleğimizin farklı alanlarında çalışmamızdan dolayı, sonrasında tanışacak bir fırsat da bulamamışız.

Ama 23 Ocak 2020 günü YTÜ Davutpaşa Yerleşkesi’ndeki cenaze töreninde yapılan konuşmaları dinledikten sonra, bu fotoğrafın neden Sinan’ın odasında asılı olduğunu anlamış oldum.

Sinan aramızdan ayrıldığında, 40 yaşındaydı. ■

Ülkemizde Geomatik/Harita Mühendisliği Eğitim-Öğretim Programları, Beklentiler ve Yeterlilik Düzeylerine Bir Bakış

Özgür Elmas, Rahmi Nurhan Çelik

Geomatik/Harita Mühendisliği, jeodezik ölçme bilimi uygulayarak harita üretimi, yeryüzü ve/veya araziler üzerinde bulunan doğal ve yapay objelerin çok boyutlu geometrilerini, zamansal ve coğrafi ilişkilerini değerlendiren, bu bilgileri yeryüzünün, ülkelerin, kentlerin ve arazilerin etkin yönetimi, planlaması ve gerçekleştirilmesi için kullanan dinamik bir disiplindir. Alanın yeterliliği, iyi bir mühendislik eğitim-öğretimi; bilgisayar ve uzay teknolojisi destekli ölçme ekipman ve yazılım kullanımı, analitik düşünme, ölçme sistem tasarımı ve problem çözme becerisi gerektirmektedir. Ülkemizde Geomatik/Harita Mühendislik eğitim-öğretimi tartışılırken; mühendislerin çağımızın gerektirdiği bilgi ve beceri birikimine sahip olarak yetişip yetişmediği, üniversitelerin öğretim kadroları ve laboratuvar olanakları ile bunu sağlayacak eğitim-öğretim altyapısına sahip olup olmadığı, eğitim-öğretim planlaması yapılırken istihdam gereksinimlerinin dikkate alınıp alınmadığı gibi temel soruların yanıtlanması gerekir. Mesleki eğitim-öğretiminin niteliğini artırmaya yönelik stratejiler belirlenirken, tüm paydaşların görüşlerini almak büyük önem taşımaktadır.

Anket Çalışması;

Halen öğrenim gören Geomatik/Harita Mühendisliği lisans öğrencileri ile mezuniyetinden en fazla 10 yıl geçmiş olan Geomatik/Harita Mühendislik mezunlarına yönelik yapılan anket çalışmasında, öğrencilerin üniversite eğitim-öğretimi alma amaçları, öğrenim görecekleri üniversiteyi belirlerken öğrencilik dönemi ve mezuniyet sonrası beklentilerinin ne olduğu, iyi bir üniversite eğitim-öğretimi kavramından ne anladıkları gibi

soruların yanıtları aranmıştır [1]. Üniversite seçiminde önem taşıyan kriterler sorgulandığında; en önemli kriteri %93.7 sıklıkla “üniversitenin yüksek kaliteli eğitim-öğretim sunması” seçeneği oluşturmuştur. Anıl vd. (2017) ile Kuzu vd. (2018) 12. sınıfta öğrenim gören öğrencilerle yaptıkları anket çalışmasının her ikisinde de üniversite seçiminde en önemli kriterin üniversitenin eğitim-öğretim kalitesi olduğu belirlenmiştir [2, 3]. Bireylerin eğitimden beklentilerinin ne olduğu sorgulandığında; üniversitenin sıralamada iyi yerde olması, prestijli marka değeri ve bilinirliği olması sık tercih edilen (%85.7) diğer bir göstereyi oluşturmuştur. Anket çalışmasında, üniversitenin kütüphane, internet, spor salonu, vb. sosyal tesis ve imkanlarının olması seçeneğinin %82.5 sıklıkla tercih edilmiştir. Bu tercih, eğitim-öğretim araçlarına kolay ulaşmanın yanı sıra, boş zamanların iyi değerlendirilmesi ve sosyal ilişkilerin geliştirilmesine önem verildiğini göstermektedir. Eğitim-öğretim müfredatı ve laboratuvar kalitesi katılımcılar tarafından önem verilen diğer bir seçeneği (%71.4) oluşturmuştur. 2018’de İngiltere üniversitelerindeki mevcut lisans öğrencileri veya son on yıl içinde mezun olanlara yönelik yapılan anket çalışmasında ilk beş tercihe giren seçenekler sıklık sırasına göre; sunulan ders müfredatı ve değerlendirme türü, üniversitenin itibarı, üniversitenin daha sonraki kariyer fırsatlarını artırma yeteneği algısı, üniversiteye ulaşım olanakları ve spor salonu, kütüphane, bilişim ve bilim ve teknoloji laboratuvarları gibi üniversitenin tesisleri yer olarak yer almıştır [4]. Bir üniversitenin iyi bir eğitim-öğretim sağladığını gösteren kriterler sorgulandığında; öğretim kadrosunun kalite ve sayısal bakımdan iyi olması (%95.2) seçeneğinin en sık oranda tercih edilmesi, üniversite kalitesinde

öğretim kadrosunun da nicelik ve nitelik olarak yeterli olmasının önemini göstermektedir. Eğitim-öğretimde güncel teknolojinin kullanılması tercihi (%92.1) sıklıkla kabul görmüştür. Dünya-daki 65 üniversiteyi içeren uluslararası öğrenci anketine göre; öğrencilerin üniversite seçerken önemsedikleri en önemli iki faktör, yüksek kaliteli öğretim ve öğrenci burslarının bulunmasıdır.

Ülkemizde Geomatik/Harita Mühendisliği Eğitim-Öğretim Programları;

Ülkemizde Geomatik/Harita eğitim-öğretimi, alt seviyeden yukarıya doğru hiyerarşik yapılanması içinde ele alınırsa; Belgeli/Sertifikalı İşgücü (Topograf, CBS operatörü, Harita- Kadastrocu, CBS Uzmanı), Türkiye’de Meslekî ve Teknik Ortaöğretim Kapsamında Harita-Tapu-Kadastro Alanı, Yükseköğretim Kapsamında Harita Kadastro Meslek Yüksekokulu ve Geomatik/Harita Mühendisliği Eğitim-Öğretim Programları, Üniversitelerin Fen Bilimleri Enstitüleri bünyesinde verilen Yüksek Lisans ve Doktora lisansüstü programları olarak sıralanabilir [5].

Geomatik/Harita Mühendislik eğitim-öğretimi 1949 yılında Yıldız Teknik Üniversitesi’nde “Harita ve Kadastro Mühendisliği” ismiyle başladı, bunu 1968 yılında Karadeniz Teknik Üniversitesi’nde açılan “Jeodezi Mühendisliği”, 1969 yılında İstanbul Teknik Üniversitesi’nde açılan “Jeodezi ve Fotogrametri Mühendisliği”, 1972 yılında kurulan Selçuk Üniversitesi’ndeki (günümüzde Konya Teknik Üniversitesi) bölüm takip etmiştir [6, 7]. 1992-1996 yılları arasında 9 üniversitede, 2000-2010 yılları arasında 7 üniversitede, 2010 yılı ve sonrasında ise 6 üniversitede Geomatik/Harita Mühendisliği bölümleri kurulmuştur. 2019 YÖKSİS verilerine göre 26 üniversitede aktif lisans programı yürüten Geomatik/Harita Mühendisliği programı bulunmakta olup, bunların 24 tanesi devlet üniversitesi, 2 tanesinin vakıf (Avcarya ve Okan) üniversitesidir. Devlet üniversitelerinin üçünde (Afyon Kocatepe, Çanakkale Onsekiz Mart ve Erciyes Üniversitesi) ayrıca ikinci öğretim yapılmaktadır. Lisans eğitim-öğretimi programı olmadığı halde lisansüstü eğitim-öğretimi yapılan üniversite sayısı üç olup bunlar; Boğaziçi Üniversitesi Kandilli Rasathanesi ve Deprem Araştırma Enstitüsü Jeodezi Anabilim Dalı, Orta Doğu Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Jeodezi ve Coğrafi Bilgi Teknolojileri Anabilim Dalı, İstanbul Kültür Üniversitesi Fen

Bilimleri Enstitüsü İnşaat Mühendisliği Geomatik Programıdır. Geomatik/Harita Mühendisliği olan bir kısım üniversitede, henüz öğrenci almaya başlanmamış, bir kısım üniversitede ise öğrenci alımı durdurulmuştur. Alanın ismi, Jeodezi ve Fotogrametri Mühendisliği, Harita Mühendisliği, Harita ve Kadastro Mühendisliği ya da Geomatik Mühendisliği olarak tanımlanırken, son yıllarda Harita Mühendisliği ve Geomatik Mühendisliği isimleri üniversitelerin istemleri doğrultusunda birlikte benimsenmiştir.

2019 YÖKSİS verilerine göre, 26 aktif lisans programında 2022’si kadın, 4204’ü erkek olmak üzere toplam 6256 kayıtlı öğrenci öğrenim görmekte, bu programlarda 72 Profesör, 64 Doçent ve 98 Doktor Öğretim Üyesi olmak üzere toplam 234 kadrolu öğretim üyesi görev yapmaktadır. 30’un üstünde öğretim üyesi olan 2 üniversite (İTÜ-33, Yıldız Üniversitesi-31), 10 ile 19 arası öğretim üyesi olan 4 üniversite (Karadeniz Teknik-19, Konya Teknik-18, Zonguldak Bülent Ecevit-12, Hacettepe Üniversitesi 10), 7 ile 9 arası öğretim üyesi olan 7 üniversite, 5 ile 6 arası öğretim üyesi olan 6 üniversite, 4 ve altında öğretim üyesi olan 7 üniversite bulunmaktadır. Her öğretim üyesine ortalama 27 öğrenci düşmekte olup, mühendislik programlarında her öğretim üyesi başına düşen öğrenci sayısının 2 ile 41 arasında değişmektedir. Bu değişkenlik, benzer tarzda öğretim üye yardımcısı (öğretim görevlisi ve araştırma görevlisi) sayısı da yanı sıra artmaktadır. Öğretim üyesi başına düşen öğrenci sayısının artması öğretim üyelerinin öğrencilerle birebir diyalog kurma olanaklarının daraltıp, laboratuvar olanaklarının kısıtlı kullanımına yol açmaktadır. Sınıfların kalabalık olması ders veriminin azalması ve uygulamalı eğitimin yetersiz yapılmasına, sonuç olarak da mühendislik eğitim-öğretiminde kaliteden ödün verilmesine yol açmaktadır [8]. TMMOB Harita ve Kadastro Mühendisleri Odası Harita/Geomatik Mühendisliği Eğitim Öğretim Sempozyumu deklarasyonunda (2019); Geomatik/Harita Mühendisliği program kontenjanlarının plansız, gereksinimler tam belirlenmeden, yeterli öğretim kadrosu, fiziki altyapı ve donanım olmadan artırılmasının mesleğin niteliksel gelişimini çok olumsuz yönde etkileyeceği, bu durumun mesleğin geleceğini tehlikeye sokacağı belirtilmektedir [9].

Üniversitelerin Geomatik/Harita Mühendislik programlarında yer alan anabilim dalları ince-

lendiğinde, eğitim altyapısı ve öğretim üyesi sayısı daha iyi olan üniversitelerde anabilim dalı sayısının da daha çok olduğu görülmektedir. Anabilim dalı sayısındaki artış beraberinde daha özel bilimsel konularda yoğunlaşmaya, bu ise başta eğitim-öğretim olmak üzere bilimsel araştırmaların gelişimine katkı sunmaktadır.

Ülkemizdeki Geomatik/Harita Mühendislik programları akreditasyon durumlarına göre incelendiğinde; ABET kapsamında 1, MÜDEK kapsamında 4, MÜDEK ve EUR-ACE kapsamında 2 üniversitenin akredite olduğu görülmektedir. Uluslararası akreditasyon olan bölüm sayısı henüz çok yetersizdir. Akredite olan bölüm sayısının hızlı bir şekilde artış göstermesi, eğitim-öğretim kalitesinin ülke çapında arttığına önemli bir göstergesini oluşturacaktır.

Üniversitelerin Geomatik/Harita Mühendislik bölümünün sahip olduğu laboratuvar olanakları incelendiğinde; 5 veya daha fazla laboratuvarı olan üniversite sayısının 5 adet olduğu, diğer üniversitelerde ise 3 veya daha az sayıda laboratuvar olanağı olduğu belirlenmiştir. Mühendislik eğitim-öğretiminin teorik eğitimin yanısıra uygulama ağırlıklı olduğu göz önüne alındığında, laboratuvar olanaklarındaki yetersizliğin eğitim-öğretim açısından önemli sorun yaratacağı yadsınamaz.

Öğrencilerin sosyal ve eğitim amaçlı faydalanabileceği Facebook, Instagram, Youtube, Foursquare, Twitter, web televizyonu, web radyosu, web gazetesi gibi sosyal medya imkanlarında üniversitelere göre farklılıklar göstermektedir. Alanın en önemli gereksinimlerinden biride, kariyer ve mesleğin daha iyi tanıtımı yoluyla başarılı öğrencilerin lisans seviyesi programlara başvurularının sağlanmasıdır [10]. Günümüzde çoğu öğrenci üniversite seçimi yaparken, sosyal medyayı bilgi kaynağı olarak kapsamlı bir şekilde kullanmaktadır. Tanıtımda, üniversitelerin Geomatik/Harita Mühendislik bölümünün web sitelerinin yaygınlaştırılması, bölümün öğretim kadrosu, eğitim ve laboratuvar altyapısı konusunda bilgi sağlama açısından önemlidir. Artık günümüzde öğrenciler üniversite seçimi yaparlarken Facebook ve Twitter gibi sosyal medya araçlarını kullanarak, üniversite personeline ve mevcut öğrencilere ulaşabilmekte, böylelikle üniversite web sayfalarında bula-

mayacakları öğrenci görüşlerine ulaşabilmektedirler [11].

Harita/Geomatik Mühendislik eğitim-öğretiminde niteliği artırmaya yönelik stratejiler belirlenirken, tüm paydaşların geri bildiriyle beslenip güncellenebilen, ölçülebilen, denetlenebilen, gelişime açık ve sürdürülebilir bir sistemin oluşturulması zorunlu görünmektedir. ■

Kaynaklar:

- [1] Elmas Ö. (2020) Türkiye'de Geomatik / Harita Mühendislik Eğitim-Öğretimi Üzerine Bir İnceleme, İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Geomatik Mühendisliği Lisansüstü Programı, Yüksek Lisans Tezi, Danışman: Prof. Dr. Rahmi Nurhan Çelik, İstanbul.
- [2] Kuzu, Y., Sıvacı, S.Y. ve Kuzu, O. (2018) Üniversite Tercihlerini Etkileyen Faktörlerin İkili Karşılaştırması. *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 37, 128-36.
- [3] Anıl, D., Taymur, M. Ö. ve Öztömür, B. (2017) 12. sınıf öğrencilerinin üniversite tercihlerinde etkili olduğu düşünülen faktörlerin ikili karşılaştırma yöntemiyle ölçeklenmesi, *Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7(1), 75-85.
- [4] How UK Students choose a University. UB Menu, 13th April 2018, Erişim: 29 Mart, 2020, <https://universitybusiness.co.uk/Article/how-do-ukstudents-choose-their-university/>
- [5] Öcalan, T. (2019) Türkiye'de Haritacılık Eğitimi Hiyerarşisi, Meslek İçi Eğitimler, Resmi Sertifikasyon ve Oda Eğitim Politikaları. *HKMO Sivil Harita Mühendisliği Eğitim-Öğretiminin 70. Yılında Harita/Geomatik Mühendisliği Eğitim Öğretim Sempozyumu*, Erişim: 16 Nisan, 2020, https://www.hkmo.org.tr/resimler/ekler/aa30add5ddf78b_ek.pdf?tipi=&turu=&sube=0
- [6] Kocaman, E. (2000) Meslek Yüksekokullarında Fotogrametri Eğitimi, *Selçuk Teknik Online Dergisi*, 1(1), 1-18, Erişim: 29 Mart, 2020, http://alaeddin.cc.selcuk.edu.tr/~tekbil/haziran2000/ekocaman/engin_kocaman.htm
- [7] Çiğçi, N. (2010) *Harita Mühendisliği Eğitimi ve Harita Mühendisliğinin Belediyelerdeki İşlevi* (Yüksek lisans tezi). Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- [8] Köktürk, E., Çelik, R.N., Özlüdemir, M.T. ve Kılıç G. (2005). Harita Sektöründe Eğitim-Öğretim Sorununun Boyutları ve Çözüm Önerileri", *10. Türkiye Harita Bilimsel ve Teknik Kurultayı*, Erişim: 04 Nisan, 2020, https://www.hkmo.org.tr/resimler/ekler/VMYF_204_ek.pdf
- [9] TMMOB Harita ve Kadastro Mühendisleri Odası'nın, 08.11.2019 tarihli *Harita/Geomatik Mühendisliği Eğitim-Öğretim Sempozyumu Deklarasyonu*, Erişim 26 Nisan, 2020, https://www.hkmo.org.tr/resimler/ekler/5fc43f72624d499_ek.pdf?tipi=&turu=&sube=0
- [10] Prendergast, F.T., Prendergast, T.W.P., Behan, A. & Murray, H. (2007). Enhancing Educational Programmes For Geomatics in Ireland. *Proceedings of the 2007 International Congress on Geomatics in Europe*, https://www.academia.edu/836787/Enhancing_Educational_Programmes_for_Geomatics_in_Ireland
- [11] Ismagilova, E. & Doneddu, D. (2018). How students use social media to choose their university, The conversation academic rigour, journalistic flair, Data Retrieved 29 Nisan, 2020, <https://theconversation.com/how-students-use-social-media-tochoose-their-university-101282>

Seçmen mi Suçlu Onu Anlamayanlar mı?

Mehmet Hışır

Sosyolog - Hukukçu

Avrasya Kamuoyu Araştırma Merkezi'nin yaptığı araştırmanın sonuçları <https://www.youtube.com/watch?v=YLtrmGDMDqo> kanalında Kemal Özkiraz ile Gökhan Özbek tarafından değerlendirildi. Bu kamuoyu araştırmasının sonuçlarının ilginç ve önemli olduğunu düşünüyorum.

Ankette; “Sizin ya da çocuğunuzun öğretmeni ni seçme şansınız olsaydı hangi profildeki öğretmeni seçerdiniz?” sorusu yöneltilmiş ve fark etmez seçeneğini şıklarda yer almamış.

Dindar	76,9	Ateist	23,1
Laik Müslüman öğretmen	76,1	Dindar şeriatçı öğretmen	13,9
Namaz kılan	75,9	Namaz kılmayan	24,1
Şefkatli arkadaşlık kuran	66,8	Disiplinli baskın	33,2
Evrin teorisini de İslam dinini de anlatacak	79,7	Evrin teorisini anlatmayacak	20,3
Yenilikçi eğitim modellerine açık	77,1	Geleceksel eğitim yöntemlerine bağlı	18,9

Türklerin diğer insanlarla eşit olduğuna inanan	64,5	Türklerin üstünlüklerine inanan	35,5
Genç istekli	56,7	Yaşlı tecrübeli	43,3

Kemal Özkiraz bu çalışmada öğretmen fenomeni üzerinden siyasi liderlerde hangi özelliklerin istendiğini ölçmeye çalıştıklarını ifade ediyor. Düşündüğümüzde güzel bir yöntem bulunmuşa benziyor çünkü hepimiz çocuklarımızı eğitecek öğretmeni seçerken çok dikkatli davranır, yalan söylemeyiz. Sonuçları yorumlamak gerekirse;

Büyük çoğunluk laik ama dindar öğretmen (siyasetçi) istiyor. Ülkeyi yönetmeye aday olanların laik ve dindar olması isteniyor ancak neredeyse dört kişiden biri ateist yöneticiyi sorun etmiyor.

Sert, otoriter siyasetçilerden bıkkıldığı görülüyor. Yumuşak, şefkatli, arkadaş canlısı, halkın içinden kişiler, baskıcılara göre iki kat daha fazla tercih ediliyor.

Bilim, teknoloji ve yenilikten yana tavır almayan, statükoyu savunan siyasetçi tipi tarih olmak durumunda. Bilişim çağını yakından takip edebilen, Z kuşağını anlayabilenler sanırım bir adım önde olacak. Diğer taraftan yeniliğe açık olunacak ama toplumun değerleri de göz ardı edilmeyecek.

Milliyetçiliğin toplumun hassasiyet gösterdiği konulardan birisi olduğu anlaşılıyor. Ancak ırkçılığa savrulan milliyetçilik karşılık bulmuyor.

Ülkeyi yönetecek kişi mutlaka tecrübeli olacak, yaşlı olmayan ya da genç tercih nedeni gibi görünüyor. Burada yaşlı olmamak ve tecrübe anahtar ifadeler.

Ülkenin beklediği siyasetçi tipi; laik, dindar, yenilikçi, otoriter olmayan, şefkatli, bilimden yana, toplumun değerlerine özen gösteren, ırkçı olmayan milliyetçilik söylemlerine sahip, tecrübeli, genç ya da yaşlı olmayan birisi gibi görünüyor. Bu özellikleri barındıran bir siyasetçi var mıdır? Yoksa çıkıncaya kadar bekleyecek miyiz? Bekleyecek zamanımız var mı?

Anketteki diğer soru ise ideolojileri anlamaya yönelik. “Kendinizi siyasal olarak nasıl tanımlarsınız?” sorusu yöneltilmiş ancak birden fazla yanıt olanağı sağlanmış. Verilen yanıtlarda yine ilginç sonuçlar gözümüze çarpıyor.

Demokrat	72,1
Laik	60,3
Dindar	59,2
Milliyetçi	46,9
Muhafazakar	44,6
Sağcı	35,9
Apolitik	25,9
Solcu	25,6
Sosyal demokrat	21,2
Ülkücü	7,5
Şeriatçı	6,9
Sosyalist	4,1
Faşist	2,6
İrkçı	2,6
Kürtçü	2,2
Liberal	1,4
Ulusalcı	1,2
Diğer	1,1
Komünist	0,9
Anarşist	0,3

Kendini ideolojik olarak uçlarda tanımlayan (şeriatçı, sosyalist, faşist, ırkçı, kürtçü, komünist, anarşist) yaklaşık % 20’lik bir grubun olduğunu anlıyoruz. Bunun dışındaki seçmenin ideolojilerden bağımsız hareket ettiği söylenebilir. Büyük çoğunluk demokrat, laik, dindar ve milliyetçilik kavramlarının kendisi için önemli olduğunu söylüyor. Kendini solda tanımlayan

% 25 ve sağda tanımlayan % 36’lık bir kitle var. Demokratlık, laiklik, dindarlık ve milliyetçilik seçmenlerin çoğunda kesişim olduğuna göre sol ve sağ siyaset için bu kavramlar tek başına bir simge olarak görünmüyor. Örneğin solcularda milliyetçiler olduğu gibi sağcılarda da laikler bulunuyor.

Rakamların dilini okumaya çalışırsak; sol siyasi düşüncenin ülkemizde % 25’in altına düşmeyeceği, sağ siyasetin de % 36 oranından daha az oy olmayacağı anlaşılıyor. Burada sol değerlere yakın ideolojileri de eklediğimizde karşımıza % 33 rakamı çıkıyor. Bu rakam tam da 60 yıllık demokrasi tarihimizde sol partilerin aldığı oyların ortalamasını veriyor (1961 – 2018 arası 16 seçim). Sağa yakın ideolojileri eklediğimizde sağın tabanının en az % 48 olduğunu görüyoruz. Peki sağ partilerin 60 yıllık geçmişte ulaştığı ortalama oran nedir biliyor musunuz? % 65 (Bağımsızlar hariç)

Sayıları sadeleştirirsek solun % 33 tabanı var, ulaştığı %33, sağın % 48 tabanı var ulaştığı % 65. Aslında her zaman ortaya konan üç seçmenden ikisi sağcı tanımlamasının çok da doğru olmadığı ortaya çıkıyor. Sağdaki siyasi partiler seçmene ulaşmakta daha başarılı olmuşlar ve pratikte % 65’e ulaşmışlar. Kendini ideolojilerden ayıran her görüş ile kesişebilen % 20 dolayındaki seçmene sol ulaşmakta başarısız olmuş. Bunun birkaç istisnası var: 1977 yerel seçimlerinde tarihte ilk kez sol oylar sağ oyları geçmiş, yine 1977 genel seçimlerinde sol, genel seçimlerdeki en yüksek oranına ulaşmış.

Türkiye’de sağda siyaset yapmak her zaman daha kolaydır, bunu kabul ediyorum. Burada seçmenin genel eğilimlerinin sağa yakın olması tartışmasız en kolaylaştırıcı etken. Ancak buradan sol siyasetin hiçbir zaman başarılı olmayacağı anlamı çıkmamalı. İdeolojiler arındırıldığında sol % 52’ye kadar ulaşabilir. CHP 1977 seçimlerinde bu rakama çok yaklaşmış, son yerel seçimde ise İstanbul’da % 54 oranında oy aldığını biliyoruz. Tabi ki bu oyun içerisinde ittifak oyları var ancak şunu da unutmamak gerekiyor ki birçok seçmen ideolojilerini bir tarafa koyarak hayatında ilk kez sola oy verdi.

Sol partilerin başarısızlığının nedenini, sağ seçmenin çoğunluğundan hareketle soldan uzaklaşıp, sağ söylemler üretmesi olarak görüyorum.

Buna rağmen 60 yılda hiçbir değişmemiş sol ortalama % 33'e saplanmış. Sağda birçok seçenek olduğuna göre, doğal olarak seçmen aslını tercih ediyor. Sol, sağa yanaşacağına emekçiden yana, sol çizgide siyaset üretse, bir kez de bu yöntemi denese ne kaybeder? Bence daha başarılı olacağı kesin. En azından denemiş ve kaybetmiş olur.

Son günlerde seçim konusu çok tartışılır oldu. Seçim anketlerine göre hem iktidar hem muhalefet oy kaybediyor, kararsız ve protesto oyları artıyor. Demek ki şu kriz ortamında muhalefet halka çare olamıyor. İşin en acı tarafı bu olsa gerek. Seçeneksizlik duygusu umutları tüketiyor. Bu ülkenin en büyük sorunu; muhalefetin başarısızlığı ve sol siyasetin halkla buluşturulamaması.

Bu iki anketten çıkarılacak sonuçları özetlersek;

- Laik, dine inanan, yenilikçi, otoriter olmayan, şefkatli, bilimden yana, toplum değerlerini gözeten, milliyetçi ama ırkçı olmayan, tecrübeli, yaşlı olmayan bir siyasetçi aranıyor.
- Sol, bahaneleri bırakarak sağı taklit etmeden kendi siyasetini halkla buluşturursa, % 33 ile % 52 arasında bir oy oranına ulaşabilir.
- Tüm tespitleri bir yana bırakırsak demokrasiden hiç vazgeçmeyecek % 72'lik demokrat bir kitle var. Sağ veya sol siyaset performansına göre bu tavan orana yaklaşabilir. 2007 de sağ % 72'ye ulaşmış, sol neden ulaşamamış? Teori de olsa mümkün.

Başpehlivan Halis

Mustafa Gürsoy

Annesi rüyasında oğlu Halis'i başpehlivan olarak görmüştü, hayra yormalı diye düşündü, sabah yataktan kalkınca oğlunun odasının kapısını takip etti önce ona müjdeleyecekti.

Halis, çocukluğundan beri güreşirdi, köyü kalabalık olduğundan sıkça düğün olur, her düğünde iki gün güreş yapılırdı. Güreş ata sporu sayılıyordu çünkü özel bir eğitime gerek yoktu, sıfır masrafla yetişirlerdi düğünlerde... Yaşları ve kilolarına göre ayrılır, meydanın ortasında cazgırlar tarafından methiyeler dizilir, davulunun davuluna vurması zurnacının zurnasına üflemesiyle gaza gelen güreşçiler birbirlerine başarı diledikten sonra perdah atar, seyircileri selamlayıp güreşe el ense çekerek başlar, hakem son düdüğü çalana kadar devam ederlerdi, güreş bitince davul zurna da susardı, güreşçilerden çok seyirciler heyecandan yerlerinde duramazlar, çocuklardan başlayan güreşler başa güreşle sona ererdi. Her güreşin bir başpehlivanı mutlaka çıkardı...

Annesi rüyasını anlattığında Halis tam havaya girmiş, annesine bir gün başpehlivan olacağına söz vermişti, arkadaşlarıyla bir arada olduğu zaman annesinin rüyasını anlatıp kendisini iyi güreşçi hissetmeye başlamıştı, başpehlivan olduğu gün ahırda bağlı tek danayı kesip ziyafet çekecekti. Yaşı büyük kilosu düşük abisi ile güreşirken babası onun güreşini beğenirdi, abisini her seferinde yenerdi, babası da abisine zayıf olduğundan 'önce leş, sonra güreş demişti' Halis'in kilosu da tekniği de yerindeydi...

Annesini belindeki ağırlarından kurtulsun diye Ilıca kaplıcalarına götürdüğünde çok yakındaki Karesi ilçesinin pazarına alışveriş için uğramışlardı. Pehlivanlar tarihi kitabında hayatını okuduğu Balıkesirli Kurtdereli Mehmet Pehlivanın ününü duymuştu, onun heykelini ziyaret etmemek olmazdı. Köyüne adını veren pehlivan bin dokuz yüz otuz bir yılında güreşleri

seyreden Atatürk'e Kurtdereli Mehmet Pehlivanı göstermişler, altmış yedi yaşında yaşadığı koşulları anlattıklarında gözleri dolan Paşa, Ankara'ya döndüğünde pehlivana bir mektup içinde bin lira göndermişti, Halis bu hikayeyi duyduğunda neden bende kurtdereli gibi olmayayım diye aklından geçirdi, Kurtdereli her güreştiğinde arkasında Türk milletinin desteğini hissettiğini söylemişti... Gücünü milletinden alan yiğitler... Halis'in arkasında ise annesi vardı...

Yine bir düğünde güreşler başlamıştı, güreşler karakucaktır, rakibine taciz ya da şiddetin dışında her hareket serbesttir. Küçük kilolardaki güreşler kıran kırana geçiyor, herkes çok zevk alıyordu, çocukların akrabaları bir araya toplanmış tezahürat yapıyorlar, güreş bitince her iki güreşçiyi de alkışlıyor, maşallah çekiyorlardı, kilolar büyüdükçe çekişmeler, sürtüşmeler hatta kavgalar da çıkıyor... Tezat değerli büyüdükçe akıllanmamız gerekmiyor mu? Demek ki akıllı davranmak için başka özellikler gerekli, spor ahlakı, genel kültür, sanat duygusu, felsefi yorumlar...

Sıra başpehlivanlık güreşine gelince önce ortalığı bir sessizlik kaplardı, herkes merak eder, hangi pehlivanlar çıkacak, acaba önceden anlaşılabilir mi? 'Ben burada başı alayım, sen falan köyde alırsın' gibi şike olayları, bunlar az rastlanır olaylar değildir onun için çocukların masumane güreşleri zevkle seyredilir.

Seyircinin merakı boşa çıktı, meydana Halis'den başkası çıkmadı, hakem etrafına bakındı bir hareket göremedi, seslendi başa çıkacak var mı diye bağırды kimseden ses yok, Hakem, sol ayağını kapıdan dışarıya önce atanların mimlendiği bir dönemde 'sol kolumu kaldırıp ta başımı belaya sokmamayım' diye düşündü... Halis'in sağ kolunu yıkarak kaldırarak başpehlivanlığını ilan etti, Halis, hayatında ilk defa

Başpehlivan olmuştu omzuna uzunca bir yolluk asmışlardı, sanki görkeminden korkmuşlardı, rakibini yenmeden başpehlivan olmak pek hoşuna gitmese de elinden bir şey gelmezdi, Halis’de meydana çıkmasaydı ne olurdu...

Davul zurna ekibinin eşliğinde Halis’in evine doğru yola çıkıldı, mahalle içinde yürürken en önde yürümenin gururunu yaşadı, kahramanlar önde giderdi, yolun sağında solunda alkışlayanlara ellerini kaldırarak selamladı, politikacılara benzetti kendisini acaba birde şansını orada mı deneseydi nasıl olsa kimse rakip çıkmıyordu...

Eve girdiklerinde önce annesinin elini öptü, annesi oğlunun alınına kestiği horozun kanını sürdü nazar değmesin diye, zamanında kocasının da alınına sürseydi belki attan düşüp ölmezdi zavallı.

Halis arkadaşlarına verdiği sözü hatırladı, hemen aşağı kattaki ahıra inip bağlı danayı çözdü, yukarıdaki harmana getirdi, annesi görünce koştu, aklına kötü şeyler geldi;

- Oğlum danayı ne yapıyorsun?

- Ana söz verdim arkadaşlara danayı keseceğim,
- Yapma oğlum, bir tek danamız var bir de anası ineğimiz,

- Başpehlivan oldum ana bu yiğitlik herkese nasip olmaz, hem sen rüyanda görmedin mi?

- Oğlum bir rüya için bir dana kesilir mi?

- Ana ben sana daha çok dana alırım başpehlivan oldukça...

Anası Halis’e bir türlü laf anlatamadı, etrafındaki de pek öyle üstelemediler kimisi yazık kesme deseler de çoğunluğu önceden anlaştıkları gibi;

- Oğlum başpehlivan olmuş bir danayı çok mu görüyorsun bibi, oğlum maşallah daha çok başpehlivan olur?

Halis’in anası bir köşede gözyaşlarını silerken, dananın gözyaşları boğazından akan kana karışmıştı... ■

2020/İSTANBUL

Çeyiz Sandığı

Orhan Tercan

Recep Usta her zamanki gibi sabah ezandan önce kalktı. Oldum olası aynı saatte kalkardı. Çorbasını içti. Giyindi. Dışarı çıkmadan önce köstekli saatini, tabakasını, cüzdanını, anahtarını eli ile yokladı. Oda kapısından sağ ayağı ile çıktı. Eşiğin yanındaki ahşap döşemeye hızlıca bastı. Ahşap döşeme birçok kimsenin duymaya tahammül edemediği tiz bir ses çıkardı. Recep Usta bu sestten büyük bir haz aldığı için kapıdan her çıkışında aynı yere basar, aynı sesi duyar, bu sesi duymaktan da büyük bir keyif alırdı.

Emine hanım her defa ‘usta değiştir şu döşemeyi’ derdi. Recep Usta ise duymaktan keyif aldığı sesi çıkaran ahşap döşemeyi yenilemeye yanaşmazdı. Babadan, dededen kalan bu evin bir çivisini bile değiştirmek, ona dayanmayacağı bir acı vereceğini düşünürdü.

Dış kapıdan çıkmadan önce etrafa alıcı gözle baktı. Ortada öteden beri olanların dışında değişen hiçbir şey yoktu. ‘Bismillah’ deyip evden çıkacaktı ki, birden kendinin de anlam veremediği bir şekilde aniden geri döndü. Eve girdi. Sofanın köşesinde duran Emine Hanım’a ait çeyiz sandığına uzun, uzun baktı.

Göz ile ölçtü. Ahşabın hiç belli olmayan ek yerlerine tekrar, tekrar gözden geçirdi. Alt kısımdaki çekmeceleri ve üzerindeki işlemleri de iyice inceledi. Cebinden çıkardığı defterine birtakım işaretler yaptı.

Eli ile sandığa hafice dokundu. Üstünde duran anahtarını çevirdi. Kapağı kaldırdı. Kapak açılır açılmaz ortalığa güzel bir koku yayıldı. Derin bir nefes aldı. Kokuyu doyasıya içine çekti. Özenle katlanmış bohçaları gözü ile sevdi. Bohçalara tekrar, tekrar dokundu. Bohçaların yanında, sandığın köşesinde, görünür vaziyette duran Emine Hanım’ın babasından kalan sedef kakmalı nadide bastona da göz ucu ile baktı. Ancak ona dokunmamaya gayret etti. Eski günleri hatırlayarak hafifçe kafasını sağa sola

salladı. Fazla dayanamadı. Kapağı eski haline getirdi.

Maraş yapısı pürüzsüz yüzeyli, ek yerleri belli olmayan çeyiz sandığı, ceviz ağacı kerestesinden yapılmıştı.

Sandığın ön yüzünde gül motifi ve iki yanında kuş motifi, motifin altında da yazıyı andıran işaretler vardı. Alt kısımdaki çekmecelerin kapağına yapılmış oymalar ise sanki iki küçük tablo gibiydi. Ahşap üzerine yapılmış olan motifler öyle maharetle işlenmişti ki görenleri bir daha bakmağa davet ediyordu. Ahşap üzerine özenle yapılmış olan bu işlemler ustasının bir sanatkâr olduğunu anlatmağa yetiyordu.

Emine Hanım’ım Çeyiz Sandığı ta Maraş’tan getirtilmişti. Anlatılanlara göre sandığı Ermeni Ustalardan Harpansun Usta, kızı Solanya için özel olarak yapmıştı.

Emine Hanım’ın çeyizi ile gelen sandığın alt kısmındaki çekmecelerde akraba armağanları, koka tespihi, kıymetli taşlarla işlenmiş saç tokası, gelinlik kınası, Emine Hanım’ım annesinden kalan birkaç parça boncuğu ve hücceti vardı. Bu çekmecelerin açıldığını Recep Usta dâhil kimse görmemişti. Anahtarın da nerede olduğunu bilen de yoktu. Emine Hanım çekmecelerin anahtarlarını gizlediği yeri hiç kimseye söylemediği için yıllarca bir sır olarak kalmıştı.

Emine Hanım her defasında:

‘ Bu sandık benim hatıralarımı saklıyor’ der ona olağandan fazla itina gösterir, kendisine verilen bu değerli çeyiz dolayısıyla da övünürdü.

Çeyiz sandığının içerisinde Emine Hanım’ın gözü gibi sakladığı hemen hemen hiç giymediği, giymeye kıyamadığı elbiselerinin yanında babası Emin Efendi’den kalan sedef kakmalı baston da vardı.

Emine Hanım’ın babası Emin Efendi arastada

esnaflık yapan kendi halinde mülayim tabiatlı iyi yürekli bir esnaftı. Ölmeden önce kızı Emine'yi yanına çağırır. Yüzüne biraz mahcup, biraz suçluluk duygusu ile uzunca bir süre baktı.

‘Biliyorum sana haksızlık yaptım. Mirasımı oğullarıma bıraktım’ demeğe getirdiği bu bakış Emine Hanım'ı fazlası ile üzdü. Emine Hanım üzüntüsünü babasına belli etmeden tatlı bir gülümseme ile babasını sevdi. Hareketleri ile teselli etti.

Emin Efendi rahatlamıştı. Bir şeyler yapması gerektiğini düşündü. Her zaman yanında bulundurduğu çok sevdiği sedef kakmalı, hacdan getirdiği bastona uzandı. Elini Emine'nin elinden çekmeden en büyük miras olarak kabul ettiği gümüş kakmalı bastonu kızının eline sıkıştırdı. Bu bir helalleşme merasimi oldu. Emine Hanım çok duygulandı. Beklenenden fazla memnun olmuştu. Zaten babasının miras verilmemesine de pek gücendiği yoktu. Emine Hanım memnuniyetini babasına tatlı ve duygulu bir gülümseme ile bir şey söylemeden anlattı. Böylece baba Emin Efendi son nefesinde kızı ile helalleşti. Ve kısa bir süre sonra ruhunu teslim etti. İşte bu yüzden Emine Hanım babasından kalan sedef kakmalı bastonu kıymetli eşyalarının yanına, her zaman görebileceği bir yere koymuştu.

Recep Usta'nın hanımı ustadan pek memnundu. Her işini usanmadan bıkmadan yapardı. Sanki durmak dinlenmek bilmeyen bir makine gibi çalışırdı. Halinden hiç şikâyet te etmezdi. Bazı defa Recep Usta ya “Bugün kaç para kazandın” diye sorardı. Recep Usta buna içerlerdi, ama Hanım'ına belli etmezdi.

‘-Bu hanım bana ne kadar güzel işler yapıyor demez de her defasında kazandığı parayı sorar’ diye söylendi Yine de belli etmeden geçiştirirdi konuyu.

Emine Hanım son zamanlarda, kaplıcaya gidelim diye tutturmuştu.

Güz sonunda birlikte Gerger kaplıcalarına gittiler. Emine Hanım öyle dualar etmişti ki Koca Recep Usta dayanamamış, ağlamıştı. Koca usta o zaman içinden bir şey koptuğunu anlamıştı.

Recep Usta ‘sen ferah ol Emine’ diyebilmişti. Usta ‘Emin Efendi’nin kızım üzmedi. Koca bir kırk yıl geçim telaşı ile beraberlik içinde yıllarını geçirdiler.

Emine Hanım kaplıca dönüşü zayıfladı. Hareketleri ağırlaştı. Hayata küskün gibi davranıyordu. Recep Usta ne yaptı ise bu durumu değiştiremedi.

Emine Hanım'ın beklenmedik bir gün evden ayrıldı, Recep Usta bu beklenmedik ölümüne çok üzüldü. Günlerce uyumadı. Onun kimseye muhtaç olmadan hakkın rahmetine kavuştuğu için de dua etti. Şükretti.

Ustanın inanişına göre üzülmeye, Allah katında isyandı, günahı. Ama o dünyada ustanın yegâne varlığı idi. Tek tesellisi Emine Hanım'ın kimseye muhtaç olmadan, elden ayaktan düşmeden ölmesi idi.

Oda çıkışında sofanın köşesinde duran sandık Emine Hanım'ın ölümünden sonra hiç yerinden oynatılmadı. Recep Usta her sabah sandığı açar, koklar, bohçaları okşar, itina ile kapağını kapar, alt kısımdaki çekmecelerin, içinde ne olduğunu ve anahtarının nerede olduğunu bilmediği için oraya dokunmazdı. Alt kısımdaki çekmeceler uzun süre bir sır gibi kaldı.

Recep Usta evden çıktıktan sonra yolda marangozhaneye doğru yöneldi. Yol boyunca hanımı ile annesi ile kardeşi ve babası ile konuştu. Cevapsız da olsa düşüncelerini söyledi. Soracaklarını sordu. Yolda kendisinden yaşlı bir kişiye selam verdi. Birkaç kişiden selam aldı. Artık selam vereceği kişide kalmamıştı. Arada adet olduğu üzere birkaç kez öksürdü. Recep Usta keyifli olduğu zamanlar bu yolu kapalı gözle yürür kendini sınırdı. Bu defa marangoz hanenin kapısına nasıl geldiğinin farkına bile varamadı.

Marangozhanenin kapısına gelince daima sağ cebinde taşıdığı anahtarını çıkardı. Kilide anahtarı özenle soktu. Anahtar açmakta zorluk çıkarırdı. Kilidi açmak uzunca bir süre uğraştı. Anahtarda bunca sene kullanılmaktan dolayı aşınmış kilidi açamaz duruma gelmişti.

Her defa Emine Hanım “Usta bu kadar büyük anahtarı neden taşıyorsun, değiştir şu kilidi, hem de anahtar cebini deliyor” derdi. Recep Usta söylenenleri duymazdan gelerek anahtarı cebine iyice yerleştirir yerinde olup olmadığını defalarca kontrol ederdi.

Recep Usta'ya üzerinde Kiril harfleri ile Altın Kilit' yazılı dükkân kilidi dedesinden kalmıştı. Dedesi katıldığı Rus harbinden dönüşte harp

hatırası olarak kilit, semaver ve eski bir asker elbisesi getirmişti. Dede Yakup Efendi Çocuklarına ve torunlarına beraberinde getirdiği kilidin, elbisenin ve semaverin özenle saklanması öğütlerdi. Evde babası ve Recep Usta bu harp hatıraları ile büyümüşler ve yaşlanmışlardı. Bu yüzden Emine Hanım'ın bütün itirazlarına rağmen Recep Usta bu battal hale gelmiş Rus kilidinden ve anahtarından vazgeçemedi. Bir ara anahtarın sapı kopmuştu Recep Usta günlerce üzülmüş ve Çilingir Vahit Ustanın dükkânından bir hafta ayrılmadan aynı anahtarı tamir ettirmişti.

Recep Usta'nın kızı Münire küçük yaşta evlenmiş sonrasında baba evi ile hiç ilgilenmemişti. Kocasını görevi gereği uzak illerde yaşamıştı. Münire, seyrek olarak baba evine gelir göstermelik olarak evle ilgilenir Recep Usta'dan gizli, hatıra olan evdeki eski eşyaları dışarı çıkarır onları evde uzak bir yere atardı. Recep Usta kızı gittikten sonra eski eşyaları arar bulur yerlerine koyardı. Kızının bu hareketine çok içerlerdi.

Recep Usta iş olsa da olmasa da her sabah marangozhaneye gider orada bir şeylerle meşgul olurdu.

Recep Ustayı marangozhaneye girdiğinde 'Boncuk' adını verdiği tezgâhın tam karşısında köşede yuvası olan örümcek karşıları. Bu defa Boncuk ortalıkta yoktu.

Recep Usta marangoz haneye girer girmez Boncuk ağından aşağı kadar iner sonra eski yerine dönerdi. Cilve yapardı. Recep Usta'ya Ama bu defa ortalıkta görünmedi.

Recep Usta

—“Bugün yine açsın değil mi? Burada ikimizden başka canlı yok. Bakalım hangimize kalacak burası” diye söylendi.

Zavallı örümcek günlerdir tek bir av dahi yakalayamamıştı. O da Recep Usta gibi direniyordu hayatta kalmaya.

Marangozhaneye üç ay var ki tek bir müşteri bile adım atmamıştı. Oysa konu komşu “Recep Usta” derlerdi de bir başka şey demezlerdi. Başkalarından farklı tutarlardı Recep Ustayı.

“Usta senin eline kimse bu iş üzerine su dökemez” derlerdi. Usta bu sözden çok haz alırdı. Yüreklenirdi,

Sunta, duralit, kaplama çıkalı kimse uğramaz

olmuştu. Recep Usta bunları duyduğunda tiksinirdi adeta. Direnirdi onları kullanmamağa.

“Mutlaka birisi gelip sipariş verecek” diye düşünürdü.”

Recep Usta ustasından ‘Beklemek sabırlı olmak gerek’ diye öğüt almıştı.

Bu defa Recep Usta sağa sola şöyle bir bakındıktan sonra tezgâhın başına geçti. Yapacağı şeyleri düşündü. Aklına bir şey gelmemişti.

‘Birden benden ustalık geçti. Şimdilerde o malzemeler de yok’ diye mırıldandı.

“Sonra da hele bir sipariş gelsin yapmak için bir kolayını bulurum. Biraz daha beklemeliyim”, diye kendi kendine konuştu. Bu arada Boncuk bir şeyler söylemek istercesine ortaya açtı. Bir aşağı bir yukarı gitti, geldi. Cevap verdi ustaya böylece.

Recep Usta tezgâhın yanında duran tahtaya yöneldi. Tahtayı kıyı rendesi ile iki defa rendeledi. Sonra büyük rendeyi aldı. Defalarca öfke ile tahtayı rendeledi. Sanki bütün öfkesi tahtadan alıyordu. Bu hareketi uzun süre gayri ihtiyari tekrarladı. Rendeden çıkan talaşlar ipek kurdele gibi doldurdu tezgâhın üzerini.

Talaşları itina ile aldı. Okşadı. Avuçlarının içinde sevdi onlar. Tezgâhın yanı önceden kalma, gelin yatağı gibi serilmiş talaşlarla dolu idi. Onları özenle düzeltti, yeni talaşları eskilerinin üzerine hafifçe serdi. Uzun, uzun talaşlara baktı. En uzununu eline aldı.

Talaşları avucunun içinde yavaşça tuttu. Ellerini yukarıya kaldırarak talaşları havaya bıraktı. Ve talaşların süzülerek düşmesini seyretti.

‘Amma da güzel talaş veren kereste imiş’ diyerek keyiflendi.

Recep Usta ailenin en büyük oğlu idi. Babası Tevfik Usta atadan gelme terzi idi. Gününü hep elde şayak dikmek, pantolon yapmakla geçirmişti. Bıkmıştı işinden. Onun için yapacak başkaca iş de yoktu. Hele, hele pantolonlara süvari yapmak yok mu? Tepesi atardı. Ama bu işi komşu hatırı istemese de yapacaktı. Yaptığı pantolon uzun yıllar garanti giyilirdi. Elde dikiş dikmeğe alışmıştı. Makinede dikiş yapmak zoruna giderdi. Makine ile dikiş yaptığında kendisini suç işlemiş gibi hissederdi.

Bu yüzden oğlunu terzi çıraklığına koymamış-

tı. Hem de artık terzilik de yapılmaz meslek olmuştu. ‘İplikçi Ali Ustanın yanına vereyim iyi bir marangoz ustası olsun’ diye Recep on iki yaşında marangoz haneye teslim edildi. Recep henüz rüyalarına bir garip şeyler girmeden marangoz çırağı olmuştu.

Recep Usta deftere siparişler için işaret koymayı ustasından öğrenmişti. Bu işaretler belirli ölçüyü ifade eder siparişleri belirlerdi. Ustanın büyük bir veresiye defteri vardı.

Bir sürü isimler ve karşılığında miktarları yazılı idi. Son zamanlarında kafası kızdı, hepsinin üzerine çizgi çekti. Yalnız Hacı Posur Ağa’nın borcunu silmeğe gönlü razı olmamıştı.

Kasabanın en zengini Hacı Posur Ağa kumaş ve manifatura işi yapardı. Birkaç kez hacca gitmişti. Usta, Hacı Posur Ağa’nın konağının tavanına günlerce uğraşır görülmeye değer tavan süsü yapmıştı. Hacı Posur Ağa konağının salonuna yaptırdığı tavan süsünün parasını bir türlü ödememişti. Bu olaya kızar söylenirdi ama Hacı Posur Ağa’ya karşı da gelemezdi.

Onunla öteki dünyada hesaplaşacağız galiba deyip susardı.

Hacı Posur Ağa ramazanın ilk gününde birden öldü.

Ölümünü bütün camilerden uzun salalarla duyurdular. Müezzinler tam deymi ile ‘Zengin salası’ verdiler. Recep Usta buna da çok içerledi. Yine de katıldı cemaate. Ta mezarlığa kadar gitti.

Hacı Posur Ağa’nın çocukları uzaklardan gelip cenazeye yetiştiler. Definden sonra geldikleri gibi hiçbir şeye dokunmadan gittiler.

Sormadılar alacağı, borcu var mı? Diye.

Hacı Posur’un mağazası da zamanla dağıldı, kapandı gitti.

Recep Usta bugün eve erken gideyim diye düşündü. Dükkânın köşesinde sakın sakın duran ve ustayı seyreden Boncuk adını verdiği örümceğe danıştı.

— ‘Boncuğa sen ne dersin seni yalnız bırakayım mı? Zaten günlerdir kapımızı açan yok. Şimdiden sonra kim gelir’ dedi.

Boncuk bu defa hiç yüz vermedi ustaya. Sanki gitme der gibi olduğu yerde durdu kaldı. Ön ayağım kendine doğru çekerek gitme demeğe

getirdiği işaretler yaptı. Sonra en arkadaki ağına gidip saklandı.

Usta boncukla yine de vedalaştı.

Eve doğru yöneldi. Yolda yine bir kişiye selam verdi. Birkaç gençten selam aldı. “Selamlaşacak kimse kalmadı” diye burkuldu, üzüldü.

Bir ara içinden boncuğu dinleyip eve gitmemek geldi.

Evinin önüne geldiğinde evde bir gürültü duydu. Biraz daha dikkat etti. Gürültü avludan geliyordu. Durdu, bekledi. Şimdiye kadar hiç yapmadığı bir şeyi yaptı. Kapının aralığına gözünü dayadı. Avluya baktı. Konu komşu görmesin diye bir taraftan gizlenir gibi kendini kenara çekti.

Evin kapısından içerdeki eski eşyaların atıldığını gördü, çeyiz sandığının parçaları yerde duruyordu. İşlemeli kısım bütün güzelliği ile yere serilmişti.

Gelininin, damadının kızının yüksek sesle konuştuklarını duydu. Bir anlam veremedi olaya. Bir daha bir daha baktı. Ellerini kapıya dayadı bir müddet öylece kaldı. Bir ara düşecek gibi oldu. Sıkıca tutundu kapıya.

Başından sıcak su dökülmüştü sanki. Kalbi duracak gibi oldu. Göğsünde bir ağrı hissetti. Doğruldu cebinden nüfus cüzdanını çıkardı, 1332 tarihine baktı. Sonra cüzdanın içindeki Emine Hanım’ın resmine gözü ilişti. Kendi kendine “yeter galiba Recep Usta” dedi. Geri döndü marangozhaneye yöneldi.

—Ne olacak Recep Efendi en kıymetli şeylerin yok oldu. Bu da yok olsa ne çıkar diye kendini teselliye çalıştı.

Ama içindeki heyecan, üzüntü, sıkıntı geçmedi. Bir şeyler olacağını fark edemedi. ‘Keşke Boncuğu dinleseydim’ dedi. Bu defa marangozhanede Boncuk ustayı dikkatlice izliyordu. Boncuğa “keşke seni dinleyip gitmeseydim” diye söylendi Gelin yatağı gibi serdiği talaşların içine oturdu. Ağrısı fazlalaşmıştı. Şöyle uzandı başının altına rendelediği tahtayı koydu. Biraz rahatlamıştı. Sonra

“Emine Hanım ben geldim” diyebilirdi. ■

Yoldaki Yalnız Kadın

Şiir: Blaga Dimitrova

Çizim: Selma Eroğlu

Bir sakıncadır, bir tehlikedir bu
hâlâ erkeklerin olan bu dünyada
yürümek yalnız başına.
Her dönemeçte bekler seni
pususu saçma rastlantıların.
Sokaklar yaralar seni
meraklı bakışlarla.
Yoldaki yalnız kadın.
Tek savunman senin
savunmasız olman.
Düşünmedin erkeği
dayanılacak bir destek gibi,
yaslanılacak bir ağaç gövdesi,
sığınılacak bir duvar gibi
düşünmedin erkeği.
Düşünmedin erkeği
bir köprü, bir tramplen gibi.
Yapayalnız çıktın yola
eşit koşullarda tanımak istedin
ve istemedin hiçbir şey erkeği sevmekten başka.
Uzaklara gidebilecek misin,
yoksa düşecek misin çamurlara?
Bilmiyorsun, direngensin ama.
Devirseler de seni yarı yolda
gene de bir yerlere varmış olacaksın
mutlaka.
Yoldaki yalnız kadın

Her şeye rağmen yürüyorsun
Her şeye rağmen durmuyorsun.
Hiçbir erkek
yalnız olamaz
bir kadın kadar.
Karanlıklar diker önüne
bir kapalı kapı.
Geceleyin hiçbir kadın
tek başına gidemez yolda.
Ama güneş, bir gardiyan gibi tıpkı,
açar uzayı sana
tan vakti.
Ama karanlıkta da yürüyorsun sen
çevrene korkuyla bakmadan.
Ve her adımın
bir güvenlik belgesidir
seni uzun süre korkutan
erkek için.
Adımlar çınıyor taşlarda.
Yoldaki yalnız kadın.
En sessiz, en yürekli adımlar
aşağılanmış toprakta,
kendisi de yolda
yapayalnız bir kadın olan toprakta.

Hüzün

Tuna Erol

Hüzünlerden müteşekkil gibiyiz.
Sudaki ıssız yazılar gibi geçse de ömrümüz,
Evren kıyısına vurmuş evvel zamanda,
Ancak ve yalnız bir kum zerresiyiz.
Hangi yana, zamana dönse de bakışlar,
Her taşın üstünde sanki bizim künyemiz var.

Topraktan da gelsek, taşlardan müteşekkil gibiyiz.
Mağaradan uzaya hep taş olmuş derdimiz.
Çizip, yontmuş, yazmışız birbirimize,
Kuleler, kaleler, saraylar kurmuşuz kendimize
İnsan istifi saltanatımızın her zerresinde,
Bu mezar taşındaki o hüzün yatar.

Not: Bu şiir aşağıdaki mezar taşındaki şiire ithafen yazılmıştır.

Unutmak istese faniler seni,
Her bahar açılan güller bırakmaz.
Alsa da koynuna kara yer seni,
Ruhunu ışıktan tüller bırakmaz.

Nasıl koparılır muhabbet senden.
Başlardı güzele ibadet senden.
Akardı en gerçek saadet senden.
Eminim ismini diller bırakmaz.

Toprağa karışan güzelliğin dün;
Varlıkla yokluğun şahidi bugün.
Değilsin burada yalnız büsbütün,
Baban var, hem seni yeller bırakmaz.

* Yarbay Doktor Cemil Beyin 8. Sınıf öğrencisi kızı Ayten'e yazmış ve yaptırmış olduğu mezar taşı (D:1927- Ö:1942)

Kadın Emeğinin Şantiyedeki Yolculuğu

Berivan Yağız ve Sekoya

18. yüzyıldan buyana süregelen işçi sınıfı mücadelesinde artarak gelen toplumsal değişimler ve sosyalist toplum düzeni arasındaki bağlarla birlikte ‘kadın sorunu’ sınıf mücadelesinin teorik bir unsuru haline gelmiştir. Dünya çapında Olympe de Gouges, Clara Zetkin, Kitty Marion ve Nezihe Muhiddin Hanım gibi tarihe yön vermiş kadınların taşıdığı meşale bugünlerde bizlerle çalışma alanlarından biri olan şantiye sahalarında yanmaya devam ediyor. Bugünkü haklarımızı dişiyile tırnağıyla var eden emekçi kadınlarımızın açtığı bu yolda yürürken bir başka mücadelenin yaşanmış bir örneğini hikâyeleştirerek meslek örgütlülüğümüzde var olan bu “kadın sorunu”nu tüm çıplaklığıyla sergilemek ve ütopyalarımızda taşıdığımız farkındalığı kadının olduğu her zeminde büyütmeyi dileyerek anlatıyoruz.

...

6 yıldır Harita Mühendisliği mesleğine gönül vererek çalışan, mesleğimin itibarı adına içinde bulunduğum şantiye sahalarında mesleki farkındalık yaratmak için mesleğimi icra ederken etik ve ahlak kurallarını önemseyerek yürüyen Sekoya ben. Çünkü yıllar evvel kendime, Kazım KOYUNCU’nun söylediği “Devrimi düşünüyorsan ona göre yaşarsın. Yürüyüşün farklı olur. Bak-kala, manava başka türlü davranırsın. Bunun için sana kimse puan yazmaz tabii; ama anlarlar. Orada birisi farklı yürüyordur.” sözlerinin çalışma hayatımın yapı taşlarını oluşturacağını sözünü vermiştim.

Yeni bir şantiyeye başlayacağımı bilmenin mutluluğuyla uyandığım o günü hatırlıyorum. İş arkadaşlarımla tanışırken taşıdığım heyecanı da hatırlıyorum. Her şeyin başlangıçta var olan mutluluk ve heyecanla devam edememesindeki güçlük ne? Halbuki Babil, Habil ve Kabil beyler benden evvel merkez ofiste uyumlu bir düzen kurmuş görünmüşlerdi...

Kabil Bey bizim şefimiz. Meslekte yıllarını şan-

tiyelerde eskitmiş ve bundan doğan özgüveniyle bütün dünyanın etrafında dönmesinden büyük haz alan biri. Şantiyelerde demokratik olmayı ve dayanışmayla mesleki itibarımızı kazanabileceğimizi söylediğinde umutlandığımı ve böyle bir ekiple çalışmaktan gurur duyacağımı hissettiğimi hatırlıyorum. Henüz daha işe başladığım günün ikinci mesai gününde herhangi bir ekipman, masa vb. tedarik edilmemiş olsa da ertesi günkü toplantıya yetişecek sunum dosyalarının hazırlanması için ofisteki arkadaşlara destek olmam için akşam 21:40’a kadar mesaide olmam gerekliliğini bir aile olmamızdan dolayı istemişti, sunumları yetiştirmiştik... Bir keresinde de Babil Bey ile beraber çalıştığımız hattın güzergahına dever hesabını ekleyebileceğimizi söylediğinde, akabinde haklı çıkmasıyla neticelendiğinde benden çikolata kazandığı söylemişti. Bir hafta boyunca çikolatasını getirmeyince beni onu kâle almamakla suçlamış ve zorla markete gönderecek çikolatasını aldırması...

Habil Bey ofisimizin en kıdemlisi, konuştuğu Sivas ağzıyla muhabbetleri kullandığı yöresel cümlelerle renklendiren kendine münhasır bir meslektaşımızdı. Çalışmaya başladığından bu yana koşuş – ofis arası mekik dokumuş, memleketine gitmek için izne çıkamamış adeta şantiyenin demirbaşı haline gelmişti. Bir defasında yemekhanedeki yemeği sevmemesi üzerine Habil Bey’in “Şöyle sıcak simidimiz olsaydı ya şimdi” demesi üzerine ertesi gün ofise dilediği o sıcak simitlerle gelmiştim. Ofisteki kalabalıktan şefimiz Kabil Bey için ayıramayınca bu defa şefimiz tarafından kendisini önemsememekle suçlanmışım. Bir başka sefer ise ısmarladığım çaylardan şefimize ikram etmeyince de onu dışlamaya çalıştığımı söyleyerek kurdukları bu aileyi bozmaya çalışmakla suçlanmışım. Halbuki kurdukları bu ailenin birer ferdi olmak içindi bütün gayem, nerdeydi hatam işimi de layığıyla icra ederken?

Bir defa şefimiz Kabil Bey ile katıldığımız toplantı esnasında ihtiyaç dolayısıyla doğan diğer disiplinlerdeki birimlerle yardımlaşmamın “yerimi

sağlamlaştırmak adına zemin hazırlığı” çabası olduğunu söyleyerek suçlanmış bu sebeple diğer disiplinlerdeki birimlerle e-mail ve telefon iletişimi kesilmiş ve merkez ofisten uzaklaştırılarak projenin uzak şantiyelerine şefimin tabiriyle sürgüne gönderilmişim. Hâlbuki diğer disiplinlerle ortaklaşa çalışmanın gerekli ve yardımlaşmanın etik çerçevede olduğunu öğrenmiştim. Şefimiz Kabil Bey gönderildiğim diğer şantiyelerde kadınlar için tuvalet dahi olmamasına çözümü camii tuvaletini kullanarak, şantiyeler arası ulaşımı otobüs kullanmamı tavsiye ederek çözüm bulmuştu. Böyle geçen iki hafta sonunda merkez ofisteki işler birikmiş, beni merkeze geri çağırdığında diğer birimlere mesleğimde yetkin olmadığımın anlatılmaya başlandığını duyar olmuştum. Merkeze geri çağırılmam ile aslında işime son verilebilmesi adına atılacak adımların başlangıcı olduğunu bir sabah personel işlerinin beni savunma yazmamı istemesiyle öğrenmiştim...

...

Bu liste uzuyor. Uzayan bu listeye rağmen emek gücü mücadelesindeki Sekoya yalnızdı. Uğradığı bu baskılarla zorunlu istifaya mecbur edildi. Kabul etmediği bu baskı ve zorunlu isti-

fa istemi karşısında mesleki itibarı zedelenmek istenerek 29 koduyla¹ işinden edildi. Bu süreçte Sekoya şantiyede kadın kimliğiyle var olmak, üretmek, toplum için mühendislik yapma arzusu gibi güdülerle yola başlamıştı...

Tarihe yön vermiş diğer kadınların iz sürdüğü yolda Sekoya ve Sekoyalar yine aynı emek gücü üreten meslektaşlarınca sömürülmekte, eşit işe düşük ücretler, uzun çalışma süreleri, işten atılma, ünvan kaybı, sendikasızlaştırma gibi birçok baskıyla karşılaşmaktadırlar. Şantiyelerdeki aynı değer ve eşitlikte üretim yapan kadınların varlığını kabul etmek günümüz dünyasında ne yazık ki bir tabu gibi önümüzde durmaya devam ediyor. Oysa sınıf mücadelesinde işçilerin kazanımları kitlesel emek hareketleriyle mümkündür. Bu nedenle kadınların, kadın emek gücüyle şantiyelerde var olmaya devam edeceğinin ve birlikteliği sürdürmemiz gerekliliğinin önemini belirterek, mücadelemizde birer halka olma yolunda bizimle yürüyen herkese selam ederiz. ■

1 4857 Sayılı İş Kanunu Madde 25/2 <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.4857.pdf>

GÜLSEREN YURTTAŞ

2002-2007 yılları arasında İstanbul Şube Müdürlüğü görevini yürüten, odadaki görevinin ardından İSKİ Melen Çayı Boğaz Geçiş Projesi Sarayburnu Şantiyesindeki Müteahhit firma Kutay İnşaat Taahhüt Tic. Ltd. Şti. firmasının taşeronu olan DETEK (Deniz Teknolojisi Ltd. Şti) adlı firmada çalışmaya başlayan değerli meslektaşımız ve arkadaşımız Gülseren Yurttaş, 27 Eylül 2007 tarihinde, gerekli iş güvenliği önlemlerinin alınmaması nedeniyle boru taşıyan vinç bomunun kopması sonucunda meydana gelen bir “iş cinayeti” ile aramızdan ayrıldı.

GÜLSEREN YURTTAŞ'I SEVGİ, SAYGI VE ÖZLEMLE ANIYORUZ!

***"Bildik demeçler veriliyor ekranlardan,
gerekli bütün tedbirlerin alındığı yalanı
durmadan tekrarlanıyor.
Belki de inanmak istiyor insan,
umutsuzluğun ortasında
bir teselli gerek"***

***"Boşlukta asılı
tarih ve tekrar kelimeleri"***

**Gülseren Yurttaş'ın kaleminden
Aralık 2001**

Mühendis, Mimar, Şehir Plancı Kadınların Gözünden Pandemi Süreci: Neler yaşadık / Neler yaşıyoruz?

TMMOB İstanbul İl Koordinasyon Kurulu Kadın Komisyonu

2020 yılına damgasını vuran Covid-19 salgını hayatlarımızı bütünüyle abluka altına almışken, bu süreçte yaşananlar pek çok yazının konusu olmaya devam ediyor. TMMOB İstanbul İl Koordinasyon Kurulu Kadın Komisyonu olarak bizler de bu süreç içinde yaşadıklarımız ve tanık olduklarımız üzerinden tarihe not düşmek niyetindeyiz. Özel olan politiktir diyoruz ve her birimizin öyküsünün, deneyiminin aslında kadınların üzerine çöken bu süreçte ortaklaştığını biliyoruz.

16 Temmuz 2020 tarihinde, fiziksel mesafe kurallarına uygun biçimde düzenlediğimiz buluşmamız, istatistikler üzerinden sürecin hafif seyrettiği, yaşadığımız kaygıların bir nebze azaldığı ancak geleceğe dair belirsizliğin tüm can yakıcılığı ile sürdüğü bir döneme denk geliyor.

Deneyim aktarımları, hâlihazırda yüz yüze olduğumuz ekonomik krizin pandemi sürecinde de katlanarak devam ettiğini gösteren yaşamışlıklarla başlıyor, toplumsal cinsiyet rolleri açısından bu deneyimleri sorguluyoruz. “Kadınlar sokağa özgürleşmeye”, “Ev işini bırak dünya dursun” sloganlarımıza karşı COVID-19 sürecinde evlere kapandığımız, her zamankinden çok temizlik, ev işi, bakım emeği verdiğimiz bu süreçten kadın dayanışması, mücadelesi ile çıkabileceğimiz bu forumumuzun da temel sonuçlarından biri oldu.

Pandemi ile derinleşen ekonomik kriz ortamında neler yaşıyoruz?

- İnşaat sektöründe çalışırken geçtiğimiz yıl doğum izni dönüşü, artık aşına olduğumuz şekilde işten çıkarılan bir meslektaşımız

pandemi döneminin yeni iş aramalar açısından zorluğunu aktarıyor. Halihazırda kriz ile boğuşan bir sektörde sınırlı sayıda ilana başvuru yaparken, yeni belirsizliklerin mevcut ilanları da boşa düşürdüğünü vurguluyoruz.

- 30 yıl ara vermeden mesleğini yapmış, emeklilik sonrası da işe devam eden finans sektöründe çalışan bir meslektaşımız, pandemi ile birlikte işverenlerinin kendisine işten ayrılmayı dayattığını, bu noktada bir şirket geleneği olarak verilen teşviklerin gündemden kaldırıldığını belirtiyor. Çünkü emekli çalışanlar kısa çalışma ödeneğinden faydalanamıyor ve işverene “ilave maliyet” olarak görülüyor. İşe iade davası için geçerli sürenin de yaşanan olağanüstü şartlarda pratik olarak mümkün olmaması sebebiyle işverenlerin iki dudağı arasında işten ayrılma hikâyesini dinliyoruz.
- Ardından söz alan bir mimarın aktarımları sistemin yılların deneyimli personelleri ile yeni mezun meslektaşlarımızı bu noktada eşitlediğini gösteriyor. Öyle ki pandemi sürecinin başında alelacele işten çıkarılan bir diğer kesim, işverenlerin kısa çalışma ödeneğinden faydalanamayacağını anladığı yeni mezunlar oluyor. Kayıtlarında ödenekten faydalanabilecek kadar sigorta primi olmayan meslektaşlarımızın işten çıkarılma hikâyeleribirbirine çok benziyor. Tazminatsız, işsizlik maaşı ya da işe girme umudu olmayan genç meslektaşlarımızın gerçekliğini görüyoruz.
- Yerel bir dayanışma ağının zor durumda olanlar için başlattığı erzak kampanyasına destek çağrısı yaparken, yanı başımızda

16 Temmuz 2020

TMMOB İSTANBUL İKK KADIN KOMİSYONU
Akşam Pikniği & Sohbet

**Mühendis, mimar, şehir planı kadınlar...
Pandemi sürecinde neler yaşadık?
Neler yaşıyoruz?**

YEMEĞİNİ / İÇECEĞİNİ / ÖRTÜNÜ AL GEL!

Tarih: 16.07.2020 - Perşembe / 19.30

Yer: Yoğurtçu Parkı - Kadıköy

kimya sektöründen bir meslektaşımızın bu pakete ihtiyacı olduğunu öğrenmekle sarsılıyor, birbirine temas etmenin önemine değiniyoruz. Yine uzun yıllar deneyimli olan bu meslektaşımızın, pandemi sürecinde iş bulamadığını, pozisyonların da deneyimli kişiye maaş vermektense, daha ucuz işgücü ile kapatıldığını paylaşıyor.

Halen çalışabilen kesim için ise şartlar pek parlak değil

- Fiziksel mesafe ve gerekli önlemlerin sağlanmadığı, risk analizlerinin gerçekleştirilmediği ya da gerçekleştirilmişse dahi gerekliliklerin uygulanmadığı şantiyelerde, fabrikalarda, laboratuvarlarda, ofislerde veya hastanelerde hız kesmeden çalışanlar, yaşanan gerçekliğin sahayla örtüşmediğini aktarıyor.
- “Evde kal” çağrularına uyabilmenin lüks olduğu saha çalışanları için, salgının en kritik aşamasında ortaya çıkan sokağa çıkma yasaklarında dahi özel izin ile çalışıldığını görüyoruz.
- İşten çıkarmalar yasaklanmadan öncesinde, pandemi süreci kriz kapıda o yüzden şirkette küçülmeye gidiyoruz bahanesi ile lgbti+ meslektaşlarımızdan işten çıkarılanlar oldu.

Peki bu süreçte evden çalışanlar?Yan hakların tırpılanması ve gönüllü/gönülsüz esnek çalışmayı bizler nasıl deneyimliyoruz? Söz alan meslektaşlarımız aktarıyor:

- Mesai saatlerinin belirsizleşmesi ve işverenlerin “zaten evdesin...” ile başlayan ilave iş talepleri ile bedelsiz, bitmek bilmeyen fazla mesailerin arttığı bir dönem yaşıyoruz. Kısa çalışma ödeneğine başvuru sırasında belirtilen resmi saatler değil işverenin keyfiyetiyle çalışıyoruz. Haftalık izinler ve resmi tatiller “zaten evde” olan çalışanın boş zamanlarının da gaspı anlamına geldiğini görüyoruz.
- İşverenlerin sorumluluğunda olan elektrik, internet, ısıtma-soğutma giderleri üzeri-

mize yıkılıyor. İş hattı yoksa buna telefon giderleri de dâhil oluyor. Evden çalışmanın getirdiği mobilizasyon yükünü zamlanmış faturalarla biz karşılıyoruz.

- Yemek kartlarımız alınıyor, ücretleri ödenmiyor; bunun maliyeti de üzerimize yıkılıyor, maaşlarımızdan ödüyoruz.
- Tam zamanlı çalışmamıza rağmen, eksik maaş alıyoruz, sigortalarımız eksik yatıyor.
- Zam dönemleri es geçiliyor, her şeye zam gelirkenişverenler pandemiyi zam yapmanın gerekçesi olarak gösteriyor, zamsız çalışıyoruz.
- Yıllık izinlerimiz zorunlu olarak kullanılarak şirket üzerindeki finansal yük azaltılmaya çalışılıyor. Yıllık izinde gösterdiğimiz dönemde ise pek çoğumuz evden çalışmaya devam ediyoruz.
- Mevcut iş yükünün yanında, bizleri kontrol altında tutabilmeyi hedefleyen, saatler süren online toplantılar ile muhatap oluyoruz.
- İşverenin üzerinden ofis kirası, yol-yemek ücreti gibi yükleri alan esnek çalışma modeli bu süreç sonrasında norm haline gelebilecek düzeyde benimsetildi. Bazılarımız için sabah erken kalkmamak, işyeri ortamının gereklilikleri olan kıyafetlere hapsolmemek, hatta sütyenden kurtulmak, saatlerini kendisinin ayarladığı bir süreç gibi görünüp gönüllü hale gelirken; bazılarımız içinse yukarıda sıraladığımız üzere emek sömürsünü derinleştiren, çalışanların bir araya gelip örgütlenmesinin önüne geçen, bir çok hak kaybına sebep olan esnek çalışma üzerine emek ve meslek örgütlerinin daha fazla eğilmesi gerekiyor.

Pandemide kadın olmak: Toplumsal cinsiyet rolleri açısından neler yaşıyoruz? “Pandemi ile modern kadın miti çöktü”

- COVID-19 süreci özellikle ev içerisinde kadın emeği sömürsünü yoğunlaştırdı. Heteroseksüel aile yapılarında işyükü kadınların omzuna yüklendi.
- Pandemi sürecinde artan ev içi hijyen ih-

tiyacı toplum genelinde olduğu gibi mühendis, mimar, şehir plancısı kadınlar açısından da kadına yıkıldı. Daha öncesinde evine temizlik hizmeti alanların alamadığı, alabildiği durumlarda da tüm organizasyonu (evde nerelerin temizlenmesi gerektiği, gerekli malzemelerin nerede olduğu, ek hizmet istenip istenmeyeceği vs. gibi detaylar), erkek partner evde olsa dahi, kadına kaldığını görüyoruz.

- Dışarıdan yemek söylenebilirken, pandemi sebebiyle evde üretimin arttığı bir dönem oldu. Bir meslektaşımızın özetiyile “Her iki partner de işe gidiyoruz, ev temizliği için hizmet alıyoruz, çocuğu kreşe gönderiyoruz, yemeği dışarıdan söylüyoruz. Standart bir zamanda her şey bu durumlarda çok eşit görünüyor. Ancak pandemi ile tüm bu hizmet alımlarının durması, evden çalışma, kreşin kapanması, çocuğun evden derslere katılması gibi işler gün yüzüne çıktığında aslında o kadar da eşit olmadığımızı işler yeniden kadına yüklenince fark ettik. Bu koşullar devam ederse çocuğu gönderecek kreş de yokken erkeğin maaşı daha yüksek olduğu için işten ayrılmayı düşünmeye başladım. Yani aslında o işe de gidiyorum, ailem de eşitlikçi, sosyal hayata da katılıyorum tadındaki modern kadın masalı pandemi ile yıkıldı. Gerçekler su yüzüne çıktı”.
- “Evde kal” çağrısına uyabilen kesimin ev içi emek ile mesaisinin birbirine girdiği, evde olunan zamanlarda aile bireylerinin ihtiyaçlarını da karşılamakla kadının yükümlü olduğunu görüyoruz. “Kendine ait bir oda”nın kalmadığı, tüm emek süreçlerinin içiçe geçtiği evden çalışma sürecinde babanın çocuk yanına geldiği anda “çalışıyorum annene git” dediğini deneyimledik.
- Yine herkesin evden çalışması sürecinde internet kullanımının da hem sınıfsal hem de toplumsal cinsiyet açısından dağılımında eşitsizlik söz konusu oldu. Hem çalışan ebeveynler hem çocuklar için bilgisayar ihtiyacı doğdu. İş dışında internet kullanımında da yine ana kullanıcının heteroseksüel ailelerde erkek olduğunu görüyoruz.
- COVID pozitif çıkan ya da şüphelenilen,

ya da bu süreçte hasta olup hastanelere gitmeyen/gidemeyen ev ahalisinin bakımı da kadınlardaydı.

- Sahada çalışmaya devam eden meslektaşlarımızdan çocukları olanların, okulların kapanması ile çocuk bakım desteği ihtiyacının ortaya çıktığını, çocuğu ve işi arasında kaldığını görüyoruz. Halihazırda devletin/belediyelerin yükümlülüğü olan kreş sayısının azlığı malumken olanların da kapatılması, okulların evden online eğitime geçmesi, pandemi sebebiyle evde bakım hizmeti verecek birisinin olamayışı ya da yaşı daha büyük aile bireylerinin covid riski olması sebebiyle çocuk bakımı kadın çalışanlar için oldukça kriz haline geldi.
- Çocukların online eğitim sürecinde çoğu zaman annelerin aktif katılımının istenmesi ilave bir iş yükü oluşturdu. Eğitimdeki cinsiyetçiliğin evlere bir yansımaları oldu bu. Online eğitim esnasında bazı öğretmenlerin “ödevlerinizi annenizle yapın”, “annenizi ekrana çağırır mısınız” gibi erkek ebeveyni görmeyen söylem ve yaklaşımlar da hem çocuklar için cinsiyetçi bir algı oluşmasına hem de kadının üzerine ekstra iş yüküne sebep oluyor.
- Dışarıdan yemek tüketme alışkanlıklarının azalması ile eşlerin / partnerlerin öğle yemeklerinin kadınlar tarafından hazırlanmasına şahitlik ediyoruz.
- Maaşların eksik yatması, yatmaması, işten çıkarılma, sürece bağlı iş bulamama vs sebepler ile evde yalnız yaşayan kadınlar/lgbti+’lar kira sorunu yaşadı, bu sorunu çözemeyen bazı arkadaşlar aile evlerine dönmek durumunda kaldı. Bu da denetimli aile yapısına geri dönüşle yeni problemler yarattı.

Bir yandan kişisel kaygılarımızın yoğunlaştığı, yakın çevremiz ile dahi aylarca görüşemediğimiz, yalnızlaşmanın psikolojik yükü ile yüzleştığımız pandemide sosyal, politik yaşamımız nasıl etkilendi?

- Rutin koşturmacaları olan sosyal bireyler olarak yalnızlaştığımızı, kaygılarımız ve

yaşadığımız hak gasplarına karşı bireysel mücadelenin zorluğunu yaşadığımızı görüyoruz.

- Bazı yalnız yaşayan kadın meslektaşlarımız pandemi sürecinde de kadın dayanışmasının önemine, birbirine desteğin bu süreçte iyileştirici olduğuna değindi.
- Yalnızlaşmanın bir getirici olarak her türlü hak gaspına açık olduğumuzu, korunma refleksinin ağırlıklı olarak işveren ve yöneticilerle uzlaşma olarak deneyimlendiğini tespit ediyoruz.
- 65 yaş üstü meslektaşlarımızın, “koruma” iddiasındaki önlemler ve kullanılan dil sonucu toplumda ayrımcılığa maruz bırakıldıklarını; günlük ihtiyaçlarının bu dönemlerde nasıl karmaşık bir hal aldığını dinliyoruz. Maaşların eve geleceği belirtildiği halde defalarca başvuru yapılmasına rağmen gelmediğini, yasağı delip banka ziyareti yapmak zorunda kalanlar olduğunu, günlük ihtiyaçlarını karşılamak için komşularından destek alma çabalarını öğreniyoruz.
- Yakın zamana kadar yükselttiğimiz “sokağa, özgürleşmeye” şiarının, her türlü hak gaspı karşısında nasıl zayıfladığını konuşuyor, bunun en çok da iktidarın elini güçlendirdiğinin altını çiziyoruz.
- Pandemiye karşın yine de mücadeleyi sürdürenin kadın hareketi olduğunun altı çizildi.
- İstanbul Sözleşmesine saldırılar, TMMOB Yasası tartışmaları, kentsel talan uygulamalarına karşı mücadelenin sosyal medya sınırında kalmasının politik olarak bizi geriye düşürdüğünü tespit ediyoruz.
- Pandemi bahane edilerek 6284 adeta rafa kaldırıldı. Kadınlar ev içerisindeki şiddet failleri ile çözümsüz bırakıldı.
- Muhalefetin her alanına olduğu gibi, bu süreçte kadın hareketinin kurumlarına yapılan saldırıları, gözaltıları, tutuklamaları değerlendirdik. İnfaz yasasında hayatını savunan kadınlar, siyasi tutsak kadınların tutukluluğu devam ederken kadın ve çocuğa karşı suçları olan erkekler serbest bırakıldı. Bu kişilerin serbest bırakılması esnasında da bu kişilerin şiddetine maruz kalmış kişilere bir bilgilendirme gerçekleştirilmedi.
- Cezaevinde bulunan yakınının tedbir alınmadan, pozitif vakalarla aynı araçta dağıtılmasına şahit olan meslektaşlarımızın yaşadıklarına şahitlik ediyoruz.
- İstanbul Sözleşmesi’nden çıkmayı tartıştıran, çocuk istismarını aklamak anlamına gelecek olan “erken yaşta evlilik” tartışmalarını ısıtıp ısıtıp önümüze getiren iktidar; diğer yandan kadın örgütlerine saldırılarını artırdı, bir çok kadın aktivisti tutukladı. Bu saldırıların tüm kadın hareketine olduğunu görüyor ve arkadaşlarımızın yanında olduğumuzun altını çiziyoruz.
- Son olarak TMMOB Kadın çalışmasında birlikte yer aldığımız arkadaşımız Makine Mühendisi Arin Zümrüt’ün kadın mücadelesindeki eylemlilikleri gerekçe gösterilerek sağlık sorunlarına rağmen keyfitutukluluğunu hatırlatıyor, yanında olduğumuzu bir kez daha vurguluyoruz. ■

TMMOB İstanbul İl Koordinasyon Kurulu
Kadın Komisyonu
Temmuz 2020

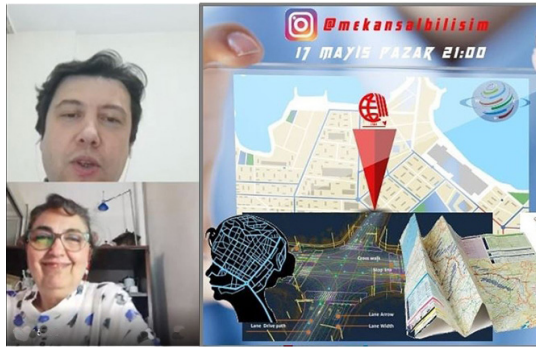
Şubeden Haberler

17 Mayıs 2020

“Mekansal Zeka ve Kartografya”
Başlıklı Buluştay Gerçekleştirildi.

Teknolojideki hızlı gelişime ve uygulamalardaki köklü değişikliklere neden olan yapay zeka teknolojisinin mekansal bilgi sektörüne olan etkilerini tartışmak üzere, üyelerimizin de içerisinde bulunduğu Mekansal Bilişim İnisyatifi ile Şubemiz tarafından 17 Mayıs 2020 Pazar günü, İTÜ Geomatik Mühendisliği Bölümü öğretim üyesi Doktor Öğretim Üyesi Caner Güney ve Prof. Dr. Necla Uluğtekin ile “Mekansal Zeka ve Kartografya” başlıklı buluştay gerçekleştirildi.

Hiçbir şey eskisi gibi olmayacak!” denilmekte peki ya haritalar? denilerek başlayan söyleşide Kartografya nedir, harita nedir sorularının cevabı verilirken Kartografya ve harita üretiminde sanat ve bilim ilişkisi, harita üretiminde estetik kaygılar ve gelişen teknolojide robotların harita üretiminde insanlarla olan farkı ortaya koyuldu. Geçmişten günümüze kartoğrafların yönelimleri ve bu gün içerisinde haritaların kaç boyutlu olduğundan, Topoğrafik haritalar ve tematik haritalar ile günümüzdeki mekansal verilerin işlenmesi ve Coğrafi Bilgi Sistemlerine sağlanan altlıklar gibi çok geniş yelpazede konulara değinilen söyleşi için değerli hocalarımız Doktor Öğretim Üyesi Caner Güney ve Prof. Dr. Necla Uluğtekin’e birikimlerini paylaştıkları için teşekkür ederiz.

22 Mayıs 2020

“Mekansal Zeka ve Uzaktan Algılama”
Başlıklı Buluştay Gerçekleştirildi.

Teknolojideki hızlı gelişime ve uygulamalardaki köklü değişikliklere neden olan yapay zekâ teknolojisinin mekansal bilgi sektörüne olan etkilerini tartışmak üzere, üyelerimizin de içerisinde bulunduğu Mekansal Bilişim İnisyatifi ile Şubemiz tarafından 22 Mayıs 2020 Cuma günü, İTÜ Geomatik Mühendisliği Bölümü öğretim üyesi Doktor Öğretim Üyesi Caner Güney, Prof. Dr. Derya Maktav ve Prof. Dr. Ayşe Filiz Sunar ile “Mekansal Zekâ ve Uzaktan Algılama” başlıklı buluştay gerçekleştirildi.

Uzaktan algılama tanımının yapılması ile başlanan söyleşide uzaktan algılama yöntemleri ve kullanıldığı alanlar; uydular, insansız hava araçları ve görüntüleme cihazları gibi uzaktan algılama araçlarına değinilmiş, bu alanlardaki mekansal çözünürlüğün önemine vurgu yapılmıştır. Türkiye’de uzaktan algılama veri üretiminin ve kullanılmasının örgütlenmesi ve bunlara ilişkin politikalar sorularına da cevap arandığı etkinlikte günlük yaşantımızda Google Earth gibi uygulamalar gibi benzer uygulamalarla bunun kullanıldığını ancak daha bilinçli olarak kullanılması gerektiği üzerinde durulmuştur.

1958 de NASA'nın kurulduğundan bu yana çok sayıda ülkede Uzay Ajanslarının kurulduğu, günümüzde ise Türkiye'nin bu alanda olması gerektiği yerde olmadığı ya da bu konuda çok geç kalındığı vurgulanmıştır.

6 Haziran 2020

“Geçmişten Günümüze TMMOB’ın Mücadele Geleneği” Başlıklı Instagram Yayınımız Gerçekleştirildi.

9. Instagram Canlı yayın etkinliğimiz 6 Haziran 2020 Cumartesi günü HKMO İstanbul Şubesi 22-23. Dönem Yönetim Kurulu Başkanlığı, Odamız 45. ve 46. Dönem Onur Kurulu Üyeliği yapmış Mehmet Yıldırım ile TMMOB 35. Dönem Yönetim Kurulu 2. Başkanlığı, 36. ve 37. Dönem Yönetim Kurulu Üyeliği görevini yapmış olan Şubemiz Üyesi Celal Beşiktepe’nin katılımıyla “Geçmişten Günümüze TMMOB’nin Mücadele Geleneği” başlığı ile gerçekleştirildi.

Şubemiz tarafından her cumartesi saat 21.00’ da hkmoistanbul instagram hesabından gerçekleştirdiğimiz Canlı Yayın Sohbetlerinin bu haftaki konusu “Geçmişten Günümüze TMMOB’nin Mücadele Geleneği” idi.

TMMOB’nin Kuruluşu ve Örgütsel Değişim Süreci, Mühendis, Mimar ve Şehir Plancılarının ortak mücadele ve dayanışma örgütü olarak TMMOB ve TMMOB’nin Meslek Politikaları, Ekonomik ve Demokratik Haklar Mücadelesi ve Toplumsal Geleceğimiz ile Meslek Örgütlerine Müdahale Girişimleri geçmişten bu güne örneklerle oldukça aydınlatıcı olan söyleşinin örgütlülüğümüze yönelik saldırıların olduğu bu gün mesleğimiz ve üyelerimiz açısından da oldukça aydınlatıcı olduğunu düşünüyoruz.

Oldukça verimli geçen canlı yayınımızda bilgi ve birikimlerini bizlerle paylaşan Sayın Mehmet Yıldırım ve Sayın Celal Beşiktepe’ye teşekkür ederiz. Etkinliği Şubemizin Youtube kanalından izleyebilirsiniz

<https://youtu.be/V4dJv57RbI0>

11 Haziran 2020

#hkmoistanbulakademi

“Tapu Mevzuatı ve Tapu Sicilinin Okunması” Online Eğitimi Yapıldı.

HKMO İstanbul Akademi olarak ilk eğitimimizi, 11 Haziran 2020 Perşembe günü, Emekli Tapu Müdürü/ Harita ve Kadastro Mühendisi Turgay Gültekin ile “Tapu Mevzuatı ve Tapu Sicilinin Okunması” başlığıyla online olarak gerçekleştirdik.

Gerek meslektaşlarımız gerek öğrenci kardeşlerimiz gerekse de konuyla ilgili diğer katılımcıların yoğun ilgi gösterdiği eğitimimiz, interaktif soru ve cevaplar şeklinde yaklaşık üç saat sürdü. 106 katılımcı katılım belgesi almaya hak kazanmış olup, kendilerine belgeleri ulaştırılmıştır.

Katkılarından dolayı Sayın Turgay Gültekin ve tüm katılımcılara teşekkür eder, bir dahaki eğitimde tekrar görüşmeyi dileriz.

“Mesleğimizin Görünmeyen Yüzü: Şantiyeler” Başlıklı Instagram Yayınımız Gerçekleştirildi.

10. Instagram Canlı yayın etkinliğimiz 13 Haziran 2020 Cumartesi günü Şubemiz Yönetim Kurulu üyemiz Erdoğan Cengiz ile raylı sistemler altyapı-üstyapı inşaatlarında ve uluslararası firmaların şantiyelerinde Harita Mühendisliği yapmış olan üyemiz A. Uğur Çalışkan'ın katılımıyla “ Mesleğimizin Görünmeyen Yüzü: Şantiyeler “ başlığı ile gerçekleştirildi.

Şubemiz tarafından her cumartesi saat 21.00'da hkmoistanbul instagram hesabından gerçekleştirdiğimiz Canlı Yayın Sohbetlerinin bu haftaki konusu meslektaşlarımızın yoğun olarak çalışma alanlarından birisi olan ŞANTIYELER idi.

Yol, Bina, Tünel, DSİ gibi birçok şantiyelerde yoğun olarak çalıştığımız, ancak tescile tabi işler, LİHKAB, Serbest Harita Mühendislik Büroları gibi çalışma alanları içerisinde, gerek yoğun çalışma koşulları gerek ise diğer nedenlerden dolayı beklide göz ardı edilen Şantiyelerde bulunan meslektaşlarımızın karşılaştıkları sorunlar ve nedenleri üzerine gerçekleşen yayının meslek alanımız açısından yararlı geçtiğini düşünüyoruz.

Oldukça verimli geçen canlı yayınımızda bilgi ve birikimleri ile yer alan Sayın Erdoğan Cengiz ve Sayın A. Uğur Çalışkan'a teşekkür ederiz.

Etkinliği Şubemizin Youtube kanalından izleyebilirsiniz

<https://youtu.be/wgPyHrqx59Q>

#hkmoistanbulakademi

“Kadastro Haritalarının Güncellenmesi” Online Eğitimi Yapıldı.

HKMO İstanbul Akademi olarak ikinci eğitimimizi, 18 Haziran 2020 Perşembe günü, Harita ve Kadastro Mühendisi Alişir Özperçin ile “Kadastro Haritalarının Güncellenmesi” başlığıyla online olarak gerçekleştirdik.

Gerek meslektaşlarımız gerek öğrenci kardeşlerimiz gerekse de konuyla ilgili diğer katılımcıların yoğun ilgi gösterdiği eğitimimiz, interaktif soru ve cevaplar şeklinde yaklaşık iki saat sürdü. Eğitimi tamamlayanlara katılım belgeleri ulaştırılmıştır.

Katkılarından dolayı Sayın Alişir Özperçin ve tüm katılımcılara teşekkür eder, bir sonraki eğitimde tekrar görüşmeyi dileriz.

Esenyurt Belediyesi Teknik Başkan Yardımcısı Ziyaret Edildi.

19 Haziran Cuma günü, Şube Başkanımız Mehmet Hışır, Yönetim Kurulu Üyemiz Erdoğan Cengiz, Esenyurt Temsilcimiz Mehmet Yıldırım, Genel Kurul Delememiz Ateş Aktaş olarak, Esenyurt Belediyesi Teknik Başkan Yardımcılığına atanan Belgin Oflazoğlu Orkunoglu'nu makamında ziyaret ettik.

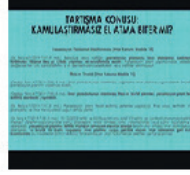
İdari yargı kararıyla iptal edilen Esenyurt Nazım İmar Planları ve bazı Uygulama İmar Planları hakkında görüşlerimizi aktardık. Yargının iptal gerekçeleri ile bölgenin ihtiyaçlarının birlikte düşünülerek yeni imar planlarının toplum yararını gözetilerek hazırlanması gerektiğini aktardık. Harita ve Kadastro Mühendisleri Odası İstanbul Şubesi olarak planların üretilmesi aşamasında her türlü teknik desteği sunabileceğimizi belirttik. Sayın Belgin Oflazoğlu Orkunoglu da

Şubemizin birikimlerinden yararlanmak istediklerini, konuyu daha ayrıntılı görüşmek üzere toplantı taleplerinin olduğunu söyledi.

Esenyurt Belediyesinde yeni göreve başlayacak ve halen çalışmakta olan meslektaşlarımızın da sorunlarının gündeme geldiği toplantıda Şubemizin her zaman üyelerinin yanında olduğunu ifade ettik.

Meslektaşlarımız ve Esenyurt Belediyesi açısından verimli geçtiğine inandığımız toplantının düzenlenmesini sağlayan Esenyurt Belediyesi Teknik Başkan Yardımcısı Belgin Oflazoğlu Orkunoğlu'na teşekkür eder, yeni görevinde başarılar dileriz.

Online Eğitim #3

İstanbul AKADEMİ

KAMULAŞTIRMASIZ EL ATMANIN TEKNİK VE HUKUKİ BOYUTU

Eğitmen: Mehmet HİŞİR
Harita ve Kadastro Mühendisi / Hukukçu
Ticari konularla ilgili online Kurum Belgeleri

25 HAZİRAN
Perşembe
20:00 - 22:00

zoom

HKMO İSTANBUL ŞUBESİ ALAN 2020 KASIM

zoom

Katkılarından dolayı Şube Başkanımız Mehmet Hışır ve tüm katılımcılara teşekkür eder, bir dahaki eğitimde tekrar görüşmeyi dileriz.

1 Temmuz 2020

Kıdem Tazminatı Taslağına Dair Görüşümüz Evrensel Gazetesi'nde Yayınlandı.

Kıdem tazminatının fona devredilmek istenmesine yönelik kanun çalışmaları hakkında, TM-MOB'ne bağlı bazı Şube Başkanlarıyla birlikte Şube Başkanımız Mehmet Hışır'ın açıklaması 1 Temmuz 2020 tarihinde Evrensel Gazetesinde yayınlandı.

25 Haziran 2020

#hkmoistanbulakademi

"Kamulaştırmaz El Atmanın Teknik ve Hukuki Boyutu" Eğitimi Yapıldı.

HKMO İstanbul Akademi olarak üçüncü eğitimimizi, 25 Haziran 2020 Perşembe günü, Harita ve Kadastro Mühendisi/Hukukçu, Şube Başkanımız Mehmet Hışır ile "Kamulaştırmaz El Atmanın Teknik ve Hukuki Boyutu" başlığıyla online olarak gerçekleştirdik.

Meslektaşlarımız, öğrenci kardeşlerimiz ve avukatların ilgi gösterdiği eğitimimizde, Mülkiyet, Mülkiyetin Sınırlandırılması, Kamulaştırma, Kamulaştırmaz El Atma (Fiili - Hukuki El Atma), İrtifak Yoluyla Kamulaştırmaz El Atma, Kamulaştırmaz El Atmada Ecrimisil konularına değinildi. Eğitimimiz soru ve cevap kısmıyla devam etmiş olup, toplamda iki saat sürdü. Katılım belgesi almaya hak kazanan katılımcularımıza belgeleri ulaştırılmıştır.

"Kıdem Tazminatı Bizim de Kırmızı Çizgimiz" başlığıyla verilen haberde Şube Başkanımız Mehmet Hışır: "1976 yılından beri iktidarların sürekli gündemine gelen kıdem tazminatı yine tartışılıyor. Kamuoyuna yansıyan bilgilere göre tazminatların fona devredileceği, 30 günlük kıdem tazminatı hakkının 11-18 güne indirileceği, 60 yaşından sonra kıdem tazminatının taksitle

ödeneceği konuşuluyor. Ortalama ömrün 75 olduğu ülkemizde, kıdem tazminatı almak için 60 yaş bekleyin sonra 15 yıllık taksitini al ve kalan para da devlete kalsın, gerçekten güzel fikir! Şunu da biliyoruz bu ülkede bir şey fona devredildi mi, üzerine soğuk su içebilirsiniz. Bir diğer tehlike ise belirli süreli ve kısmi süreli çalışmalarla esnek çalışmanın yaygınlaştırılmak istenmesidir. Bu ne demek oluyor? Hizmet sektöründeki biz mühendislerin esnek çalışma yöntemleriyle sadece proje bazlı ve SGK primleri eksik yatırılarak çalıştırılacağı anlamına geliyor. Çalışanların haklarının gasp edilmesine yönelik tüm düzenlemelere karşı olduğumuzu belirtmek isteriz. Kıdem tazminatı çalışanların kazanılmış hakkıdır, devredilemez. Esnek çalışma koşulları dayatılarak, mühendislerin emeği sömürülemez.” açıklamasında bulundu. Meslek Odalarının yasalarının değiştirilmesi, çalışanların kıdem tazminatlarının fona devredilmesi gibi üyelerimizi çok yakından ilgilendiren konular nedeniyle yaz aylarının daha da ısınacağı görülüyor. Buradan bir kez daha ifade ediyoruz: “Kıdem Tazminatı Kırmızı Çizgimizdir” “TMMOB’ye Dokunma”

24 Temmuz 2020

Sultanbeyli’de SHKMMB Sahibi Üyelerimizle Bir Araya Geldik.

24 Temmuz 2020 tarihinde Sancaktepe, Sultanbeyli’de bulunan SHKMMB sahibi üyelerimizle bir araya geldik.

Bölgede yaşanan başta Mesleki Faaliyet Denetimi, Tapu ve Kadastro Müdürlüklerinin Ataşehir’e taşınması, Online denetim gibi konularda yaşanan sorunlar üzerine Sultanbeyli ve Sancaktepe Temsilcimizin de bulunduğu bir toplantı gerçekleştirildi. İmzacı bürolar, SHKMMB’lerin yerinde denetlenmesi, Mesleki Faaliyet Denetim Uygulamalarının günümüz koşullarına uygun şekilde yapılması gibi konular üzerine üyelerimiz görüş ve taleplerini dile getirirken Şube sekreterimiz Mlih Şükrü Aysezen Şube olarak çözülebilecek konulara her zaman çözüm üretme odaklı açık olduklarını, diğer konularda da Eylül ayında gerçekleştirilecek Oda Genel Kuruluna sunulacak önergelerle Genel Kurul Kararı ile çözülebileceğini belirtti.

Toplantıya katılan üyelerimize teşekkür ederiz.

HKMO 47. Olağan Genel Kurulu Yapıldı.

28-30 Ağustos 2020 tarihleri arasında, Ankara Büyük Anadolu Otel’de gerçekleştirilen Odamızın 47. Olağan Genel Kurulu’na katıldık.

Pandemi koşulları nedeni ile geçen yıllara göre düşük katılımıla gerçekleşen Genel Kurulda çalışma raporu ve mali raporun sunulmasının ardından Genel Kurulun 2. gününde Şubemiz adına Şube Başkanımız Mehmet Hışır, Şube Sekreterimiz Melih Şükrü Aysezen, Denetleme Kurulu Üyesi Selahattin Avşar, Şube Delegelerimiz Can Boz ve Murat Cesur söz alarak gündem ile ilgili konuşmalar yaptılar.

30 Ağustos 2020 Pazar günü yapılan seçimde; HKMO Yönetim Kurulu’na Ali İpek, Ayhan Erdoğan, Eray Yıldız, Hasan Demirtaş, Hüseyin Arkan, Murat Türüdü ve Yeliz Karaarslan, Yönetim Kurulu Yedek Üyeliğine olarak Hüseyin Kırşan, Murat Cesur, Murat Selim Çepni, Oğulcan Cengiz, Sevsin Erdoğan Köroğlu, Sezai Akyol ve Ufuk Aydın,

Oda Onur Kurulu’na Fikret Pekal, Hakan Akçın, Mahmut Gültekin, Vehbi Serdar Arz ve Zafer Beydilli; Onur Kurulu Yedek Üyeliğine Cafer Kaya Doğan, Muhyettin Zuğurlu, Niyazi Ertan, Oktay Söğüt ve Serap Dağdelen.

Oda Denetleme Kurulu’na Deniz Dönmez, Erdem Tuna, Mehmet Ali Tosun, Nusret Kaya, Selahattin Avşar, Seyfi Çubuk ve Şahin Atagün; Denetleme Kurulu Yedek Üyeliğine Anıl Sağdıç, Celaleddin Kılıç, Emrah Volkan, Erkan Demiröz, Selahattin Elçi, Taylan Öztürk ve Umut Çağrı Güllü,

TMMOB Yönetim Kurulu için Asiye Ülku Karalioğlu ve Halil Akdeniz;

TMMOB Yüksek Onur Kurulu için Ali Fahri Özten seçildiler.

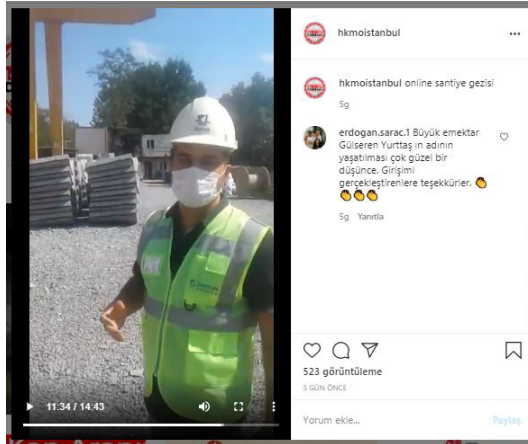
Yönetim Kurulu ve Oda Organlarına seçilenlerin geçmişten bu güne süren emekten, halktan yana bir Oda anlayışı ile Oda çalışmalarını yürüteceği ve mesleğimizi daha ileriye götürecekleri inancımızla yeni dönemde başarılar diliyoruz.

17 Eylül 2020

Online Şantiye Gezisi Yapıldı.

Covid-19 salgını nedeniyle ortak mekan kullanımını ve bir arada etkinlik yapmak mümkün olmadığından Şubemiz tarafından online olarak gerçekleştirilen etkinliklerimiz 17 Eylül 2020 tarihinde instagram üzerinden online İSKİ Atıksu, Yağmursuyu Kanalı ve Dere Islahı İnşaat Şantiye Gezisi ile devam etti.

Moderatörlüğünü Yönetim Kurulu üyemiz Yılmaz Eroğlu'nun yaptığı online gezide Tünel Şantiyelerinde Haritacılık Uygulamalarının ve İSKİ Atıksu, Yağmursuyu Kanalı ve Dere Islahı İnşaat Şantiyesinde yapılan çalışmaların İSKİ Yüklenici Firması olan Taşyapı İnş. San. ve Tic. A.Ş. Şantiye şefi ve Harita Mühendisi Yıldırım Tan Özaydın, TBM (Tünel Sondaj Makinası) çalışmalarını teknik personel Ahmet Adatepe tarafından anlatıldı. 27 Eylül 2007 tarihinde İSKİ Şantiyesinde vinç bomunun koparak üzerine düşmesi sonucu hayatını kaybeden Şube Eski Müdürümüz ve meslektaşımız Gülseren Yurttaşın isminin verildiği TBM Makinasının çalışmalarının anlatılması da odamız açısından ayrı bir önem taşıdı.

Çalışmalar konusunda bilgilendirmelerde bulunan Yıldırım Tan Özaydın ve Ahmet Adatepe'ye, İSKİ Yüklenici Firması olan Taşyapı İnş. San. ve Tic. A.Ş.'ye ve yayına izin veren İSKİ yetkililerine teşekkür ederiz.

25 Eylül 2020

Genel Merkez ve Şube Yönetim Kurulu Ortak Toplantısı Gerçekleştirildi

Genel Merkez Yönetim Kurulumuzun, Şubeler ve Merkeze Bağlı Temsilciliklerin gündem ve taleplerini doğrudan dinlemek, Genel Merkez gündem ve çalışmalarını Şube Yönetim Kurullarıyla ve Bağlı Temsilcilerle paylaşmak, birlikte karar almak, birlikte üretmek ve ilişkileri geliştirmek adına yaptığı ortak toplantılar kapsamında, 25 Eylül 2020 tarihinde Şubemizde Genel Merkez Yönetim Kurulumuz ve Şube Yönetim Kurulumuz 'Ortak Gündemli Yönetim Kurulu Toplantısı' gerçekleştirdi.

Covid-19 salgını sebebiyle Genel Merkez Yönetim Kurulumuz adına Genel Başkanımız Ali İpek ve Örgütlenme Sekreterimiz Hüseyin Arkan'ın fiziken, diğer Yönetim Kurulu üyelerimizin ise video konferans yöntemiyle katıldığı ve İstanbul Şubemizde gerçekleşen toplantıda Genel Merkez Yönetim Kurulu toplantı gündemi birlikte ele alındı. Yönetim Kurulu toplantı gündeminin yanı sıra Şube özelindeki sorunların ve beklentilerin de ele alındığı toplantıda, Genel Merkez ve Şube çalışma ve etkinliklerine dair görüş ve öneriler de değerlendirildi.

Birlikte karar almak, birlikte üretmek ve güçlenen ilişkiler sayesinde üyelerimize daha iyi hizmet sunmak amacıyla oldukça önem taşıdığına inandığımız ortak yönetim kurulu toplantısını organize eden Genel Merkez Yönetim Kurulumuza teşekkür ediyoruz.

Gülseren Yurttaş Anısına "Pandemi Sürecinde İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği" Etkinliği Gerçekleştirildi

2002-2007 yılları arasında Odamız İstanbul Şube Müdürlüğü görevini yürüten, odadaki görevinin ardından İSKİ Melen Çayı Boğaz Geçiş Projesi Sarayburnu Şantiyesindeki Mühendislik firma Kutay İnşaat Taahhüt Tic. Ltd. Şti. firmasının taşeronu olan DETEK (Deniz Teknolojisi Ltd. Şti) adlı firmada çalışmaya başladıktan sonra 27 Eylül 2007 tarihinde, gerekli iş güvenliği önlemlerinin alınmaması nedeniyle boru taşıyan vinç bomunun kopması sonucunda meydana gelen bir "iş cinayeti" ile aramızdan ayrılan meslektaşımız Gülseren Yurttaş anısına "Pandemi Sürecinde İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği" etkinliği gerçekleştirildi

TMMOB İstanbul İl Koordinasyon Kurulu tarafından ve Şubemiz yürütücülüğünde, Gülseren Yurttaş'ın aramızdan ayrılışının 13. Yıl Dönümü olan 27 Eylül 2020 Pazar günü hkmoistanbul youtube hesabımız üzerinden online olarak gerçekleştirilen etkinliğin yürütücülüğünü İstanbul İl Koordinasyon Kurulu (İKK) Sekreteri Cevahir Efe Akçelik üstlenirken, İTÜ İnşaat Mühendisliği Bölümü Öğretim Üyesi ve İSİG Meclisi üyesi Doç. Dr. Gürkan Emre Güranlı konuşmacı olarak etkinlikte yer aldı.

Cevahir Efe Akçelik'in, Gülseren Yurttaş'ın ölümünden bu yana artarak devam eden iş cinayetlerine ve bu iş cinayetlerinin temel sebeplerinden olan esnek, güvencesiz ve taşeron çalışma sistemine, iş cinayetleri sonrasında yaşanan adalet arayışı süreçlerine vurgu yaparak açtığı etkinlik, arkadaşları tarafından Gülseren Yurttaş anısına hazırlanmış olan video gösterimi ile devam etti.

Video gösteriminin ardından söz alan Doç. Dr. Gürkan Emre Güranlı, Gülseren Yurttaş'ın hayatını kaybettiği "iş kazası" ve dava sürecini bir iş cinayetinin anatomisi başlığıyla ele alırken iş cinayetlerinin meydana gelmesinde taşeron sisteminin ne kadar etkili olduğuna vurgu yaptı.

Ayrıca pandemi sürecinde işçi sağlığı ve iş güvenliği konusunu detaylı bir biçimde ele alan Emre Güranlı, evde kalma çağrılarının yapıl-

dığı süreçte pozitif vakaların %60 lık kısmını fabrikalar, şantiyeler, kargo firmaları ve sağlık sektöründe yakın mesafede çalışmak zorunda bırakılan işçi ve emekçilerin oluşturduğunu, ayrıca işverenlerce bir fırsata çevrilen bu süreçte evden çalışmak zorunda kalan emekçilerin sosyal haklarının gasp edildiğini belirtti.

Bu süreçte meslek odaları, sendikalar vb. kurumların önemine de vurgu yapan Güranlı, fiziki mesafe-sosyal dayanışmanın sağlanması, ücretsiz ve kesintisiz internet hakkının savunulması, kadın meslektaşların yaşamakta oldukları ve bu süreçte daha da artan cinsiyetçi yaklaşım ve iş bölümüne vurgu yapılarak bu konuda mücadele edilmesi gerektiğini belirtti.

Etkinliğin yürütücülüğünü yapan İKK Sekreteri sayın Cevahir Efe Akçelik, bilgi ve birikimlerini bizlerle paylaşan sayın Doç. Dr. Gürkan Emre Güranlı, etkinliğe teknik destek sağlayan Çevre Mühendisleri Odası İstanbul Şubesinden sayın Sedat Durel'e ve etkinliği izleyenlere teşekkürlerimizi sunarken, Gülseren Yurttaş'ı bir kez daha sevgi, saygı ve özlemle anıyoruz.

30.09.2020

HKMO İstanbul Akademi "LİKas 8_Lider Kadastro, Güncelleme ve Sayısallaştırma Yazılımı" Online Eğitimi Gerçekleştirildi

HKMO İstanbul Akademi olarak Şubemiz tarafından düzenlenmekte olan eğitimlerin dördüncüsü, 30 Eylül 2020 Çarşamba günü 20:00-22:00 saatleri arasında "LİKas 8_Lider Kadastro, Gün-

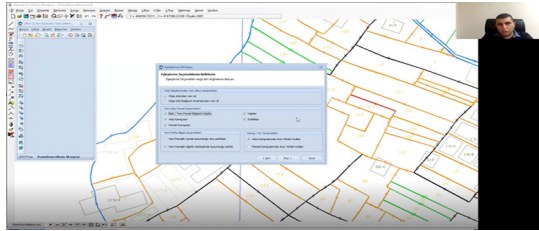
01 Ekim 2020

celleme ve Sayısallaştırma Yazılımı” başlığıyla ve Lidar Bilgisayar Yazılım Şirketi Müdürü İlker Kesen ile zoom üzerinden online olarak gerçekleştirildi ve ücretsiz olarak düzenlenen eğitim katılımcılarına katılım belgesi gönderildi.

Eğitimin açılışını yapan Şube Yönetim Kurulu sekreter üyemiz sayın Melih Şükrü Aysezen, Şubemiz tarafından ve HKMO İstanbul Akademi olarak verilen eğitimler hakkında bilgilendirmede bulunduktan sonra, İlker Kesen’e ve katılımcılara teşekkürlerini ilettiler.

Eğitimi İlker Kesen; kadaströ güncelleme ihalesi alan, 2012/15 sayılı genelge kapsamında sayısallaştırma ihalesi alan, arazi toplulaştırma ihalesi alıp proje başlangıcında sayısallaştırma yapacak firmalar, orman kadaströ projeleri kapsamında sayısallaştırma projeleri yapacak firmalar, Kadaströ Müdürlükleri, Kadaströ Birimleri tarafından kullanılmakta olan LİKas 8_(Lider Kadaströ, Güncelleme ve Sayısallaştırma Yazılımının) 2018/13 sayılı Kadaströ Güncelleme Çalışmaları Uygulama Genelgesi ve 2012/15 sayılı genelge kapsamında Sayısallaştırma uygulama çalışmalarında CAD ve sözel verilerin birleşik olarak kullanılmasını sağlayarak, hızlı, hatasız ve birçok hesaplama işlemini otomatik yaparak, istenilen tüm raporlamaları ve sorgulama işlemlerini yaparak, sonuç verileri TAKBİS veritabanlarına devir yapabilen bir masaüstü yazılımı olduğundan bahsederken, programın kullanımı hakkında uygulama üzerinden detaylı bilgilendirmelerde bulundu.

Bilgi ve birikimini katılımcılarla paylaşan sayın İlker Kesen’e ve katılımcılara teşekkür ediyoruz.

Online Eğitim #4

LİKas 8
(Lider Kadaströ, Güncelleme ve Sayısallaştırma Yazılımı)

Eğitmen: İlker KESEN
Şirket Müdürü

*Eğitim sonrası katılımcılara Katılım Belgesi verilecektir.

30 EYLÜL
Çarşamba
20:00 - 22:00

zoom

HKMO İSTANBUL ŞUBESİ

İstanbul AKADEMİ

@hkmoistanbul @istanbulhkmo #hkmoistanbulakademi

“Kamusal Amaçlı Taşınmaz Değerleme Çalışmaları” Başlıklı Instagram Canlı Yayınımız Gerçekleştirildi

Şubemiz tarafından düzenlenen instagram canlı yayın sohbetlerinin onbirincisi, 1 Ekim 2020 tarihinde saat 20.00’da hkmoistanbul instagram hesabımız üzerinden gerçekleştirildi.

Harita ve Kadaströ Mühendisi/ Değerleme Uzmanı Babacan Yıldız’ın yürütücülüğünde ve Harita ve Kadaströ Mühendisi/ Değerleme Uzmanı Ümit Yıldız’ın katılımıyla “Kamusal Amaçlı Taşınmaz Değerleme Çalışmaları” başlığı ile düzenlenen etkinlikte, TKGM neden değerlemeye ihtiyaç duyuyor, toplu değerlendirme sistemi nedir, yabancılara yapılan mülk satışlarının değerlendirilmesinde yaşanan sorunlar, değerli konut vergisi ve değerlendirme konuları ele alındıktan sonra izleyicilerin yönelmiş olduğu sorular cevaplandı.

Etkinliğin yürütücülüğünü yapan sayın Babacan Yıldız’a, bilgi ve birikimlerini bizlerle paylaşan sayın Ümit Yıldız’a ve etkinliği izleyenlere teşekkürlerimizi sunuyoruz.

HKMO Harita ve Kadaströ Mühendisleri Odası
İSTANBUL ŞUBESİ

INSTAGRAM
CANLI YAYIN SOHBETLERİ - 11

Babacan YILDIZ
Harita ve Kadaströ Mühendisi
Değerleme Uzmanı

Ümit YILDIZ
Harita ve Kadaströ Mühendisi
Değerleme Uzmanı

**Kamusal Amaçlı
Taşınmaz Değerleme Çalışmaları**

1 Ekim
Perşembe 20.00

hkmoistanbul

istanbul@hkmo.org.tr istanbulhkmo hkmoistanbul hkmoistanbul hkmoistanbul

10-11 ve 17-18 Ekim 2020

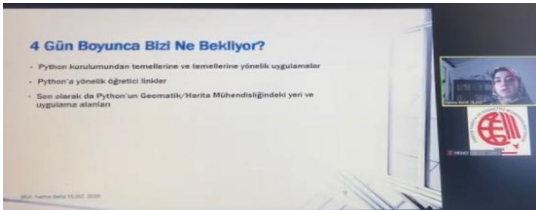
HKMO İstanbul Akademi "Python Eğitimi ve Harita/Geomatik Mühendisliği Uygulamaları" Eğitimi Gerçekleştirildi

HKMO İstanbul Akademi olarak Şubemiz tarafından düzenlenen eğitimlerin beşincisi, Geomatik Mühendisi ve Bilgisayar Mühendisi Fatma Betül Yıldız eğitmenliğinde, zoom webinar üzerinden 10-11-17-18 Ekim 2020 (Cumartesi-Pazar) tarihlerinde ve 13.00-16.00 saatleri arasında toplam 4 gün ve 12 saat olarak "Python Eğitimi ve Harita/Geomatik Mühendisliği Uygulamaları" başlığı ile gerçekleştirildi ve katılımcılara katılım belgesi gönderildi.

Algoritma Bilgisi, Python'un Temelleri ve Uygulaması ile Harita/Geomatik Mühendisliğine dair Uygulamaların ele alındığı eğitimde ayrıca Python'un Harita/Geomatik Mühendisliği alanına ne gibi katkıları olabileceği, hangi teknolojiler üzerinde etkileri olduğuna dair detaylı bilgilendirmelerde bulunuldu.

Eğitimde; Python'un kısa tarihçesi, genel bilgiler ve diğer dillerden farkı, Python kurulumu ve geliştirme araçları, Python temelleri, temel veri tipleri, operatörler, Algoritma ve akış diyagramları, If-else, if-elif-else ve uygulamaları, For döngüsü ve uygulamaları, While döngüsü ve uygulamaları, Fonksiyonlar, Kütüphaneler/Modüller, Dosya işlemleri, Diziler-Demetler, Ölçme, uygulama, Eş zamanlı nesne tespiti, Görüntü işleme Uygulamaları, Machine Learning, Markov Zinciri Uygulamaları ele alındı.

Eğitime katılarak bilgi ve birikimlerini katılımcılarla paylaşan sayın Fatma Betül Yıldız'a ve katılımcılara teşekkür ediyoruz.

Online Eğitim

#5

PYTHON ve HARİTA/GEOMATİK MÜHENDİSLİĞİNDEKİ UYGULAMALARI

Eğitmen: Fatma Betül YILDIZ
Geomatik Mühendisi/Bilgisayar Mühendisi

10-11 EKİM Cumartesi-Pazar 17-18 13:00 - 16:00

İstanbul AKADEMİ

zoom

1954

HARİTA VE KADASTRO MÜHENDİSLERİ ODASI

İstanbul Şubesi

in y t f @hkmoistanbul @istanbulhkmo #hkmoistanbulakademi

15 Ekim 2020

HKMO İstanbul Akademi "Harita Mühendisliği Uygulamalarında 3D Lazer Tarama" Etkinliği Gerçekleştirildi

Şubemiz tarafından HKMO İstanbul Akademi olarak düzenlenmekte olan etkinliklerin altıncısı, 15 Ekim 2020 Perşembe günü saat 20:00'da "Harita Mühendisliği Uygulamalarında 3D Lazer Tarama" başlığıyla ve SOLVOTEK firmasından Harita Mühendisi S. Bora Sayın'ın katılımı ile zoom üzerinden ücretsiz ve online olarak gerçekleştirildi.

Etkinlikte SOLVOTEK Firmasından Bora Yavuz, üç boyutlu sabit ve mobil tarayıcıların çalışma prensipleri, elde edilen nokta bulutlarının değerlendirilmesi ve bu verinin kullanıldığı uygulama alanları hakkında detaylı bilgilendirmelerde bulundu.

Bilgi ve birikimini katılımcılarla paylaşan sayın S. Bora Yavuz'a ve katılımcılara teşekkür ediyoruz.

Online Etkinlik

#6

HARİTA MÜHENDİSLİĞİ UYGULAMALARINDA 3D LAZER TARAMA

S. Bora SAYIN
Harita Mühendisi (SOLVOTEK)

15 EKİM Perşembe 20:00

İstanbul AKADEMİ

zoom

1954

HARİTA VE KADASTRO MÜHENDİSLERİ ODASI

İstanbul Şubesi

in y t f @hkmoistanbul @istanbulhkmo #hkmoistanbulakademi

FOTOĞRAF

Köksal Şahin

